

Första huvudtiteln.

9. Rosersbergs slott.

[15.]
 Rosersbergs
 slott.
 (ordinarie
 anslag.)

Jag hemställer slutligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
 att upptaga det *ordinarie* anslaget till Rosers-
 bergs slott, nu kronor 3,000,
 med halva beloppet eller » 1,500.

Sammanlagda beloppet för de under första huvudtiteln uppförda
ordinarie anslagen skulle alltså uppgå till 763,500 kronor. Enär för
 första halvåret 1923 å denna huvudtitel kräves anslag å *extra* stat till
 belopp av 145,000 kronor, skulle huvudtitelns slutsumma sålunda komma
 att för nämnda tidsperiod uppgå till ett belopp av kronor 908,500.

Vad föredragande departementschefen sålunda,
 med instämmande av statsrådets övriga ledamöter,
 hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
 Olga Gjørloff.

Sammandrag och register

till

Första huvudtiteln för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie	Extra	Ordinarie	Extra
				anslag	anslag	anslag	anslag
				Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
A. Kungl. hovstaten.							
1	1	1	Kungl. Maj:ts hovhållning			400,000	
2	1	2	Förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning, <i>förslagsanslag</i> , högst				100,000
3	2	3	Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning			90,000	
4	2	4	Förstärkning av anslaget till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning, <i>förslagsanslag</i> , högst				45,000
5	3	5	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västergötland			13,000	
6	3	6	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Närke			13,000	
7	3	7	Ved och kol för de kungl. hoven			50,000	
8	5	8	Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten			42,300	
9	7	9	Kungl. hovstallets utfodring			22,500	
Säger för kungl. hovstaten						630,800	145,000
B. Kungl. slottsstaten.							
Stockholms slott:							
10	7	1	Reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader	63,000			
11	9	2	Polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott	22,500			
12	12	3	Brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott	7,500		93,000	
Övriga kungl. slott:							
13	14	4	Drottningholms slott	18,450			
14	16	5	Gripsholms slott	4,500			
14	16	6	Ulriksdals slott	6,250			
14	16	7	Haga lustslott och park	6,000			
14	16	8	Strömsholms slott	3,000			
15	18	9	Rosersbergs slott	1,500		39,700	
Säger för kungl. slottsstaten						132,700	
Summa						763,500	145,000

Andra huvudtiteln.

Utdrag ur protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 januari 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

I:o.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Åkerman anmäler de frågor, som tillhöra regleringen för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 av utgifterna under riksstatsens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet. Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrat rörande sättet för anslagsberäkningen anför departementschefen därvid följande:

A. Departementet.

Jag hemställer beträffande

1. Statsministern,

att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* anslaget till lönefyllnad åt statsministern,

nu	kronor 6,000,
med halva beloppet eller	» 3,000;

[1.]
Stats-
ministern.
(Ordinarie
anslag.)

2. Statsråden utan departement,

[2.]
Statsråden
utan departement.
(Ordinarie
anslag.)

att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* anslaget till tre statsråd utan departement, nu 24,000 kronor till dem var eller tillhopa kronor 72,000,
med halva beloppet 12,000 kronor till
envar eller tillhopa » 36,000;

3. Departementschefen,

[3.]
Departements-
chefen.
(Ordinarie
anslag.)

att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* anslaget till departementschefen,
nu kronor 24,000,
med halva beloppet eller » 12,000.

4. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

[4.]
Departementets
avdelning
av Kungl.
Maj:ts kansli.
(Ordinarie
anslag.)

Genom den av 1921 års riksdag antagna löneregleringen för statsdepartementen m. fl. ämbetsverk bestämdes anslaget till justitiedepartementet till 161,000 kronor.

I samband med behandlingen av detta anslag vill jag med några ord beröra frågan om avlöningsförmånerna för ledamoten å departementets lagavdelning samt, efter samråd med cheferna för social- och finansdepartementen, jämväl för byråcheferna för lagärenden i sistnämnda båda departement, vilka byråchefer intaga en med omförmälde ledamot likartad ställning.

Riksdagen bestämde, att till envar av ifrågavarande tjänstemän skulle i enlighet med av Kungl. Maj:t framställt förslag utgå ett årligt arvode å 12,000 kronor, därvid riksdagen emellertid uttalade, att den ansåge skäl kunna anföras för en höjning av arvodena utöver nämnda belopp. Häremot kunde å andra sidan, erinrar riksdagen, andragas omständigheter till förmån såväl för ett av löneregleringskommittén framställt förslag, avseende arvodets bestämmande till lägre belopp, än som av Kungl. Maj:t ifrågasatts, som för Kungl. Maj:ts förslag.

Med hänsyn till de skiftande meningar, som sålunda kunde göras gällande i frågan, ansåge riksdagen densamma vara förtjänt av närmare prövning. [4.]

Det arbete, som åligger omförmälda tre befattningshavare, kan ingalunda anses mindre krävande eller maktpåliggande än expeditionschefernas uppgifter. Med hänsyn såväl härtill som till önskvärdheten av att få å ifrågavarande poster längre tid behålla dugande personer synes mig det dem tillkommande arvode icke böra sättas lägre, än vad som anses böra utgå till expeditionschef. På grund av denna frågas vikt hade varit önskvärt, att densamma kunnat underställas förnyat bedömande av 1922 års riksdag. Som emellertid det statsfinansiella läget manar till största återhållsamhet, torde vara nödvändigt att låta anstå med en dylik framställning i avbidan på gynnsammare förhållanden.

Då jag i övrigt med avseende å förevarande anslag icke har någon annan erinran än att jag beträffande ersättningen till icke-ordinarie befattningshavare vill hänvisa till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört angående avlöningsförhöjningar till vissa dylika befattningshavare inom den civila statsförvaltningen m. m., får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till	
departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli,	
nu	kronor 161,000,
med halva beloppet eller	» 80,500.

5. Departementschefens ombud för tillsyn å tryckta skrifters allmängörande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till	
departementschefens ombud för tillsyn å tryckta skrifters	
allmängörande, nu	kronor 14,000,
med halva beloppet eller	» 7,000.

[5.]

Departements-
chefens tryck-
frihetsombud.

(Ordinarie
anslag.)

6. Handsekreterare åt statsministern.

[6.] Till en handsekreterare åt statsministern har riksdagen sedan ett antal år tillbaka på extra stat anvisat ett anslag. Detta har utgått med 3,000 kronor om året, intill dess det av 1921 års riksdag i samband med den av sagda riksdag beslutade löneregleringen för statsdepartement m. m. höjdes till 4,000 kronor.

Handsekreterare åt statsministern.
(Extra anslag.)

Ett anslag för ifrågavarande ändamål torde böra utgå jämväl för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923, och synes anslaget belopp böra beräknas i överensstämmelse med riksdagens senaste beslut.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till en handsekreterare åt statsministern på extra stat för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 2,000.

B. Lagberedningen m. m.

1. Lagberedningen.

[7.] Till lagberedningen har å extra stat för varje år från och med år 1903 till och med år 1919 beviljats ett anslag å 50,000 kronor. För vart och ett av åren 1920 och 1921 har anslaget uppgått till 60,000 kronor. För år 1922 höjdes detsamma till 75,000 kronor.

Lagberedningen.
(Extra anslag.)

Beredningen utgöres av en ordförande jämte tre ledamöter, av vilka en innehåft sitt uppdrag vid sidan av annan, ordinarie tjänst.

För sin verksamhet under år 1921 har lagberedningen avgivit en redogörelse, vilken såsom bilaga (A) torde få åtfölja statsrådsprotokollet. Såsom av denna redogörelse framgår, har beredningen, sedan densamma i september månad avlämnat ett förslag till lag om förmyndarskap m. m., haft att övergå till revisionen av de mera centrala delarna av ärvdabalken, omfattande bland annat frågan om arvsrättens begränsning till vissa närmare släktled m. m. Angående beredningens planer för arbetets fortsatta bedrivande har beredningens ordförande på förfrågan meddelat, att beredningen hade för avsikt att avgiva sitt blivande betänkande i tre olika delar, av vilka den första tänkts skola lämna en utredning avseende, förutom frågan om arvsrättens begränsning och därmed sammanhängande stadganden rörande testamentsfriheten, frågorna om efterlevande makes arvsrätt och rätt att nyttja den avlidnes kvarlåtenskap samt om rätt för minderåriga barn till underhåll

av dödsbo, om bröstarvinges laglott, om förskott å arv och om arvsrättens preskription.

[7.]

Å de för beredningens verksamhet anvisade anslag kommer vid utgången av år 1921 att förefinnas besparing. Denna har huvudsakligen uppkommit därigenom, att beredningen under år 1921 icke haft att företaga några resor samt att en av dess ledamöter på grund av annat offentligt uppdrag icke varit i tjänstgöring under större delen av året, varvid det för honom beräknade arvodet icke behövt utgå.

Den sålunda uppkomna besparingen möjliggör någon nedsättning av det anslag, som bör av riksdagen begäras för beredningens verksamhet under år 1923. Med ledning av från beredningen inhämtade upplysningar synes sagda anslag böra upptagas till 70,000 kronor för helt år räknat och för första hälften av år 1923 till 35,000 kronor. Vad därutöver påkräves för utgifternas betalande må tagas av besparingarna. Förutom till bestridande av utgifter för år 1923 böra besparingarna vara att tillgå även för vissa kostnader, för vilkas täckande 1922 års anslag icke torde lämna tillgång. Bland dessa må särskilt erinras om utgifter, som kunna väntas uppkomma för beredningens resor för deltagande i det skandinaviska samarbetet på familjerättslagstiftningens område.

På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fortsatt uppehållande av lagberedningens verksamhet å *extra stat* för tiden den 1 januari— den 30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 35,000.

2. Processkommissionen.

Till en förberedande utredning angående en rättegångsreform har riksdagen från och med år 1912 beviljat anslag av växlande storlek. Av 1920 års riksdag anslogs för kommissionens verksamhet under år 1921 60,000 kronor, men lades härtill av 1921 års riksdag ett förstärkningsanslag å 20,000 kronor, så att till kommissionens förfogande för sagda år ställts ett belopp av tillhopa 80,000 kronor. Ett anslag till detta belopp har beviljats jämväl för år 1922.

[8.]

Processkommissionen.

(Extra anslag.)

Kommissionen består av en ordförande samt fyra ledamöter. Vid sidan av kommissionen för att samråda med densamma stå tio sakkunniga. Beträffande kommissionens verksamhet under år 1921 hänvisas till dess såsom bilaga (B) vid detta protokoll fogade arbetsredogörelse.

[8.] Vad angår kostnaderna för processkommissionen och det anslag, som bör beräknas för densamma, vill jag erinra, att de ersättningar, som tillkomma omförmälda vid sidan av kommissionen stående sakkunniga, icke tagas av de för uppehållande av kommissionens verksamhet anslagna medel, utan hava dessa ersättningar, av skäl som framgå av statsverkspropositionen till 1920 års riksdag (sid. 7), ansetts böra utgå av andra huvudtitelns förslagsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Vidkommande utgifterna för den ständigt arbetande avdelningen av kommissionen har det visat sig uppstå vissa svårigheter att rymma dessa inom ett anslag å det belopp, som senast beviljats för kommissionen. Då emellertid någon nedgång av kommissionens kostnader skett, därigenom att lokal för kommissionen numera upplåtits i staten tillhörig byggnad, har jag funnit mig för närvarande icke böra föreslå höjning av anslaget, detta så mycket hellre som det nu gäller fastställa av anslagets belopp allenast för första halvåret 1923.

På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fortsatt uppehållande av processkommissionens verksamhet å *extra stat* för tiden den 1 januari — den 30 juni 1923 bevilja ett reservationsanslag av kronor 40,000.

3. Strafflagskommissionen.

[9.] Sedan Kungl. Maj:t den 10 mars 1916 uppdragit åt en strafflagskommission att, i anledning av ett av professor J. C. W. Thyrén utarbetat förberedande utkast till strafflag, allmänna delen, ävensom övriga av Thyrén verkställda förarbeten till en ny strafflagstiftning, avgiva yttrande rörande huvudgrunderna för sådan lagstiftning, förordnade Kungl. Maj:t den 8 april 1919, att det strafflagskommissionen givna uppdrag skulle anses gälla avgivande av förslag till lagtext jämte motiv rörande de ämnen, som fölle inom strafflagens allmänna del. Kommissionen utgjordes ursprungligen av ordförande och tio ledamöter. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 8 april 1919 har inom kommissionen upprättats ett särskilt arbetsutskott, bestående av ordföranden och fyra av ledamöterna.

Efter nämnda kommissions tillsättande har chefen för justitiedepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 21 augusti 1919, be-

myndigats dels att tillkalla sakkunniga för verkställande av utredning angående viss numera avgjord fråga berörande straffrätten och dels att till de sakkunniga överlämna de övriga lagstiftningsfrågor på straffrättens område, som funnes böra upptagas utan avbidan på strafflagskommissionens förslag, såsom exempel vara anfördes dels omarbetning i visst hänseende av 2 kap. 19 § strafflagen och dels frågan om behandling av samhällsfarliga återfallsförbrytare. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 februari 1920 överlämnades till de sakkunnigas utredning nämnda frågor ävensom frågan om sänkning av de enligt strafflagen gällande straffminima, särskilt i 14 och 20 kapitlen. [9.]

Vidare har Kungl. Maj:t den 20 maj 1921 uppdragit åt en ny kommission att företaga en revision av den allmänna strafflagens *speciella del*. Vid kommissionens tillsättande anförde chefen för justitiedepartementet följande:

Inom den speciella delens område föreligga av professorn Thyrén utarbetade utkast till lagbestämmelser angående brott mot kroppslig okränkbarhet, ärekränkingsbrotten samt vissa förmögenhetsbrott. Den erfarenhet, som vunnits från arbetet på strafflagstiftningens allmänna del, synes mig giva vid handen, att granskningen av såväl nämnda utkast som de ytterligare förslag i ämnet, vilka Thyrén kan komma att avlämna, bör i första hand utföras av en kommission, sammansatt väsentligen enligt enahanda grunder som den nuvarande strafflagskommissionens arbetsutskott och liksom detta med uppgift att, i den mån granskningen fullbordats, avgiva förslag till lagtext jämte motiv. Med hänsyn till arten av de frågor, vilka skola behandlas av kommissionen, läser det emellertid vara önskvärt, att densamma beredes tillfälle att under arbetets gång träda i överläggning med representanter för skilda samhällsintressen och meningsriktningar. Vid kommissionens sida synes därför böra ställas en särskild delegation av sakkunniga, vilka kunna inkallas till sammanträde med kommissionens medlemmar, när kommissionen finner sig äga anledning att i uppkommande frågor eller över utarbetade lagförslag inhämta de sakkunnigas mening. Då således de sakkunnigas medverkan i lagstiftningsarbetet kan komma att påkallas först sedan kommissionen under någon tid varit i verksamhet, torde anledning icke föreligga att redan nu, samtidigt med kommissionens tillsättande, tillkalla de sakkunniga, utan läser detta böra bero av beslut, som Kungl. Maj:t framdeles kan komma att meddela. Dock utgår jag härvid från att möjlighet kommer att beredas dessa representanter för lekmanauppfattningen att, i den mån kommissionens arbete fortskrider, redan på ett tidigt stadium taga kännedom om de särskilda spörsmål, vilka äro av beskaffenhet att böra underställas deras omdöme.

I överensstämmelse härmed uppdrogs åt kommissionen att på grundval av omförmälda av professorn Thyrén utarbetade utkast ävensom övriga förarbeten, som av honom kunde komma att utföras, avgiva förslag till lagbestämmelser, tillhörande den allmänna strafflagens speciella del; och förordnades till ordförande i kommissionen presidenten i hovrätten över Skåne och Blekinge Berndt Hasselrot samt till ledamöter

- [9.] hovrättsrådet Gustav Olin, professorn J. C. W. Thyren, nuvarande chefen för justitiedepartementet samt revisionssekreteraren Gustaf Masreliez, vilken sistnämnde tillika skulle vara kommissionens sekreterare.

Med föranledande därav att tidpunkten för erhållande av ett fullständigt, på enhetliga grunder byggt strafflagsförslag nu ryckt närmare, och varsamhet alltså vore av nöden vid upptagande till legislativ behandling av speciella ämnen inom strafflagssystemet, har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 16 december 1921 det uppdrag, som meddelats ovan omförmälda, den 21 augusti 1919 tillkallade sakkunniga, inskränkts att avse allenast lagstiftningsåtgärder till skydd mot samhällsfarliga återfallsförbrytare jämte visst därmed sammanhängande spörsmål ävensom sådana särskilda frågor, vilka Kungl. Maj:t framdeles kunde finna lämpligt överlämna till behandling av de sakkunniga. Enligt de sakkunnigas till Kungl. Maj:t senast avgivna arbetsberättelse torde betänkande från dem med förslag till lag om fullt tillräkneliga återfallsförbrytare utkomma från trycket i början av innevarande år.

Vad angår 1916 års strafflagskommission, vilken, såsom nämnts, är sysselsatt med utarbetandet av förslag rörande strafflagens allmänna del, torde det vara att förvänta, att denna kommission kommer att avgiva betänkande och förslag före utgången av år 1922.

Departementsschefen.

Liksom allmänna reformer av civil- och processlagstiftningen anses böra förberedas genom lagkommissioner eller lagberedningar, till vilkas upprätthållande anslag beviljats av riksdagen, har jämväl den allmänna strafflagsreformen synt mig vara av den betydelse, att ett medinflytande bör förbehållas riksdagen med avseende å reformarbetets planläggning och utförande. Ett ytterligare skäl, som talar härför, är den avsevärda tidslängd, ett dylikt utredningsarbete måste kräva, och härav föranledda betydande kostnader för statsverket.

Vid övervägande av frågan rörande den ställning, som bör givas den år 1921 tillsatta kommissionen för strafflagens speciella del, har det därför synt mig lämpligt, att kommissionen organiseras i nära anslutning till vad som gäller beträffande lagberedningen och processkommissionen. Detta innebär, att förevarande nya strafflagskommission utbrytes ur ledet av övriga kommittéer, så att kostnaderna för dess verksamhet, i stället för att bestridas av det allmänna anslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, gäldas av ett särskilt med hänsyn till kommissionen givet anslag.

I kommissionens sammansättning har jag icke tänkt mig någon ändring. Något beslut angående tillkallande av sakkunniga för överlägg-

ning med kommissionen har ännu icke av Kungl. Maj:t meddelats, men har jag för avsikt att framdeles begära bemyndigande för chefen för justitiedepartementet att tillkalla sådana.

[9.]

Beträffande frågan om anslag till ersättning åt de personer, som komma att bli sysselsatta med kommissionens arbete, samt för bestridande av kommissionens övriga utgifter vill jag till en början framhålla att, vad angår gottgörelse till de sakkunniga, vilka såsom rådgivare skola stå vid kommissionens sida, denna gottgörelse, i likhet med vad fallet är beträffande motsvarande sakkunnigdelegation som biträder processkommissionen, icke synes böra tagas av det anslag, som må bestämmas för strafflagskommissionens verksamhet, utan i stället utgå av andra huvudtitelns förslagsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. En sådan ordning torde lämpligen böra tillgripas med hänsyn till svårigheten att på förhand beräkna, i vilken utsträckning sammankallande av de sakkunniga kan erfordras och därigenom särskilda kostnader föranledas.

Med avseende å beräkning av det särskilda anslaget för kommissionen vill jag erinra, att enligt den uppgjorda arbetsplanen av kommissionens ledamöter två komma att helt ägna sitt arbete åt kommissionen, vadan ersättningen till dem, åtminstone till väsentlig del, torde böra utgå av nämnda anslag. Med hänsyn härtill samt till den för övriga medlemmar av kommissionen enligt gällande stadganden angående kommittékostnader utgående gottgörelse ävensom kommissionens expens-kostnader och övriga utgifter torde anslaget icke böra beräknas under 50,000 kronor för helt år räknat.

Anslaget synes böra utgå från och med år 1923. Uppenbarligen bör kommissionen för den speciella delen av strafflagen icke börja sin verksamhet, innan den äldre kommissionen avslutat sitt arbete. Skulle den äldre strafflagskommissionen komma att avsluta sitt arbete så tidigt, att den nya kommissionens arbete kan taga sin början redan under år 1922, torde de under sagda år uppkommande kostnaderna kunna utgå från anslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för en strafflagskommission för verkställande av en revision av strafflagens speciella del å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 bevilja ett reservationsanslag å kronor 25,000.

C. Justitiekanslersämbetet.

1. Justitiekanslersexpeditionen.

[10.]
Justitiekanslers-
expeditionen.

(Ordinarie
anslag.)

Av 1921 års riksdag bestämdes i samband med den då beslutade nya löne regleringen för befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk antalet befattningshavare å ordinarie stat för justitiekanslersexpeditionen samt godkändes ny stat för denna att tillämpas från och med år 1922. Nämda stat slutar å ett belopp av 48,200 kronor.

Justitiekanslers-
ämbetets
framställningar
den 22 juni
1921.

Under erinran att vid justitiekanslersexpeditionen icke finnes anställt något ordinarie skrivbiträde har justitiekanslersämbetet i skrivelse den 22 juni 1921 hemställt, att ett sådant biträde i fjärde eller åtminstone tredje lönegraden måtte upptagas i ämbetets stat; och har ämbetet, som ansåg önskvärt att den föreslagna ändringen kunde genomföras redan under år 1922, förklarat sig icke vilja motsätta sig, att i stället det anslag, som för närvarande finnes anvisat för bestridande av kostnaderna för renskrivning, indroges. Tillika har ämbetet i skrivelse av nämnda dag anhållit, att Kungl. Maj:t måtte i samband med avlåtande till riksdagen av proposition i nyssberörda avseende begära riksdagens medgivande, att det finge ankomma på Kungl. Maj:ts prövning, om och i vad mån det nuvarande hos ämbetet anställda biträdet, vilket avsetts skola erhålla konstitutorial å den föreslagna nya befattningen, finge för placering i löneklass tillgodoräknas den föregående tjänstgöringen hos ämbetet, ehuru denna först på senare tid varit likvärdig det arbete, som skulle tillkomma innehavaren av nämnda befattning.

Över berörda framställningar har allmänna civilförvaltningens lönenämnd avgivit infortrat utlåtande, däri den bland annat tillstyrkt inrättande vid ämbetets expedition av en kvinnlig biträdesbefattning i löneplanens 3:e lönegrad, avdelning C.

Departementschefen.

Ehuru åtskilliga skäl kunna andragas för bifall till justitiekanslersämbetets framställning om inrättande vid ämbetet av en ordinarie befattning av ifrågavarande slag, anser jag emellertid att med avgörandet av denna fråga bör tillsvidare anstå. Härför talar lämpligheten av att ännu någon tids erfarenhet inhämtas rörande det arbete av mera kvalificerad art, som må kunna anförtros åt ifrågavarande befattningshavare, vartill kom-

mer, att den nu gällande staten för verket är helt ny och att verkningarna av densamma och av den i samband därmed införda längre arbetstiden för befattningshavarna böra prövas. [10.]

Vidare har justitiekanslersämbetet gjort framställning om sådan jämkning beträffande den av 1921 års riksdag beslutade nyregleringen vid ämbetet, att ny tjänstetitel fastställes för den å ordinarie stat för justitiekanslersexpeditionen i 20:e lönegraden, avdelning B, upptagna expeditionssekreteraren. Ämbetets
framställning
den 23
augusti 1921.

I skrivelse den 23 augusti 1921 har justitiekanslersämbetet anfört härom:

Enligt riksdagsskrivelser nr 387 och 388 hade 1921 års riksdag i samband med fastställande av avlöningsstater för justitieombudsmannens och militieombudsmannens expeditioner gjort den ändring beträffande expeditionssekreterarna därstädes, att dessa från och med år 1922 skulle benämnas byråchefer.

Benämningen expeditionssekreterare, vilken tidigare använts inom Kungl. Maj:ts kansli, men slopats genom införande av kanslirådstiteln, återupplivades, då sekreterarbefattningarna hos justitiekanslersämbetet samt vid förutnämnda ombudsmannaexpeditioner omreglerades till tjänster av tredje lönegraden (20:e lönegraden i de från och med 1922 nyreglerade verken). Anledningen syntes kunna sökas huvudsakligen i en önskan att åstadkomma en viss likformighet.

Då nu benämningen i fråga försvunne från justitieombudsmannaexpeditionens och militieombudsmannaexpeditionens avlöningsstater, syntes rimligt att ändring vidtoges även beträffande expeditionssekreteraren hos justitiekanslersämbetet. Ämbetet föresloge fördenskull vidtagande av sådan åtgärd, att benämningen för nyss omfördälda tjänsteman utbyttes mot byråchef eller, för likställighet med flertalet byråchefer inom Kungl. Maj:ts kansli, kansliråd.

I infortrat utlåtande häröver har allmänna civilförvaltningens lönenämnd ansett icke något vara att erinra däremot att tjänstetiteln för expeditionssekreteraren hos justitiekanslersämbetet förändrades till byråchef. Den alternativt föreslagna titeln kansliråd syntes däremot mindre lämplig, enär denna titel förekomme allenast inom Kungl. Maj:ts kansli.

I likhet med lönenämnden — emot vilkens uttalande jag endast vill erinra, att justitiekanslersämbetet är att räkna till Kungl. Maj:ts kansli — anser jag ämbetets framställning om utbytandet av tjänstetiteln expeditionssekreterare mot titeln byråchef böra bifallas. Före den nya löne-regleringens genomförande hade befattningshavarna i förevarande ställning vid justitiekanslersämbetet samt å justitieombudsmannens och militieombudsmannens expeditioner samma benämning. Denna överensstämmelse torde lämpligen böra bibehållas. Härtill kommer, att titeln expeditionssekreterare synes onödigt lång och svårhanterlig. Departementschefen.

[10.] I övrigt har jag icke för den tid, varom nu är fråga, att föreslå ändring beträffande justitiekanslersämbetets befattningshavare och stat i vidare mån än att jag vidkommande avlöningsförhållandena för icke-ordinarie befattningshavare vid ämbetet tillåter mig hänvisa till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört rörande avlöningsförhöjningar för dylika befattningshavare.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till justitiekanslersexpeditionen, nu kronor 48,200 med halva beloppet eller » 24,100,

dels ock bestämma, att bland befattningshavare å ordinarie stat för justitiekanslersexpeditionen skall upptagas i stället för en expeditionssekreterare i 20:e avlöningsgraden, avdelning B, en byråchef i samma avlöningsgrad, samt att med anledning härav motsvarande förändring skall göras i den vid avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, fogade tjänsteförteckning.

D. Rättsskipningen.

Högsta domstolen.

1. Högsta domstolen.

[11.] För högsta domstolens verksamhet beviljade 1921 års riksdag ett anslag å 441,500 kronor.

Högsta domstolen.

(Ordinarie anslag.)

Beträffande detta anslag vill jag erinra, att i samband med antagandet av den nya, från och med år 1922 gällande löneregleringen riksdagen i fråga om avlöningsförmånerna för högsta domstolens ledamöter uttalade, att det finge erkännas, att dessa i det till riksdagens prövning framlagda förslaget blivit, procentuellt sett, mindre tillgodosedda än andra tjänstemän i chefsställning samt att det vore önskvärt, att frågan bleve föremål för förnyat övervägande.

De löneförmåner, som tillerkänts justitieråden, synas mig mindre tillfredsställande. Önskvärt hade varit att redan 1922 års riksdag hade kunnat föreläggas ett förslag till en förbättring därutinnan. Med hänsyn till de nu rådande ekonomiska förhållandena har jag dock sett mig nödsakad att låta denna tanke falla.

[11.]

I övrigt har jag icke någon annan erinran att göra med avseende å förevarande anslag, än att jag, så vitt angår ersättning till extra ordinarie expeditionsvakt, som må komma att tjänstgöra i högsta domstolen, vill hänvisa till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anført angående löneförmåner för icke-ordinarie befattningshavare.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
högsta domstolen, nu kronor 441,500,
med halva beloppet eller » 220,750.

2. Extra expeditionsvakt.

Till förstärkning av antalet ordinarie expeditionsvakter vid högsta domstolen har riksdagen på extra stat för åren 1920—1922 beviljat ett förslagsanslag, högst, vilket varit bestämt för vart och ett av åren 1920 och 1921 till 1,570 kronor samt för år 1922 till 2,364 kronor. Denna förstärkning har ansetts nödvändig åtminstone så länge högsta domstolen, för avarbetande av den förefintliga arbetsbalansen, i betydligt större utsträckning än enligt tidigare gällande arbetsordningar tjänstgör på tre avdelningar. Då det, såsom jämväl framgår av den utredning, som lämnas under punkt [16.] här nedan, synes nödvändigt, att så kommer att bliva händelsen även under första halvåret 1923, erfordras biträde av en extra expeditionsvakt jämväl under nämnda tid.

Såsom avlöning till den extra expeditionsvakten för den tid, varom nu är fråga, torde böra upptagas hälften av det belopp som för år 1922 beviljats; och hänvisar jag i detta sammanhang i övrigt till chefens för finansdepartementet under föregående punkt åberopade anförande angående avlöningsförhöjningar för icke-ordinarie befattningshavare.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlöning av en extra expeditionsvakt
vid högsta domstolen å *extra stat* för tiden den 1 januari
— den 30 juni 1923 anvisa ett förslags-
anslag, högst kronor 1,182.

[12.]

*Extra expedi-
tionsvakt
vid högsta
domstolen.*

(Extra anslag.)

Regeringsrätten.

3. Regeringsrätten.

[13.]
 Regerings-
 rätten.
 (Ordinarie
 anslag).

Anslaget till regeringsrätten utgår med 132,500 kronor; och har jag icke att härutinnan föreslå någon förändring. Vidkommande en förnyad prövning av frågan rörande en förbättring i avlöningsförmånerna för regeringsråden vill jag emellertid hänvisa till vad jag under punkt [11.] här ovan anfört rörande justitierådets löner. Tillika får jag beträffande gottgörelse till icke-ordinarie expeditionsvakt, som må komma att tjänstgöra i regeringsrätten, åberopa chefens för finansdepartementet under nämnda punkt omförmälda uttalande.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till regeringsrätten, nu kronor 132,500,
 med halva beloppet eller » 66,250.

Nedre justitierevisionen.

4. Nedre justitierevisionen.

[14.]
 Nedre justitie-
 revisionen.
 (Ordinarie
 anslag.)

Till nedre justitierevisionen utgår enligt riksstaten för år 1922 ett anslag å 441,000 kronor. Vid behandlingen i samband med det förslag till ny lönereglering, bland annat för nedre revisionen, som förelades 1921 års riksdag, uttalade riksdagen att, i den mån den ordinarie avlöningen för revisionssekreterarna komme att visa sig mindre väl avvägd, frågan därom torde böra bliva föremål för en närmare undersökning och prövning i syfte att söka åvägabringa en anordning, som gäve dessa befattningshavare en i förhållande till andra tjänstemän fullt rättvis ställning i lönehänseende.

Frågan om en förbättring av de avlöningsförmåner, som bestämts för revisionssekreterare, synes mig vara av största betydelse. Enligt den nya löneregleringen hava dessa befattningshavare i löneavseende jämställts med hovrättsråd. Enär nästan undantagslöst de personer, som utnämnas till revisionssekreterare, innehava hovrättsrådsämbete, innebär en dylik uppflyttning icke någon ekonomisk förmån. Under sådana om-

ständigheter och då arbetet som revisionssekreterare är mera betungande än hovrättsrådstjänstgöringen, torde svårigheter lätt kunna yppa sig att besätta revisionssekreterarämbetena med dugliga krafter. Det synes mig fördenskull såväl från statens synpunkt lämpligt som med billighet överensstämmande, att revisionssekreterarna beredas bättre förmåner än som nu tillkomma dem. Då ett snart ordnande av frågan synes mig av vikt, hade varit önskvärt, att densamma kunnat underställas redan 1922 års riksdag. Det ekonomiska läget synes mig emellertid tvingande bjuda att även i förevarande fall ett uppskov sker.

[14.]

Jag får fördenskull nu inskränka mig till en hemställan, att förevarande anslag uppföres med belopp motsvarande det för år 1922 beviljade, därvid jag dock, så vitt angår ersättning till i nedre revisionen anställda icke-ordinarie befattningshavare, vill hänvisa till chefens för finansdepartementet yttrande denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden angående avlöningsförhöjningar till dylika befattningshavare.

Min anhållan blir sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
nedre justitierevisionen, nu kronor 441,000,
med halva beloppet eller » 220,500.

5. Övergångsstat i nedre justitierevisionen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* anslaget för avlöning
till de å övergångsstat i nedre justitierevisionen ännu
kvarstående tjänstemän, nu kronor 7,400,
med halva beloppet eller » 3,700.

[15.]

Övergångs-
stat.(Ordinarie
anslag.)

6. Ytterligare arbetskrafter i nedre justitierevisionen.

Efter framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen å extra stat för ett vart av åren 1916—1922 beviljat medel för tillfällig ökning av nedre revisionens arbetskrafter med fyra tillförordnade revisionssekreterare, en tillförordnad protokollssekreterare, två amanuenser och två tillförordnade skrivbiträden. Anslaget har för år 1922 upptagits till 64,160 kronor. Förevarande förstärkning i arbetskrafterna har föranletts av den utökning av högsta domstolens arbetstid, som infördes

[16.]

Ytterligare
arbetskrafter
i nedre justitierevisionen.

(Extra anslag.)

[16.] genom lagen den 14 maj 1915 angående högsta domstolens tjänstgöring på avdelningar. Utökningen av arbetstiden var avsedd att äga bestånd, intill dess arbetsbalansen i domstolen nedbragts till normalt omfång, vartill beräknats åtgå sju à åtta år.

Till upplysning rörande till högsta domstolen under senare år inkomna mål samt balansens ställning tillåter jag mig hänvisa till nedanstående tabell:

M å l	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
<i>Revisionsmål:</i>								
Balans från föregående år	1,661	1,701	1,325	949	668	580	500	¹ 450
Inkomna	716	393	372	440	502	501	555	
Summa	2,377	2,094	1,697	1,389	1,170	1,081	1,055	
<i>Besvärsmål:</i>								
Balans från föregående år	936	927	625	366	363	409	273	¹ 250
Inkomna	863	497	461	672	794	620	685	
Summa	1,799	1,424	1,086	1,038	1,157	1,029	958	

¹ Ungefärlig siffra.

Såsom av dessa siffror framgår, har balansen under senare år varit i avtagande, bortsett från någon stegring vid utgången av år 1919, så vitt angår besvärsmål. Åren 1916—1918 förete en stark nedgång, under det totala minskningen under åren 1919, 1920 och 1921 är jämförelsevis mindre eller respektive 42, 216 och omkring 75. Anledning synes föreligga till antagande, att under de närmaste åren nedgången av balansen skall bliva än mindre eller eventuellt upphöra. I sådant hänseende må framhållas den tendens till stegring, som gjort sig gällande med avseende såväl å de inkomna revisionsmålen som å besvärsmålen. Av den statistik, som i annat sammanhang framlagts rörande till hovrätterna under senare år inkomna värdjade mål (jämför tabellerna sid. 21, 28 och 33 i denna proposition), framgår även, att antalet dylika mål i hovrätterna håller sig vid samma höga siffror som förut under de senaste åren.

I övrigt må beträffande frågan om högsta domstolens arbetsbörda erinras, att statistikens siffror torde kunna sägas vara missvisande, om de tagas såsom en mätare för huru arbetet rationellt borde ställa sig. I alla tre hovrätterna förefinnes nämligen, trots det att arbetskrafterna blivit förstärkta med en extra division i envar av dem, en synnerligen avsevärd balans å oavgjorda vädjade mål, varjämte i Svea hovrätt under de senare åren icke medhunnits avarbetandet av ett lika stort antal mål som inkommit — ett förhållande som under flera föregående år varit rådande även inom Göta hovrätt. Balansen har fördenskull alltmåra hopats. För den händelse arbetskrafterna i Svea hovrätt räckte till att avgöra ett antal mål motsvarande de inkommande samt dessutom i alla tre hovrätterna att avarbeta balansen på ett sätt, som stode i full överensstämmelse med rättskipningens krav, skulle härav givetvis bliva en följd, att antalet revisionsmål i högsta domstolen skulle ej obetydligt ökas. Enligt statistiken kan beräknas, att av 100 i hovrätten avdömda vädjade mål omkring 16 fullföljas till högsta domstolen. Högsta domstolens arbetsbörda skulle under dylika omständigheter kunna väntas bliva så stor, att de nuvarande arbetskrafterna näppeligen skulle medhinna densamma.

Oavsett nu senast anmärkta förhållanden, vilka torde få större aktualitet, sedan frågan om arbetsbalansens minskning i Svea hovrätt vunnit en lösning i samband med spørsmålet om upprättandet av en särskild hovrätt för Norrland, torde kunna förutses, att högsta domstolens arbete måste, för att icke förryckas, fortfarande och med visshet även under förra hälften av år 1923 fortgå i den ordning, som genom ovannämnda lag den 14 maj 1915 infördes.

Härav följer även, att ifrågavarande förstärkning av arbetskrafterna i nedre justitierevisionen måste bibehållas. För bestridande av ersättning till befattningshavarna torde böra ställas till förfogande ett anslag motsvarande det för år 1922 beviljade. Härvid vill jag emellertid erinra om det här ovan, bland annat under punkten [14.] rörande anslag till nedre justitierevisionen, åberopade uttalande av chefen för finansdepartementet angående avlöningsförhöjningar till icke-ordinarie befattningshavare.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tillfällig ökning av nedre justitierevisionens arbetskrafter med fyra tillförordnade revisionssekreterare, en tillförordnad protokollssekreterare, två amanuenser och två tillförordnade skrivbiträden å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 32,080.

7. Extra expeditionsvakt i nedre justitierevisionen.

[17.] *Extra expeditionsvakt i nedre revisionen.*
(Extra anslag.)

Till avlönande av en extra vakt i nedre justitierevisionen har för vart och ett av åren 1913—1922 av riksdagen anvisats medel, för sistnämnda år med ett belopp av 2,364 kronor. Den förstärkning av vaktpersonalen — utöver de fem expeditionsvakter, för vilka avlöningar äro uppförda å den ordinarie staten — som härigenom tillförts nedre revisionen, har ansetts erforderlig, åtminstone så länge ämbetsverket är förlagt till de för dess räkning förhyrda lokalerna å Strömsborg. Huru länge nedre revisionen kommer att hava sina arbetslokaler där, är ovisst; och har det därför ansetts olämpligt att uppföra denna sjätte vakt på ordinarie stat.

Så vitt man nu kan bedöma, torde revisionen jämväl under första hälften av år 1923 komma att hava sina lokaler på samma plats som nu. Avlöningsmedel för ändamålet erfordras följaktligen även för sagda tid. Dessa torde böra beräknas till hälften av det för år 1922 anvisade beloppet. Beträffande utbetalandet av gottgörelse till den extra expeditionsvakten vill jag i övrigt hänvisa till chefens för finansdepartementet ofta åberopade anförande rörande avlöningsförhöjningar för vissa icke-ordinarie befattningshavare.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av en extra expeditionsvakt i nedre justitierevisionen å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 1,182.

Svea hovrätt.

8. Svea hovrätt.

[18.] *Svea hovrätt.*
(Ordinarie anslag.)

Anslaget till Svea hovrätt torde för den tid, varom nu är fråga, böra upptagas med hälften av det belopp 836,500 kronor, varmed det för närvarande utgår. Beträffande de utbetalningar från anslaget, som böra ske för bestridande av ersättning åt icke-ordinarie befattningshavare, tillåter jag mig hänvisa till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anført vidkommande avlöningsförhöjningar till vissa dylika befattningshavare.

I detta sammanhang vill jag erinra, att bland annat med föranledande av riksdagens skrivelse den 4 juni 1921 angående inrättande av en hovrätt för de fyra nordligaste länen utredning pågått rörande lämpligheten av en utbrytning av visst antal divisioner ur Svea hovrätt och dessas organiserande såsom en självständig hovrätt för Norrland med säte i en norrländsk stad. Utredningen i detta ärende är ännu icke fullt avslutad, men torde ärendet inom kort föreligga i skick att kunna bliva föremål för slutligt bedömande. Rörande den ståndpunkt, som Kungl. Maj:t därvid må komma att intaga, är givetvis för tidigt att på detta stadium uttala sig. Så mycket torde emellertid redan nu kunna sägas att, även om Kungl. Maj:t skulle besluta att till riksdagen ingå med förslag avseende upprättandet av en norrländsk hovrätt, de omfattande åtgärder, som därav skulle föränledas, måste lägga hinder i vägen för, att hovrättens verksamhet kan börjas under tid, som med nu förevarande anslagsperiod avses. Framställning om anslag för hovrätten torde sålunda icke komma att av Kungl. Maj:t föreläggas 1922 års riksdag.

[18.]

Beträffande förevarande anslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
Svea hovrätt, nu kronor 836,500,
med halva beloppet eller » 418,250.

9. Justitiestat under Svea hovrätt.

Anslaget till justitiestaten under Svea hovrätt är för år 1922 upptaget till 389,887 kronor; och torde det, så vitt nu är i fråga, böra för första halvåret 1923 bestämmas till hälften av detta belopp eller med något jämkad siffra till 194,944 kronor.

[19.]

*Justitiestat
under Svea
hovrätt.*

(Ordinarie
anslag.)

Jag vill emellertid erinra, att till Kungl. Maj:ts behandling föreligger ett ärende rörande åtgärder för lättande av den arbetsbörda, som åvilar häradshövdingen i den synnerligen arbetstyngda Södra Roslags domsaga, och för möjliggörande i övrigt av arbetets rationella bedrivande därstädes. Vilka åtgärder härvid kunna komma att visa sig vara de lämpligaste kan icke nu avgöras likasom ej heller från vilket anslag de medel, som för ändamålet bliva erforderliga, böra tagas. De utgifter, som må komma att för staten uppstå, torde emellertid icke vara av den betydelse att, för den händelse ett förslag till frågans lösning skulle föreläggas 1922 års riksdag, något belopp därför bör för närvarande i staten beräknas.

[19.] Jag får fördenskull hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* anslaget till justitiestat under Svea hovrätt, nu kronor 389,887, med ett belopp av » 194,944.

10. Extra division.

[20.] Från och med den 1 september 1904 förstärktes Svea hovrätt, som *Extra divisionen vid Svea hovrätt.* dessförinnan under flera år bestått av sju ordinarie divisioner, med en extra åttonde division. Denna blev från och med år 1918 uppförd å ordinarie stat.
(Extra anslag.)

Redan vid behandlingen av frågan om den åttonde divisionens uppförande å ordinarie stat var uppmärksamheten fäst å angelägenheten av, att hovrätten därutöver förstärktes med tillfälliga arbetskrafter för avarbetande av den då förekommande balansen av instämnda och vädjade mål. I det yttrande till statsrådsprotokollet, som åtföljde propositionen till 1917 års riksdag med framställning om anslag till nämnda division, hänvisade dåvarande chefen för justitiedepartementet till den alltjämt stigande balansen å oavgjorda mål, vilken ej mindre utvisade ett fullt konstant behov av den utökning av arbetskrafterna, som åttonde divisionen utgjorde, utan även syntes nödvändigöra, att en extra division, den nionde, inrättades. Det beräknades, att — under förutsättning att tillströmningen av instämnda och vädjade mål ej komme att under de närmaste åren förete en avsevärdare stegring — en extra nionde division skulle behöva vara i verksamhet under tre år, för att balansen skulle kunna nedbringas till ungefär normalt omfång. Förslag om en extra nionde division ansågs emellertid med hänsyn till det ogynnsamma ekonomiska läget ej då omedelbart böra väckas.

Uppskovet med en dylik framställning blev emellertid icke långt. Efter förslag från hovrätten och med hänsyn till balansens allt ogynnsammare ställning avlät Kungl. Maj:t proposition (nr 282) till 1920 års riksdag med förslag om upprättande under år 1921 av en extra division vid hovrätten för behandling av vädjade mål och till hovrätten instämnda tvistemål. Detta förslag blev bifallet av riksdagen, som för ändamålet anvisade ett förslagsanslag, högst, 40,070 kronor. För divisionens fortsatta verksamhet under år 1922 har beviljats ytterligare anslag, vilket med hänsyn till den från och med den 1 januari samma år tillämpade nya löneregleringen för hovrätten bestämts till 55,548 kronor.

I skrivelse den 26 augusti 1921 har nu hovrätten, under åberopande av den alltjämt stigande balansen å oavgjorda vädjade och instämnda mål, hemställt, att den extra divisionens verksamhetstid finge utsträckas att omfatta jämväl första halvåret 1923.

[20.]
Sveahovrätts
skrivelse den
26 augusti
1921.

Till utredning rörande balansen under senare år med avseende å vädjade och instämnda mål samt brottmål må här intagas följande tabell (upptager ej krigsrättsmål):

Departement-
schefen.

Mål	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
<i>Vädjade och instämnda mål:</i>										
Balans från föregående år	1,619	1,660	1,600	1,577	1,567	1,535	1,825	2,094	2,698	3,286
Under året inkomna ...	1,778	1,753	1,676	1,761	1,723	1,899	1,917	2,471	2,476	
Summa	3,397	3,413	3,276	3,338	3,290	3,434	3,742	4,565	5,374	
<i>Brottmål:</i>										
Balans från föregående år	288	261	256	264	234	420	703	480	597	303
Under året inkomna ...	957	904	838	870	1,129	1,782	1,349	1,230	1,240	
Summa	1,245	1,165	1,094	1,134	1,363	2,202	2,052	1,710	1,837	

Av denna tabell framgår, att de nio divisioner, som under år 1921 varit verksamma i hovrätten, avgjort tillhoppa 2,088 vädjade och instämnda mål. Enär antalet av under året inkomna dylika mål överstiger nämnda siffra, kommer balansen, trots det tillskott i arbetskraft som tillförts hovrätten under år 1921 genom den då nyinrättade extra divisionen, att förete ytterligare någon stegring. Vad beträffar brottmålen uppgår de avgjorda målens antal till den betydande siffran av 1,534, och balansen å dessa mål har högst väsentligt sjunkit. Efter vad jag inhämtat, har jämväl den balans, som förefunnits å de civila besvärsmålen, betydligt nedgått.

Den starka tillströmningen av vädjade mål och den stora balans, som redan förut å dem samlats, synas vara ägnade att framkalla frågan, huruvida icke hovrättens arbetskrafter borde, på det icke snabbheten i rättsskipningen skall äventyras, för en tid förstärkas med ytterligare personal utöver den extra divisionen. Med hänsyn till den på dagordningen stående frågan om upprättande av en särskild hovrätt för Norrland samt de åtgärder till utökande av arbetskrafterna, som må komma att förbindas därmed, torde emellertid spørsmålet rörande effektivare ordning få tillsvidare vila. För närvarande får jag sålunda inskränka mig

[20.] till att föreslå fortsatt upprätthållande av den nuvarande extra divisionens verksamhet under den budgetperiod, varom nu är fråga.

Vad slutligen angår kostnaderna för den särskilda personal, som blir behövlig med anledning av den extra divisionen, synes en sådan anordning kunna träffas, att notariegöromålen på divisionen fullgöras av notarier på de ordinarie divisionerna i hovrätten. Härigenom inbesparas ersättningen till en särskild tillförordnad notarie. Kostnaderna synas i övrigt böra upptagas i överensstämmelse med den beträffande 1922 års verksamhet gjorda beräkningen; dock vill jag vidkommande utbetalandet av ersättning till ifrågavarande personal hänvisa till vad chefen för finansdepartementet i sitt yttrande förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört angående avlöningsförhöjningar till vissa icke-ordinarie befattningshavare.

Antalet befattningshavare, som påkallas av den extra divisionen, och kostnaderna, för år räknat, i anledning av densamma framgå av följande tablå:

5 adjungerade ledamöter à högst 9,540 kronor till var	
och en	kronor 47,700
ordförandearvode	» 500
ökad expeditivshjälp	» 1,300
	<hr/>
	Summa kronor 49,500.

Under återopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande under tiden den 1 januari—
30 juni 1923 av tillfällig ökning av Svea hovrätts
arbetskrafter med en extra division för behandling
av vädjade mål och till hovrätten instämnda tvistemål
å *extra stat* för nämnda tid bevilja ett förslags-
anslag, högst kronor 24,750.

11. Extra ledamot i Svea hovrätt.

[21.] Från och med år 1916 har i riksstaten uppförts ett extra anslag till avlöning av en extra ledamot i Svea hovrätt. Den förstärkning av hovrättens arbetskrafter, som sålunda tillförts hovrätten, har sin grund däri, att de två hovrättsledamöter, som tillika äro, den ene ordförande och den andre ledamot i krigshovrätten, måst för sin tjänstgöring därstädes i viss utsträckning befrias från det dem inom själva hovrätten åliggande arbetet, varför det, för att hovrättens arbetsprodukt

Extra ledamot i Svea hovrätt.
(Extra anslag.)

icke skall minskas, blivit nödigt att upprätta en ny ledamotsbefattning i hovrätten. I brist på nödig erfarenhet ansågs det emellertid synnerligen svårt att bedöma, i vilken grad arbetet inom Svea hovrätt komme att röna inverkan av krigshovrättens förenande med densamma. På grund härav inrättades icke ett nytt ordinarie hovrättsrådsämbete, utan anslogos, som nämnt, de för denne ledamots avlönande erforderliga medlen å extra stat. [21.]

Såsom framgår av statsverkspropositionen för år 1920 (sid. 15) har förslag under de senaste åren varit uppe att överföra ifrågavarande extra ledamotsbefattning å ordinarie stat. Detta förslag har emellertid fått förfalla, då tillräcklig erfarenhet icke kunde anses hava vunnits om inverkan å arbetet inom Svea hovrätt av krigshovrättens förenande med densamma samt man ej heller syntes kunna bedöma, huru de militära förhållandena över huvud, av vilka frågan vore starkt beroende, komme att gestalta sig i den närmaste framtiden.

Sistnämnda skäl emot befattningens omändrande till ordinarie gör sig för närvarande så mycket mera gällande, som Kungl. Maj:t den 31 augusti 1920 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning, huruvida krigsdomstolarna i fredstid må kunna avskaffas.

Även för första halvåret 1923 torde sålunda för nu ifrågavarande ändamål böra begäras ett anslag å extra stat. Detta synes böra upptagas med belopp motsvarande det för år 1922 beviljade, eller för helt år räknat 9,540 kronor; och vill jag beträffande ersättningens bestämmande för ifrågavarande tjänsteman i övrigt hänvisa till chefens för finansdepartementet här ovan i propositionen åberopade uttalande rörande avlöningsförhöjningar till vissa icke-ordinarie befattningshavare.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av en extra ledamot i Svea hovrätt å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag,
 högst kronor 4,770.

12. Extra notarie å krigshovrättsavdelningen i Svea hovrätt.

Vid 1915 års omorganisation av krigshovrätten ansågs den ditillsvarande sekreterartjänsten därstädes kunna såsom obehörlig indragas. De med nämnda tjänst förenade göromålen borde i stället ankomma på de Svea hovrätts tjänstemän, vilka inom hovrätten verkställde motsvarande arbete. Så länge krigshovrätten ej kunde inrymmas i samma byggnad som Svea hovrätt, måste emellertid en särskild tjänsteman [22.]

*Extra notarie
 å krigshov-
 rättsavdel-
 ningen i Svea
 hovrätt.*

(Extra anslag.)

[22.] finnas vid krigshovrätten för uppehållande av de dittillsvarande sekretärergöromålen. Denna befattning uppfördes på extra stat, och innehavaren tillades benämningen amanuens. Såsom arvode åt honom anvisades för ett vart av åren 1916—1918 ett belopp av 3,000 kronor. För år 1919 höjdes arvodet till 3,500 kronor, och härefter har denne befattningshavares ställning än mer förbättrats därigenom, att 1919 års lagtima riksdag fattade beslut om befattningens ändrande från och med 1920 till en extra notarietjänst med en årlig avlönning av 3,900 kronor, med vilket belopp anslag utgått även för år 1921. Med föranledande av den nya löneregleringen för bland annat hovrätterna, som trätt i kraft från och med år 1922, höjdes anslaget för sagda år till 6,048 kronor.

Ifrågavarande befattning erfordras jämväl för första halvåret 1923. Beträffande beloppet av det anslag, som må anvisas för densamma, anser jag, under åberopande i övrigt av chefens för finansdepartementet oftänämnda anförande rörande avlöningsförhöjningar till vissa icke-ordinarie befattningshavare, att detsamma lämpligen bör upptagas i överensstämmelse med anslaget för 1922.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av en extra notarie å krigshovrättsavdelningen i Svea hovrätt å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst kronor 3,024.

13. Extra expeditionsvakt i Svea hovrätt.

[23.] Riksdagen har, efter framställningar av Kungl. Maj:t, å extra stat för ett vart av åren 1917—1922 beviljat särskilda belopp till avlönande av en extra expeditionsvakt i Svea hovrätt. För år 1922 är detta belopp, med anslutning till den från och med år 1922 gällande nya löneregleringen för hovrätterna, bestämt till 2,364 kronor. I samband med sistnämnda anslags beviljande har 1921 års riksdag, likaledes på Kungl. Maj:ts framställning, föreskrivit att, därest den extra expeditionsvakten indelades till tjänstgöring vid krigshovrättsavdelningen och i följd därav komme i åtnjutande av fri bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och lyse, han skulle med avseende å dessa förmåner vara underkastad motsvarande bestämmelser rörande skyldighet att därför utgiva ersättning, som vore

Extra expeditionsvakt i Svea hovrätt.
(Extra anslag.)

intagna i 22 och 23 §§ i då föreliggande förslag till nytt avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen. Sedan nämnda förslag numera blivit av riksdagen godkänt utan ändring, såvitt angår berörda bestämmelser, återfinnas dessa under samma paragrafbeteckning i tjänstgöringsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451).

[23.]

Förevarande förstärkning av antalet expeditionsvakter i hovrätten har haft sin grund däri, att krigshovrätten ansetts hava behov av en särskild expeditionsvakt, så länge Svea hovrätt och krigshovrätten, på sätt nu är händelsen, hava skilda lokaler. Då anledning ej föreligger antaga, att någon förändring i detta förhållande skall inträda under den närmaste framtiden, är nu ifrågavarande anslag erforderligt även för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923.

Med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet anført angående avlöningsförhöjningar till vissa icke-ordinarie befattningshavare anser jag, att anslaget för nu ifrågavarande ändamål för nämnda tidsperiod bör upptagas till belopp motsvarande det för år 1922 beviljade, varjämte bör föreskrivas samma villkor för eventuellt åtnjutande av tjänstebostad, bränsle och lyse, som senast upptagits.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till avlöande av en extra expeditionsvakt i Svea hovrätt å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst

kronor 1,182,

dels och föreskriva att, därest den extra expeditionsvakten indelas till tjänstgöring vid krigshovrättsavdelningen och i följd därav kommer i åtnjutande av fri bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och lyse, han skall med avseende å dessa förmåner vara underkastad motsvarande bestämmelser rörande skyldighet att därför utgiva ersättning, som finnas intagna i 22 och 23 §§ i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

Göta hovrätt.

14. Göta hovrätt.

[24.] För hovrätten torde för nu ifrågavarande tid böra upptagas ett
Göta hovrätt. anslag motsvarande halva det belopp, som beviljades för år 1922.
 (Ordinarie Härvid vill jag emellertid med avseende å de icke-ordinarie befattnings-
 anslag.) havarna i hovrätten hänvisa till vad chefen för finansdepartementet yttrat
 rörande avlöningsförhöjningar till vissa dylika befattningshavare.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
 Göta hovrätt, nu kronor 411,200,
 med halva beloppet eller » 205,600.

15. Justitiestat under Göta hovrätt.

[25.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
*Justitiestat att upptaga det ordinarie anslaget till justitie-
 under Göta stat under Göta hovrätt, nu kronor 284,513,
 hovrätt. med ett belopp av » 142,257.
 (Ordinarie anslag.)*

16. Extra division.

[26.] Göta hovrätt består av fyra ordinarie divisioner. På grund av
*Extra division den balans å oavgjorda mål, som under de senaste åren uppstått, har
 vid Göta emellertid alltsedan början av höstsessionen 1918 vid hovrätten arbetat
 hovrätt. även en extra division. Kostnaderna för divisionens verksamhet be-
 (Extra anslag.) stredos intill den 10 april 1919 provisoriskt från besparingarna under
 andra huvudtiteln. Därefter har efter framställningar från Kungl. Maj:t
 anslag för divisionen beviljats dels av 1919 års lagtima riksdag för
 tiden den 10 april 1919—den 9 september 1920, därav å 1919 års
 tilläggsstat för den del av denna tidsperiod som föll under år 1919
 och å 1920 års riksstat för den återstående tiden, dels av 1920 års
 riksdag för tiden den 10 september 1920—den 9 september 1921 dels
 ock av 1921 års riksdag för tiden den 10 september 1921—den 9*

september 1922; och har av sistnämnda båda riksdagar anslaget på motsvarande sätt fördelats å tilläggsstat och riksstat. [26.]

Under år 1918 handlade den extra divisionen endast vädjade mål, men utsträcktes dess verksamhet under år 1919 samt därefter intill den 19 augusti 1921 att omfatta jämväl brottmål. Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av frågan om framställning till 1921 års riksdag rörande anslag till den extra divisionen uttalade föredragande departementschefen, att anslaget till divisionen fortfarande borde upptagas till ett belopp, som möjliggjorde en sådan sammansättning av densamma, att den kunde handlägga såväl vädjade och instämnda mål som brottmål. Skulle det visa sig, att brottmålen så nedginge i antal, att de utan svårighet kunne behandlas av de ordinarie divisionerna, förefunnes ej hinder att inskränka den extra divisionens verksamhet till handläggning av endast vädjade mål. Bestämmelser rörande den extra divisionens verksamhet, så vitt anginge tiden den 10 september till och med den 31 december 1921, utfärdades den 18 juli 1921; och fann då Kungl. Maj:t divisionens verksamhet kunna koncentreras allenast på handläggning av vädjade mål och till hovrätten instämnda tvistemål, enär brottmålen antal icke syntes påkalla några extra ordinära åtgärder. Härigenom vanns en avsevärd besparing, i det anslaget till två förordnade fiskaler icke behövde tagas i anspråk samt att till gratifikationer åt extra ordinarie tjänstemän kunde beräknas ett mindre belopp än annars skulle varit fallet. Även enligt de föreskrifter, som Kungl. Maj:t sedermera, den 16 december 1921, meddelat beträffande divisionens arbete under tiden den 1 januari—den 9 september 1922, skall divisionen behandla allenast vädjade och instämnda mål.

I skrivelse den 30 augusti 1921 har hovrätten upptagit frågan om fortsatt uppehållande av den extra divisionens arbete. Under åberopande av att den föreliggande balansen av oavgjorda vädjade mål uppenbarligen icke kunde nedbringas till normal storlek under tiden intill den 10 september 1922, anser hovrätten tiden för divisionens verksamhet böra i väsentlig mån utsträckas. Denna tid borde icke bestämmas till mindre än ett år, varunder divisionen skulle hava att behandla vädjade och instämnda mål. Göta hovrätt.

Till belysande av hovrättens arbetsbörda under senare år hänvisas till nedanstående tabell, upptagande de i nämnda hänseende mest betydande grupperna av mål: Departementschefen.

[26.]

M & I	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
<i>Vådjade och instämde mål:</i>										
Balans från föregående år	817	864	816	774	844	853	1,010	1,168	1,408	¹ 1,313
Under året inkomna	829	748	739	830	788	946	1,103	1,136	¹ 1,152	—
Summa	1,646	1,612	1,555	1,604	1,632	1,799	2,113	2,304	2,560	—
<i>Brottmål:</i>										
Balans från föregående år	132	110	99	135	112	263	579	616	223	¹ 163
Under året inkomna	481	439	457	433	615	1,054	908	512	¹ 617	—
Summa	613	549	556	568	727	1,317	1,487	1,128	840	—

¹ Summan beräknad efter ställningen den ¹⁵/₁₂ 1921.

Antalet inkomna vådjade mål — av instämde mål inkomma endast enstaka och under somliga år icke något — håller sig fortfarande högt och överstiger avsevärt vad som för några år sedan var att anse såsom det vanliga. Visserligen kan för år 1921 någon minskning väntas uppkomma i balansen, men denna är fortfarande synnerligen avsevärd, och dess avarbetande till normal storlek torde, så vitt nu kan bedömas, taga flera år i anspråk, så mycket mera som antalet inkommande mål snarare visat tendens att stiga än att gå tillbaka. På grund härav synes det mig nödvändigt, att den extra divisionen alltjämt får vara verksam. Vad beträffar frågan om den tid, för vilken anslag nu bör begäras för divisionens uppehållande, har, såsom förut omnämnts, under de senare åren medel till divisionen beviljats för tiden från den 10 september det ena året intill samma dag det följande. Med hänsyn till budgetårets omläggning samt önskvärdheten av att, där så lämpligen låter sig göra, för de extra divisionerna i alla tre hovrätterna gälla enhetliga bestämmelser i nu förevarande avseende, synes mig divisionens verksamhet böra för närvarande bestämmas att omfatta tiden den 10 september 1922—den 30 juni 1923.

Ovan har nämnts, att den extra divisionen under nu löpande arbetsår har att handlägga endast vådjade mål och till hovrätten instämde tvistemål. På grund av brottmålets ställning inom hovrätten synes ej heller för kommande arbetsår av behov påkallat, att divisionens verksamhetsområde utsträckes utöver vad sålunda varit gällande.

Kostnaderna för den särskilda personal, som blir behöflig för den extra divisionen, kan ej för närvarande definitivt bestämmas, utan blir denna fråga beroende av de allmänna föreskrifter, som komma att gälla rörande gottgörelse till icke-ordinarie befattningshavare. Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag anfört till statsrådsprotokollet över finansärenden angående avlöningsförhöjningar till vissa dylika befattningshavare, anser jag emellertid, att sagda kostnader, så vitt nu är fråga, lämpligen böra upptagas med belopp motsvarande det, som i statsverkspropositionen till föregående års riksdag beräknades för den då föreslagna extra divisionens verksamhet under år 1922. Härvid märkes emellertid med avseende å personalens sammansättning, att likasom vid de övriga hovrätterna sådana anordningar synas kunna träffas, att biträde av en särskilt för ändamålet förordnad notarie indrages och notariegöromålen i stället fördelas mellan notarier tjänstgörande vid de ordinarie divisionerna. Vidare kan det i förra årets beräkningar upptagna beloppet till gratifikationer åt extra tjänstemän väsentligt sänkas, sedan den extra divisionen ej längre handlägger brottmål, och personalen till följd därav minskats.

Den personal och de kostnader, som enligt vad ovan anförts skulle komma att föranledas av den extra divisionen, framgår av följande uppställning, därvid avlöningsförmånerna upptagits räknade för helt år:

5 adjungerade ledamöter å högst 8,580 kronor	kronor 42,900
ordförandearvode.....	» 500
1 extra skrivbiträde.....	» 1,800
gratifikationer åt extra tjänstemän.....	» 2,500

Summa kronor 47,700.

Enligt denna beräkning skulle kostnaderna bliva för tiden från och med den 10 september 1922 till samma års utgång 14,700 kronor samt för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 23,850 kronor. Det förstnämnda av dessa belopp torde böra äskas å 1922 års tilläggsstat, varom jag vill i annat sammanhang göra framställning. Det senare beloppet bör upptagas å den stat, varom nu är fråga.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av tillfällig ökning av Göta hovrätts arbetskrafter med en extra division under tiden från och med den 1 januari till och med den 30 juni 1923 på *extra stat* för samma tid bevilja ett förslagsanslag, högst..... kronor 23,850.

17. Personligt avlöningstillägg åt kontorsbiträdet i hovrätten
J. M. Håkansson.

[27.]
Personligt avlöningstillägg åt kontorsbiträdet i Göta hovrätt J. M. Håkansson.
(Extra anslag.)

För vart och ett av åren 1918—1922 har å extra stat anvisats ett belopp av 400 kronor såsom personligt avlöningstillägg åt manliga kontorsbiträdet å advokatfiskalsexpeditionen i Göta hovrätt J. M. Håkansson. Lönetillägget avser att utgöra särskild ersättning med hänsyn till den mera kvalificerade arten av det arbete, som utföres av Håkansson i jämförelse med andra kontorsbiträden i hovrätten. Beträffande den närmare beskaffenheten av nämnda arbete vill jag hänvisa till vad därom upplysts i samband med framställningar till 1917 och 1918 års riksdagar om motsvarande gottgörelse till Håkansson. (Bilaga till statsverkspropositionen, andra huvudtiteln, 1917 sid. 27—31 och 1918, lagtima riksdagen, sid. 14—17).

Departementschefen.

Erinras må, att berörda lönetillägg ansetts böra utgå, oavsett den reglering av avlöningsförmånerna för befattningshavare i förevarande ställning i hovrätterna, som genomförts först genom 1919 års löne-reglering för vissa biträden vid en del ämbetsverk och myndigheter och därefter genom den av 1921 års riksdag antagna nya löneregle- ringen för befattningshavare vid statsdepartement m. m. Vidkommande sistnämnda löneroglering må särskilt erinras, att samtliga skrivbiträ- den i hovrätten placerats i samma avlöningsgrad, nämligen C 2 kon- torsbiträden, samt att avlöning för högre kvalificerat biträde sålunda ej upptagits.

Enär Håkansson, enligt vad som upplysts, alltjämt kommer att i hovrätten sysselsättas med lika kvalificerat arbete som hittills, torde han även under den tid, varom nu är fråga, böra komma i åt- njutande av omförmälda avlöningstillägg.

Jag får fördenskull hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till personligt avlöningstillägg åt kontors-
biträdet å advokatfiskalsexpeditionen i Göta hovrätt
J. M. Håkansson å extra stat för tiden den 1 januari
—den 30 juni 1923 anvisa ett förslags-
anslag, högst kronor 200.

Hovrätten över Skåne och Blekinge.**18. Hovrätten över Skåne och Blekinge.**

Anslaget till hovrätten för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 torde böra föreslås att utgå med hälften av det belopp, som beviljats för år 1922. Vad angår avlöningsförmåner för icke-ordinarie befattningshavare vill jag emellertid hänvisa till vad chefen för finansdepartementet därutinnan anfört i sitt yttrande förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till hovrätten över Skåne och Blekinge, nu kronor 216,000, med halva beloppet eller » 108,000.

[28.]
Hovrätten
över Skåne
och Blekinge.
(Ordinarie
anslag.)

19. Justitiestat under hovrätten över Skåne och Blekinge.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* anslaget till justitiestat under hovrätten över Skåne och Blekinge, nu kronor 108,913, med ett belopp av » 54,457.

[29.]
Justitiestat
under hov-
rätten över
Skåne och
Blekinge.
(Ordinarie
anslag.)

20. Extra division.

För avarbetande av den under senare år i hovrätten över Skåne och Blekinge uppkomna avsevärda balans å oavgjorda mål har hovrätten, som består av två ordinarie divisioner, fått sina arbetskrafter förstärkta dels under tiden från och med den 1 mars 1918 till samma års slut med en extra ledamot å vardera divisionen dels ock från och med den 1 januari 1919 med en extra division.

Medel till den extra divisionen hava beviljats på tilläggsstat, så att anslag för år 1919 medgavs av 1919 års lagtima riksdag samt för åren 1920 och 1921 av resp. 1920 och 1921 års riksdagar. Innan framställning om anslag begärdes, hade i alla dessa fall Kungl. Maj:t redan på förhand medgivit arbetets upptagande på en extra division tills-

[30.]
Extra division
vid hovrätten
över Skåne
och Blekinge.
(Extra anslag.)

[30.] vidare under de särskilda åren. Att denna ordning valts, har varit beroende därav, att utsikt syntes förefinnas, att balansen skulle inom kort tid kunna nedbringas till ungefärligen normalt omfång, och att förden-skull bestämmelser rörande divisionens fortsatta verksamhet icke borde meddelas långt i förväg.

Hovrättens
skrivelse den
26 septem-
ber 1921.

I skrivelse den 26 september 1921 har hovrätten hemställt, att den extra divisionen måtte få vara i verksamhet även tillsvidare under år 1922.

I sådant avseende har hovrätten, under erinran att balansen å vädjade mål vid början av år 1921 utgjort 766, framhållit att, även om under sagda år balansen något nedgått, denna minskning dock icke torde bliva mera avsevärd, enär fortfarande till hovrätten inkomme vademål till lika stort antal som under år 1920. Därtill komme, att antalet till hovrätten inkomna besvärsmål under året ökats. Bland dem inginge flera vidlyftiga kriminella besvärsmål, vilkas slutliga handläggning torde komma att fördröja behandlingen av andra besvärsmål och därigenom medföra ytterligare ökning i balansen å dylika mål. Det torde således vara erforderligt, att den extra divisionen finge fortsätta sin verksamhet även år 1922 samt därunder i likhet med hovrättens övriga divisioner handlägga såväl vädjade mål och till hovrätten instämnda tvistemål som besvärsmål. Genom denna anordning skulle den extra divisionen, som nu sammanträdde tre dagar i veckan, i stället komma att arbeta fyra dagar i veckan, varigenom skulle vinnas ytterligare fyrtio arbetsdagar å tjänsterummet för år. För att emellertid söka åstadkomma besparing ansåge sig hovrätten dock icke böra begära anslag för mera än en fiskal å extra divisionen, medan avlöning åt en biträdande fiskal å samma division torde kunna erhållas från det i hovrättens stat upptagna anslaget för avlöning till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Den föreslagna anordningen med handläggning av besvärsmål jämväl å den extra divisionen skulle således icke komma att för statsverket medföra någon avsevärd kostnad.

I detta sammanhang må erinras, att i den skrivelse av den 14 oktober 1921, varmed hovrättens president avgivit infortrat yttrande beträffande möjliga besparingar särskilt beträffande hovrättens administration, presidenten uttalat, att de med notarietjänsten å extra divisionen förenade göromålen från och med år 1922 utan större olägenhet kunde utföras av de båda notarierna å de ordinarie divisionerna.

Kungl. Maj:ts
beslut den 16
december
1921.

Hovrättens omförmälda skrivelse den 26 september 1921 föredrogs inför Kungl. Maj:t den 16 påföljande december, då Kungl. Maj:t på min hemställan fann gott tillåta, att den vid hovrätten bildade extra divisionen skulle fortfarande tjänstgöra under tiden den 1 januari—den 30 juni 1922. I likhet med under år 1921 skulle divisionen hava att handlägga allenast vädjade mål och till hovrätten instämnda tvistemål.

Avlöningen till den personal, som påkallades av den extra divisionen, vore avsedd att tagas från besparingarna under riksstatens andra huvudtitel. I samband med nämnda beslut förklarade sig Kungl. Maj:t vilja hos riksdagen äska anslag för divisionens fortsatta verksamhet jämväl under tid efter omförmälda den 30 juni.

[30.]

Då jag nu återupptager denna fråga, vill jag till en början till utvisande av ställningen inom hovrätten med avseende å vädjade och instämnda mål samt brottmål åberopa nedanstående tabell.

Departementschefen.

M & l	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
<i>Vädjade och instämnda mål:</i>										
Balans från föregående år	211	232	207	271	380	545	686	804	766	¹ 650
Under året inkomna	515	521	524	602	606	658	802	760	¹ 785	—
Summa	726	753	731	873	986	1,203	1,488	1,564	1,551	—
<i>Brottmål:</i>										
Balans från föregående år	40	29	33	43	42	71	100	28	25	¹ 47
Under året inkomna	284	268	262	276	444	633	496	320	¹ 325	—
Summa	324	297	295	319	486	704	596	348	350	—

¹ Siffrorna beräknade med ledning av antalet under 1921 t. o. m. den ¹⁵/₁₂ inkomna mål.

Antalet under 1921 inkomna vädjade och instämnda mål visar en något ökad siffra i jämförelse med år 1920 och är sålunda fortfarande högt i förhållande till vad förut varit det vanliga. Balansen å dessa mål har under senaste året ytterligare något nedgått. De under samma år inkomna brottmålen torde komma att hålla sig vid ungefär samma antal som år 1920 och överstiga icke mera anmärkningsvärt vad som för några år sedan var att anse såsom det normala.

Brottmålens ställning i hovrätten har icke syns mig, åtminstone för närvarande, påkalla biträde av en extra division med uppgift att handlägga jämväl dylika mål. Härtill kommer, att en dylik utvidgning av den extra divisionens verksamhet medför ej obetydligt större kostnad. Vad särskilt angår den av hovrätten föreslagna ordningen att taga avlöningen åt en biträdande fiskal från hovrättens anslag till icke-ordinarie befattningshavare, innebär även detta en utgift för staten, vilken synes mig kunna inbesparas. Däremot anser jag den avsevärda balansen av vädjade mål och det stora antalet inkommande dylika mål med nöd-

[30.] vändighet påkalla stödet av en extra division ännu under antagligen flera år, såvida icke nämnda måls avgörande skall i alltför hög grad fördröjas. Att divisionen skulle handlägga allenast värdjade och iustända mål behöver givetvis ej innebära, att dess arbetskrafter skulle tillgodogöras i mindre mån, än om divisionen jämväl hade att behandla brottmål.

Jag vill fördenskull tillstyrka, att framställning göres till riksdagen om nödigt anslag för divisionens fortsatta verksamhet i den omfattning, vari denna för närvarande bedrives. Beträffande tiden, för vilken anslag må begäras, torde, i överensstämmelse med vad nyss nämnts, kunna förutses, att förstärkningen av hovrättens arbetskrafter med en extra division skall komma att påkallas en längre tid. Emellertid synes för närvarande anslag böra äskas allenast för divisionens uppehållande under senare hälften av 1922 och första halvåret 1923.

I överensstämmelse med vad som anmärkts i fråga om de föreslagna extra divisionerna vid Svea och Göta hovrätter gäller jämväl beträffande förevarande extra division, att löneförmånerna för den personal, som kommer att behövas med anledning av densamma, icke nu kunna definitivt beräknas utan bliva beroende av den gottgörelse, som kommer att bestämmas för icke-ordinarie befattningshavare i allmänhet. För uppskattandet av kostnaderna torde man emellertid kunna utgå från de grunder, som tillämpats vid beräklandet av ersättning åt den personal, som påkallas av de extra divisionerna vid Svea och Göta hovrätter, därvid jag tillika vill hänvisa till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden uttalat beträffande avlöningsförhöjningar till vissa icke-ordinarie befattningshavare.

De kostnader, som för helt år räknat sålunda skulle föranledas av den extra divisionen, framgå av följande uppställning, därvid märkes, att i enlighet med det av hovrättens president framställda förslaget ersättning åt särskilt biträde med notariegöromålen på divisionen icke upptagits:

5 adjungerade ledamöter à högst 9,060	kronor 45,300
ordförandearvode	» 500
1 extra skrivbiträde	» 1,920
till gratifikationer o. d.	» 2,500

Summa kronor 50,220.

Enligt denna beräkning belöpa sig kostnaderna för ett halft år till 25,110 kronor. Detta belopp torde sålunda böra äskas på vardera av tilläggsstaten för år 1922 och riksstaten för första halvåret 1923.

Beträffande sistnämnda stat får jag fördenskull i detta sammanhang hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [30.]

att för bestridande av kostnaderna för ökning under tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 av arbetskrafterna i hovrätten över Skåne och Blekinge med en extra division för handläggning av vädjade mål och till hovrätten instämnda tvistemål på *extra stat* för samma tid bevilja ett förslagsanslag, högst kronor 25,110.

Krigsrätterna.

21. Civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna.

För genomförande av den nya ordning beträffande det militära rättegångsväsendet, som genom lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes infördes från och med 1916 års ingång, beviljades av riksdagen dels på *extra stat* för år 1916 ett anslag till avlöningar för den civila personalen vid regements- och stationskrigsrätterna å 102,320 kronor dels ock å ordinarie stat 9,680 kronor till avlöning av vissa å äldre stat kvarstående auditörer samt 3,000 kronor till arvoden åt civil personal vid särskilda krigsrätter. [31.]

*Civil personal
vid regements-
och stations-
krigsrätterna.*

(Extra anslag.)

För år 1917 skedde ingen annan ändring i anslagen än att, med anledning därav att en av de å äldre stat kvarstående auditörerna avgått, omförmälda anslag till avlöning av nämnda auditörer sänktes till 8,260 kronor, under det i stället anslaget till civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna höjdes till 103,740 kronor.

Erfarenheten redan från första tiden av den nya lagens tillämpning föranledde emellertid Kungl. Maj:t att till 1917 års riksdag framlägga förslag till löneförhöjning för de vid regements- och stationskrigsrätterna anställda civila befattningshavarna, enär på ett otvetydigt sätt framgått, att den arbetsmängd, som den nya krigslagstiftningen och den nya härordningen tillfört dem, vore mycket större än man trott sig hava anledning att vänta. Kungl. Maj:ts förslag, vilket avsåg att endast provisoriskt lösa avlöningsfrågan i avbidan på den mera genomgripande lönereglering, som ansågs skola bli påkallad, sedan den nya organisationen verkat ännu någon tid, upptog för år 1918 ett anslag till avlöning åt den civila personalen vid regements- och stationskrigsrätterna å 120,325 kronor. Vid detta belopps bestämmande hade inverkat, att

[31.] ytterligare två av auditörerna å äldre stat avgått, vilket å andra sidan medfört, att anslaget till övergångsstaten för auditörer kvarstående å äldre stat kunde sänkas till 5,420 kronor. Kungl. Maj:ts nämnda förslag blev av riksdagen bifallet.

Särskilt med hänsyn dels därtill, att det visat sig nödvändigt att höja avlöningen till auditören vid regementskrigsrätterna vid Norrbottens regemente med flera till Boden förlagda truppförband, och dels till avgången av en auditör å äldre stat medgavs för år 1919 en förhöjning till 125,000 kronor av anslaget till den civila personalen. Anslaget till övergångsstaten för vissa auditörer sänktes däremot till 4,000 kronor, med vilket belopp detsamma fortfarande utgår. Vidare tillerkändes auditörerna gottgörelse för expeditionskostnader, vilken gottgörelse emellertid skulle utgå av det under andra huvudtiteln uppförda anslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

Sedermera och då åtgärder ofördröjligen ansågos böra vidtagas i syfte att åvägbringa en förbättring i krigsdomares, auditörers och krigsfiskalers avlöningsförhållanden, tillkallades av chefen för justitiedepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande sakkunniga för upprättande av förslag i ämnet. Delvis med stöd av det av de sakkunniga avgivna betänkandet framlades för 1919 års lagtima riksdag en framställning om löneförbättring för berörda personal. Denna framställning utgick från att väsentliga inskränkningar vore att emotse i de värupliktigas tjänstgöringstid. Emellertid togs viss hänsyn även därtill, att under de tre närmast föregående åren personalen haft att fullgöra ett krävande arbete mot avlöningar, som obestriddligen varit orimligt låga i förhållande till det utförda arbetet. De sämst ställda hade auditörerna varit. Beträffande dessa framhölls, att deras avlöning i allmänhet varit så ringa, att den icke ens vid en väsentligt mindre omfattande tjänstgöring skulle kunna antagas hava utgjort skälig ersättning för befattningarnas upprätthållande. Vidkommande krigsfiskalerna hade avlöningen varit så knappt tilltagen, att det syntes nödvändigt att för så gott som dem alla föreslå en förbättring. Sammanlagt begärdes ett anslag å 175,000 kronor, däri emellertid även ingick ett ifrågasatt anslag för kostnadsfri semester samt ett anslag för gottgörelse åt auditörerna för expeditionskostnader, vilken gottgörelse ansågs böra omföras å förslagsanslaget till ifrågavarande personals avlöning.

Kungl. Maj:ts förslag antogs av riksdagen allenast med undantag vad beträffar kostnadsfri semester för befattningshavarna; och fastställde riksdagen anslaget för år 1920 till 160,000 kronor.

Efter Kungl. Maj:ts förslag blev emellertid anslaget för år 1921 av riksdagen nedsatt med 10,000 kronor till 150,000 kronor, sedan det kunde förutses, att den förkortade övningstidens tillämpning på samtliga värnpliktiga skulle komma att medföra ytterligare lättnad för krigsrättspersonalen.

[31.]

Beträffande sättet för genomförande av den reducering av anslagsbeloppet, som sålunda skedde, uttalade dåvarande departementschefen i sitt yttrande i ämnet i statsverkspropositionen till 1920 års riksdag (sid. 28), att han funne det knappt vara välbetänkt att låta minskningen — fränsett möjligen enstaka undantagsfall — gå ut över krigsdomarna och krigsfiskalerna, vilkas avlöning redan vore knappt tillmätt. Auditörerna hade däremot numera blivit jämförelsevis väl tillgodosedda, varjämte dessa genom övningstidens förkortande skulle erhålla den största lättnaden i arbetet. Deras arvoden kunde därför något minskas, dock icke lämpligen med större belopp än cirka 10 procent å dåvarande arvoden, vilket skulle giva en besparing av, i runt tal, 8,000 kronor. Härvid borde emellertid, av skäl som funnes anförda i statsverkspropositionen till 1918 års lagtima riksdag, göras undantag för auditören i Boden, vilkens avlöning ansetts böra beräknas till 6,000 kronor för år. Departementschefen framhöll härtill, att Kungl. Maj:t givetvis borde vid fastställande av nya avlöningsstater låta sig angeläget vara att vidtaga den ytterligare minskning i avlöningsförmånerna, som kunde anses motiverad av då eventuellt beslutad mera omfattande inskränkning i vapenövningsgarna ävensom andra föreliggande omständigheter.

Departementschefens sistnämnda uttalande underströks av riksdagen i den skrivelse, varmed riksdagen hos Kungl. Maj:t anmälde sitt beslut om anslagets nedsättande till 150,000 kronor.

Vad riksdagen sålunda uttalat såsom ett önskemål vann vid fastställandet av 1921 års avlöningsstater för ifrågavarande personal beaktande i möjligaste mån. Nämnda stater sluta å ett sammanlagt belopp av 146,400 kronor. Därav falla på de olika grupperna befattningshavare följande belopp: på krigsdomarna, vilkas antal utgör 25, 33,300 kronor, på auditörerna, till antalet 38 bortsett från en å äldre stat kvarstående auditör, 78,400 kronor — däri icke inberäknat såsom bidrag till expeditionskostnader anvisade 6,400 kronor — samt på krigsfiskalerna, till antalet 35, 28,300 kronor. Av en jämförelse med 1920 års avlöningsstater framgår, att arvodena till krigsdomarna och krigsfiskalerna lämnats orubbade, varemot auditörerna — fränsett auditören i Boden, vars arvode utgår med oförändrat belopp — fått vidkännas minskning i sina avlöningar med tillhoppa 11,000 kronor eller med

[31.] något över 12 procent å 1920 års lönebelopp för samma befattningshavare.

Efter hemställan av Kungl. Maj:t, som ansåg en ytterligare nedsättning av ifrågavarande befattningshavares avlöningar icke böra ifrågakomma, bestämde riksdagen, att anslaget för år 1922 skulle utgå med oförändrat belopp 150,000 kronor.

I de avlöningstater, som den 11 november 1921 av Kungl. Maj:t fastställts för krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler att gälla under år 1922, uppfördes avlöningarna och auditörernas ersättning för expenskostnader med samma belopp som i föregående års stater; och sluta sålunda jämväl 1922 års stater å ett belopp av 146,400 kronor.

Departementschefen.

Såsom chefen för justitiedepartementet i samband med avlåtandet av förra årets statsverksproposition erinrade vid behandlingen av förevarande anslagsfråga, har Kungl. Maj:t den 31 augusti 1920 i enlighet med riksdagens därom framställda begäran uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning, huruvida krigsdomstolarna i fredstid må kunna avskaffas, samt att framlägga av utredningen föranledda lagförslag. Enligt vad jag har mig bekant, torde det dröja ännu någon tid, innan kommittén avslutar sitt arbete, vadan proposition i ämnet icke kan hinna föreläggas innevarande års riksdag. Man har sålunda att utgå från att nu gällande ordning kommer att tillämpas även under tiden den 1 januari—den 30 juni 1923.

Vad angår beloppet av ifrågavarande anslag, synes en nedsättning därav i förhållande till vad som beviljats för år 1922 näppeligen böra ifrågakomma. Såvitt kan bedömas, torde någon avsevärdare minskning i befattningshavarnas arbetsbörda icke vara att förvänta. I sådant hänseende märkes, att under såväl 1920 som 1921 tillämpats en mera allmän förkortning av övningstiden för de värnpliktiga och att den nedgång i arbetet, som härigenom uppkommit, vunnit beaktande redan vid fastställandet av de senaste årens anslag och avlöningstater. En annan faktor, som inverkar på arbetsmängden, är variationen i antalet av de fast anställda, särskilt som det visat sig, att av de vid krigsrätterna handlagda brott och förseelser, procentuellt räknat, flera falla å dem än å de värnpliktiga. Såsom bekant har under senare år förefunnits ett stort antal vakanser. Någon ytterligare ökning av dessa har icke under senaste tid förspotts, utan har i stället visat sig en tendens till de lediga platsernas fyllande, vilket förhållande tydligen har sin grund i rådande ekonomiska läge. Statistiken rörande vid krigsrätterna handlagda mål tyder icke heller på någon nedgång i arbetet. En jämförelse mellan åren 1919 och 1920 visar,

att brottmålen hållit sig vid ungefär samma siffra båda åren (respektive 1,798 och 1,765), att antalet undersökningsmål (huvudsakligen avseende persedelförskingringar) icke obetydligt stigit (respektive 753 och 852) samt att disciplinmålen, vid vilkas handläggning emellertid av nu ifrågavarande tjänstemän deltaga endast auditörerna, högst avsevärt ökats (respektive 6,308 och 8,630). Antalet krigsrättssammanträden har däremot nedgått något (respektive 1,372 och 1,258). Det anslagsbelopp, som nu ifrågasättes, får givetvis betraktas såsom ett maximum, och har Kungl. Maj:t att vid fastställandet av avlöningsstater för första halvåret av 1923 noggrant pröva, i vad mån då rådande förhållanden möjliggöra nedsättning av avlöningsförmånerna.

[31.]

Anslaget för tiden den 1 januari—30 juni 1923 synes mig sålunda böra bestämmas till 75,000 kronor. I händelse av bifall härtill samt med beräkning att befattningshavarnas löneförmåner bestämmas högst till de belopp, som för närvarande utgå, eller tillhoppa till 73,200 kronor för ett halvt år, uppkommer visst överskott, lägst uppgående till 1,800 kronor. I överensstämmelse med vad som varit fallet med liknande under de senaste åren förefintliga överskott, torde medel därav böra stå till förfogande, om särskild ersättning skulle finnas böra utgivas till någon med expensutgifter eller i övrigt särskilt betungad befattningshavare.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna på *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst..... kronor 75,000.

22. Avlöning till å äldre stat kvarstående auditör.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* anslaget till å äldre stat kvarstående auditör, nu kronor 4,000,
med halva beloppet eller » 2,000.

[32.]

Avlöning till
å äldre stat
kvarstående
auditör.

(Ordinarie
anslag.)

23. Arvoden åt civil personal vid särskilda krigsrätter m. m.

[33.]
 Arvoden åt
 civil personal
 vid särskilda
 krigsrätter
 m. m.
 (Ordinarie
 anslag.)

Enligt lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes kan, utöver de regements- och stationskrigsrätter, som stadigvarande skola finnas vid de till armén och kustartilleriet hörande regementen och kårer samt vid flottans stationer, särskild krigsrätt efter förordnande av Kungl. Maj:t inrättas vid avdelning av krigsmakten, för vilken regements- och stationskrigsrätt icke sålunda skall vara inrättad eller som består av personal, vilken från olika truppförband eller stationer sammandragits till gemensam tjänstgöring. Särskild krigsrätt kan vidare inrättas vid avdelning av regemente eller likställt truppförband, som är förlagd till annan ort än huvudstyrkan, samt vid avdelning av flottan, som är förlagd utom stationen. I stället för att inrätta särskild krigsrätt vid avdelning, som nu är nämnd, äger Kungl. Maj:t bestämma, att sådan avdelning skall lyda under viss regements- eller stationskrigsrätt.

Såsom ledamöter i de särskilda krigsrätterna tjänstgöra, liksom i de ordinarie krigsrätterna, förutom två militära ledamöter, en krigsdomare och en auditör. Åklagare vid särskild krigsrätt är en krigsfiskal. Ersättningen till krigsdomaren, auditören och krigsfiskalen för dylik tjänstgöring utgår i enlighet med instruktionen den 19 juni 1919 för nämnda befattningshavare (nr 363) i regel i form av dagtraktamente med särskilt tillägg åt auditören, i viss mån bestämd efter antalet vid varje krigsrättssammanträde handlagda mål. Beloppet av ersättning anges jämväl i instruktionen.

För krigsdomare, auditör och krigsfiskal, som tjänstgöra vid regements- eller stationskrigsrätt, utgår ett i samma ordning bestämt tilläggsarvode i sådana fall, då Kungl. Maj:t, enligt vad förut nämnts, förordnat, att viss avdelning skall lyda under regements- eller stationskrigsrätten.

I överensstämmelse med medgivande av 1919 års riksdag utbetalas till auditörerna vid vissa särskilda krigsrätter av mera permanent natur, nämligen i Stockholm, å Karlsborg, i Landskrona samt vid kustflottan, fasta arvoden till mindre belopp för det arbete de utöver krigsrättssammanträdena hava att utföra med avseende å disciplinmål och förfrågningar.

Ifrågavarande anslag till arvoden åt civil personal vid särskilda krigsrätter har för åren 1916—1918 utgått med 3,000 kronor. Därefter har anslagets belopp utgjort 15,000 kronor. Dessa anslag hava emellertid varje år betydligt överskridits. För att nämna de senaste åren hava utgifterna utgjort under åren 1918—1920 respektive 39,954, 30,909

och 24,022 kronor. Under innevarande år hava utbetalningarna för tiden intill den 1 december 1921 uppgått till omkring 24,200 kronor. [33.]

Enligt vad erfarenheten från de båda senaste åren, då den beslutade provisoriska avkortningen i de värnpliktigas övningstid varit tillämpad, giver vid handen, torde näppeligen någon nämnvärd nedgång i antalet särskilda krigsrätter vara att påräkna under den närmaste framtiden. För att bringa anslaget i närmare överensstämmelse med utgifterna synes en förhöjning av anslaget böra ske, och torde densamma för helt år räknat lämpligen kunna sättas till 10,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det å *ordinarie stat* uppförda förslagsanslaget till arvoden åt civil personal vid särskilda krigsrätter, nu..... kronor 15,000,
med ett belopp av » 12,500.

Övriga anslag för rättsskipningen.

24. Bidrag till domsagornas förvaltning.

Efter framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen å extra stat för vartdera av åren 1919 och 1920 beviljat ett anslag å 200,000 kronor till bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för domsagornas förvaltning i huvudsaklig överensstämmelse med vissa, riksdagen delgivna grunder. Dessa grunder sammanfördes sedermera uti en särskild stadga den 20 juni 1918 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning. Med anledning av förslag i proposition nr 334 till 1920 års riksdag medgav riksdagen dels en förstärkning med 75,000 kronor av anslaget för samma år och dels en förhöjning till 440,000 kronor av anslaget för år 1921. Sagda höjning berodde på vissa ändringar beträffande avlöningarna till förste notarier i domsagorna och införande av arvode för andre notarier, höjning av vice häradshövdingarnas arvoden, uppriktande av särskilda tjänster, avseende anställande av biträdande domare åt häradshövdingar i särskilt arbetstyngda domsagor, ävensom beredande av ökade avlöningsförmåner åt vissa mera kvalificerade vikarier för häradshövdingar. Såväl nämnda förändringar beträffande avlöningsförhållandena som vissa andra i omförmälda proposition anmärkta omständigheter föranledde en omarbetning av 1918 års domsagestadga; och utfärdades en ny stadga den 22 juni 1920 (Svensk författningssamling nr 343).

[34.]

*Bidrag till
domsagornas
förvaltning.
Extra anslag.)*

[34.] Anslaget för 1922 utgår med samma belopp som för 1921 eller sålunda med 440,000 kronor.

Anslag för ändamålet är behöfligt även för första halvåret 1923; och torde anslaget belopp böra bestämmas till hälften av det för närvarande för helt år utgående.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för domsagornas förvaltning, i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som finnas upptagna i en av Kungl. Maj:t den 22 juni 1920 utfärdad stadga i ämnet, nr 343, å *extra stat* för tiden den 1 januari —den 30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag å kronor 220,000.

25. Partiell löneförbättring för häradshövdingarna m. m.

[35.] Med anledning av en den 5 mars 1920 dagtecknad proposition, nr 334, anvisade 1920 års riksdag till partiell löneförbättring för häradshövdingarna m. m. dels på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 336,100 kronor och dels å *extra stat* för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 350,000 kronor. Sedermera har 1921 års riksdag för omförmälda ändamål på *extra stat* för år 1922 beviljat ett förslagsanslag, högst, 350,000 kronor.

Partiell löneförbättring för häradshövdingarna, m. m.
(Extra anslag.)

Beträffande grunderna för den sålunda medgivna löneförbättringen må från förarbetena till densamma här meddelas några upplysningar. Innan prisnivån hunnit bliva mera stabiliserad, ansågs det lika litet beträffande häradshövdingarna som beträffande övriga tjänstemän böra ifrågakomma att, med avskaffande av dyrtidstilläggen, genomföra någon definitiv löne reglering. Vid avlöningsbeloppens bestämmande togs hänsyn till den prisnivå, som var gällande under tiden närmast före världskrigets utbrott; och förutsattes, att även efter den föreslagna löneförbättringens genomförande dyrtidstillägg skulle komma att beredas häradshövdingarna, varemot den tillfälliga löneförbättringen ej vidare skulle utgå. Højningen av häradshövdingarnas avlöningsförmåner skulle ske genom fyllnad av statsmedel i den till häradshövdingen utgående avlöning. För bestämmande av lönefyllnadens belopp tillämpades en fallande skala, grundad å storleken av häradshövdingens nettoinkomster från domsagan samt med iakttagande att såsom blivande minimiinkomst för en häradshövding, bortsett från dyrtidstillägg och stämpelprovision, antagits ett belopp av 11,000 kronor utom för häradshövdingarna i

Västerbottens och Norrbottens län samt Härjedalens domsaga, för vilka minimiinkomsten satts till 11,500 kronor. Uti domsaga, där den behållna inkomsten beräknats uppgå till eller överstiga 15,000 kronor, skulle icke ifrågakomma lönefyllnad. Särskilda lönefyllnadsbelopp beräknades för varje domsaga. Utöver lönefyllnaden skulle till häradshövdingarna i vissa domsagor utgå resekostnadsbidrag av statsmedel enligt stadgade grunder. De till de särskilda häradshövdingarna såsom lönefyllnad och resekostnadsbidrag utgående beloppen skulle fastställas periodvis med ledning av statistiska uppgifter, som häradshövdingarna skulle hava att avgiva rörande beloppen av sportelinkomster och förvaltningsutgifter i domsagorna. Den första period, för vilken lönefyllnadernas och resekostnadsbidragens belopp fastställts, omfattar åren 1920—1922. I propositionen till 1920 års riksdag förutsattes, att beloppen sedermera skulle fastställas vart femte år. I samma proposition framhölls uttryckligen, att den föreslagna löneförbättringen vore att anse såsom ett första försök och såsom sådant givetvis måste vara präglad av en viss osäkerhet.

Samtidigt med antagandet av nyss nämnda proposition anhöll 1920 års riksdag, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning rörande frågan, huruvida sportelsystemet såsom avlöningsform för domare lämpligen borde avskaffas eller under nuvarande förhållanden bibehållas, samt för riksdagen snarast möjligt framlägga de förslag, som av utredningen föranleddes. En förberedande utredning i det av riksdagen begärda hänseendet har numera verkställts av inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga, vilka därvid föreslagit en genomgripande förändring i gällande bestämmelser rörande häradshövdingarnas avlöningsförhållanden, gående ut på det nuvarande sportelsystemets avskaffande i väsentliga delar samt statens övertagande av kostnaderna för domsagornas förvaltning. Över det av de sakkunniga avgivna betänkandet hava yttranden inhämtats från statskontoret, processkommissionen, hovrätterna samt häradshövdingarna. Med anledning av åtskilliga därvid mot förslaget framställda erinringar har jag funnit en ytterligare utredning i vissa delar erforderlig, och frågan kan därför icke nu föreläggas riksdagen.

På grund härav och då det tydligen icke kan ifrågakomma att utan vidare återgå till den för häradshövdingarna förut gällande, år 1874 beslutade löneregleringen, torde man vara hänvisad till att fortfarande och intill dess andra bestämmelser i ämnet kunna varda meddelade tillämpa det vid 1920 års riksdag antagna systemet med partiell löneförbättring. Med anledning härav och då, såsom förut anförts, beloppen av den partiella löneförbättringen ansetts bära periodvis omregleras, har jag låtit verkställa beräkningar rörande de belopp, vartill

[35.] nämnda löneförbättring borde bestämmas med hänsyn tagen till storleken av sportelinkomster och förvaltningsutgifter i de särskilda domsagorna under åren 1919 och 1920. Beloppen av sportelinkomsterna för år 1919 hava därvid underkastats någon jämkning med anledning av en under nämnda år vidtagen höjning av utgående lösen för utdrag av fastighetsbok. Beträffande ett fåtal domsagor, från vilka fullständiga uppgifter icke varit för handen, har löneförbättringen måst beräknas efter skälig prövning med ledning av de upplysningar, som funnits tillgängliga. I vissa fall har därvid löneförbättringen upptagits till samma belopp, som varit bestämt för åren 1920—1922. Omförmälda beräkningar hava givit vid handen, att den partiella löneförbättringen i samtliga domsagor, där sådan ifrågakommer, skulle, därest allenast statistiken för åren 1919 och 1920 lägges till grund, utgå med ett sammanlagt belopp av 224,100 kronor, därav 210,300 kronor såsom lönefyllnad och 13,800 kronor såsom resekostnadsbidrag.

Totalbeloppet av en löneförbättring, som grundas å statistiken för åren 1919 och 1920, är sålunda väsentligt lägre än det belopp, som för ifrågavarande ändamål bestämts att utgå under åren 1920—1922. Exempelvis må nämnas, att i vissa domsagor minskningen i löneförbättringen uppgår till belopp åtskilligt överstigande 3,000 kronor. För ett fåtal domsagor skulle emellertid enligt sagda statistik utgå löneförbättring med högre belopp än det för åren 1920—1922 fastställda. Den stora minskningen i löneförbättringens totalbelopp är tydligen beroende på att i ett stort antal domsagor nettobehållningen under åren 1919 och 1920 avsevärt överstigit de belopp, som lagts till grund för den nu utgående löneförbättringen. Rörande de i och för nuvarande löneförbättring verkställda beräkningarna av nettobehållningen i de särskilda domsagorna må erinras, att dessa beräkningar, vad sportelinkomsterna beträffar, ägt rum huvudsakligen i anslutning till föreliggande statistik angående berörda inkomsters belopp under åren 1915—1918, under det vid beräkningen av förvaltningsutgifterna väl kunnat hämtas någon ledning från statistiken för nämnda fyra år, men tillika måst lämnas ett större utrymme åt mer eller mindre subjektiva antaganden.

Att nettobehållningen i domsagorna under åren 1919 och 1920 företer ganska stora avvikelser i jämförelse med de i 1920 års proposition verkställda beräkningarna torde icke vara ägnat att väcka större förvåning i betraktande av det sätt, på vilket nämnda beräkningar delvis måst verkställas, samt övriga inverkan omständigheter. Ifrågasätts kan emellertid, om statistiken för åren 1919 och 1920 bör med avseende på framtida förhållanden tillmätas avgörande vitsord framför de till

grund för 1920 års proposition liggande beräkningarna. Först och främst hänföra sig dessa till en statistik omfattande fyra år, under det nu föreliggande statistik avser allenast två år. Härjämte synes det med skäl kunna förmodas, att den stegring av sportelinkomsternas belopp, som i stor utsträckning kommit till synes i uppgifterna för åren 1919 och 1920, varit av mera tillfällig natur; en uppfattning som jämväl uttalats i åtskilliga av de yttranden, vilka avgivits över det här förut omnämnda betänkandet rörande avskaffande av sportelsystemet. Den inträdda depressionen med därav följande minskning i omsättningen kommer säkerligen att medföra en nedgång i sportelinkomsternas belopp. Det torde därför icke vara riktigt att nu reducera löneförbättringen i fullt så hög grad, som skulle bliva följden, om man vid densamma bestämmande utslutande lade till grund de statistiska uppgifterna för åren 1919 och 1920. Detta skulle nämligen med stor sannolikhet leda till, att ett avsevärt antal häradshövdingar icke komme i åtnjutande av de inkomster, som statsmakterna avsett att tillförsäkra dem genom den partiella löneförbättringen. Ett riktigare resultat synes mig därför kunna nås, om man beträffande de domsagor, där nettobehållningen under åren 1919 och 1920 visat sig hava överstigit vad som antagits i den till 1920 års riksdag avlåtna propositionen, låter lönefyllnaden minskas med allenast hälften av det belopp, vartill minskningen skulle uppgå, om utslutande statistiken för åren 1919 och 1920 lades till grund. Om lönefyllnaden sålunda beträffande en del domsagor bestämmes till något högre belopp än som betingas av statistiken för åren 1919 och 1920, följer därav enligt de för ifrågakvarande löneförbättring antagna grunder, att i vissa fall sänkning sker i de utgående resekostnadsbidragen. På sätt förut skett böra såväl lönefyllnader som resekostnadsbidrag alltid fastställas att utgå med jämnt 100-tal kronor. Vid ett genomförande av det av mig nu framställda förslaget beträffande beräkningen av löneförbättringens belopp skulle löneförbättringen för samtliga domsagor, där sådan bör äga rum, komma att uppgå till ett årligt belopp av tillhoppa 289,700 kronor, därav 281,600 kronor såsom lönefyllnad och 8,100 kronor såsom resekostnadsbidrag.

Den sålunda ifrågasatta löneförbättringen torde, med hänsyn till den pågående utredningen rörande sportelsystemets avskaffande och den därmed sammanhängande frågan om en mera genomgripande reglering av häradshövdingarnas löneförmåner, böra fastställas att gälla allenast för nu förevarande anslagsperiod avseende tiden den 1 januari—den 30 juni 1923. För denna tid skulle sålunda för ifrågakvarande ändamål, efter någon jämkning, upptagas ett belopp av 145,000 kronor. Emeller-

[35.] tid är det min avsikt att, i sammanhang med utfärdande av blivande föreskrifter i ämnet, i den mån ytterligare upplysningar kunna erhållas till ledning för bestämmandet av löneförbättringens belopp i de domsagor, beträffande vilka fullständiga uppgifter icke nu föreligga, iakttaga de mindre jämkningar i löneförbättringens belopp, som må kunna föransledas av sagda upplysningar. Härvid torde dock icke föransledas någon höjning av för närvarande beräknat belopp.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till partiell löneförbättring för häradshövdingarna m. m. i enlighet med av mig nu angivna grunder på *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst kronor 145,000.

26. Vattendomstolarna.

[36.] Den av 1918 års lagtima riksdag antagna vattenlagen trädde i kraft med 1919 års ingång.

Till bestridande av kostnaderna för uppehållande under åren 1919 och 1920 av verksamheten vid de genom denna lag upprättade vattendomstolarna har riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning på *extra stat* för vart och ett av sagda år beviljat ett förslagsanslag, högst, 160,000 kronor. Likaledes efter förslag av Kungl. Maj:t blev sedermera anslaget av 1920 års riksdag för år 1921 förhöjt till 180,000 kronor, med vilket belopp det upptagits även för år 1922.

Under den del av år 1923, varom i detta sammanhang är fråga, synas avlöningsförmånerna för den fasta personalen vid vattendomstolarna böra utgå i närmaste överensstämmelse med de för de båda senaste åren gällande grunder. Även i övrigt torde de utgifter för dessa domstolar, som skola bestridas från nu ifrågavarande anslag, kunna beräknas bli ungefär desamma som under de senaste åren. Härvid vill jag emellertid fästa uppmärksamheten på en avlöningsfråga, rörande vilken saknas föreskrifter i nu gällande bestämmelser.

Ersättning till särskilt förordnad vattenrättsdomare och vattenrättsingenjör i vissa fall.

Enligt 26 § i den i anslutning till vattenlagens bestämmelser utfärdade stadgan den 6 december 1918 angående tjänstgöringen vid vattendomstolarna förutsattes att, då det med hänsyn till omfattningen av visst mål eller eljest för göromålens behöriga fortgång må anses erforderligt, vattenöverdomstolen skall äga medgiva vattenrättsdomaren be-

frielse från hans tjänsteåligganden med undantag för visst mål eller ock från viss del eller vissa av de honom åliggande göromålen. De åligganden, från vilka vattenrättsdomaren befriats, skola förrättas av den, som därtill förordnas av vattenöverdomstolen. Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning i fråga om vattenrättsingenjör, som utsetts för viss tid.

[36.]

Har i fall som nu nämnts förordnande meddelats vattenrättssekreterare att med bibehållande av egen tjänst förrätta viss del eller vissa av vattenrättsdomarens åligganden, är den förordnade jämlikt 30 § i omförmälda stadga icke berättigad till särskild ersättning. Där det på grund av bestämmelserna i 26 § eljest ifrågakommer att förordna vikarie för vattenrättsdomare eller vattenrättsingenjör, ankommer det på Kungl. Maj:ts avgörande i varje särskilt fall, i vad mån ersättning av statsmedel bör tillerkännas den förordnade.

I den proposition den 15 mars 1918 (nr 129), vari Kungl. Maj:t underställde riksdagen frågan om anvisande av medel till bestridande av kostnaderna för vattendomstolarnas verksamhet, har icke givits anvisning på, från vilket anslag man tänkt sig att av Kungl. Maj:t i förevarande ordning bestämd ersättning skall tagas.

För närvarande föreligger ett fall, som torde framtvunga en lösning av detta spörsmål. Vid en av vattendomstolarna är under behandling ett vattenregleringsmål av synnerlig omfattning. Dess handläggning har beräknats taga en tid av sammanlagt 6 à 7 månader. Det har ansetts nödvändigt, att detta mål överlämnas till behandling av särskilt för ändamålet förordnad vattenrättsdomare.

Med anledning av den sålunda uppkomna frågan om anskaffande av medel till gottgörelse åt den tillförordnade domaren har statskontoret efter anmodan av chefen för justitiedepartementet avgivit ett uttalande i ämnet.

Statskontoret.

Statskontoret anför häri:

Då för närvarande icke finnes någon föreskrift om gäldandet av ersättning till en under förevarande omständigheter tillförordnad vikarie för vattenrättsdomare eller vattenrättsingenjör, torde ersättning böra anvisas från andra huvudtitelns anslag till extra utgifter. Emellertid torde i vissa fall, exempelvis det nu omhandlade, gäldandet av dylik ersättning komma att alltför hårt belasta nyssnämnda anslag. Vid sådant förhållande och då behov av liknande förordnanden torde yppa sig även i framtiden, syntes det statskontoret nödvändigt att söka annan utväg för gäldande av dylika kostnader. Den utväg, som i sådant avseende närmast skulle komma i fråga, syntes vara utverkande av riksdagens medgivande att kostnader av ifrågavarande slag finge utgå av förslagsanslaget till ersättning åt domare, vitt-

[36.] nen och parter. Som skäl för en framställning i sådant avseende syntes kunna åberopas den omständigheten, att riksdagen förut medgivit, att från nämnda anslag finge utgå vissa andra kostnader för vattendomstolarna, nämligen dagarvoden till vattenrättsingenjörer och vattenrättsnämndemän samt ersättningar till av Kungl. Maj:t och av vattendomstolen tillkallade sakkunniga biträden.

Statskontorets hemställan utmynnar alltså i ett förslag om proposition till riksdagen av berörda innehåll samt att Kungl. Maj:t måtte föreskriva, att i avvaktan på riksdagens beslut i ämnet det arvode, som i nu föreliggande fall kunde varda bestämt, skulle tillsvidare utgå av andra huvudtitelns anslag till extra utgifter.

Departement-
schefen.

Tydligt är, att den i stadgan om tjänstgöringen vid vattendomstolarna intagna föreskriften, att Kungl. Maj:t äger att i de särskilda fall, varom nu är fråga, giva föreskrifter om arvode åt tillförordnade vattenrättsdomare och vattenrättsingenjörer, bör motsvaras av en bestämmelse rörande det anslag, varifrån nödiga medel skola tagas. Statskontorets förslag att ersättningen skulle utgå från det under andra huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till domare, vittnen och parter synes mig innebära en lämplig utväg, särskilt som detta anslag förut anlitas för bestridande av vissa likartade utgifter för vattendomstolarna. Härtill kommer, att utbetalningar av ifrågavarande slag äro mera tillfälliga, varjämte de torde behöva förekomma mindre ofta. Att binda dem vid det för upprätthållande av vattendomstolarnas verksamhet beviljade begränsade förslagsanslaget, vilket i så fall skulle tarva förhöjning, synes icke lämpligen böra ifrågakomma. Någon ökning av förslagsanslaget till domare, vittnen och parter, för den händelse utbetalningarna skulle komma att ske från detta anslag, torde knappast böra vidtagas.

Vad slutligen angår omförmälda särskilda mål, torde i anslutning till statskontorets hemställan ersättning åt tillförordnad domare böra provisoriskt utbetalas från andra huvudtitelns anslag till extra utgifter för att sedermera, under förutsättning att ovan framförda förslag vinner riksdagens bifall, överföras till anslaget för domare, vittnen och parter. Att låta utbetalningen stanna å anslaget till extra utgifter synes icke böra ifrågakomma, enär då lätt kunde inträffa, att detta anslag, som är uppfört med ett jämförelsevis lågt belopp, kunde komma att till följd av denna utbetalning helt konsumeras eller visa sig otillräckligt.

På grund av vad sålunda anförts och då anledning i övrigt icke synes förefinnas till ändring med avseende å bestämmelserna rörande kostnaderna för vattendomstolarnas verksamhet, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att till bestridande av årsarvodet åt vattenrättsdomare, vattenrättsingenjörer och vattenrättssekreterare så ock av gottgörelse åt vid vattndomstolarna anställda amanuenser samt av vikariatsersättning under semester för vattenrättsdomare och vattenrättssekreterare å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst ... kronor 90,000,
dels ock att medgiva, att den ersättning av statsmedel, som av Kungl. Maj:t med stöd av 30 § i stadgan den 6 december 1918 angående tjänstgöringen vid vattndomstolarna tillerkännes sådan vikarie för vattenrättsdomare eller vattenrättsingenjör som förordnats på grund av bestämmelserna i 26 § i samma stadga, må från och med år 1922 utgå av förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter.

[36.]

27. Ersättning åt domare, vittnen och parter.

Beträffande ifrågavarande anslag får jag, under hänvisning i övrigt till vad som under föregående punkt föreslagits rörande anslaget anlåtande för ytterligare vissa utgifter, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[37.]

*Ersättning
 åt domare,
 vittnen och
 parter.*

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter,
 nu kronor 375,000,
 med halva beloppet eller » 187,500.

(Ordinarie
 anslag.)

28. Övervakning av villkorligt dömda.

I den lag angående villkorlig straffdom, som trädde i kraft med 1919 års iugång, stadgas, att den villkorligt dömda skall under viss tid, ett år vid böterdom och eljest tre år, stå under övervakning, där ej av särskilda skäl kan antagas, att han skall därförutan rättas. Övervakningen skall enligt lagen utövas av en därtill av domstolen förordnad person (övervakare), som skall hava tillsyn över hans uppförande och söka befördra vad som kan lända till hans rättelse. Dylika övervakare äro berättigade till ersättning av statsmedel för övervakningen enligt grunder bestämda av Kungl. Maj:t. De för närvarande i berörda avseende gällande bestämmelser äro intagna i kungörelsen den 23 december 1918, nr 1012.

[38.]

*Övervakning
 av villkorligt
 dömda.*

(Extra anslag.)

[38.] Till bestridande av kostnaderna för övervakning av villkorligt dömda hava beviljats å extra stat för år 1919 ett förslagsanslag av 25,000 kronor och å extra stat för vardera av åren 1920 och 1921 ett förslagsanslag av 50,000 kronor. Även för år 1922 hade Kungl. Maj:t av riksdagen äskat ett belopp av 50,000 kronor, men blev anslaget, särskilt med hänsyn till den ringa utsträckning, i vilken det dittills tagits i anspråk, av riksdagen nedsatt att för nämnda år utgå med 25,000 kronor.

Av de för ändamålet anvisade anslagen har disponerats under år 1919 omkring 1,150 kronor, under år 1920 omkring 3,200 kronor och under år 1921 för tiden intill den 1 december omkring 4,500 kronor.

Med hänsyn till de utbetalningar, som hittills plägat ske från anslaget, synes detta kunna ytterligare något minskas. Enär emellertid fråga är om ett jämförelsevis nytt rättsinstitut, vilket undan för undan torde komma att utvecklas, synes anslaget icke böra fastställas till lägre belopp än 15,000 kronor för helt år räknat.

På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnader för övervakning av villkorligt dömda å extra stat för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag av kronor 7,500.

29. Rättshjälp m. m. åt vissa nyttjanderättshavare.

[39.] Av 1918 års riksdag antogs lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. För bestridande av kostnaden för de i nämnda lag omnämnda lantmäteriförrättningar samt övriga med områdes inlösen förenade utgifter även som till beredande av erforderligt biträde åt nyttjanderättshavare i ärenden angående sådan inlösen har av riksdagen anvisats å tilläggsstat för år 1918 ett förslagsanslag å 5,000 kronor samt å extra stat för vart och ett av åren 1919 och 1920 ett förslagsanslag å 10,000 kronor, allt att utbetalas i överensstämmelse med vissa av riksdagen g. dkända grunder.

Efter förslag av Kungl. Maj:t har sedermera av 1920 års riksdag antagits en ny lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. Eburu genom denna lag tillämpningsområdet för ifrågavarande bestämmelser utvidgats, har anslaget för bestridande av ifrågavarande statsbidrag, vilket anslag under

Rättshjälp
m. m. åt vissa
nyttjande-
rättshavare.
(Extra anslag.)

tidigare år icke i större mån anlåtats, ansetts kunna bibehållas vid samma belopp som förut. I anslutning till nämnda nya lag har Kungl. Maj:t i kungörelse den 26 mars 1920, nr 133, meddelat bestämmelser angående grunderna för bidragens utbetalande.

[39.]

Under år 1920 har av förevarande anslag utgivits omkring 500 kronor och under år 1921 för tiden intill den 1 december omkring 3,500 kronor.

På grund av den mindre utsträckning, i vilken anslaget anlåtats, synes, även om hänsyn tages därtill att ifrågavarande rättsinstitut torde vara statt i utveckling, en nedsättning av anslaget till 5,000 kronor för år kunna ske, eller sålunda för ett halvt år till 2,500 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag å ... kronor 2,500 att av Kungl. Maj:t i mån av behov och i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som finnas angivna i en av Kungl. Maj:t den 26 mars 1920 utfärdad kungörelse i ämnet (nr 133), användas till bestridande av kostnader för de i lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område omförmälda lantmåteriför rättningar samt övriga med områdes inlösen enligt nämnda lag förenade utgifter ävensom till beredande av erforderligt biträde åt nyttjanderättshavare i ärenden angående sådan inlösen.

30. Understöd till offentliga rättshjälpsanstalter.

Sedan Kungl. Maj:t i en den 12 april 1918 avlåten proposition, nr 360, föreslagit 1918 års lagtima riksdag att till bestridande av understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter enligt vissa angivna grunder bevilja anslag för år 1919, men denna proposition blivit av riksdagen avslagen, avlät Kungl. Maj:t till 1919 års lagtima riksdag en ny proposition, nr 151, med hemställan att riksdagen måtte till bestridande av understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter enligt de grunder, som funnes angivna i stadsrådsprotokollet över justitiedepartementssärenden nämnda den 12 april och därtill fogade förslag till kungörelse i ämnet och normalreglemente för dylik anstalt, bevilja å *extra stat* för år 1920 ett förslagsanslag av 15,000 kronor. Denna hemställan bifölls av

[40.]

*Understöd till
offentliga
rättshjälps-
anstalter.*

(Extra anslag.)

[40.] riksdagen; och utfärdades därefter den 12 september 1919 kungörelse i ämnet (nr 639), till vilken som bilaga fogats normalreglemente för offentliga, med statsmedel understödda rättshjälpsanstalter. Efter framställning från Kungl. Maj:t blev anslaget för år 1921 förhöjt till 25,000 kronor, till vilket belopp det faststälts jämväl för år 1922.

Anordnandet av rättshjälpsanstalter inom olika trakter av landet har så småningom börjat komma i gång. Det belopp som, enligt vad ovan nämnts, beviljats för anstalternas upprättande och understödjande var beräknat att tillgodose endast det mindre anslagsbehov, som kunde vara att emotse under de första åren efter den nya anordningens tillkomst. Redan från början förutsattes, att en ökning framdeles skulle komma att påkallas. Genom tillkomsten av ett flertal nya rättshjälpsanstalter och då dessas antal väntas inom kort bliva ytterligare ökat har nu ställningen blivit den, att en avsevärd höjning av det för ifrågasvarande ändamål utgående anslag synes med nödvändighet påkallad.

Nuvarande
rättshjälps-
anstalter.

Den första ort, där rättshjälpsanstalt upprättades i enlighet med nu förevarande grunder, var Stockholm. Efter framställning från stadsfullmäktige därstädes blev den 31 december 1919 reglemente för Stockholms stads rättshjälpsanstalt fastställt att tillämpas från och med den 1 januari 1920. Sedermera hava reglementen fastställts för fyra rättshjälpsanstalter, nämligen den 20 augusti 1920 för Hälsingborgs stads rättshjälpsanstalt, den 26 november 1920 för Norrbottens läns rättshjälpsanstalt, den 17 december samma år för Malmö stads rättshjälpsanstalt och den 11 februari 1921 för Örebro läns rättshjälpsanstalt.

Icke någon anstalt har sålunda varit i verksamhet under år 1919. På grund härav och då statsbidrag till anstalt utbetalas i efterskott året efter det, som med bidraget avses, har det för år 1920 beviljade anslaget icke behövt tagas i anspråk. Nu har emellertid Stockholms stads rättshjälpsanstalt i skrivelse den 29 april 1921, som dock med hänsyn till uteblivandet av vissa för ärendets avgörande nödiga handlingar icke ännu kunnat upptagas till slutligt avgörande, gjort framställning om understöd av statsmedel för anstaltens verksamhet år 1920. Summan av det begärda bidraget uppgår till 41,800 kronor.

Såsom nedan närmare omförmäles, hava från samtliga rättshjälpsanstalter infordrats uppgifter rörande kostnaderna för deras verksamhet under år 1921 samt de anspråk på understöd av statsmedel, som kunna väntas komma att för samma år framställas. De inkomna svaren giva vid handen någon ökning i det av Stockholms rättshjälpsanstalt begärda anslaget i förhållande till föregående år, och även de övriga anstalterna,

med undantag av en, vars verksamhet ännu ej kommit i gång, göra framställning om jämförelsevis betydande bidrag. [40.]

Innan jag vidare ingår härpå och på det krav, som av anstalterna synes kunna ställas på understöd från statsmakternas sida i deras verksamhet, vill jag i korthet omnämna ändamålet med rättshjälpsanstalterna och deras organisation.

En närmare utredning i berörda avseende återfinnes i Kungl. Maj:ts proposition den 21 februari 1919, nr 151, till 1919 års lagtima riksdag rörande anvisande av medel till understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter samt det i samma proposition åberopade protokollet i statsrådet den 12 april 1918 vid behandling av proposition till sistnämnda års riksdag i samma syfte. Under hänvisande i övrigt till denna utredning må här framhållas följande.

Rättshjälps-
anstalternas
ändamål och
organisation.

I skrivelse den 30 maj 1917 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t i samband med pågående utredning angående beredande genom det allmännas försorg av rättshjälpsanstalter åt parter, som på grund av svag ekonomisk ställning eller oförmåga att tillvarataga sina intressen därav kunde vara i behov, måtte föranstalta om undersökning, huruvida och i vad mån medverkan från statens sida kunde lämnas till upprättande och underhåll av kommunala rättshjälpskontor eller därmed till syftet jämförliga anordningar samt för riksdagen framlägga det förslag, som av undersökningen kunde föranledas. Sedan denna skrivelse överlämnats till de sakkunniga, som tillkallats för att inom justitiedepartementet utarbeta förslag till lag om fri rättegång, framlade de sakkunniga, jämte förslag i sistnämnda avseende, förslag till kungörelse angående understöd av statsmedel till offentliga rättshjälpsanstalter i riket samt till normalreglemente för offentliga, med statsmedel understödda rättshjälpsanstalter.

Av Kungl. Maj:t med föranledande av berörda förslag till riksdagen gjorda framställningar om lag rörande fri rättegång samt anslag till rättshjälpsanstalter blevo sedermera av 1919 års lagtima riksdag, med viss jämkning beträffande nämnda lag, godkända, varefter utfärdades den 19 juni 1919 lag om fri rättegång samt den 12 september 1919 ovanstående kungörelse angående understöd av statsmedel till offentliga rättshjälpsanstalter.

I det yttrande av chefen för justitiedepartementet, som åtföljde den proposition till riksdagen, vari förslag väcktes om anslag till sågda anstalter, omnämnes närmare det ändamål, som man avsåg att vinna genom anstalterna; och anförde departementschefen i sådant hänseende.

[40.]

Lagen om fri rättegång kunde endast delvis bereda den fria rättshjälps, som erfordrades för att de mindre bemedlade i samhället skulle i förhållande till bättre situerade erhålla den verkliga likställighet inför lagen, vars ävägabringande vore en viktig statlig uppgift. Berörda lagförslag avsåge nämligen att bereda rättshjälps endast i de fall, då den enskilde för reglering av sina rättsförhållanden nödgats tillgripa det yttersta medlet, nämligen att vädja till domstols avgörande. Av lika stor betydelse vore, att i alla de fall, då rättegång icke kunde eller borde tillgripas, tillförsäkra de obemedlade fri tillgång till sadant biträde, som de bättre lottade erhöle genom att anlita särskild advokat. Det behöfdes råd i olika juridiska angelägenheter för bevakande av skilda intressen, biträde vid upprättande av rättsligt verkande handlingar och avtal av olika slag, såsom arbetsavtal och köpekontrakt, ävensom biträde vid tvisters biläggande genom förlikning. Att i sistnämnda hänseende rättshjälps beredd obemedlade medborgare vore så mycket angelägnare som dessa eljest mången gång skulle se sig nödsakade att för säkerhets skull tillgripa rättegång, ehuru sådan i själva verket icke vore av förhållandena påkallad.

I överensstämmelse härmed angives i de reglementen, som av Kungl. Maj:t fastställt för de särskilda rättshjälpsanstalterna, att anstalten har att inom sitt verksamhetsområde kostnadsfritt i rättsliga angelägenheter tillhandagå mindre bemedlade och i sådant avseende bland annat lämna råd och upplysningar samt hjälp med upprättande av handlingar så ock biträde vid tvisters biläggande genom förlikning samt vid utförande av talan i rättegång, anhängiggjord vid domstol inom anstaltens verksamhetsområde.

Av de bestämmelser, som enligt omförmälda kungörelse angående understöd till rättshjälpsanstalterna samt särskilda reglementen äro gällande för anstaltens verksamhet, må i övrigt här anmärkas följande.

För att anstalt skall kunna tilldelas understöd av statsmedel, skall den hava anordnats av landsting eller kommun, var för sig eller i förening, för meddelande av fri rättshjälps, och skall den dessutom stå under ledning av en styrelse, bestående av ordförande jämte suppleant för honom, förordnade av länsstyrelsen, samt minst två ledamöter jämte suppleanter för dem, utsedda av det landsting eller stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige eller kommunalstämma i den eller de kommuner, som upprättat anstalten, i enlighet med de närmare bestämmelser, som i varje fall meddelas av Kungl. Maj:t. Vidare skall anstaltens verksamhet utövas enligt av Kungl. Maj:t utfärdat reglemente, varjämte statistiska uppgifter rörande verksamheten skola enligt av Kungl. Maj:t fastställt formulär avgivas till statistiska centralbyrån.

Anstalts verksamhet utövas genom en föreståndare med biträde av erforderlig personal. Föreståndare och biträden antagas och entledigas av styrelsen.

Befinnes någon, som av anstalten erhållit rättshjälps, på grund av

sina förmögenhetsförhållanden rätteligen ej hava ägt åtnjuta hjälpen, är han pliktig att, där det av styrelsen påfordras, till anstalten återgälda dess utgifter för saken samt erlægga skäligen ersättning för rättshjälpen. Samma skyldighet åligger sökande, som genom anstaltens biträde tillvunnits egendom av någon betydelse. Ersättning för rättegångskostnad, som tilldömes sökande, tillkommer anstalten till den del ersättningen kan anses innefatta gottgörelse för anstaltens utgifter å målet samt för den av anstalten lämnade rättshjälpen.

Anstalts räkenskaper skola granskas av revisorer, av vilka en utses av länsstyrelsen och de övriga av landsting eller kommun, som anordnat anstalten.

Storleken av statsunderstöd bestämmes av Kungl. Maj:t. Med avseende härå gäller, att anstalt dels har rätt att få *fullt* ersatt vissa utgifter och dels kan beredas ersättning *intill visst belopp* för vissa andra utgifter. Full ersättning må utgå till bestridande av samtliga för verksamheten nödvändiga utgifter för postporto, abonnemang å rikstelefon samt telegram och interurbana telefonsamtal, varjämte utgår resekostnadsersättning jämlikt fjärde klassen i gällande resereglemente för av anstaltens verksamhet föranledda resor å statens järnvägar. Beträffande ersättning för viss del av hävda utgifter gäller, att gottgörelse må beredas för intill hälften av det belopp, som återstår, sedan från anstaltens sammanlagda årsutgifter till avlöningar, skrivmaterialier och tryckningskostnader dragits ersättningsbelopp, som till anstalten under året av hjälpsökande återgäldats eller på grund av domstols beslut influtit till anstaltens personal för lämnat biträde i rättegång.

Härutöver erhåller anstalt ersättning för *engångsutgifter*, förenade med anstaltens upprättande, där sådana efter särskild prövning anses böra utgå. Sådan ersättning må dock ej i något fall överstiga 3,000 kronor.

I ovannämnda anförande av chefen för justitiedepartementet i samband med beslutet om framställning till riksdagen rörande anslag till rättshjälpsanstalter framlades vissa beräkningar rörande de belopp, var till statens bidrag till anstalternas upprättande och underhåll kunde väntas komma att belöpa, därvid emellertid framhölls, att det icke var möjligt att på sakens dåvarande ståndpunkt med någon större grad av sannolikhet beräkna kostnaderna, i följd varav även möjligheten bortföle att närmare beräkna sagda belopp. Vid beräkningarnas uppgörande togs som utgångspunkt att rättshjälpsanstalter under årens lopp kunde väntas bliva upprättade i samtliga län och dessutom i 6 av de större

[40.]

Grunder för
stats-
anslagets
beräkning.

[40.] städerna. Man skulle sålunda hava att räkna med sammanlagt 30 anstalter. Engångskostnaderna kunde beräknas bliva fördelade på ett avsevärt antal år och kunde för angivna antal rättshjälpsanstalter sammanlagt icke överstiga men väl underskjuta 75,000 kronor. De årliga utgifter, som skulle av statsverket helt ersättas, uppskattades med stöd av de i frågan hörda sakkunnigas beräkningar till 22,500 kronor. Beträffande detta belopp erinras emellertid, att det i själva verket icke i sin helhet utgjorde en verklig statsutgift, enär det motsvarade avgifter, som av anstalterna inbetalades till statsinstitutioner av olika slag. De utgifter, till vilka staten skulle bidraga med intill hälften, hade, efter avdrag för anstalternas inkomster, av de sakkunniga beräknats till 9,000 kronor för år vid varje kontor eller för 30 anstalter tillhopa till 270,000 kronor. Det årliga bidraget skulle sålunda i denna del kunna uppgå till högst 135,000 kronor. Emellertid hade de sakkunniga antagit, att statsbidraget i genomsnitt skulle stanna vid 25 å 30 procent av de totala årliga utgifterna av hithörande slag. Statsbidraget skulle sålunda i denna del icke behöva uppgå till mera än 80,000 å 90,000 kronor och sammanlagda statsbidraget till icke fullt 100,000 kronor.

De till grund för berörda uppskattning liggande, av ovan omförmälda sakkunniga verkställda beräkningar voro uppgjorda i slutet av år 1917, då priserna på materialer av olika slag, porton, telefon- och telegramavgifter icke stigit till de belopp, som delvis fortfarande gälla. Ej heller voro »vlöningsförmånerna då så höga som under de sista åren. Det var fördenskill givetvis att vänta, att utgifterna för rättshjälpsanstalterna skulle komme att ställa sig avsevärt högre än anförda uppskattning upptager.

Från rätts-
hjälpstan-
stalter inkomna
uppgifter
rörande
eventuella
statsanslags
belopp.

I ovan nämnda framställning från Stockholms rättshjälpsanstalt om statsanslag för år 1920 har lämnats upplysning rörande anstaltens utgifter för samma år. För vinnande av ytterligare utredning i frågan om kostnaderna för anstalterna har genom justitiedepartementet inhämtats upplysning rörande samtliga anstalters inkomster och utgifter under 1921 samt det understöd av statsmedel, som kunde väntas komma att begäras för samma år.

Berörda uppgifter för 1921 hava sammanförts i nedanstående tabell. Uppgifterna i denna äro givetvis endast approximativa, enär material ej förelegat för definitiva beräkningar beträffande årets sista del. Beträffande tabellen är vidare att märka, att Hälsingborgs stads rättshjälpsanstalt och Örebro läns rättshjälpsanstalt varit i verksamhet endast en del av året, nämligen den förra under 11 månader och den senare 6 månader.

Rättshjälpsanstalt	Utgifter, till vilka utgår statsbidrag	Inkomster genom ersättning för rättegångskostnader o. d.	Kostnader utöver inkomsterna	Ifrågasatt statsbidrag			
				för kostnader, för vilka utgår full ersättning	för kostnader med bidrag intill hälften	för engångsutgifter	Summa statsbidrag
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
Stockholms stads.....	122,600	36,000	86,600	9,400	38,600	—	48,000
Hälsingborgs stads (verksamheten börjad februari 1921)	24,000	1,800	22,200	200	9,300	3,000	12,500
Malmö stads.....	26,000	4,000	22,000	1,000	9,000	3,000	13,000
Örebro läns (verksamheten börjad den 1 juli 1921)...	13,500	380	13,120	550	4,350	3,000	7,900
Summa kronor	186,100	42,180	143,920	11,150	61,250	9,000	81,400

Norrbottnens läns rättshjälpsanstalt har icke hunnit under år 1921 börja sitt arbete, enär lämplig föreståndare icke kunnat anskaffas.

Till jämförelse med ovannämnda summor må omnämnas, att Stockholms rättshjälpsanstalt för år 1920 gjort anspråk på understöd i överensstämmelse med följande beräkning: utgifter 98,000 kronor, inkomster 20,200 kronor, statsbidrag för kostnader, för vilka utgår full ersättning, 5,800 kronor och ersättning för kostnader med bidrag intill hälften 36,000 kronor, summa statsbidrag 41,800 kronor.

Vad angår Stockholms rättshjälpsanstalts verksamhet för år 1922, hade anstaltens styrelse i november 1921 till Stockholms stadsfullmäktige ingivit förslag avseende utökande av anstaltens personal med hänsyn till anstaltens alltjämt fortgående utveckling. Inom styrelsen hade emellertid gjorts sig gällande olika meningar rörande den omfattning, som den planerade utvidgningen av anstalten borde erhålla. Enligt förslag av styrelsens majoritet skulle anstaltens tjänstemän, som för närvarande utgöras av en föreståndare och tre biträdande jurister jämte kontorspersonal, utökas med en extra jurist, varjämte befattningen såsom förste biträdande jurist skulle, i motsats till vad för närvarande är förhållandet, upptagas såsom beställning med heltidstjänstgöring. Härförutom föreslås vissa ändringar med avseende å redan förefintlig kontorspersonals tjänsteställning. Under förutsättning av ett genomförande av sagda utvidgning har beräknats, att de utgifter, för vilka anstalten skulle helt eller delvis kunna göra anspråk på statsbidrag, skulle komma att uppgå

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[40.] tillhoppa till 162,750 kronor, därav till löner, arvoden o. d. 135,750 kronor samt till särskilt biträde, handräckningar o. d. 9,500 kronor. Inkomsterna av rättegångar o. d. upptagas till 49,000 kronor. Beloppet av statsbidraget har ifrågasatts till 9,500 kronor för utgifter, för vilka lämnas full ersättning, samt 52,125 kronor i övrigt eller sålunda tillhoppa till 61,625 kronor. Två reservanter i styrelsen föreslå, att i överensstämmelse med förslag av anstaltens föreståndare vid anstalten skulle anställas två nya biträdande jurister med full tjänstgöring samt ytterligare tre kvinnliga skrivbiträden. Tillika ifrågasattes höjning i vissa löner. Reservanterna beräkna utgifterna vid anstalten till 187,200 kronor, därav löner, arvoden o. d. till 164,700 kronor samt kostnader för särskilt biträde, handräckningar o. d. till 4,500 kronor. Inkomsterna av rättegångar o. d. anslås till samma belopp som av majoriteten eller 49,000 kronor. Statsbidraget beräknas utgå med 10,000 kronor för kostnader, för vilka medges full ersättning, samt 64,100 kronor för andra utgifter, sålunda tillhoppa 74,100 kronor.

Då förevarande stat den 22 december 1921 förekom i stadsfullmäktige, blev den föremål allenast för provisorisk prövning för första kvartalet 1922. Antalet tjänstemän upptogs för denna tid i överensstämmelse med vad förut varit gällande, men beviljades för samma tid ett särskilt anslag å 10,000 kronor jämte dyrtidstillägg till provisorisk omorganisation av anstalten. Härigenom avsågs, att styrelsen skulle beredas möjlighet att i den omfattning reservanterna påyrkat kunna tillgodose behovet av ökade arbetskrafter, intill dess anstaltens stat för år 1922 hunnit slutgiltigt fastställas.

Beträffande den Stockholms rättshjälpsanstalt åvilande arbetsbördan må här antecknas, att under år 1920 antalet inkomna ärenden utgjorde 6,690, därav 2,956 av familjerättslig och 3,734 av annan karaktär. Av dessa ärenden ledde 1,400 till rättegångar, vilka under året avgjordes av domstol beträffande 1,285 mål. Antalet besök vid anstalten uppgick till 21,300 samt inställelser vid domstol till 3,149.

Departement-
schefen.

Rättshjälpsanstalternas betydelsefulla uppgift i samhället har av statsmakterna betonats genom riksdagens på Kungl. Maj:ts förslag fattade beslut om bidrag från staten för dylika anstalters upprättande och drivande. Tydligt är, att med det allt mer utvecklade rättsväsendet i vårt land och med de allt mer noggranna och ingående bestämmelserna rörande reglerandet av rättsförhållandena de enskilda emellan behovet av juridiskt bildat biträde skall föreligga i helt annan utsträckning än förut. Detta är förhållandet icke blott med avseende å rättegångar vid

domstolarna utan även under det förberedande stadiet, innan en tvistefråga kommit så långt som till domstolen och det gäller tvistande parter förlikande eller i övrigt att i frågor, däri olika meningar gjort sig gällande, ställa till rätta, så att icke blott den ena utan även den andra partens intressen bliva behörigen tillgodosedda. Härtill kommer det bistånd av jurist, som ofta nödvändiggöres vid legala handlingars upprättande och i allmänhet vid bedömande av olika juridiska spørsmål. Den part, som i dylika fall på grund av bristande ekonomiska resurser icke kan anlita kompetent juridiskt biträde, äger icke full likställighet inför lagen; och synes det vara samhällets plikt att i möjligaste mån tillse, att klagomål härutinnan icke behöva förspörjas. Lagen om fri rättegång innebär väl den för närvarande värdefullaste garantien för att berättigade intressen i förevarande avseende må bliva tillgodosedda. Rättsbjälpsanstalterna utgöra emellertid ett synnerligen viktigt supplement härtill, icke blott så tillvida att de genom sin rådgivande verksamhet och det biträde de lämna i olika juridiska angelägenheter, vilka icke avse redan uppkomna tvistigheter, hava ett fristående verksamhetsfält, dit bestämmelserna om den fria rättegången icke nå, utan även genom den förlikningsverksamhet, som är ett av anstalternas huvudändamål. Redan den omständigheten att en person vet, att hans motpart, även om han intager en ekonomiskt svag ställning, äger tillgång till kompetent biträde, kan göra honom mera beuägen till tvistens biläggande. Denna rättsbjälpsanstalternas karaktär av förlikningsinstitutioner torde även medföra, att många tvister, som annars skulle lett till rättegång, biläggas därförutan, varigenom för staten indirekt även vinnes en ekonomisk fördel, så till vida att de kostnader, som staten med hänsyn till lagen om fri rättegång skulle haft att utgiva till biträde i en uppkommen rättegång, inbesparas.

En given förutsättning är härvid, att anstalterna ledas av personer med såväl den juridiska skicklighet och den allmänna omdömesförmåga, som äro nödvändiga för det krävande arbete, som ofta tillkommer dem. För att erhålla för ändamålet kompetenta personer kräves givetvis, att anstalt kan erbjuda tillräckliga löneförmåner. Detta är, vad särskilt angår föreståndare vid anstalt, så mycket nödvändigare som enligt gällande bestämmelser föreståndare icke må innehava eller utöva annan avlönad allmän eller enskild tjänst eller idka enskild advokatverksamhet. Härigenom har man velat vinna, att föreståndaren skall uteslutande ägna sitt arbete åt de mindre bemedlades tjänst. De omkostnader, som såväl med hänsyn härtill som i övrigt uppkomma för anstalterna, äro ganska avsevärda. Med avseende å denna fråga vill jag särskilt erinra, förutom om vikten av att för anstalterna förvärvas duglig personal, även om den

[40.] stora betydelse det för hela förevarande nya institution äger, att utvecklingen från början kommer väl igång och sedan får fortgå. En tillbakagång och även ett stillastående kommer att skada icke allenast de nuvarande anstalternas verksamhet utan jämväl verka hindrande för nya anstalters uppkomst och därigenom äventyra hela idén. Visserligen torde icke rådande ekonomiska förhållanden medgiva de uppoffringar för anstalterna, som äro önskvärda, men man måste dock tillse, att man härvid icke går längre i sparsamhet än som är alldeles nödvändigt.

Vid bedömande av frågan om statens anslag till rättshjälpsanstalterna må erinras, att statsmakterna genom de åtgärder, som av dem vidtagits med hänsyn till dylika anstalters upprättande och verksamhet, iklätt sig vissa förpliktelser rörande ekonomiskt understöd åt anstalterna. Av den här ovan åberopade utredningen angående nuvarande anstalters ekonomiska förhållanden framgår, att de anspråk, som göras gällande från deras sida, belöpa sig till högst avsevärda belopp. För år 1920 begär sålunda Stockholms rättshjälpsanstalt 41,800 kronor, och för år 1921 torde från de fyra nu i verksamhet varande anstalterna vara att emotse framställningar om statsbidrag å omkring 80,000 kronor. Dessa krav torde komma att för år 1922 uppgå till än högre siffror. Även om statens understöd icke torde kunna medgivas i den utsträckning, som sålunda begäres, är emellertid det för närvarande utgående anslaget alldeles otillräckligt. Med hänsyn till föreliggande utredning såväl angående utgifter, vilka staten är förpliktad att till fullo gottgöra, som de kostnader, för vilka anstalterna må åtnjuta ersättning intill halva beloppet, ävensom de grunder, som ursprungligen ifrågasatts för bidrags beräknaude, synes mig anslaget icke kunna beräknas lägre än till 50,000 kronor för år 1922 samt till 75,000 kronor för år 1923. Härvid må emellertid erinras därom att de kostnader, som anstalterna må erhålla till fullo ersatta, avse utbetalning till olika statens inrättningar, som behövt av anstalterna anlitas, såsom järnväg, post och telegraf, vadan utbetalningarna kommit statsverket till godo.

Enär förut för år 1922 medgivits ett anslag å 25,000 kronor, skulle sålunda på tilläggsstat för samma år böra begäras 25,000 kronor; och får jag tillfälle att därom göra framställning i samband med andra frågor rörande samma stat. Vad angår anslaget för år 1923 torde detta, med hänsyn därtill att ansökan om bidrag skall avgivas i början av året efter det, som med anslaget avses, och att hela anslaget bör vara tillgängligt för utbetalning i början av året, böra på riksstaten för första halvåret 1923 upptagas med hela beloppet.

Under åberopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att [40.]
Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av understöd åt offentliga
rättshjälpsanstalter i huvudsaklig överensstämmelse med
de grunder, som finnas angivna i statsrådsprotokollet
över justitiedepartementens ärenden den 12 april 1918
samt i ämnet den 12 september 1919 utfärdad kun-
görelse med därvid fogat normalreglemente för dylik
anstalt, å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30
juni 1923 bevilja ett förslagsanslag
av kronor 75,000.

31. Medikolegala besiktningar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [41.]
att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
medikolegala besiktningar, nu kronor 16,200, *Medikolegala*
med halva beloppet eller » 8,100. *besiktningar.*
(Ordinarie
anslag.)

32. Ersättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för frångångna bötesandelar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [42.]
att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
ersättning åt personer, menigheter och allmänna in-
rättningar för dem genom nya strafflagens införande
frångångna bötesandelar, nu kronor 26,900, *Ersättning*
med halva beloppet eller » 13,450. *för från-*
gångna bötes-
andelar.
(Ordinarie
anslag.)

E. **Fångvården.**

Inledande anmärkningar.
Fångantalet.

Under kristiden inträffade en stark stegring i fångantalet. Efter att i slutet av år 1916 hava uppgått till 2,239 och i slutet av år 1917 till 2,761 hade detsamma den 1 oktober 1918, då höjdpunkten nåddes, sprungit upp till 4,400. Därefter inträffade under år 1919 en successiv nedgång från 3,996 vid årets början till 2,393 vid dess slut. Under år 1920 inträdde åter förhållanden jämförliga med dem, som voro rådande före kristiden. Antalet fångar uppgick sålunda den 1 juli till 1,971 och den 1 december till 2,061. Fångantalet för 1921 överensstämmer nära med 1920 års siffror, i det fångarnas antal utgjorde den 1 juli 1,984 och den 1 december 2,021. Den nuvarande starka depressionen på det ekonomiska området har sålunda icke hitintills fått något påtagligt uttryck i nu förevarande avseende.

De provisoriska straffanstalter, som under kristiden måste anordnas, hava åter kunnat nedläggas och för närvarande är icke någon av dem i bruk. För fyllande av möjligen ånyo uppkommande större behov av fängelseutrymme disponerar fångvården emellertid fortfarande vissa reservfängelser. Förra året funnos tre sådana, men sedan ett av dessa överlämnats till annan statsmyndighet för att disponeras på annat sätt, återstå nu endast två reservfängelser, nämligen förra centralfängelset i Norrköping och Fårösunds förutvarande fästning på Gottland. Denna har överlämnats till fångvårdsstyrelsens disposition, därvid för dess apterande för fångvårdsändamål medel beviljats av 1919 års lagtima riksdag. Några mera omfattande åtgärder i sådant syfte hava emellertid ännu icke ansetts behöva vidtagas.

Omorganiseringen vid fångvården.

Från och med år 1922 gäller för befattningshavarna i fångvårdsstyrelsen och underlydande anstalter en ny lönereglering, verkställd i närmaste anslutning till samtidigt antagen lönereglering för ett flertal andra statsmyndigheter och den förut för kommunikationsverken gällande ordning. För fångvården infördes icke blott nya lönebestämmelser utan jämväl vissa organisatoriska förändringar såväl beträffande fångvårdsstyrelsen som fångvårdsstaten. Med avseende å den sistnämnda innebära de nya bestämmelserna närmast vissa omläggningar beträffande särskilda befattningshavares ställning och göromål. Sålunda hava vissa pastorer på ett starkare sätt bundits vid fångvården, där deras tjänster förut mera hade karaktären av övergångsplatser. Lärar- och assistent-

tjänsterna hava sammanslagits. på det att dessa tjänstemän skulle i största möjliga utsträckning kunna tilldelas de arbetsuppgifter, för vilka vederbörande bäst vore danad. Vid det för kvinnor använda centralfängelset i Växjö har upprättats två kvinnliga assistentbefattningar. Med hänsyn till den betydelse arbetsdriften vid fängvårdsanstalterna erhållit har beträffande bevakningspersonalen företagits en viss uppdelning emellan den för egentlig bevakningstjänst anlitade personalen och de yrkeskunniga ledarna för arbetsdriften. Arbetsledarna i högre grader bilda numera en särskild grupp för sig under benämningen yrkesmästare.

Den viktigaste förändringen i organisationen har dock skett inom fängvårdsstyrelsen. Vid denna har sålunda dels under kanslibyrån upprättats en ny avdelning, benämnd den sociala avdelningen, dels beretts en självständigare ställning åt avdelningen för straffregistret och åt arbetskontoret och dels ställts fullmäktige vid styrelsens sida. Vad särskilt angår den sociala avdelningen har genom denna en särskild representant givits de nya och betydelsefulla idéer, som på senare tider i flera avseenden gjort sig gällande beträffande fångarnas vård och fostran och vilka jämväl fått uttryck i lagstiftningen. Jag tänker härvid framför allt på den förundersökning rörande den tilltalades personliga förhållanden, som numera föregår den villkorliga domens tillämpning, samt den övervakande verksamhet, som är avsedd att i allmänhet följa å sådan dom, ävensom på tillsynen över villkorligt frigivna eller eljest från straffanstalterna utgångna personer. Den enhetliga ledning och kontroll häröver, som genom den sociala avdelningens upprättande möjliggöres, torde för dessa instituts rätta skötsel och vidare utveckling bliva av den största betydelse. Även i övrigt torde den avdelningen åliggande verksamheten för övervakandet i allmänhet av fångarnas etiska fostran och vad därmed äger samband komma att visa sig medföra stort gagn.

1. Anslag till fängvården.

För fängvården finnas från och med år 1922 uppförda allenast två ordinarie anslag, båda av förslagsanslags natur, nämligen ett under rubriken fängvården och ett till bestridande av kostnaderna för en under fängvården upptagen övergångsstat. Vad nu först angår det förra anslaget, fördelas detta på en avlöningsstat och en omkostnadsstat. Den förra upptager avlöningar till befattningshavare i fängvårdsstyrelsen och fängvårdsstaten. Under den senare inrymmes endast en post, nämligen ett anslag under titel »övriga kostnader för fängvård». Med detta anslag avses

[43.]
Anslag till
fängvården.
(Ordinarie
anslag.)

- [43.] att bestrida utgifter för fångarnas bespisning och beklädnad, underhåll av de till fångvården hörande byggnader, bränsle och belysning, fångtransporter o. d. Det under rubriken fångvården upptagna anslaget bestämdes av 1921 års riksdag skola för år 1922 utgå med 5,345,500 kronor, därav 2,895,500 kronor belöper på avlöningsstaten och 2,450,000 kronor på omkostnadsstaten.

Fångvårds-
styrelsens
skrivelse den
19 augusti
1921.

I skrivelse den 19 augusti 1921 har fångvårdsstyrelsen framlagt förslag till anslagsäskanden, vilka syntes böra för prövning föreläggas 1922 års riksdag.

Beträffande nu omförmälda anslag har styrelsen icke funnit sig böra föreslå annan ändring i beräkningen av dem än som kunde påkallas genom uppförandet å ordinarie stat av den byrådirektörsbefattning å arbetskontoret i styrelsen, vilken i den nya organisationen upptagits å extra stat.

Med bortseende för närvarande från sistnämnda förslag, till vilket jag framdeles vill återkomma, har fångvårdsstyrelsen framhållit följande:

Huru den nya löneregleringen komme att verka i fråga om belastningen av de särskilda anslagen kunde i saknad av erfarenhet för närvarande icke med någon visshet framläggas. 1902 års löneregleringskommitté, vars förslag låge till grund för den nya avlöningsstaten, hade också uttryckligen angivit, att de av kommittén uppgjorda staterna grundade sig allenast på approximativa beräkningar. Till grund för beräkning av omkostnadsstaten hade kommittén lagt den för år 1921 av Kungl. Maj:ts fastställda staten å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll. Visserligen torde en minskning nu kunna beräknas hava inträtt i kostnaderna såväl för fångarnas förplägning och förseende med beklädnads- och sängklädespersedlar som ock för fångelsernas uppvärmning. Å andra sidan hade genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 november 1920 inträtt en synnerligt betydande höjning beträffande fångförslingen å statens järnvägar, vilken jämväl medfört motsvarande förhöjning i fångförslingskostnaderna å en del enskilda järnvägar, så att styrelsen befarade nära nog en tredubbling av hittills utgående kostnader i detta hänseende. Vidare saknades material för bedömande av den sålunda inträdda kostnadsökningen.

Departement-
schefen.

Vid ett genomgående av fångvårdens utgifter fästes uppmärksamheten särskilt vid de överraskande stora belopp, varmed kostnaderna för fångtransporter finnas uppförda. Enligt det förslag till stat för år 1922 på anslaget till »övriga kostnader för fångvård», som av styrelsen upprättats och sedermera den 2 december 1921 blivit av Kungl. Maj:ts med vissa jämkningar godkänt, hava utbetalningarna för dylika transporter beräknats tillhopa till 508,000 kronor, i vilket belopp emellertid ingår såväl direkta kostnader för trafikmedel som för bevakning under transporterna. Deenna post synes mig mycket hög, även om

i betraktande tages, att genom den allt större utvecklingen av arbetsdriften i fängelserna samt vissa specialarbetens bedrivande vid särskilda fängelser transporter i stor utsträckning förekomma för att fördela fångarna allt efter deras färdighet och anlag på ur arbetssynpunkt lämpligt fängelse. I främsta rummet torde stegringen av dessa kostnader dock vara beroende av den i hög grad höjda avgift, som järnvägarna betinga för transporterna. De avgifter, som fångvården ända intill år 1920 hade att betala till statens järnvägar, voro grundade å en av Kungl. Majt den 30 april 1881 fastställd taxa. Enär de enskilda järnvägarna hava att för fångtransporter uppbära ersättning efter samma norm, som gäller för statens järnvägar, blevo de i nämnda taxa bestämda regler gällande även för dem. Enligt lämnade upplysningar skulle den enligt samma taxa betingade gottgörelsen hava varit mycket låg och i synnerhet under de senare år, då taxan gällde, ingalunda motsvarat järnvägarnas kostnader. Sedan med anledning härav påkallats en höjning, medgav Kungl. Majt genom ovan omnämnda beslut den 5 november 1920, att tillsvidare skulle utgå en tilläggsavgift av 200 procent å de i berörda taxa angivna avgifter för ordinarie och extra fångtransport i cellvagn, varjämte även för övriga dylika transporter fastställdes i hög grad stegrade priser. I vad mån en nedsättning av de sålunda bestämda avgifterna kan vara att förvänta från järnvägarnas sida, synes vara ovisst. Med hänsyn härtill och i övertygelse om att fångvårdsstyrelsen, i den del transporterna äro beroende av denna, iakttagit största möjliga sparsamhet, synes icke för närvarande någon nedsättning, åtminstone icke i mera avsevärd grad, kunna ske i den för ifrågakvarande ändamål av fångvårdsstyrelsen beräknade utgiftsposten.

Däremot anser jag, att nedgången i kostnaderna för bränsle, bespisning, beklädnad och dylikt bör kunna medgiva sänkning i omkostnadsanslaget, och torde härvid den av fångvårdsstyrelsen i omnämnda stat å omkostnadsanslaget för år 1922 uppställda beräkning kunna lända till ledning. Med hänsyn särskilt till emotsedd minskning i kostnader för utspisning och bränsle har styrelsen ansett sig i nämnda stat kunna beräkna, att av det för omkostnader upptagna anslaget å 2,450,000 kronor skulle behöva under år 1922 tagas i anspråk allenast 2,215,000 kronor.

Med stöd av vad sålunda anförts och med ytterligare någon jämkning av fångvårdsstyrelsens siffror anser jag, att en nedsättning av omkostnadsanslaget bör kunna ske från nu upptaget belopp 2,450,000 kronor till 2,175,000 kronor. I följd härav och då mot nuvarande summor för avlöningsstaten för närvarande icke torde vara något att

[43.] erinra, skulle hela anslaget till fångvården bära upptagas med 5,070,500 kronor, allt för helt år räknat.

Under åberopande av vad sålunda anförts och under hänvisning beträffande avlöningsförmåner åt icke-ordinarie befattningshavare till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anført i sådant avseende får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till fångvården, nu kronor 5,345,500,
med ett belopp av » 2,535,250.

2. Övergångsstat.

[44.]
Övergångs-
stat.
(Ordinarie
anslag.)

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga *ordinarie* förslagsanslaget till övergångsstat för fångvården,
nu kronor 32,700,
med halva beloppet eller » 16,350.

3. Extra byrådirektör å fångvårdsstyrelsens arbetskontor.

[45.]
Extra byrå-
direktör å
fångvårdssty-
relsens arbets-
kontor.
(Extra anslag.)

I det betänkande lönerogleringskommittén den 24 januari 1921 avgav angående reglering av löneförhållandena m. m. vid fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten föreslog kommittén beträffande det under kameralbyrån i styrelsen då stående arbetskontoret, att detta skulle avskiljas från nämnda byrå och att åt detsamma skulle givas en självständigare ställning under ledning av en byrådirektör. Såväl denne som den å byrån biträdande personalen ansågs av kommittén bära beredas ordinarie anställning. De i ärendet hörda fångvårdssakkunnige uttalade såsom sin mening, att med ifrågavarande byrådirektörs uppförande å ordinarie stat syntes tillsvidare bära anstå. I den proposition (nr 212), som beträffande fångvårdsstyrelsens organisation och löneroglering avläts till 1921 års riksdag, föreslogs, att arbetskontoret skulle ställas under ledning av en ordinarie byrådirektör. Riksdagen beslutade, att arbetskontoret skulle avskiljas från kameralbyrån och organiseras såsom en ordinarie avdelning inom byrån. Däremot ansåg sig riksdagen ej kunna godtaga Kungl. Maj:ts förslag om uppförande å ordinarie stat av byrådirektören, utan syntes denna befattningshavare bära anställas å extra stat; och uppfördes för ändamålet ett anslag å 10,500 kronor.

I sin skrivelse den 19 augusti 1921 angående anslag, som av [45.] 1922 års riksdag borde begäras för fängvården, har fängvårdsstyrelsen på grund av sakens betydelse ansett anledning finnas att förelägga förevarande fråga riksdagens förnyade granskning. Styrelsen erinrar, att Kungl. Maj:ts förslag, som förordats av statsutskottet, hade bifallits av första kammaren och av andra kammaren avslagits med endast två rösters övertikt. Vidare genomgår styrelsen de skäl, som styrelsen anser tala för befattningens uppförande på ordinarie stat.

Den löneroglering och omorganisation, som beträffande fängvårdsstyrelsen antogs av 1921 års riksdag, har nyligen trätt i kraft. Att nu omedelbart börja vidtaga jämkningar i densamma beträffande en fråga av förevarande beskaffenhet synes mig knappast lämpligt. Departementschefen.

Jag får sålunda, under hänvisning tillika till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört beträffande löneförhöjning för icke-ordinarie befattningshavare, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till en extra byrådirektör å fängvårdsstyrelsens arbetskontor på *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag å kronor 5,250.

4. Understöd åt verksamhet till frigivna fångars skydd.

För understödjande av verksamheten till frigivna fångars skydd har fängvårdsstyrelsen sedan många år tillbaka haft att disponera över ränteavkastningen dels av fängvårdens s. k. besparingskassor, vilka uppkommit väsentligen på grund av äldre stadganden om att viss andel av inkomsten å fångarbetet skulle vid fängelserna besparas, dels ock av några fonder, som av enskilda donerats för att användas till frigivnas stöd eller andra med skyddsverksamheten sammanhängande ändamål. Därjämte har riksdagen under senare år till fängvårdsstyrelsens disposition för nu ifrågavarande ändamål anvisat visst anslag, som för åren 1913 och 1914 bestämts till 10,000 kronor, därefter till och med år 1919 till 16,000 kronor samt för år 1920 till 25,000 kronor. Jämväl för år 1921 hade anslag beviljats med sistnämnda belopp. Emellertid medgav 1921 års riksdag en förstärkning av samma anslag med 10,000 kronor, vadan under år 1921 för ändamålet stått till förfogande 35,000

[46.]
Understöd åt
verksamhet
till frigivna
fångars
skydd.
(Extra anslag.)

[46.] kronor, med vilket belopp anslag utgår även för år 1922. De sålunda beviljade medlen hava enligt Kungl. Maj:ts förordnande tillförts »fångvårdens besparingskassa» för att förvaltas och användas i enlighet med det den 10 juni 1912 av Kungl. Maj:t för kassan fastställda reglemente.

Enligt detta reglemente skola kassans inkomster användas efter fångvårdsstyrelsens beprövande till understöd av frigivna vid deras utträde ur fångvårdsanstalten och under närmaste tiden därefter ävensom till fortsatt hjälp åt sålunda understödda skyddslingar; och äger styrelsen jämväl att av kassans inkomster auvisa medel till föreningar, som verka till frigivnas stöd.

Av de medel, som sålunda stått till fångvårdsstyrelsens förfogande, har till föreningen Skyddsvärnet och andra föreningar, som arbeta till de frigivnas hjälp, utbetalats understöd till växlande belopp. Den del av medlen, som icke åtgått till nu nämnda utbetalningar, har fångvårdsstyrelsen använt till fångvårdens egen verksamhet till de frigivnas skydd. Denna av fångvården själv bedrivna verksamhet på ifrågavarande område har allt intill år 1918 utövats dels genom fängelseförvaltningarna och fångvårdsföreningarna som lokala organ och dels genom fångvårdens centrala hjälpbyrå som centralt organ.

Under år 1918 vidtogs emellertid i organisationen av ifrågavarande hjälpverksamhet den förändringen, att förutberörda av fångvården för ledning av arbetet upprättade centrala hjälpbyrå sammanslogs med föreningen Skyddsvärnets hjälpbyrå. Härigenom ernåddes icke blott förenkling och arbetsbesparing utan även den enhetlighet i verksamheten, som riksdagen vid ett tidigare tillfälle framhållit som ett önskemål.

Vid utövandet av den verksamhet till frigivna fångars skydd, som av fångvårdsstyrelsen direkt bestrides, har styrelsen till sin hjälp Centralföreningen till stöd för frigivna.

En viktig gren av styrelsens hjälpverksamhet är förlagd till lantegendomen Åby i Uppsala län. Denna egendom, som med tillhjälp av lotterimedel och enskilda gåvor inköpts och anordnats av Centralföreningen, omfattar efter numera skedd ägoutökning omkring 60 hektar odlad jord förutom skog och hagmark m. m. Åby lanthem, såsom anläggningen benämnes, har plats för 30 frigivna. De å hemmet mottagna äro underkastade vissa ordningsregler men åtnjuta givetvis full frihet. Hemmet betalar arbetarna för deras dagsverken men uppbär av dem i utbyte någon kontant gottgörelse för utspisningen.

Inkomsterna för fångvårdsstyrelsens ifrågavarande verksamhet

hava för år 1921, statsanslaget inbegripet, beräknats komma att uppgå till 64,460 kronor. [46.]

Av styrelsen under år 1921 för tiden intill den 21 december utbetalade understöd och dessas fördelning å de i skyddsverksamheten deltagande stiftelser och andra sammanslutningar framgå av följande inom fängvårdsstyrelsen upprättade tablå:

Av besparingskassan har utgivits:

till Centralföreningen till stöd för frigivna	kronor 44,500
» stiftelsen »Hem för de elända».....	» 300
» stiftelsen »Drottning Sophias skyddshem».....	» 3,000
» Frälsningsarméns skyddshem Solbacken, Tranås	» 400
» Frälsningsarméns räddningsverk	» 1,000
» föreningen Skyddsvärnet	» 14,500
	kronor 63,700.

I den skrivelse av den 19 augusti 1921, vari fängvårdsstyrelsen avgivit förslag rörande äskanden av 1922 års riksdag för fängvården, har styrelsen ifrågasatt ytterligare någon ökning av det för ifrågavarande ändamål nu utgående anslaget.

Fängvårds-
styrelsen.

Styrelsen har i sådant avseende erinrat, att Kungl. Maj:t efter styrelsens förslag av 1921 års riksdag begärt anslaget höjning såväl för år 1921 som för år 1922 till 40,000 kronor, men att riksdagen nedsatt beloppet till 35,000 kronor för vardera året. Skälet för denna nedsättning hade varit den nedgång, som ägt rum i fångantalet. Visserligen kvarstode fortfarande fångantalet vid en låg siffra. Men arbetslösheten i det fria samhället hotade att bli än svårare, och denna arbetslöshet drabbade allra hårdast de frigivna, helst de av stat och kommuner lämnade arbetslöshetsunderstöden lydde under bestämmelser och tillämpning, som endast undantagsvis gjorde understöden åtkomliga för straffade personer. Skyddsverksamheten hade huvudsakligen byggt å den enskilda välgörenheten, som i allmänhet visat varm förståelse för saken, dock mera ur humanitär synpunkt än i betraktande av verksamhetens stora betydelse såsom samhällsskyddande faktor. Då nu nöden på många håll utom de frigivnas led visade sig allt större, på samma gång som inkomsterna i välgörande kretsar nedginge, hade härav blivit en följd, att icke mycket kunde påräknas från enskilda givare. Hjälpökande måste i stor utsträckning avvisas. Styrelsen motsåge med stort bekymmer den kommande vintern och befarade, att den brist på medel, som inom verksamheten gjorde sig gällande, skulle återfalla på samhället i form av ökad brottslighet.

Det belopp, som, efter avdrag av från styrelsens sida lämnade understöd till föreningar m. fl., återstode för styrelsens egen verksamhet för bistånd åt de frigivna, hade för år 1920 utgjort omkring 39,000 kronor. Lätt vore att inse, huru lamslagen i själva verket styrelsens verksamhet inom ifrågavarande synnerligt viktiga område numera vore på grund av penningvärdets fall och de frigivnas växande svårigheter. Förhållandet vore så mycket mera bekymmersamt, som, då styrelsens

- [46.] sociala avdelning med år 1922 trädde i arbete, till dess disposition för skyddsverksamheten saknades tillräckliga medel för att avdelningen skulle i föreliggande avseende kunna göra avsett gagn.

Departement-
entschefen.

Redan i samband med begäran om anslag av 1921 års riksdag för nu ifrågakvarande ändamål hänvisades till det arbete, som i förevarande avseende skulle komma att åligga den då föreslagna sociala avdelningen i fångvårdsstyrelsen; och beviljades av riksdagen en avsevärd höjning av det förut utgående anslaget. Ehuru verksamheten för de frigivnas skydd synes mig i hög grad betydelsefull och förtjänt av ytterligare ekonomiskt stöd från statens sida, torde under nämnda omständigheter och med hänsyn till i övrigt föreliggande förhållanden en ytterligare ökning av anslaget icke för närvarande böra ifrågasättas.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till fångvårdsstyrelsens disposition för understödjande av verksamheten till frigivna fångars skydd å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 17,500.

Byggnadsanslag m. m. för fångvården.

Byggnads-
anslag m. m.
för fång-
vården.

I den skrivelse av den 19 augusti 1921, vari fångvårdsstyrelsen anmält frågor om anslag att begäras av 1922 års riksdag, har styrelsen framställt förslag rörande vissa byggnadsarbeten, vilkas utförande ansetts påkallade.

Styrelsen framhåller sålunda angelägenheten av att vid straff-fängelserna i Örebro och Karlstad beredas arbetslokaler för där intagna gemensamhetsfångar, och föreslår styrelsen att för ändamålet de åt direktörerna upplåtna lägenheterna inom fängelserna tagas i anspråk. För att skaffa direktörerna nya bostäder skulle påkallas uppförande av särskilda byggnader. Med anledning av rådande bostadsnöd borde i dessa jämväl anordnas bostäder för vissa andra tjänstemän vid förevarande fängelser. Styrelsens förslag avser, att anslag måtte begäras för två byggnader av enahanda typ, en vid vartdera fängelset, samt avsedda att användas såsom bostad för direktör, assistent samt uppsyningsman eller överkonstapel. Kostnaderna beräknas för vardera byggnaden till 124,000 kronor, därav 50,000 kronor skulle begäras å staten för förra halvåret 1923.

Härjämte har fångvårdsstyrelsen i ovannämnda skrivelse ifrågasatt, att för inköp av en öster om kronohäktet i Uddevalla belägen och intill häktets område gränsande tomt om 1,180 kvadratmeter måtte begäras ett anslag av 5,905 kronor. Förvärvet av denna tomt skulle avse att förhindra tomtens framtida bebyggande av enskilda personer, varigenom olägenhet kunde komma att uppstå för fängelset, ävensom att vid behov kunna utestänga främmande från att samlas i häktets närhet.

Enär nu rådande ekonomiska förhållanden bjuda, att statens utgifter i möjligaste mån inskränkas, synes, även om åtskilliga skäl kunna anföras till stöd för ett bifall, helt eller delvis, till fångvårdsstyrelsens framställningar, med den slutliga prövningen därav böra tillsvidare anstå.

Departement-
schefen.

Härför talar även den omständigheten, att såsom bekant åt särskilda inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga uppdragits att verkställa utredning i syfte att erhålla en bestämd plan för fångvårdsväsendets ordnande för framtiden. Under uppdraget ingår bland annat frågor om fördelaktigare ekonomisering med avseende å befintliga anläggningar samt förbättringar i övrigt genom föräldrade eller annars olämpliga fängelsers nedläggande samt straffanstalters förenande med andra fängelser eller ändrande. Att under sådana förhållanden binda sig vid de jämförelsevis stora utgifter, varom här är fråga, synes mindre välbetänkt.

På grund härav får jag föreslå, att förevarande frågor icke nu slutligen behandlas utan att desamma böra bliva beroende av närmare utredning.

F. Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare.

Minderåriga manliga förbrytare.

För vårdandet av minderåriga manliga förbrytare, vilka enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, fanns till år 1918 endast en statsanstalt, nämligen den å Bona i Östergötlands län. I överensstämmelse med beslut av 1918 års riksdag upprättades

Inledande an-
märkingar.

Uppfostringsanstal-
terna å Bona
och Venn-
garn.

sedermåra ytterligare en dylik anstalt å kronoegendomen Venngarn i Stockholms län, där verksamheten tog sin början i augusti 1918. Båda anstalterna bedrevos sedermera jämsides, till dess 1921 års riksdag beslöt, att den statens vårdanstalt för alkoholister, som då var förlagd till Salbohed, skulle från tidpunkt, som Kungl. Maj:t bestämde, vara provisoriskt förlagd till Venngarn och att från samma tid eleverna vid den där inrymda tvångsuppfostringsanstalten skulle provisoriskt överflyttas till uppfostringsanstalten å Bona. För bestridande av de ökade utgifter, som härigenom skulle komma att uppstå för Bonaanstalten, beviljade riksdagen såväl för år 1921 som för år 1922 nödiga anslag till utfyllande av det till sistnämnda anstalts uppehållande utgående förslagsanslag.

Den sålunda bestämda överflyttningen av Venngarnsanstalten till Bona genomfördes från ingången av oktober månad 1921.

Enär det är att förvänta, att den provisoriska anordning beträffande alkoholistvården, som sålunda genomförts, skall bliva bestående även under första halvåret 1923, har man att utgå från att jämväl den tillfälliga sammanslagningen av statens båda uppfostringsanstalter för minderåriga manliga förbrytare skall fortbestå under samma tid.

Med hänsyn därtill att uppfostringsanstalten å Venngarn endast provisoriskt blivit nedlagd synas, i överensstämmelse med det tillvägagångssätt som tillämpades av 1921 års riksdag, anslag böra särskilt beräknas å ena sidan för Bonaanstalten med den omfattning den kunde antagas hava, för den händelse anstalten å Venngarn ej dit överflyttats, samt å andra sidan för den merutgift, som genom nämnda överflyttning uppstår för Bonaanstalten.

Beträffande storleken av de anslag, som böra bestämmas för ifrågasvarande ändamål, vill jag erinra, att till 1902 års lönerogleringskommitté remitterats frågan om omorganisation och löneroglering för såväl Bonaanstalten som Venngarnsanstalten; och torde, enligt vad jag inhämtat, förslag från kommittén vara att emotse inom en nära framtid.

1 och 2. Statens uppfostringsanstalt å Bona.

Det är att förvänta, att nyssnämnda från lönereglerykommittén motsedda förslag rörande löneroglering för uppfostringsanstalten å Bona blir färdigt i sådan tid, att frågan härom skall kunna föreläggas 1922 års riksdag; och är det min avsikt att framdeles till Kungl. Maj:t göra anhängan om proposition i ämnet. I detta sammanhang vill jag förden-skull endast framställa förslag rörande det belopp, varmed anslag till anstalten å Bona bör, i avbidan på slutligt förslag rörande beloppets storlek, beräknas i staten för förra halvåret 1923.

Därvid torde böra uppmärksammas, hurusom genomförandet av en löneroglering efter de nya löneprinciperna, vad Bonaanstalten be-träffar, torde komma att betinga en genomgripande omläggning av den nuvarande statens uppställning, varvid de bägge till anstalten nu utgående ordinarie anslagen, utgörande ett bestämt anslag och ett för-slagsanslag, ersättas av andra ordinarie anslagsposter. Så vitt vid frågans förberedande behandling kunnat beräknas, torde de nya anslag, som skulle träda i de förutvarandes ställe och upptagas i en blivande proposition, icke komma att överstiga ett belopp av 375,000 kronor för helt år räknat.

Såsom ovan nämnts, synes för bestridande av de ökade kostnader, som för uppfostringsanstalten å Bona uppstår genom Venugarnsanstaltens ditflyttande, ett särskilt anslag böra uppföras för förstberörda anstalt.

Det nära samband, som frågan om storleken av detta anslag har med de i övrigt till Bonaanstalten utgående anslag, läser påkalla, att den slutliga prövningen av samtliga dessa anslag upptages i ett samman-hang i blivande proposition om beredande av medel till Bonaanstalten. För närvarande torde den merutgift, som kan beräknas uppkomma för sagda anstalt, lämpligen böra upptagas med ett belopp av 60,000 kronor för helt år räknat.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet,
dels för statens uppfostringsanstalt å Bona be-räkna *ordinarie* anslag å tillhopa förslagsvis kronor 187,500 att utgå i stället för det bestämda anslag och det förslagsanslag, som i riksstaten för närvarande äro uppförda för anstalten,

[47.]
Statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona
m. m.
(Ordinarie
och
extra anslag.)

Särskilt
anslag med
anledning av
Venngarns-
anstaltens
överflytt-
ning.

[47.]

dels ock till bestridande av kostnader för provisorisk förläggning till uppfostringsanstalten å Bona av statens uppfostringsanstalt å Venngarn å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 såsom förslagsanslag, högst, beräkna ett belopp av... kronor 30,000.

Minderåriga kvinnliga förbrytare.

Inledande anmärkingar.
Skyddshemmen å Viebäck.

För vårdandet av minderåriga kvinnliga förbrytare, om vilka domstol förordnat, att de skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, finnes ingen statsanstalt inrättad, utan har staten träffat avtal med svenska diakonissällskapet, varigenom detta förbundet sig mottaga sådana minderåriga i hem, som för ändamålet anordnats av den från sällskapet ledda diakonissanstalten i Stockholm. I början mottogos dessa å diakonissanstaltens skyddshem Sjötorp. Sedermera anordnade emellertid anstalten ett särskilt hem åt dem å egendomen Viebäck i Almesåkra socken av Jönköpings län. Genom beslut den 16 juni 1906 erkände Kungl. Maj:t skyddshemmet å Viebäck såsom allmän uppfostringsanstalt, avsedd att med 1907 års ingång mottaga minderåriga kvinnliga förbrytare, som enligt domstols förordnande skulle insättas i allmän uppfostringsanstalt. Nämnda skyddshem å Viebäck var avsett för 12 elever.

Det alltjämt ökade behovet av platsutrymme för till tvångsuppfostran dömda minderåriga kvinnor har därefter föranlett en successiv utvidgning av verksamheten å Viebäck. Sålunda godkände Kungl. Maj:t genom beslut den 17 juni 1908 ett av diakonissanstalten gjort erbjudande att å Viebäck upprätta ytterligare ett skyddshem, likaledes beräknat för 12 elever och förlagt till Björkhaga på ett avstånd av omkring en halv kilometer från det förra hemmet. Sedan jämväl de sålunda inrättade båda hemmen visat sig otillräckliga för sitt ändamål, öppnades underhandlingar mellan justitiedepartementet och styrelsen för diakonissällskapet i syfte att åstadkomma en ytterligare utvidgning av diakonissanstaltens ifrågavarande verksamhet. Dessa underhandlingar resulterade däri, att styrelsen förklarade sig villig åtaga sig att å Viebäck uppföra ett nytt tredje vårdhem, beräknat för 18 elever. Detta erbjudande vann efter riksdagens hörande Kungl. Maj:ts godkännande, och den 15 oktober 1917 blev det nya tredje hemmet, benämnt Mossebo, av länsstyrelsen i Jönköpings län avsynat och godkänt. Det sammanlagda antal elever, som det efter uppförandet av detta tredje hem ålåg anstalten att mottaga, belöpte sig alltså till 42.

Emellertid dröjde det icke länge, innan behov uppstod av ytterligare åtgärder för beredande av anstaltsplatser för nu ifrågavarande slag av ungdomsbrottslingar. Redan den 7 december 1917 anmälde diakonissällskapet, att elevantalet å samtliga de tre skyddshemmen då uppginge till 52 eller sålunda 10 utöver det antal, för vilket hemmen egentligen beräknats. För avhjälpande av den sålunda uppkomna platsbristen ifrågasatte styrelsen upprättandet vid Viebäck av ett fjärde hem, avsett även det för 18 elever, efter i huvudsak samma plan som det tredje hemmet. Efter tillkomsten av ett dylikt fjärde hem skulle alltså å Viebäck finnas platser, beräknade för sammanlagt 60 elever.

På grundvalen av ett av styrelsen upprättat förslag gjordes av Kungl. Maj:t framställning i ämnet till 1918 års lagtima riksdag (proposition nr 161). Nämnda framställning gick ut på, bland annat, att i 1918 års tilläggsstat måtte uppföras å creditsidan under rubrik »Utgifter för kapitalökning» ett anslag av 155,000 kronor såsom lån till diakonissällskapet för uppförande å Viebäck av det ifrågavarande fjärde skyddshemmet och å debetsidan under rubrik »Tillfällig upplåning» ett belopp av likaledes 155,000 kronor. Nämnda belopp 155,000 kronor utgjorde den beräknade byggnadskostnaden för det nya hemmet, sådan denna med ledning av då gällande priser kunde antagas komma att bliva. I propositionen förutsattes, att, i överensstämmelse med vad diakonissällskapet fordrat, den hyra, som staten skulle komma att betala till sällskapet för detta fjärde hem, skulle bestämmas till viss procent av anläggningskostnaden, nämligen till 2 procent mer än räntefoten å det lån, som för ändamålet erhöles av statsmedel.

I anledning av propositionen anvisade riksdagen för ifrågavarande ändamål på 1918 års tilläggsstat under titel »Utgifter för kapitalökning» ett belopp av 155,000 kronor såsom reservationsanslag, därvid riksdagen förklarar sig förutsätta, att staten bereddes erforderlig säkerhet för återbetalning av det ifrågasatta lånet.

Kungl. Maj:t beslöt därefter den 11 oktober 1918 att å diakonissällskapet såsom lån för uppförande å Viebäck av ett fjärde skyddshem anvisa förutnämnda belopp 155,000 kronor, att uppbäras och åtnjutas under vissa närmare angivna villkor. Av dessa må här endast nämnas, att lånet skulle löpa med $5\frac{1}{2}$ procent ränta och att staten skulle till säkerhet för sin fordran erhålla inteckningar i egendomen Viebäck med därå uppförda byggnader.

Då emellertid det sålunda till diakonissällskapets förfogande ställda beloppet ej räckte till täckande av hela byggnadskostnaden för det fjärde hemmet, beviljade Kungl. Maj:t, på framställning av sällskapets styrelse

och efter det 1919 års lagtima riksdag anvisat erforderliga medel, sällskapet ett ytterligare lån för samma ändamål å 65,000 kronor på liknande villkor som det förra lånet. Sammanlagda beloppet av de lån, staten lämnat sällskapet för uppförandet av det fjärde hemmet, uppgår sålunda till 220,000 kronor.

Det fjärde skyddshemmet var färdigt i slutet av år 1919 samt avsynades av länsstyrelsen i Jönköpings län den 5 januari 1920.

Vad angår frågan om fastställande av det hyresbelopp, som må utgå för det fjärde hemmet, bestämde Kungl. Maj:t den 14 augusti 1920 i anslutning till de grunder för samma belopps beräkning som, enligt vad ovan nämnts, delgivits 1918 års riksdag, att årliga hyran skulle, räknat från och med den dag, då byggnaden till nämnda hem efter vederbörlig avsyning tagits i bruk för ändamålet, utgöra ett belopp motsvarande den ränta diakonissanstalten från sistnämnda dag hade att erlægga å den summa, vartill anläggningskostnaden, däri inräknad ränta å de under byggnadstiden upplånade medel, visat sig uppgå, och därutöver två procent å berörda anläggningskostnad; och skulle detta hyresbelopp framdeles på framställning av diakonissanstalten fixeras av Kungl. Maj:t. Dylik framställning har nu gjorts av anstalten i skrivelse den 28 oktober 1921. Enligt i skrivelsen meddelade upplysningar och därvid fogade verifikationer har anläggningskostnaden — inbegripet ränta å de från staten upplånade byggnadsmedlen till och med den 5 januari 1920, då hemmet, som redan förut hade börjat tagas i användning, avsynats — uppgått tillhoppa till 211,781 kronor 67 öre. I överensstämmelse härmed förordnade Kungl. Maj:t den 16 december 1921, att i hyra för det fjärde hemmet finge från och med den 6 januari till och med den 31 december 1920 utbetalas 15,880 kronor för helt år räknat, varjämte Kungl. Maj:t bestämde, att i det kontrakt mellan Kungl. Maj:t och diakonissällskapet beträffande verksamheten vid anstalten, vilket samtidigt godkändes, årshyran finge upptagas att från och med 1921 utgå med 15,880 kronor.

Utredning
om inrättande
av
statsanstalt
för minderåriga kvinnliga
förbrytare.

I statsverkspropositionen till 1920 års riksdag (sid. 90—92) lämnas redogörelse för en genom särskilt tillkallade sakkunniga verkställd utredning rörande inrättande av en utav staten själv anordnad och ledd vårdanstalt för minderåriga kvinnliga förbrytare. Föredragande departementschefen uttalade därvid, i likhet med de sakkunniga, den uppfattningen, att vårdnadsverksamheten å Viebäck borde under diakonissällskapets ledning fortgå i hela den utsträckning, behovet av vårdplatser gjorde erforderligt och nuvarande förhållanden därstädes med-

gäve. Det syntes honom vidare sannolikt att, därest ytterligare platsbehov för nu ifrågavarande slag av ungdomsbrottslingar skulle visa sig erforderligt, man borde gå fram på den väg de sakkunniga anvisat, nämligen upprättandet av en statsanstalt, förlagd till annan del av riket än den, där Viebäcksanstalten vore belägen.

Växlingarna i elevantalet vid Viebäcksanstalten belysas av följande siffror, avseende antalet den 1 januari vart och ett av angivna år: 1916—31, 1917—34, 1918—52, 1919—58 och 1920—54. Den 1 i varje månad under 1921 var elevantalet: januari—56, februari—55, mars—55, april—54, maj—54, juni—53, juli—52, augusti—49, september—48, oktober—49, november—46 och december 47. Vid slutet av 1921 funnos vid anstalten 48 elever.

Elevantal.

Antalet nyintagna elever har utgjort: under 1916—13, 1917—22, 1918—23, 1919—14, 1920—9 och 1921 intill den 1 december—10.

Såsom framgår av dessa siffror, var beläggningen å anstalten under 1918—1920 ganska konstant. På grund av det lägre antalet nyintagna under de senaste åren har beläggningen under 1921 något minskats, men är dock fortfarande ganska hög i jämförelse med förhållandena före kristiden.

Beträffande anstaltens verksamhet under 1921 har av diakonissanstaltens föreståndare avgivits en promemoria. Då riksdagen uttalat såsom ett önskemål att erhålla upplysning om resultatet av verksamheten i samband därmed att förnyat anslag begäres för densamma, må sagda promemoria här intagas:

Arbetsredogörelse för 1921.

Hittills har från hemmen utskrivits 104 elever.

Resultatet, sådant det kunnat bedömas i regel minst ett år efter utskrivningen, är att beteckna såsom gott för.....	73
otillfredsställande eller osäkert för.....	20
okänt för.....	11
	Summa 104.

Med »gott» resultat menas här, att den utskrivna blivit återförd till en redbar och hederlig vandel och sköter sitt arbete tillfredsställande. I många fall, då resultatet betecknats såsom »otillfredsställande eller osäkert», har — fast ej den stadga uppnåtts, som varit avsedd — uppfostringsarbetet likväl lämnat djupa spår efter sig och bör ingalunda betraktas såsom bortkastat.

I fråga om dem, som utskrivits under de senare åren, har ett bättre resultat vunnits än vad statistiken för hela den gångna tiden utvisar, beroende väsentligen därpå att under de första verksamhetsåren — såsom diakonissanstaltens styrelse framhållit i skrivelse till Kungl. Maj:t (se statsverkspropositionen, andra huvud-

titeln år 1909, sid. 82) — mottogos en del individer, som icke voro lämpliga för uppfostran och som sålunda icke bort hänvisas till hemmen.

De utskrivna eleverna följas under ett år efter utskrivningen och även därefter, för så vitt de frivilligt vilja meddela sig med föreståndarinnan för det hem de tillhört.

För närvarande stå hemmens föreståndarinnor i förbindelse med så gott som alla f. d. elever, som utskrivits under de 5 à 6 sista åren.

Jag anhåller härefter att få övergå till behandling av frågan, till vilka belopp anslagen till nu ifrågavarande skyddsverksamhet böra äskas.

Till bestridande av den gottgörelse, som diakonissanstalten enligt mellan denna och staten träffade överenskommelser berättigas att uppbära för de utgifter, den får vidkännas på grund av sina förutnämnda åtaganden, hava under de senare åren beviljats tvenne anslag å extra stat, nämligen ett förslagsanslag, högst, till hyra för uppfostringsanstalt m. m. och ett icke begränsat förslagsanslag till elevernas bespisning och beklädnad m. m. Jag vill nu först upptaga frågan om det förra av dessa anslag.

3. Hyra m. m. för uppfostringsanstalt för minderåriga kvinnliga förbrytare.

[48.]
Hyresersätt-
ning m. m.
för uppfostringsanstalt
för minderåriga kvinnliga förbrytare.

(Extra anslag).

Från förevarande förslagsanslag, högst, bestridas hyresersättning samt kostnader för bränsle och belysning, inventarier, telefon m. m. vid anstalten. Anslaget var i riksstaten för 1921 upptaget med 52,500 kronor. Till förstärkning av detta belopp beviljade 1921 års riksdag på tilläggsstat för samma år 9,600 kronor. För år 1922 bestämde riksdagen anslaget belopp till 60,000 kronor.

Den 16 december 1921 fastställde Kungl. Maj:t ny överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och diakonissanstalten rörande skyddshemmen. Enligt de i denna överenskommelse intagna bestämmelserna rörande gottgörelse till anstalten för dess åtaganden, vilka bestämmelser här må omnämnas i sin helhet, ehuru vissa däri upptagna poster täckas genom det för anstalten beviljade anslaget avseende elevernas bespisning och beklädnad m. m., är diakonissanstalten berättigad att från och med år 1922 uppbära:

a) hyra årligen	
dels för de tre äldsta hemmen	kronor 12,200,
dels ock för det sist uppförda fjärde hemmet	» 15,880

Summa hyra kronor 28,080,

b) för bränsle och belysning, inventarier, telefon m. m. årligen [48.]
11,700 kronor,

c) såsom bidrag till lön och underhåll åt föreståndarinnor och biträden samt för lärarinnor, för år räknat,

för 4 föreståndarinnor	å 1,800 kronor	kronor 7,200
» 6 biträden	å 1,500	»	» 9,000
» 2 lärarinnor	å 1,200	»	» 2,400

jämte ålderstillägg och dyrtidstillägg till lärarinnorna enligt samma grunder som till småskollärlarinna,

d) för prästerligt biträde årligen kronor 1,000,

e) för bespisning, beklädnad, läkar- och sjukvård m. m. för varje vid hemmen jämlikt åtagande mottagen elev en avgift för varje dag av två kronor,

f) för elevernas utrustning vid deras utskrivning från hemmen 400 kronor för varje avgående elev.

Dessa villkor överensstämman fullständigt med dem, som enligt avtal den 14 augusti 1920 voro gällande under 1921 allenast med de undantag *dels* att enligt sistnämnda avtal anstaltens ersättning för hyra för de tre äldsta hemmen skulle uppgå till 9,200 kronor, *dels* att beträffande hyran för det fjärde hemmet föreskrevs, att denna, räknat från och med den dag då byggnaden till detta hem efter vederbörlig avsyning tagits i bruk för ändamålet, skulle utgå med ett belopp, motsvarande den ränta diakonissanstalten från nyssberörda dag hade att erlægga å den summa, vartill anläggningskostnaden, däri inräknad ränta å under byggnadstiden upplånade medel, visat sig uppgå och därutöver två procent å nämnda anläggningskostnad; och skulle detta hyresbelopp fixeras av Kungl. Maj:t på framställning av diakonissanstalten, *dels ock* att ersättningen för bränsle och belysning, inventarier, telefon m. m. skulle utgöra 7,200 kronor.

Med hänsyn till ovan omförmälda av riksdagen för år 1921 beviljade förstärkningsanslag medgavs genom överenskommelsen den 16 december 1921 den ändring i avtalet den 14 augusti 1920, att hyran för de tre äldsta hemmen skulle under 1921 utgå med 13,200 kronor samt att ersättningen för bränsle m. m. skulle för samma år utgöra 12,800 kronor.

Vidkommande anslaget bestämmande för första halvåret 1923 har från diakonissanstalten lämnats upplysningar i särskilda promemorior. Av dessa inhämtas följande:

Anslagets
beräkning
för första
halvåret
1923.

[48.] Den del av förevarande anslag, som avser *hyra*, beräknas uppdelat å de tre äldsta hemmen sålunda:

		för år 1921	för år 1922
1:a hemmet, öppnat år 1907.....	kronor	3,000	2,500
2:a » » » 1909.....	»	4,500	4,000
3:e » » » 1917.....	»	5,700	5,700
	kronor	13,200	12,200.

Byggnaden till det 1:a hemmet innehåller 15 rum och kök och byggnaden till det 2:a hemmet 17 rum, en större hall, kök och förrådsrum samt tvätt- och bagarstugor. För dessa hem utgick ursprungligen en synnerligen låg hyra, respektive 1,000 och 2,500 kronor. Hemmen undergingo åren 1917 och 1918 reparation för omkring 15,000 kronor.

Det 3:e hemmet innehåller 31 boningsrum, hallar, korridorer, kök och förrådsrum samt tvätt- och bagarstugor. Anläggningskostnaden för detta hem har uppgått till över 80,000 kronor.

För 4:e hemmet, som är nästan lika det 3:e hemmet, utgår hyra med av Kungl. Maj:t med ledning av anläggningskostnaderna fixerat belopp.

Såsom *ersättning för bränsle och belysning, inventarier, telefon m. m.* beräknas av anslaget utgå för år 1921 12,800 kronor och för år 1922 11,700 kronor.

Utgifterna för år 1920, då ersättningen uppgick till allenast 7,200 kronor, hava enligt räkenskaperna utgjort för:

Bränsle:

230 kubikmeter 1:ma barrved à 10 kronor....	kronor	2,300: —	
115 » 2:da » » 7 »	»	805: —	
60 lass ris » 1 »	»	60: —	
80 ton torv » 50 »	»	4,000: —	kronor 7,165: —
Belysning	»	1,886: 14	
Inventarier	»	2,909: 92	
Telefon och telegram	»	1,017: 98	
			kronor 12,979: 04

Bränslet levereras av diakonissanstalten från skogen å Viebäck och en där befintlig torvmosse och är upptaget enligt ortens pris (veden snarast något lägre).

Med hänvisning till att räkenskaperna sålunda å ifrågavarande poster utvisa en förlust för år 1920 av icke mindre än 5,779: 04 kronor framhåller diakonissanstalten att, ehuru anslaget till bränsle m. m. visserligen numera blivit ökat, det för år 1923 icke borde sättas lägre än till 11,700 kronor eller samma belopp, var till det uppginge för år 1922.

Vidare anför diakonissanstalten, att i avtalet beräknades för 2 *lärarinnor* samma avlöning, som författningsenligt utginge till småskollärarinnor. Endast en lärarinnetjänst vore emellertid tillsatt. Den andra tjänsten hade, då elevantalet på sista tiden icke ökats utan tvärtom varit i nedgående, ännu icke behövt besättas; och hade därför den för den andra lärarinnan beräknade avlöningen inbesparats till statsverket.

För *prästerligt biträde* utginge sedan många år tillbaka 1,000 kronor årligen.

Vad angår omkostnaderna under år 1921 för bränsle och belysning, inventarier, telefon m. m. belöpa sig dessa, så vitt diakonissanstalten kunde i mitten av december 1921, då uppgifterna meddelades, bedöma, till ungefär följande belopp: [48.]

Bränsle:

256 kubikmeter barrved à 7 kronor	kronor 1,792: —	
stubbar, motsvarande 150 kubikmeter barr-			
ved à 7 kronor	» 1,050: —	
115 ton torv à 25 kronor	» 2,875: —	kronor 5,717: —
Belysning	»	1,763: 17
Inventarier	»	4,567: 25
Telefon och telegram	»	764: 16
			<hr/>
			kronor 12,811: 58

Såsom ovan omförmäls, har Kungl. Maj:t den 16 december 1921 medgivit, att hyran för det fjärde hemmet finge från och med den 6 januari 1920 — d. v. s. dagen efter den, då hemmet, som redan därförinnan tagits i användning, insynats — utgå med 15,880 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts brev den 16 juli 1920 hade emellertid förordnats, att intill dess hyresersättningen blivit av Kungl. Maj:t slutligen fixerad skulle utgå ett belopp å 14,400 kronor för år räknat i avräkning å den hyra, som kunde komma att slutligen bestämmas. Sedan nu årshyran för fjärde hemmet fastställts till 15,880 kronor, har sålunda för diakonissanstalten uppkommit en fordran, utgörande skillnaden mellan den provisoriskt beräknade hyran och den slutligt bestämda. Vidkommande år 1920, för vilket år sistnämnda hyra skall gälla räknat från och med den 6 januari, uppgår anstaltens fordran till 1,263 kronor. För år 1921 utgör den 1,480 kronor. Vidkommande likvideringen av dessa belopp har Kungl. Maj:t den 16 december 1921, med stöd av Kungl. Maj:ts brev till statskontoret den 13 februari 1920 angående bokföring av utgifter som icke hunnit utbetalas och bokföras under det år de avse, förordnat, att det å år 1920 belöpande beloppet skulle utbetalas av 1920 års anslag till hyra för uppfostringsanstalt m. m., å vilket anslag förefanns tillräcklig behållning för beloppets täckande. Den å år 1921 belöpande summan skulle, till den mindre del densamma eventuellt icke kunde gäldas av det för samma år beviljade anslaget till hyra m. m., bestridas av det under riksstatens andra huvudtitel upptagna anslaget till extra utgifter. Vad angår år 1922 kommer, med hänsyn till det belopp var- till hyran för det fjärde hemmet numera blivit bestämt, det anslag, som för samma år av 1921 års riksdag beviljats till hyra för uppfostrings-

Departem-
entschefen.

[48.] anstalt m. m., att visa sig otillräckligt, för den händelse de belopp, som blivit upptagna för särskilda poster under anslaget, skulle i sin helhet åtgå för de med desamma avsedda ändamål. Nu kan emellertid förväntas, att beträffande åtminstone en post en besparing skall komma att uppstå. I staten för hemmen äro, såsom ovan omförmäls, upptagna två lärarinnebefattningar. Enligt från diakonissanstalten lämnad upplysning har hitintills endast den ena av dessa befattningar varit besatt med innehavare. Den andra, som tillkom för att möta en väntad högre beläggning å hemmen, har däremot icke behövt tagas i anspråk, så mycket mindre som under senare tid gjort sig gällande en nedgång i elevernas antal. Den för en lärarinna beräknade lönen har alltså besparats statsverket. Med hänsyn till den beläggning å hemmen, från vilken man synes hava att för närvarande utgå, torde kunna beräknas, att anställande av ytterligare en lärarinna icke skall behöva ifrågakomma före utgången av den anslagsperiod, varom nu närmast är fråga. Därigenom att sagda besparing då kan disponeras för bestridande av hyran för hemmen, torde, trots ifrågavarande förhöjning av utgiftssumman, anslaget någorlunda gå ihop, dock att därvid förutsättes ytterligare någon nedgång i det belopp, som bör beräknas för dyrtidstillägg åt den tjänstgörande lärarinnan. Någon förstärkning av anslaget för år 1922 anser jag mig fördenskull icke böra påkalla. Ej heller för år 1923 synes förhöjning av anslaget böra påkrävas.

Vad i övrigt beträffar anslagets beräknande synas de upplysningar, som diakonissanstalten lämnat rörande utgifterna å anslaget, giva vid handen, att någon nedsättning av det för ändamålet senast beviljade beloppet icke lärer böra ifrågakomma. Visserligen kan väl inträffa, att utgifterna å en eller annan post skola visa sig hava något nedgått, när det anslag, vars belopp det nu gäller att bestämma, skall tagas i anspråk. Någon större skillnad torde dock knappast vara att förvänta. Härvid får man tillika tillse, att diakonissällskapet icke lider förlust genom sitt åtagande.

I överensstämmelse med de sålunda angivna grunderna skulle de summor, som beräknats för de särskilda under anslaget ingående utgiftsposterna, ställa sig sålunda:

Hyra 28,080 kronor, bränsle, 11,700 kronor, löner tillhopa 19,220 kronor — därav 3 redan utgående ålderstillägg à 150 kronor för lärarinnan samt dyrtidstillägg 1,370 kronor — ävensom till prästerligt biträde 1,000 kronor; summa 60,000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till hyresersättning för anstalt, där minder-
 åriga kvinnliga förbrytare, vilka enligt domstols för-
 ordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt,
 mottagas till uppfostran, ävensom till gottgörelse för
 bränsle, belysning, inventarier m. m. vid anstalten
 samt bidrag till avlöning åt personal för anstaltens
 skötsel å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30
 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag,
 högst..... kronor 30,000.

[48.]

4. **Bespisning och beklädnad m. m. åt elever vid uppfostringsanstalt
 för minderåriga kvinnliga förbrytare.**

Vidkommande detta anslag, som för ett vart av åren 1921 och
 1922 utgår med 56,000 kronor, har diakonissanstalten ansett sig kunna
 föreslå en mindre nedsättning med hänsyn till den minskning, som in-
 träffat i priset för de utredningspersedlar, vilka elev plägar mottaga vid
 sin avgång från anstalten.

[49.]
*Bespisning
 och beklädnad
 m. m. åt elever
 vid upp-
 fostrings-
 anstalt för
 minderåriga
 kvinnliga
 förbrytare.*

Rörande den sålunda föreslagna nedsättningen framhåller diakoniss-
 anstalten följande:

För elevernas utrustning vid deras utskrivning från anstalten utginge 400 (Extra anslag.)
 kronor för varje elev.

Detta belopp grundade sig på styrelsens framställning i skrivelse den 28
 november 1919, därvid fogats en beräkning av följande lydelse:

En kappa	kronor	75
En svart klädning	»	75
En vardagsklädning	»	50
Två bomullsklädningar	»	50
Underkläder	»	125
Ett par kängor	»	30
Ett par skor	»	20
En hatt	»	10
En koffert	»	15

Summa kronor 450.

Ifrågavarande persedlar ansågos numera kunna inköpas för tillhoppa 350 kronor,
 och borde sålunda anslagsberäkningen för år 1923 kunna nedsättas från 400 till 350
 kronor för varje avgående elev. De avgående elevernas antal torde för 1923 kunna
 uppskattas till omkring 15.

Vad angår kostnaden för bespisning, beklädnad, läkar- och sjukvård
 m. m. erinrar diakonissanstalten, att i sådant avseende för varje elev i

[49.] ersättning av statsmedel utginge två kronor för dag. År 1920 hade härunder hänförliga utgifter belöpt sig till 2 kronor 30 öre för underhållsdag, vilket för nämnda år för diakonissällskapet medfört en förlust av 6,151 kronor 97 öre.

Departement-
schefen.

Anledning synes icke föreligga till annan ändring med avseende å ifrågavarande anslag än den som av diakonissanstalten föreslagits. Med beräkning av antalet avgående elever till 15 skulle sålunda en ned-sättning av anslaget kunna ske med 750 kronor för helt år räknat eller för det halva år, varom nu är fråga, 375 kronor.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till gottgörande av bespisning, beklädnad, läkar- och sjukvård åt minderåriga kvinnliga förbrytare, vilka enligt domstols förordnande mottagits vid allmän uppfostringsanstalt, ävensom utrustning vid elevs utskrivning från anstalten m. m. på *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag å kronor 27,625.

G. Diverse.

1. Ålderstillägg.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[50.]
Ålderstillägg.
(Ordinarie
anslag.)

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till ålderstillägg, nu kronor 4,000
med halva beloppet eller » 2,000.

2. Extra lönetillägg.

[51.]
Extra löne-
tillägg.
(Extra anslag.)

Under en följd av år har riksdagen för beredande åt vissa statens tjänstemän och betjänte av extra lönetillägg under vederbörande huvudtitlar uppfört särskilda belopp såsom förslagsauslag. Chefen för finansdepartementet har förut i dag vid behandling av en del utgiftsfrågor, som äro gemensamma för flera huvudtitlar, anmält, att sådana lönetillägg i viss utsträckning kunna beräknas erforderliga även för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923. Enligt vad chefen för finansdeparte-

mentet jämväl meddelat, uppgå de lönetillägg, som, vad andra huvudtiteln angår, kunna väntas böra under sagda tid bestridas från förenämnda auslag, till sammanlagt omkring 500 kronor, och bör således ett anslag till nämnda belopp uppföras i riksstaten för första halvåret 1923.

[51.]

Under hänvisning även i övrigt till vad chefen för finansdepartementet i denna fråga anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag angivna grunder, av extra lönetillägg för tiden den 1 januari —den 30 juni 1923 åt vissa tjänstemän och betjänte i ämbetsverk under justitiedepartementet å *extra stat* för nämnda tid anvisa ett förslagsanslag av kronor 500.

3. Rese- och traktamentspenningar.

Beträffande andra huvudtiteln ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar tillåter jag mig hänvisa till vad chefen för finansdepartementet under rubriken »för flera huvudtitlar gemensamma frågor» anfört i ämnet.

[52.]

*Rese- och
traktaments-
penningar.*

(Ordinarie
anslag.)

Såsom av nämnde departementschefs yttrande framgår, är förslag till nytt resereglemente ej att förvänta till 1922 års riksdag. Vid anslaget beräknande har man sålunda att utgå från de grunder, som för närvarande gälla för ersättningsars utbetalande från anslaget.

Förevarande anslag är för år 1922 i riksstaten uppfört med 90,000 kronor. Med hänsyn till erfarenheten rörande utbetalningarna från anslaget under senaste år samt den sänkning, som numera skett av den befattningshavare enligt resereglementet tillkommande gottgörelse, synes anslaget kunna något minskas, förslagsvis med 10,000 kronor för år räknat.

Innan jag lämnar frågan om detta anslag, vill jag erinra om det i 1920 och 1921 års statsverkspropositioner i samband med samma anslag omnämnda spörsmålet rörande utvidgad rätt för nämndemännen vid våra häradsrätter till gottgörelse för de kostnader, som äro förenade med nämndemansuppdragets utförande. I skrivelse den 19 april 1918 (nr 126) anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes taga i övervägande, huruvida och i vilken omfattning ersättning borde tillerkännas nämndemän för berörda kostnader utöver vad för närvarande vore i dylikt av-

[52.] seende stadgat, samt för riksdagen framlägga det förslag, som av detta övervägande kunde föranledas. Denna skrivelse blev den 24 september 1918 remitterad till de av dåvarande chefen för civildepartementet tillkallade sakkunniga för revision av resereglementet.

Önskvärt hade varit, om förevarande fråga, som nu länge stått på dagordningen, kunnat upptagas till slutligt bedömande. Beklagligtvis synes det statsfinansiella läget bjuda, att budgeten icke för närvarande belastas med de säkerligen avsevärda utgifter, som skulle föranledas av en ny ordning.

På grund av vad jag vid denna punkt yttrat får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det under andra huvudtiteln uppförda
ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktaments-
 penningar, nu kronor 90,000,
 med » 40,000.

4. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

[53.]
*Skrivmate-
 rialier och
 expenser
 m. m.*
 (Ordinarie
 anslag.)

I riksstaterna för åren 1921 och 1922 har förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. uppförts med 200,000 kronor. Utgifterna å anslaget under senare år hava högst väsentligt överstigit denna summa. De hava sålunda uppgått till 328,552 kronor under år 1919, till 363,001 kronor under år 1920 samt till 340,280 kronor under år 1921 för tiden intill den 1 december. Även om den stora nedgången i priset å de förnödenheter, som avses att genom anslaget bekostas, kommer att i betydande grad minska belastningen å anslaget, synes detsamma dock för att komma i närmare överensstämmelse med utbetalningarna därifrån böra något ökas. En dylik ökning torde lämpligen kunna sättas till 25 procent.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det under andra huvudtiteln uppförda
ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och ex-
 penser, ved m. m., nu kronor 200,000,
 med ett belopp av » 125,000.

5. Svensk författningssamling.

Ordinarie förslagsanslaget till Svensk författningssamling är i 1922 års riksstat upptaget med ett belopp av 175,000 kronor. Författningssamlingen tryckes och distribueras sedan en lång följd av år genom aktiebolaget P. A. Norstedt & Söner. Före kristiden plögade kontrakt med bolaget rörande dess arbete med författningssamlingen upprättas att gälla tillsvidare med rätt att i viss ordning uppsäga kontraktet. Med hänsyn till de under kristiden inträdda ovissa förhållandena på det ekonomiska området uppsade emellertid bolaget det avtal, som varit gällande från och med 1912, att upphöra med 1918 års årgång. Sedermera hava kontrakt upprättats för en årgång av författningssamlingen i sänder.

[54.]
Svensk författningssamling.
(Ordinarie anslag.)

Den allmänna prisfördyring, som ägde rum under krisåren, medförde givetvis en väsentlig stegring även i statens utgifter för författningssamlingen. Häri har emellertid med den ånyo inträffade förändringen i de ekonomiska förhållandena inträtt en förbättring. Den 17 november 1921 upprättades, efter hörande av statens tryckerisakkunnige, nytt avtal med nämnda bolag rörande tryckning och distribuering av 1922 års årgång av författningssamlingen. Enligt nämnda avtal har ersättningen för de exemplar av författningssamlingen, som erfordras för den i 6 § i kungörelsen den 15 december 1911 angående författningssamlingen omförmälda ordinarie utdelningen till domstolar, ämbetsverk och tjänstemän m. fl. och som utgör själva huvudparten av antalet av statens exemplar, nedsatts med 23.33 procent i förhållande till priset för 1921 års årgång, och ersättningen för statens tillfälliga inköp av särskilda exemplar av författningar har nedgått med 23.68 procent. Kostnaden för distribueringen, som för sagda årgång utgjorde 15,000 kronor, har bestämts till 12,000 kronor. För allmänhetens postabonnemang å författningssamlingen har avgiften sänkts från 12 kronor till 10 kronor, varjämte priset vid allmänhetens inköp i annan ordning än genom abonnemang sänkts 21.43 procent.

Departementschefen.

Vad särskilt angår frågan om prenumerationspriset, må erinras att, sedan detta under flera år varit upptaget mycket lågt, vid behandling i statsutskottet vid 1919 års riksdag av anslaget till Svensk författningssamlings utgivande för år 1920 utskottet anförde, att inför de ökade krav, som för ändamålet ställts på statskassan, utskottet icke

[54.] kunnat undgå att — särskilt med hänsyn till de starkt stegrade framställningskostnaderna — ifrågasätta, huruvida icke viss del av dessa kostnader borde täckas genom förhöjt prenumerationspris. Efter prövning av härvid sig erbjudande alternativ hade utskottet ock funnit sig böra stanna för förordande av en sådan ökning från dåvarande 7 kronor 50 öre till 10 kronor, vilket pris i jämförelse med annan därmed likartad ökning framhölls såsom relativt billigt. Utskottets utlåtande blev av riksdagen godkänt.

I överensstämmelse med riksdagens nämnda uttalande torde prisets fastställande få göras beroende av å ena sidan den stora betydelsen därav att förevarande viktiga publikation tillhandahålles dem, som önska hava tillgång till densamma, till ett pris, som icke verkar direkt avhållande från inköp, och å andra sidan att statens utgifter för författningssamlingen icke stegras i högre grad än som må anses skäligt. Enligt dessa grunder torde ett prenumerationspris av 10 kronor få anses lämpligt, även om sagda avgift icke fullt täcker kostnaden för ett exemplar.

De anslag, som under senare år beviljats för författningssamlingens utgivande, hava i väsentlig mån överskridits. Utbetalningarna hava sålunda utgjort för år 1918 95,735 kronor, för år 1919 164,043 kronor och för år 1920 353,499 kronor. För år 1921 torde de kunna beräknas till omkring 347,000 kronor. Anslagen hava samma år utgått med resp. 70,000, 70,000, 130,000 och 150,000 kronor. Såsom ovan nämnts utgör anslaget för år 1922 175,000 kronor.

Att anslagen hållits så låga har varit beroende därav, att man förväntat, att författningssamlingens omfång, som under krisåren, främst på grund av de talrika s. k. kristidsförfattningarna, varit exceptionellt stort, skulle återgå till mera normala former. Ehuru tillströmningen av författningar av nämnda slag under år 1920 varit ganska liten, är författningssamlingen för samma år dock mycket omfångsrik, och detsamma torde bliva förhållandet jämväl med 1921 års årgång. Detta torde väl delvis bero på tillfälliga omständigheter, men man synes hava att utgå från att, även om viss minskning i författningssamlingens omfång torde vara att förvänta, samlingen dock för framtiden kommer att bliva vidlyftigare än vad som förr betecknades såsom det normala.

Om sålunda från nyssnämnda synpunkt nedgången i statens kostnader för första hälften av år 1923 icke bör beräknas alltför stor, torde den besparing, som följer av minskningen i priset för författningssamlingens framställning, komma att bliva högst betydande.

Vid anslagets närmare beräkning för sagda tid torde böra uppmärksammas, att av anslaget större belopp utbetalas under första hälften av året än under den senare. Betalningen för viss årgång av författningssamlingen plägar nämligen uppdelas på varje kvartal och ske efter dettas utgång, varjämte, enär utgivandet av årgången för visst år avslutas först ett gott stycke in på det nästföljande året, en särskild sluträkning lämnas å de exemplar av årgången, som då utkommit. Under första hälften av år 1923 kommer sålunda att betalas dels för 1922 års årgång räkningen för fjärde kvartalet 1922 och sluträkning för den del av årgången, som utkommer under år 1923, samt dels för 1923 års årgång räkningen för första kvartalet 1923.

[54.]

På grund härav och då den del av viss årgång, som utgives under första kvartalet samma år, plägar vara betydligt mindre än vad som därav utgives under följande kvartal, kommer den övervägande delen av det belopp, som under första hälften av år 1923 skall utbetalas från det för samma tid beräknade anslaget, att avse 1922 års årgång. Priset för denna årgång kan sålunda i stort sett läggas till grund för beräkningen av det anslag, som bör upptagas å riksstaten för tiden den 1 januari—30 juni 1923.

Med utgående från sålunda angivna grunder synes nämnda anslag böra upptagas med 100,000 kronor.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det å <i>ordinarie</i> stat uppförda förslagsanslaget till Svensk författningssamling, nu	kronor 175,000,
med ett belopp av	» 100,000.

6. Tryckningskostnader.

Andra huvudtitelns ordinarie anslag till tryckningskostnader har för år 1920 och flera år därförinnan utgått med omkring 30,000 kronor. För år 1921 höjdes detsamma väsentligt och bestämdes, med hänsyn jämväl därtill att beloppet plägar årligen något höjas eller sänkas för utjämnande av huvudtitelns slutsumma, till 50,112 kronor. Även för år 1922 har anslaget fastställts till ungefär samma belopp eller 50,035 kronor.

[55.]

Tryckningskostnader.
(Ordinarie anslag.)

Utgifterna å anslaget under senare år hava uppgått till belopp, som betydligt överstigit även senast beviljade anslag. Man torde emellertid kunna utgå från att kostnaderna med hänsyn till den sjunkande

[55.] prisnivån framdeles skola komma att ställa sig avsevärt lägre. Jag anser mig därför icke böra påkalla annan förändring med avseende å anslaget än den, som betingas av dess jämkning för avrundning av huvudtitelns slutsumma.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till bestridande av tryckningskostnader, som icke skola av andra medel gäldas, nu kronor 50,035,
med ett belopp av » 25,037.

Jordregistren.

Jordregistren.

Enligt den av lantmäteristyrelsen avgivna redogörelse för arbetet med uppläggande av jordregister under tiden den 1 november 1920—den 31 oktober 1921 hava under sagda redogörelseår särskilda lantmätare varit för jordregisterarbetet i länen anställda för en sammanlagd effektiv tjänstgöringstid av 9.77 månader, och har förordnande av särskild lantmätare för sådant arbete förekommit endast beträffande Kopparbergs län. Till jämförelse må nämnas, hurusom för närmast föregående redogörelseår särskilda lantmätare varit för jordregisterarbetet i länen anställda för 18 månader, åtnjuten ledighet för annat än semester oberäknad, och att 12 månader därav disponerats för Kopparbergs län. I fyra län hava under sista redogörelseåret överlantmätnarna mera aktivt deltagit i jordregisterarbetet, och inom vissa län, där sådant arbete under året pågått, hava däri deltagit examinerade biträden, som varit förordnade att biträda vid de allmänna arbetena och avlönats från andra medel än de för jordregistrets uppläggande anvisade. Den tid, biträden av sistnämnda art sysselsatts med jordregisterarbete, har beräknats till sammanlagt 5 effektiva arbetsmånader. Därjämte hava i några fall ordinarie assistenter å lantmäterikontor samt ordinarie rit- och skrivbiträden deltagit i arbetet, likasom det ock förekommit, att icke examinerade biträden, som helt eller delvis avlönats med andra medel än de för jordregisterarbetet avsedda, anlåtats för detta arbete.

Jordregisterarbetet å lantmäterikontoren har under redogörelseåret uteslutande avsett kompletteringsarbete, och hava under året 1,548 registerenheter i Kopparbergs län och 606 jordeboksenheter i riket i övrigt fullständigt kompletterats.

Bortsett från Tärna socken i Västerbottens län, för vilken avvittning först nyligen fastställts, hava i jordregisterstommar numera upp-

tagits samtliga till 141,902 beräknade jordeboksenheter — 95 registerenheter i Hamra kapellag av Gävleborgs län därunder inbegripna — i riket med undantag av Kopparbergs län och samtliga eller 28,600 registerenheter inom sistnämnda län. Fullständig komplettering har vid redogörelsetidens utgång ägt rum beträffande respektive 137,220 jordeboksenheter och 8,292 registerenheter. Jordregister har numera förklarats upplagt för 2,224 socknar med 132,727 jordeboksenheter, vartill komma inom Kopparbergs län 14 socknar med 5,667 registerenheter.

Bearbetningen av jordregisterstommarna hos domhavandena beräknades vid utgången av närmast föregående redogörelseår hava omfattat 135,900 jordeboksenheter i riket utom Kopparbergs län samt 13,800 registerenheter i detta län. Under tiden efter den 31 oktober 1920 kan sagda arbete antagas hava omfattat omkring 1,250 jordeboksenheter respektive 400 registerenheter, vadan för domhavandena skulle återstå att bearbeta omkring 4,750 jordeboksenheter och 14,400 registerenheter. Det återstående arbetet hänför sig till ojämförligt största delen till Kopparbergs län, men mycket återstår dock beträffande granskningen av jordregisterstommar för vissa delar av Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Gävleborgs och Västernorrlands län.

Sedan jordregisterarbetet kom i gång, har icke något år vare sig å lantmäterikontoren eller hos domhavandena utförts så litet sådant arbete som under sista redogörelseåret. Givetvis beror detta förhållande i främsta rummet därpå att jämförelsevis så litet återstår av arbetet i dess helhet och att på många lantmäterikontor likasom hos flertalet domhavande allt arbete för jordregistrets uppläggande är slutfört. Men likafullt är det beklagligt att mera arbete under året icke medhunnits, särskilt hos domhavandena, eftersom kompletteringsarbetet på lantmäterikontoren icke kan vidtaga, förrän granskningen hos domhavandena avslutats. Beträffande försenandet av granskningsarbetet hos domhavandena kan ej lämnas annan förklaring än att tillgången på erforderlig arbetskraft — trots förbättringen under senare år av lantdomarbiträdernas ställning — alltjämt är otillräcklig. Tack vare den antydda förbättringen i domarbitrådets och domsagoaspiranterns avlöningsvillkor har emellertid under detta år åtskilligt granskningsarbete utförts, i synnerhet av förste notarier i domsagorna, utan att särskild ersättning därför behövt utgå från de för jordregisters inrättande anvisade medel.

För fortsättande av arbetet å inrättande av jordregister för landsbygden beviljade 1921 års riksdag å extra stat för år 1922 ett reserva-

tionsanslag å 25,000 kronor. Av de för samma ändamål tidigare beviljade reservationsanslag kunna antagas vid 1921 års utgång vara odisponerade omkring 93,000 kronor. De sålunda för jordregisterarbetets fortsättande tillgängliga medel överstiga icke så litet kostnaden för det jordregisterarbete, som kan väntas förekomma under första halvåret 1923, och saknar jag därför anledning ifrågasätta äskande av ytterligare anslag för dylikt arbete under sistnämnda tid. Men då i samband med sådana framställningar städse plägat lämnas redogörelse för jordregisterarbetets ställning, har jag trots en redogörelse i enahanda avseende lämpligen böra åtfölja även den proposition om riksstatens tillstånd och behov, som skall avlåtas till 1922 års riksdag.

7. Fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen.

[56.]
Fastighetsre-
gister i
städer och
vissa andra
samhällen.
(Extra anslag.)

För bestridande av de på staten belöpande kostnaderna för fortsatt uppläggande av fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen beviljade 1917 års riksdag ett anslag av 750,000 kronor. Av detta belopp har riksdagen hittills anvisat tillhopa 400,000 kronor, därav å 1922 års riksstat 50,000 kronor.

Fastighetsregisterkommissionen, vilken enligt bestämmelse i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad utgör tillsynsmyndighet över fastighetsregistreringen i städer och de andra samhällen, vilkas fastighetsregistrering skall äga rum enligt de för stad meddelade bestämmelser, har för sin verksamhet under år 1921 avgivit en redogörelse, som, för att komma till riksdagens kännedom, torde få såsom bilaga (C) fogas vid statsrådsprotokollet. Enligt denna redogörelse, till vilken jag hänvisar, skulle högst avsevärda anspråk på bidrag av statsmedel för registerarbetets utförande kunna väntas under närmaste framtiden inkomma från ett flertal städer, varjämte kostnaderna för registrets uppläggande i samhällen, där staten skall helt betala detta, beräknas uppgå till betydande belopp.

Till mötande av 1922 års utgifter stå till kommissionens förfogande dels en under föregående år uppkommen reservation å redan beviljade anslag, vilken kan uppskattas till 120,000 kronor, och dels det å 1922 års riksstat uppförda beloppet å 50,000 kronor. Utgifterna hava emellertid beräknats skola överstiga de tillgängliga medlen med omkring 156,000 kronor. För första halvåret 1923 har beräknats åtgå 163,000 kronor.

De av kommissionen angivna utgiftssiffrorna torde i viss mån vara att anse såsom maximibelopp. Givetvis bliva statsverkets utbetalningar

beroende av det sätt och den skyndsambet, varmed arbetet bedrivs i de olika samhällena. Med hänsyn till ovissheten härutinnan och då i allt fall ett avsevärt belopp står till kommissionens förfogande, vill det synas mig som om man ännu någon tid skulle kunna avvakta huru förhållandena gestalta sig, innan av riksdagen begäras så stora belopp som av kommissionen ifrågasättas. Denna ordning torde så mycket hellre kunna väljas som den tid, för vilken anslag nu är i fråga, omfattar allenast ett halvt år.

[56.]

Den framställning om anslag, som nu bör göras, synes mig kunna begränsas till ett belopp, motsvarande vad av föregående års riksdag för ändamålet beviljades.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det för bestridande av de på staten belöpande kostnaderna för första uppläggande av fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen av 1917 års riksdag beviljade anslag å 750,000 kronor på *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av kronor 25,000.

8. Den internationella byrån i Bern.

Alltsedan den 1 augusti 1904 har Sverige varit anslutet till den år 1886 upprättade internationella unionen för skydd av litterära och artistiska arbeten. Unionens ändamål är i främsta rummet att bereda författare eller konstnär från ett till unionen hörande land skydd för hans arbeten inom övriga anslutna länder, så att arbetena icke må där oöfverlignen utgivas eller efterbildas.

[57.]

Den internationella byrån i Bern.

(Ordinarie anslag.)

Av unionen har såsom särskilt organ för dess verksamhet upprättats en byrå (Bureau de l'union internationale pour la protection des œuvres littéraires et artistiques) med säte i Bern. Denna byrå står under överinseende av schweiziska regeringen, som beslutar rörande densamma organisation. Byråns uppgift är att insamla, ordna och offentliggöra upplysningar av alla slag, som hava avseende å skydd för författares och konstnärers rättigheter till deras verk, varjämte den verkställer utredningar rörande ämnen av intresse för unionen. Vidare tillhandtagår byrån unionens medlemmar med specialupplysningar rörande frågor av förevarande slag. Byrån skall utgiva en periodisk skrift avhandlande dess verksamhet.

[57.]

Jämlikt art. 23 och 24 i den reviderade Bernerkonventionen rörande skydd för litterära och artistiska arbeten, dagtecknad Berlin den 13 november 1908, skola utgifterna för nämnda byrå bestridas gemensamt av de unionen tillhörande staterna, dock att utgifterna icke må överskrida 60,000 francs för år, vilket belopp varit upptaget såsom maximisumma alltsedan byråns tillkomst. Denna summa kan emellertid efter behov ökas efter beslut av den i konventionen omförmälda, av ombud från berörda stater bestående konferens, vilken i viss ordning kan sammankallas för dryftande av unionens angelägenheter. För bestämmande av varje lands bidrag till de årliga omkostnaderna äro de kontraherande staterna indelade i sex klasser, av vilka var och en lämnar bidrag i förhållande till ett visst antal enheter. Sverige tillhör tredje klassen och antalet enheter för denna är 15.

Alltsedan år 1908, för vilket år särskilt anslag första gången beviljades för bestridande av Sveriges andel i omkostnaderna för byrån, har sagda anslag, som har förslagsanslags natur, utgått med 2,000 kronor. Den summa, som av detta anslag plägat utbetalas och vilken utgår i schweizer-francs, har under senare tid belöpt sig till något över 2,000 kronor för år.

Schweiziska
regeringens
framställning
den 20 juni
1921.

I en skrivelse av den 20 juni 1921 till chefen för utrikesdepartementet har den schweiziska regeringen genom sin härvarande beskickning föreslagit, att de till unionen anslutna staterna måtte, räknat från och med den 1 januari 1921, ställa till byråns förfogande ett belopp av 100,000 francs för år i stället för den summa av 60,000 francs, som för närvarande får tagas i anspråk. Vidare begäres att, för den händelse byrån icke skulle behöva utbetala hela den begärda summan 100,000 francs under loppet av ett förvaltningsår, den skulle vara berättigad att låta överskottet ingå i en redan förefintlig understödsfond, varifrån bestredes pensioner för tjänstemän vid byrån, intill dess denna fond, som för närvarande utgjorde något över 84,000 francs, uppginge till ett belopp av 200,000 francs.

Såsom stöd för denna framställning åberopas, att byråns utgifter för hyror, tryckning, uppvärmning, belysning, porton, telefoner etc. i hög grad stegrats (omkring 100 procent). Vidare vore önskvärt att nu, sedan världskriget avslutats, åtgärder vidtoges för unionens vidare utveckling. Sålunda borde snarast återupptagas såväl de avbrutna sammankomsterna och konferenserna som utgivandet av samlingen av konventioner och fördrag rörande litterär och artistisk äganderätt, en samling som borde följas av en annan innehållande alla lagar i detta ämne. Slutligen

måste man tänka på personalen. Denna hade sedan tre år tillbaka tillerkänts dyrtidstillägg motsvarande det, som tillkommit schweiziska statens befattningshavare. Emellertid krävdes en ny reglering av deras löneförhållanden. Härtill komme att, sedan byrån nu funnits till i 30 år och tjänstemännen började bliva till åren, frågan om pensioner för dem började göra sig gällande. Redan utbetalades pension till en befattningshavare. För bestridande av utgifter för pensioner finnes för närvarande omförmälda understödsfond. På grund av de ekonomiska förhållandena hade emellertid denna avsevärt minskats och utgjorde nu 84,353 francs. Om den icke skulle hastigt tömmas, måste den ökas i samma grad som utgifterna.

Schweiziska regeringen erinrar tillika, att enligt konventionens föreskrift behandlingen av ifrågavarande ärende bort överlämnas till en konferens mellan de till unionen anslutna staterna. Regeringen hade emellertid ansett de internationella förhållandena icke lämpa sig för sammankallande därav utan funnit bäst att direkt hänvända sig till de olika staterna, därvid följande samma tillvägagångssätt som kommit till användning beträffande andra liknande internationella byråer i Bern.

I omförmälda skrivelse begärdes svar före den 15 november 1921 å schweiziska regeringens förslag om anslagshöjningen. Hade svar icke innan denna tid ingått, betraktades detta såsom godkännande av förslaget.

Sedermera har meddelats, att ett flertal av de till unionen hörande staterna förklarar sig godkänna den begärda förhöjningen av bidragen.

På grund av schweiziska regeringens önskan om svar i ärendet före den 15 november 1921 såg jag mig nödsakad upptaga detsamma till avgörande, utan att frågan dessförinnan kunde underställas riksdagen. Vid den prövning av ärendet, som den 4 november 1921 ägde rum inför Kungl. Maj:t, ansåg jag mig böra tillstyrka bifall till schweiziska regeringens framställning; och anförde jag i sådant hänseende:

Kungl. Maj:ts
beslut den
4 november
1921.

Den förändring i de ekonomiska förhållandena, som inträtt under tiden efter det anslaget för bestridande av kostnaderna för ifrågavarande byrå bestämdes till sitt nuvarande belopp 60,000 francs, torde nödvändiggöra anslagets höjning, om arbetet vid byrån åter skall kunna upptagas i full utsträckning och unionen vidare kunna utvecklas. Vidare kräver hänsynen till tjänstemännen vid byrån, att deras pensionsfråga ordnas. Många år torde ej behöva förgå, innan pensionsfonden nått ifrågasatt storlek, varefter åter bidrag komma att behövas endast för byråns direkta utgifter.

Framställningen synes fördenskull böra godkännas och hemställas, att beslut härom måtte få delgivnas schweiziska regeringen, ehuru riksdagen icke kunnat få

[57.]

tillfälle att pröva ärendet. Härvid må erinras, att jämlikt artikel 23 i konventionen den 13 november 1908 fråga rörande bestämmande av anslaget till byrån, då sådan fråga handlägges vid konferens mellan de till unionen anslutna staterna, avgöres genom enkel majoritet. Att döma av antalet av de stater, som redan förklarar sig godkänna schweiziska regeringens förslag, torde dylik majoritet för förslaget säkerligen vara att påräkna. Tillika må erinras därom att rätt står öppen för varje till unionen anslutet land att utgå ur unionen, därvid utträdet skall anses hava ägt rum ett år efter det anmälan i sådant hänseende skett.

Jag hemställde fördenskull med hänsyn även till det jämförelsevis ringa belopp, varom här vore fråga, att Kungl. Maj:t måtte för Sveriges del godkänna det av schweiziska regeringen framställda förslaget. Denna hemställan blev av Kungl. Maj:t bifallen.

Departement-
mentschefen.

Beträffande frågan om det belopp, varmed det för bestridande av Sveriges andel i kostnaderna för byrån nu utgående anslag å 2,000 kronor bör höjas för att motsvara de större krav, som må komma att ställas å detsamma under förutsättning av att den schweiziska regeringens förslag blir slutligen genomfört, vill jag till en början påminna om att, på sätt redan nämnts, varje lands bidrag till nämnda kostnader bestämmes efter det antal enheter, som påförts den klass, till vilken landet hör. Antalet till unionen hörande stater uppgick den 1 januari 1921 till 22. Med hänsyn till de klasser, vari dessa stater äro upptagna, och det antal enheter, som bestämts för varje särskild klass, representera staterna tillhopa 302 enheter. Som Sverige därav svarar för 15 enheter, kommer Sveriges andel att under tid, då hela det begärda anslaget å 100,000 francs uttages, utgå med 4,966 francs för år. Med utgångspunkt från den schweiziska valutans nuvarande ställning skulle sagda belopp i svenska kronor utgöra omkring 4,000 kronor. Enär emellertid enligt uppgift i byråns förvaltningsberättelse för år 1921 ytterligare 4 stater väntas komma att inom kort ansluta sig till unionen, torde någon minskning i nämnda belopp vara att emotse.

Såsom framgår av schweiziska regeringens framställning, avses att det förhöjda belopp, som av de till unionen anslutna staterna skulle ställas till förfogande för byråns verksamhet, skall utgå redan från och med år 1921. Enär de särskilda staternas bidrag till kostnaderna för visst år utbetalas i början av det därnäst följande året, skulle 1922 års anslag komma att anlitas för bestridande av det större bidrag, som Sverige genom sitt biträdande av schweiziska regeringens framställning skulle hava att gälda för 1921. Sagda anslag skulle därigenom komma att belasta ungefär till dubbla det belopp, varmed det upptages i riksstaten. Fråga kan sålunda uppstå, huruvida en förstärkning av anslaget

må begäras på tilläggsstat för år 1921. Det vill emellertid synas, som om med hänsyn till den jämförelsevis obetydliga summa, varom här är fråga, en sådan åtgärd icke skulle behöva tillgripas. För framtiden bör däremot givetvis anslaget utgå med ett belopp, som motsvarar utgifterna, och sålunda, åtminstone vad angår de närmaste åren, beräknas till 4,000 kronor för år.

[57.]

Under åberopande härav och enär, såsom ovan nämnts, Sveriges andel i byråns kostnader för visst år i sin helhet utbetalas i början av efterföljande år, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till gäldande av Sveriges andel i kostnaderna för den internationella byrån i Bern, nu utgörande	kronor	2,000,
med	»	2,000
till	»	4,000.

9. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Andra huvudtitelns förslagsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga har under år 1918, då det uppfördes första gången, samt under ett vart av åren 1919 och 1920 varit upptaget med 160,000 kronor. För år 1921 höjdes detsamma till 300,000 kronor och för år 1922 till 400,000 kronor.

[58.]

*Kommittéer
och utred-
ningar genom
sakkunniga.*

(Ordinarie
anslag.)

Utgifterna under de gångna åren hava högst väsentligt överstigit anslagen. Med hänsyn till den nedsättning, som inträtt i rese- och traktamentskostnader, samt de åtgärder, som vidtagits för nedbringande i övrigt av kostnaderna för kommittéer och sakkunniga, torde dock vara att emotse en icke obetydlig nedgång i utgifterna. Härutinnan må omnämnas att, såsom här ovan under punkt [9] närmare omförmäles, det är att förvänta, att den kommission, vilken haft i uppdrag att utarbeta förslag till nya bestämmelser avseende strafflagens allmänna del, under år 1922 skall slutföra sitt arbete. En större utgiftspost under anslaget kommer härigenom att försvinna. Tillika kan erinras, att vid ovan nämnda punkt i statsverkspropositionen föreslagits, att den kommission, som under 1921 tillsatts för revision av strafflagens speciella del och vilkens verksamhet i viss mån är att betrakta såsom en fortsättning av förenämnda kommissions arbete, skall organiseras såsom en fristående beredning, för vilken skulle uppföras särskilt anslag.

Den minskning i utgifterna, som må kunna påräknas å nu förevarande anslag, läser emellertid icke, med hänsyn till de stora summor varmed

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[58.] detta förut överskridits, böra föranleda, att för den tid, varom nu är fråga, anslaget sänkes under det belopp, som med bibehållande av nuvarande anslagssumma skulle belöpa på ett halvt år.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, nu..... kronor 400,000,
med halva beloppet eller..... » 200,000.

10. Extra utgifter.

[59.]
Extra ut-
gifter.

(Ordinarie
anslag.)

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det under andra huvudtiteln uppförda *ordinarie* reservationsanslaget till extra utgifter, nu kronor 12,000,
med halva beloppet eller » 6,000.

11. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

[60.]
Tillfällig löne-
förbättring
för viss per-
sonal.

(Extra anslag.)

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående behovet av anslag å riksstaten för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 till bestridande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av tillfällig löneförbättring under första halvåret 1923 för viss personal inom den civila statsförvaltningen å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 under andra huvudtiteln såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av..... kronor 39,000.

12. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut [61.] denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført angående behovet av anslag å riksstaten för tiden den 1 januari —den 30 juni 1923 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Dyrtid-tillägg åt befattningshavare i statens tjänst. (Extra anslag.)*

att, i avbidan på den proposition i ämnet som kan bliva riksdagen förelagd, till täckande av kostnader för dyrtidstillägg under första halvåret 1923 åt befattningshavare i statens tjänst å *extra stat* för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 under andra huvudtiteln såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av kronor 1,450,000.

Sedan flera år tillbaka har i riksstaten under andra huvudtiteln varit upptagna särskilda anslag å extra stat till resestipendier åt domare m. fl., till understöd åt tidskriften Nytt juridiskt arkiv och åt föreningen Skyddsvärnet samt till »Regeringsrättens årsbok». *Vissa ej upptagna anslag.*

Anslag för ifrågavarande ändamål lära även framdeles bliva erforderliga. Vad angår resestipendier åt domare m. fl., synes emellertid med hänsyn till rådande ekonomiska förhållanden anslag för ändamålet icke böra begäras av 1922 års riksdag, och vidkommande de tre övriga anslagen torde med utbetalning av de medel, som även under år 1923 böra utgå för de behov, som äro avsedda att med anslagen täckas, utan större olägenhet kunna anstå till sådan tid under sagda år, att den vidare prövningen av dessa anslag kan hänskjutas till 1923 års riksdag.

Med avseende å ifrågavarande anslag har jag sålunda icke ansett mig böra göra någon framställning.

Samman-
fattning.

Av andra huvudtitelns <i>ordinarie</i> anslag, som för år 1922 uppgå		kr. 10,655,248
till		
komma vid bifall till de av mig framställda förslag		
följande anslag att, <i>för år räknat</i> ,	höjas	minskas
	med	med
nämligen:		
till avlöning åt civil personal vid särskilda		
krigsrätter m. m.	10,000	—
» fångvärderna	—	275,000
» statens uppfostringsanstalt å Bona	62,700	—
» rese- och traktamentspenningar	—	10,000
» skrivmaterialier, expenser, ved m. m.	50,000	—
» tryckningskostnader	39	—
» den internationella Byrån i Bern	2,000	—
	124,739	285,000,
vadan alltså de <i>ordinarie</i> anslagen, <i>för år räknat</i> , skulle		
minskas med	»	160,261
till		kr. 10,494,987.
För tiden <i>den 1 januari—den 30 juni 1923</i> skulle härav		
<i>dels</i> med hela årsbeloppet upptagas anslag om till-		
hoppa	»	4,000
<i>dels ock</i> av övriga anslag å sammanlagt 10,490,987		
kronor upptagas	»	5,257,995,
vadan alltså <i>ordinarie</i> anslagen skulle för sistnämnda		
tid utgöra	kr.	5,261,995.
Å <i>extra stat</i> hava för 1922 under andra huvudtiteln an-		
visats anslag å tillhoppa	»	2,255,352
Härav belöpa		
å anslag för ändamål, varför anslag ej vidare anses		
erforderligt,	kr.	354,834
samt å anslag för ändamål, varför äskande		
av anslag av 1922 års riksdag ej anses		
erforderligt, ..	»	85,000
		» 439,834.
För motsvarande ändamål, för vilka för 1922 anvisats		
återstående	kr.	1,815,518,
förelås nu för tiden <i>den 1 januari—den 30 juni 1923</i>		
anslag, som uppgå till	»	920,095.
Härutöver förelås		
till nya ändamål anslag å	»	50,110

till löneförbättring och dyrtidstillägg, varför anslag
hittills ej å extra stat begärts å de särskilda huvud-
titlarna utan avsatts utanför huvudtitlarna, kr. 1,489,000,
vadan alltså å *extra stat* föreslås anslag till belopp av... kr. 2,459,205.

Vid bifall till av mig gjorda förslag kommer således huvudtiteln
slutsumma att för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 uppgå till
5,261,995 + 2,459,205 = 7,721,200 kronor.

Vad departementschefen uti detta ärende, med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter, yttrat
och hemställt tackes Hans Maj:t Konungen gilla och
bifalla; och skall utdrag av statsrådsprotokollet,
såvitt ärendet angår, överlämnas till finansdeparte-
mentet till ledning vid avfattande av Kungl. Maj:ts
proposition till riksdagen angående statsverkets till-
stånd och behov.

Ur protokollet:

Ivar Brynolf.

Bilaga A.

(Jfr sid. 4.)

Till Konungen.

Jämlikt den av Eders Kungl. Maj:t för lagberedningen fastställda instruktionen får beredningen härmed i underdånighet avgiva redogörelse för sin verksamhet under år 1921.

Beredningen har under året fortsatt och avslutat utarbetandet av förslaget till ny förmynderskapslagstiftning och till därmed sammanhängande författningar ävensom fullbordat motiven till nämnda förslag.

Under februari månad hava beredningens ordförande, undertecknad Sjögren, samt beredningens då tjänstgörande ledamöter, undertecknade Stenbeck och Lindhagen, sammanträtt i Stockholm med ordföranden för den danska familjerättskommissionen jämte en av ledamöterna i samma kommission för slutlig sammanjämkning på vissa punkter av de lagtextförslag, som tillkommit genom det tidigare skandinaviska samarbetet rörande förmynderskapsrätten.

I slutet av april månad har beredningen haft överläggningar med häradshövdingen Axel Olivecrona rörande vissa av beredningen utarbetade förslag till administrativa författningar ävensom beträffande härmed sammanhängande delar av lagförslagen.

Med en den 30 september 1921 dagtecknad skrivelse har beredningen sedermera till Eders Kungl. Maj:t avlämnat avdelning I av förslagen till revision av ärvdabalken. Denna avdelning innehåller av motiv åtföljda förslag till:

- 1) lag om förmynderskap;
- 2) lag angående införande av lagen om förmynderskap;
- 3) lag om vård av omyndigs värdehandlingar;
- 4) lag om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet;
- 5) lag om ändrad lydelse av 5 kap. 12 och 13 §§ giftermålsbalken;
- 6) lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap;

- 7) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption;
- 8) lag angående ändring i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap;
- 9) lag om ändrad lydelse av 12 kap. 4 § och 16 kap. 2 § ärvdabalken;
- 10) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 10 § handelsbalken;
- 11) lag om ändrad lydelse av 6 kap. 6 § och 22 kap. 14 § strafflagen;
- 12) lag om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo;
- 13) förordning om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet;
- 14) lag om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom;
- 15) lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden;
- 16) lag om ändrad lydelse av 23, 24 och 26 §§ i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker;
- 17) lag om ändrad lydelse av 3, 52, 113 och 168 §§ i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse;
- 18) lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingsammansåttnaden för handläggning av vissa mål och ärenden;
- 19) lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1921 med vissa bestämmelser om förmynderskap för omyndig medlem av det kungliga huset;
- 20) lag angående ändring i lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap; samt
- 21) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion.

Efter avlämnandet av ifrågakvarande förslag har beredningen, för fortsättande av det åt beredningen anförtrodda uppdraget att företaga en revision av ärvdabalken i dess helhet, övergått till behandling närmast av den legala arvsrätten, och har beredningen under tiden från den 1 oktober ägnat sig åt förberedande undersökningar av och överläggningar rörande de viktiga frågor, som på detta område kräva en lösning. Härvid hava frågorna om arvsrättens begränsning till vissa

närmare släktled samt om efterlevande makes ställning i arvsrättsligt hänseende särskilt varit föremål för beredningens uppmärksamhet.

Från och med den 1 november har undertecknad Ekeberg efter erhållet avsked från statsrådsämbetet återinträtt i tjänstgöring såsom ledamot i beredningen.

Underdånigst

WILH. SJÖGREN.

BIRGER EKEBERG. EINAR STENBECK. ARTHUR LINDHAGEN.

Stockholm den 31 december 1921.

Bilaga B.

(Jfr sid. 5.)

Till Konungen.

Processkommissionen får härmed i underdånighet avgiva föreskriven redogörelse för kommissionens arbete under år 1921.

I kommissionens sammansättning hava under året följande förändringar inträtt. Den 20 maj har kommissionens sekreterare assessorn N. Vult von Steyern förordnats att vara ledamot av kommissionen. Sedan ledamoten av kommissionen revisionssekreteraren K. J. D. Schlyter den 13 oktober utnämns till statsråd, har hans tjänstgöring i kommissionen upphört. Den 4 november har vattenrättsdomaren vid Österbygdens vattendomstol revisionssekreteraren J. N. Gärde förordnats att från och med den 8 november vara ledamot av kommissionen.

Under året har kommissionen ytterligare bearbetat de under år 1920 uppsatta delarna av grunder för ny rättegångsbalk, första avdelningen, domstolsförfattningen, samt vidare uppgjort utkast till de till samma avdelning hörande kapitlen om allmänna åklagare och om advokater. I övrigt har kommissionens arbete huvudsakligen avsett straffprocessen, och har kommissionen under året uppsatt utkast till en stor del av de kapitel i nämnda grunder, som behandla straffprocessen. De uppsatta utkasterna hava genomgåts vid sammanträden med kommissionens sakkunnige under november månad.

Kommissionen har med Eders Kungl. Maj:ts medgivande från domhavande och rådstuvurätter införskaffat uppgifter angående beskaffenheten av nuvarande rättslokaler, särskilt ur synpunkten av deras användbarhet efter genomförandet av en ny rättegångsordning.

Med nådigt tillstånd hava under året följande studieresor företagits, nämligen i början av januari av undertecknade Engströmer och von Steyern jämte flertalet av de sakkunnige till Danmark, under mars och april av undertecknade Westring till Norge och Danmark, Engströmer och von Steyern till Norge och England och av ledamoten Schlyter till Frankrike och Danmark samt under juli av undertecknad Almstrand till Norge.

Kommissionen har under året avgivit följande utlåtanden: den 7 februari å kungl. remiss i fråga om kvinnors tillträde till statstjänst, den 12 februari å kungl. remisser beträffande återbesättande av borgmästarämbetena i Vadstena och Kungälv, den 3 maj till riksdagens sammansatta stats- och första lagutskott angående inrättande av en särskild hovrätt för de fyra nordligaste länen, den 11 maj å kungl. remiss i fråga om ändring av gällande bestämmelser om forum i brottmål, den 20 juni å remiss från chefen för justitiedepartementet i fråga om viss del av uppgjort förslag till lag om delning av jord å landet samt den 10 november å kungl. remiss rörande avskaffande av sportelsystemet.

Underdånigst

HJALMAR WESTRING.

HENRIK ALMSTRAND.

NILS von STEYERN.

THORE ENGSTRÖMER.

N. GÄRDE.

Stockholm den 31 december 1921.

Bilaga C.

(Jfr sid. 92.)

Till Konungen.

Till åttlydnad av föreskrift såväl i nådiga brevet den 13 augusti 1917 angående kostnader för fastighetsregisterkommissionens verksamhet m. m. som i 1 § av instruktionen för fastighetsregisterkommissionen får kommissionen härmed i underdånighet avgiva redogörelse för kommissionens verksamhet under år 1921; och tillåter sig kommissionen därvid erinra jämväl om vissa åtgärder, som från Eders Kungl. Maj:ts sida vidtagits beträffande fastighetsregister för stad.

Kommissionen har under året sammanträtt i den mån så erfordrats för behandling av särskilda frågor. Till kommissionen hava under år 1921 inkommit 934 ärenden.

Inspektioner hava företagits, då sådana av kommissionen ansetts nödiga eller de direkt påkallats av vederbörande förrättningsmän för upprättande av registerkarta. Inspektioner hava sålunda under året förrättats i städerna Arvika, Djursholm, Eslöv, Falkenberg, Filipstad, Gävle, Hjo, Hudiksvall, Jönköping, Karlstad, Kungsbacka, Kungälv, Laholm, Lidköping, Lindesberg, Linköping, Marstrand, Norrköping, Nyköping, Piteå, Skanör med Falsterbo, Sollefteå, Sundsvall, Söderhamn, Söderköping, Södertälje, Tidaholm, Trosa, Uddevalla, Umeå, Uppsala, Vimmerby, Visby, Vänersborg, Västervik, Växjö, Åmål och Östersund, köpingarna Borlänge, Säffle och Töreboda samt municipalsamhällena Arlöv, Furulund, Hornsbergs villastad, Järpen, Leksands Noret, Mölndal, Skönsberg, Skönsmon, Strömsnäs bruk och Strömsund. Vidare har kommissionen tagit del av arbetet med registerkartorna över köpingarna Krylbo och Kopparberg, vilka kartor blivit till kommissionen för detta ändamål översända.

För fullgörande av sitt åliggande att genom utfärdande av exempel och föreskrifter vägleda arbetet med fastighetsregistreringen har kommissionen dels besvarat alla till kommissionen under året inkomna förfrågningar rörande registreringsarbetet och därmed sammanhängande frågor, dels ock från trycket utgivit sjunde och åttonde häftena av »Fastighetsregisterkommissionens meddelanden», innehållande föreskrifter och redogörelser för registreringsspörsmål, tablåer, utvisande registre-

ringsarbetets tillstånd i mars och november 1921, författningar och cirkulär m. m.

Den 14 januari 1921 har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras för köpingen Tingsryd samt municipalsamhällena Hovmantorp och Växjö Östregård i Kronobergs län.

Antalet samhällen, för vilka fastighetsregister såsom för stad skall föras, är nu 177, därav 110 städer, 32 köpingar och 35 municipalsamhällen.

Förrättningsmän för upprättande av registerkarta finnas förordnade i alla dessa samhällen. Registerförare äro förordnade i 59 städer, 7 köpingar och 4 municipalsamhällen.

Sådant tillstånd, som avses i nådiga kungörelsen den 16 maj 1918 om medgivande för visst fall att icke upptaga stadsplan å registerkarta, har under året av kommissionen lämnats beträffande vissa delar av städerna Södertälje och Tidaholm samt municipalsamhället Gnesta. Av Eders Kungl. Maj:t har liknande tillstånd lämnats beträffande viss del av staden Karlstad.

Enligt 7 kap. 5 § fastighetsbildningslagen hade arbetet med registerkartornas upprättande bort planläggas så, att registerkartorna förelegat färdiga före den 1 januari 1921. Utan tvivel skulle också åtminstone flertalet registerkartor hava kunnat fullbordas före nämnda tidpunkt, därest de i 1 § fastighetsregisterförordningen omförmälda förteckningar enligt formulären 10, 11 och 12 inom rimlig tid kommit förrättningsmännen tillhanda. Redan under år 1919 ansåg sig kommissionen hava anledning befara, att dröjsmålet med överlämnande av berörda förteckningar skulle förorsaka uppskov i arbetet å registerkartorna. Kommissionen anmodade därför den 28 oktober 1919 samtliga förrättningsmän i samhällen, för vilka registerkartor då icke förelågo färdiga, att till kommissionen inkomma med meddelande, huruvida respektive registerkartor kunde antagas bliva färdiga inom föreskriven tid. Enligt de inkomna svaren skulle, under förutsättning att förteckningar enligt formulären 10—12 blivit i början av år 1920 överlämnade till förrättningsmännen, ett hundratal registerkartor hava kunnat fullbordas före den 1 januari 1921. Överlämnandet av förteckningarna blev emellertid i hög grad fördröjt, och huvudsakligen i följd härav var vid sistnämnda tidpunkt arbetet med registerkartan avslutat endast i 30 städer, 1 köping och 2 municipalsamhällen.

Sedan kommissionen genom till kommissionen inkomna meddelanden erfärit, att förteckningar enligt formulären 10 och 11 väl i allmänhet blivit

iordningställda av vederbörande byggnadsnämnder och tjänstemän, men att samma förteckningar sedermera blivit i stor utsträckning liggande hos vederbörande fastighetsbokförare i avvaktan på föreskriven granskning och komplettering, riktade kommissionen uti cirkulär den 28 juni 1920 till magistraterna och domhavandena i riket en allvarlig vädjan att genom påskyndande av berörda granskningsarbete medverka därtill, att respektive registerkartor bleve snarast möjligt upprättade. Något resultat av denna vädjan har emellertid icke kunnat förmärkas, i ty att under det nu tilländagångna året endast ett fåtal förteckningar blivit överlämnade till vederbörande förrättningsmän. För att om möjligt påskynda arbetet med förteckningarnas upprättande och granskande har kommissionen beträffande varje samhälle, för vilket förteckningar icke kommit förrättningsmannen tillhanda, tillställt vederbörande magistrater, länsstyrelser och domhavande en den 6 oktober 1921 dagtecknad cirkulärskrivelse, vari kommissionen bland annat meddelat, att kommissionen, därest de i 1 § fastighetsregisterförordningen omförmälda handlingar icke i komplett skick tillställts förrättningsmannen före den 1 januari 1922, såge sig nödsakad att mot vederbörande vidtaga särskilda åtgärder.

I skrivelser till kommissionen har därefter ett flertal domhavande anmält, att de av andra ämbetsgöromål vore förhindrade att verkställa å dem ankommande granskning av förberörda handlingar, och att det icke vore dem möjligt att erhålla vikarier för granskningens verkställande. Åtskilliga av domhavandena hava tillika förmält, att de vänt sig till vederbörande hovrätt för vikariers erhållande. Kommissionen har försport, att hovrätterna icke kunnat ställa vikarier till förfogande.

Då anledning alltså syns föreligga till antagande att den ifrågasvarande granskningen komme att än ytterligare avsevärt fördröjas, har kommissionen i skrivelse den 11 november 1921 hos statsrådet och chefen för justitiedepartementet gjort anmälan om förhållandet. Kommissionen har i denna skrivelse förmält, att kommissionen erfarit, att, om domhavandena själva utförde granskningen och vikarie begärdes att förvalta domarämbetet i övrigt, utsikter skulle förefinnas att erhålla vikarier. Kommissionen ville i anledning därav framhålla, att kommissionen funne det önskvärt, att domhavandena själva utförde den ifrågasvarande granskningen, då de kunde antagas bättre än en tillfällig vikarie känna till fastighetsböckerna för domsagan och fastighetsförhållandena i orten.

I vilken utsträckning dröjsmål med överlämnande till förrättningsmännen av förteckningar enligt formulären 10, 11 och 12 verkat till hinder för arbetet med registerkartornas upprättande lärer framgå därav, att förrättningsmännen i 29 städer, 13 köpingar och 16 municipalsam-

hällen ännu icke fått mottaga sådana förteckningar, samt att beträffande 12 städer och 2 municipalsamhällen de förteckningar, som överlämnats, varit i ett eller annat avseende ofullständiga.

I åtskilliga fall har uppskov i arbetet med registerkartorna försakats även därav, att vederbörande förrättningsmän varit av andra dem åliggande göromål förhindrade att ägna erforderlig tid åt registreringsarbetet. Vad beträffar de ganska talrika, yngre, obefordrade lantmätare, som under de föregående åren åtagit sig att upprätta registerkartor, hava åtskilliga av dessa vid den innevarande år genomförda omorganisationen av lantmäteristaten i orterna befordrats till distriktslantmätare och därigenom fått sig ålagda så omfattande göromål, att flera av dem ej kunnat under innevarande år taga någon befattning med registreringsarbetet. Genom berörda omorganisation hava också många lantmätare blivit förflyttade till platser, långt avlägsna från de samhällen, för vilka registerkartor skola av dem upprättas, och även härigenom har avsevärt avbräck vållats i arbetet. Det har av förrättningsmännen ganska allmänt framhållits, att de, då de åtog sig uppdraget, varit beredda och oförhindrade att omedelbart påbörja och utan uppskov fullborda arbetet, men att de sedermera, då överlämnandet av erforderliga förberedande handlingar fördröjts år efter år, varit nödsakade att åtaga sig andra arbeten och befattningar, som nu taga så gott som all deras tid i anspråk. Det har, då någon förrättningsman för upprättande av registerkarta anhållit om entledigande, visat sig svårt och i vissa fall omöjligt att anskaffa annan lämplig förrättningsman. Den eljest nära till hands liggande utvägen att genom ombyte av förrättningsman i samhälle, där registreringsarbetet blivit eftersatt, åstadkomma ett bättre arbetsresultat, torde alltså icke kunna i någon utsträckt grad anlitas.

På grund av de till kommissionen av förrättningsmännen för upprättande av registerkarta lämnade eller eljest tillgängliga uppgifter får kommissionen i fråga om registreringsarbetets tillstånd den 31 oktober 1921 i underdånighet meddela:

att några åtgärder för registerkartans upprättande icke vidtagits i 4 städer, 6 köpingar och 8 municipalsamhällen;

att endast förberedande åtgärder för registerkartans åstadkommande vidtagits i 6 städer, 5 köpingar och 9 municipalsamhällen;

att arbetet å registerkartan påbörjats i 14 städer, 5 köpingar och 5 municipalsamhällen;

att arbetet å registerkartan var omkring halvgjort i 28 städer, 8 köpingar och 4 municipalsamhällen;

att arbetet å registerkartan närmade sig sin fullbordan i 15 städer, 3 köpingar och 3 municipalsamhällen; samt

att arbetet å registerkartan var avslutat i 43 städer, 5 köpingar och 6 municipalsamhällen.

Kungörelser enligt 9 § fastighetsregisterförordningen hava utfärdats, den 31 december 1920 beträffande staden Norrköping samt under innevarande år beträffande städerna Gävle, Hjo, Jönköping, Lidköping, Lindesberg, Sollefteå, Södertälje, Trollhättan, Uddevalla, Uppsala och Öregrund, köpingarna Kopparberg, Töreboda och Valdemarsvik samt municipalsamhället Strömsuås bruk.

Fastighetsregistret har anmälts upplagt den 30 december 1920 för städerna Kristianstad och Varberg samt under innevarande år för städerna Falun, Gränna, Skänninge och Ystad.

Med anledning av vad riksdagen i skrivelse nr 9 den 13 juni 1916, punkt 81, anfört rörande anlitan av statens reproduktionsanstalt, har chefen för justitiedepartementet i skrivelse den 10 maj 1921 anmodat kommissionen att vidtaga sådana åtgärder, att nämnda reproduktionsanstalt, så långt dess förmåga sträcker sig, anlitas vid förekommande behov av reproduktioner av kartor och ritningar. Med föranledande härav har kommissionen genom cirkulär den 14 maj 1921 föreskrivit, att i fastighetsregisterförordningen föreskrivna kopior av registerkarta skola i fall, då kostnaden för fastighetsregistrets första uppläggande helt bestrides av statsmedel, utföras å statens reproduktionsanstalt, ävensom uttalat önskvärdheten av att jämväl i fall, då kostnad, som nyss nämnts, bestrides av vederbörande samhälle med rätt till bidrag av statsmedel, förenämnda reproduktionsanstalt anlitas för erhållande av kopior, som ovan nämnts.

Vid verkställda inspektioner å arbetet med fastighetsregistret har kommissionen funnit, att de i 6 och 7 §§ fastighetsregisterförordningen meddelade bestämmelser, att varje byggnadskvarter skall åsättas särskilt namn och att tomterna skola numreras i fortlöpande följd inom varje kvarter, flerstades icke blivit följda. Med anledning härav har kommissionen i skrivelse den 10 oktober 1921 till samtliga Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande hemställt, att förberörda bestämmelser måtte noga iakttagas till förekommande av att tomter lagfuras under icke författningsenliga beteckningar, vilka sedan måste ändras i sammanhang med fastighetsregistreringen.

I underdånig skrivelse den 17 november 1921 har kommissionen på anförda skäl hemställt, att det täcktes Eders Kungl. Maj:t taga i övervägande, huruvida icke åt 1 kap. 9 § fastighetsbildningslagen borde

givas sådan ändrad avfattning, att nybyggnad ej finge medgivas å tomt, som tager åt sig egenskapen av rättsligen bestående tomt genom tomtens införande i tomtboken, förrän sådant införande ägt rum.

Den 1 april 1921 har Eders Kungl. Maj:t utfärdat cirkulär till samtliga Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande angående förslag i vissa fall beträffande ordningen för fastighetsregistreringen. Vidare har Eders Kungl. Maj:t i sammanhang med vissa ändringar i 1, 2, 3, 4 och 5 kapitlen fastighetsbildningslagen den 13 maj 1921 utfärdat kungörelse om ändrad lydelse av 35 § i förordningen den 12 maj 1917 med närmare föreskrifter om fastighetsregister för stad.

1916 års fastighetsregisterkommission beräknade totalsumman för fastighetsregistreringen till 1,570,000 kronor. Ehuru sagda kommission angivit, att den beräknat kostnaderna så högt, att man kunde hysa förhoppning, att beloppen skulle visa sig tillräckliga, måste med hänsyn till den då ej anade prisstegring, som därefter inträtt, särskilt å arbetskraft och papper, antagas, att kostnaderna komma att ej oväsentligt överstiga de beräknade, vilket kommissionen redan nu anser sig böra framhålla.

Enligt gällande bestämmelser skola registreringskostnaderna i städer och köpingar bestridas av samhällena själva med rätt till bidrag till kostnaderna av statsmedel, vilket bidrag i regel skall bestämmas till fyrtiofem etthundradelar av hela kostnaden — statens och samhällets — för registreringen i det ifrågavarande samhället. Statens direkta kostnader beträffande dessa samhällen utgöras av inspektionskostnader och kostnader för blanketter för fastighetsregistreringen. Strängt taget skulle ock hit hänföras kostnaden för fastighetsregisterkommissionens verksamhet, men då vad härav skall anses belöpa på de särskilda samhällena svårligen låter sig beräkna, har i de fall, då bidrag hittills bestämts, hänsyn icke tagits till berörda kostnader. Samhällena hava härigenom erhållit ett något högre bidrag än vad som med hänsynstagande till berörda kostnader skulle tillkommit dem. Någon mera betydande fördel har dock icke härigenom kommit samhällena till del. Kostnaden för fastighetsregistreringen i de municipalsamhällen, som registreras enligt reglerna om fastighetsregister för stad, skall helt betridas av statsmedel. Dessa kostnader antogos av 1917 års riksdag uppgå till 80,000 kronor. Det var således å ett belopp av 1,490,000 kronor staten skulle komma att deltaga med 45 procent eller således med sammanlagt 670,500 kronor. Lades härtill nyssberörda summa 80,000 kronor, uppginge, säger 1917 års riksdag, det erforderliga anslagsbeloppet från staten till i avrundat tal 750,000 kronor.

Riksdagen år 1917 har beslutat att för bestridande av de på statsverket belöpande kostnaderna för första upplägandet av fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen bevilja ett anslag av nyssnämnda belopp, 750,000 kronor, samt har därav på extra stat för år 1918 anvisat såsom reservationsanslag ett belopp av 100,000 kronor. Av 1918 års riksdag har av berörda anslag anvisats dels för år 1919 ett belopp av 150,000 kronor, dels å tilläggsstat för år 1918 ett belopp av 50,000 kronor. För år 1920 äskades ej något anslag, då redan anvisade medel ansågos lämna tillgång till täckande av årets kostnader för registreringen. 1920 års riksdag har för ändamålet anvisat 50,000 kronor för år 1921, och 1921 års riksdag, av vilken riksdag Eders Kungl. Maj:t i enlighet med förslag av kommissionen äskat 100,000 kronor, har för år 1922 anvisat 50,000 kronor. Sammanlagt har alltså av anslaget å 750,000 anvisats 400,000 kronor, allt såsom reservationsanslag. Icke anvisade äro alltså 350,000 kronor.

Kommissionen har intill den 1 oktober 1921 till avlöningar åt kommissionens ledamöter, för blankettryck, hyror, ved, inventarier, renskrivning, betjäning, tryckningskostnader, skrivmaterialier och dylikt utbetalt tillhopa 142,269 kronor 56 öre. Under tiden till den 1 januari 1922 beräknas i sådant hänseende tillkomma omkring 15,000 kronor. Resekostnader hava tills dato belöpt sig till 10,567 kronor 85 öre. Till åtta städer har i statsbidrag utgått sammanlagt 37,456 kronor 42 öre nämligen till Gränna 1,543 kronor 97 öre, till Karlshamn 1,898 kronor 25 öre, till Sölvesborg 4,174 kronor 58 öre, till Ulricehamn 4,639 kronor 58 öre, till Varberg 12,328 kronor 75 öre, till Ystad 6,661 kronor 52 öre, till Örnsköldsvik 2,709 kronor 77 öre och till Marstrand ett förskott å 3,500 kronor. Till domarevikarier, som förvaltats domsaga under domhavandes ledighet för fastighetsregisterarbete eller själva efter förordnande utfört sådant arbete, har utgått sammanlagt 4,788 kronor 10 öre.

Enligt 48 § fastighetsregisterförordningen skall ersättningen till förrättningsmän i municipalsamhällen bestämmas av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, sedan arbetet slutförts, med rätt för befallningshavandena att under arbetets gång utanordna lämpliga förskott. På grund av denna bestämmelse hava befallningshavandena enligt till kommissionen inkomna rapporter, utanordnat sammanlagt 22,301 kronor 96 öre. Enligt föreskrift i nådig kungörelse den 30 juni 1920 skall vad befallningshavandena utbetala på grund av nyssberörda föreskrift avföras från riksstatsanslaget till fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen. Av hittills anslagna medel har alltså förbrukats 232,383 kronor 89 öre, och återstår således disponibelt 167,616 kronor 11 öre.

I fyrtio samhällén befinner sig registreringsarbetet i det skick att krav på statsbidrag till kostnaderna för registreringen från dessa samhällén kan väntas inkomma under år 1922. Beräknas bidraget till i genomsnitt 5,000 kronor för samhälle, skulle för dessa samhälléns del erfordras 200,000 kronor. Till blankettryck beräknar kommissionen under år 1922 30,000 kronor erforderliga. I det för registreringskostnaderna beräknade beloppet ingick för blankettryck 90,000 kronor. För sådant ändamål har hittills använts omkring 60,000 kronor, och då det tryckta lagret av blanketter i det närmaste tagits i anspråk, måste en ny upplaga nu anskaffas. För kommissionens egna utgifter och för resekostnader beräknar kommissionen för år 1922 en summa av 30,000 kronor. Antalet av de municipalsamhällén, som registreras efter reglerna för stad och för vilka fastighetsregistret icke är upplagt, är 33. Med en beräkning, att arbetet med avseende å ett vart av dessa under år 1922 pågår 4 månader och till förrättningsmännen i förskott utbetalas 500 kronor för månad — beloppet är minst detta, ofta högre — skulle för dessa samhällén för år 1922, oavsett andra registreringskostnader, behövas 66,000 kronor. Den summa, som beräknas erforderlig för år 1922, belöper sig alltså till 326,000 kronor. Kommissionen beräknar, att tillsynen över registreringen kan övertagas av annan myndighet tidigast den 1 juli 1923. Sitt medelsbehov för första halvåret 1923 beräknar kommissionen till hälften av den för år 1922 angivna summan eller till 163,000 kronor. Då till 1922 finnes en reservation å i runt tal 170,000 kronor, skulle för första halvåret 1923 erfordras ett belopp å 319,000 kronor, avsett att jämväl täcka brist under år 1922.

Kommissionen tillåter sig framhålla, dels att, därest nödiga medel icke göras tillgängliga, följden måste bliva den, att samhällén icke kunna utbetomma dem tillförsäkrade bidrag vid registerarbetets avslutande utan få vänta, tills nödiga medel beviljats, dels att, med hänsyn till den rätt att utanordna medel å anslaget, som efter vad förut berörts tillkommer Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, svårigheter möta att vaka över, att anslaget ej överskrides.

Underdånigst

ADOLF DAHL.

G. GREFBERG.

OLOF MYRBERG.

Gunnar Palm.

Stockholm den 31 december 1921.

Sammandrag och register

till

Andra huvudtiteln för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923.

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie	Extra	Ordinarie	Extra
				anslag	anslag	anslag	anslag
				Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
A. Departementet.							
1	1	1	Statsministern, lönefyllnad			3,000	
2	2	2	Statsråden utan departement, 3 å 12,000 kronor			36,000	
3	2	3	Departementschefen			12,000	
4	2	4	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>			80,500	
5	3	5	Departementschefens ombud för tillsyn å tryckta skrifters allmängörande, <i>förslagsanslag</i>			7,000	
6	4	6	Handsekreterare åt statsministern, <i>förslagsanslag</i> , högst				2,000
Säger för departementet						138,500	2,000
B. Lagberedningen m. m.							
7	4	1	Lagberedningen, <i>reservationsanslag</i>				35,000
8	5	2	Processkommissionen, <i>reservationsanslag</i>				10,000
9	6	3	Strafflagskommissionen, <i>reservationsanslag</i>				25,000
Säger för lagberedningen m. m.							100,000
C. Justitiekanslersämbetet.							
10	10	1	Justitiekanslersexpeditionen, <i>förslagsanslag</i>			24,100	
D. Rättsskipningen.							
Högsta domstolen:							
11	12	1	Högsta domstolen, <i>förslagsanslag</i>			220,750	
12	13	2	Extra expeditivsvakt, <i>förslagsanslag</i> , högst				1,182
13	14	3	Regeringsrätten, <i>förslagsanslag</i>			66,250	
Nedre justitierevisionen:							
14	14	4	Nedre justitierevisionen, <i>förslagsanslag</i>	220,500			
15	15	5	Övergångsstat	3,700			
16	15	6	Ytterligare arbetskrafter, <i>förslagsanslag</i> , högst		32,080		
17	18	7	Extra expeditivsvakt, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,182	224,200	33,262

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie	Extra	Ordinarie	Extra
				anslag	anslag	anslag	anslag
				Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Svea hovrätt:							
18	18	8	Hovrätten, <i>förslagsanslag</i>	418,250			
19	19	9	Justitiestat under hovrätten	194,941			
20	20	10	Extra division, <i>förslagsanslag</i> , högst		24,750		
21	22	11	Extra ledamot, <i>förslagsanslag</i> , högst		4,770		
22	23	12	Extra notarie å krigshovrättsavdelningen, <i>förslagsanslag</i> , högst		3,024		
23	24	13	Extra expeditionsvakt, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,182	613,194	33,726
Göta hovrätt:							
24	26	14	Hovrätten, <i>förslagsanslag</i>	205,600			
25	26	15	Justitiestat under hovrätten	142,257			
26	26	16	Extra division, <i>förslagsanslag</i> , högst		23,850		
27	30	17	Personligt avlöningstillägg åt kontorsbiträdet J. M. Håkansson, <i>förslagsanslag</i> , högst		200	347,857	21,050
Hovrätten över Skåne och Blekinge:							
28	31	18	Hovrätten, <i>förslagsanslag</i>	108,000			
29	31	19	Justitiestat under hovrätten	54,457			
30	31	20	Extra division, <i>förslagsanslag</i> , högst		25,110	162,457	25,110
Krigsrätterna:							
31	35	21	Civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna, <i>förslagsanslag</i> , högst		75,000		
32	39	22	Avlöning till å äldre stat kvarstående auditor ...	2,000			
33	40	23	Arvoden åt civil personal vid särskilda krigsrätter m. m., <i>förslagsanslag</i>	12,500		14,500	75,000
34	41	24	Bidrag till domsagornas förvaltning, <i>förslagsanslag</i>				220,000
35	42	25	Partiell löneförbättring för häradshövdingarna m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				145,000
36	46	26	Vattendomstolarna, <i>förslagsanslag</i> , högst				90,000
37	49	27	Ersättning åt domare, vittnen och parter, <i>förslagsanslag</i>			187,500	
38	49	28	Övervakning av villkorligt dömda, <i>förslagsanslag</i>				7,500
39	50	29	Rättshjälp m. m. åt vissa nyttjanderättshavare, <i>förslagsanslag</i>				2,500
40	51	30	Understöd till offentliga rättshjälpsanstalter, <i>förslagsanslag</i>				75,000
41	61	31	Medikolegala besiktningar, <i>förslagsanslag</i>			8,100	
42	61	32	Ersättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för dem genom nya strafflagens införande frångångna bötesandelar, <i>förslagsanslag</i>			13,450	
Säger för rättsskipningen						1,858,258	732,330
E. Fängvården.							
62			Inledande anmärkningar				
43	63	1	Fängvården, <i>förslagsanslag</i>	2,535,250			
44	66	2	Övergångsstat, <i>förslagsanslag</i>	16,350			
45	66	3	Extra byrådirektör å fängvårdsstyrelsens arbetskontor, <i>förslagsanslag</i>		5,250	2,551,600	5,250

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie	Extra	Ordinarie	Extra
				anslag	anslag	anslag	anslag
				Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
46	67	4	Understöd åt verksamhet till frigivna fångars skydd, <i>reservationsanslag</i>				17,500
	70		Byggnadsanslag m. m. för fångvården				
			Säger för fångvården			2,551,600	22,750
			F. Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare.				
			Minderåriga manliga förbrytare:				
	71		Inledande anmärkningar.				
47	73	1	Statens uppfostringsanstalt å Bona			* 187,500	
47	73	2	Provisorisk förläggning till uppfostringsanstalten å Bona av statens uppfostringsanstalt å Venn-garn, <i>förslagsanslag</i> , högst				* 30,000
			Minderåriga kvinnliga förbrytare:				
	74		Inledande anmärkningar.				
48	78	3	Hyra m. m. för uppfostringsanstalt, <i>förslagsanslag</i> , högst		30,000		
49	83	4	Bespisning och beklädnad m. m. åt elever vid uppfostringsanstalt, <i>förslagsanslag</i>		27,625		57,625
			Säger för uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare			187,500	87,625
			G. Diverse.				
50	84	1	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>			2,000	
51	84	2	Extra lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>				500
52	85	3	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i> ..			40,000	
53	86	4	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>			125,000	
54	87	5	Svensk författningssamling, <i>förslagsanslag</i>			100,000	
55	89	6	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>			25,037	
	90		Jordregistren				
56	92	7	Fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen, <i>reservationsanslag</i>				25,000
57	93	8	Internationella byrån i Bern, <i>förslagsanslag</i>			4,000	
58	97	9	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>förslagsanslag</i>			200,000	
59	98	10	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			6,000	
60	98	11	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>				* 39,000
61	99	12	Dyrtdstillägg åt befatningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>				* 1,450,000
	99		Vissa ej upptagna anslag.				
			Säger för diverse			502,037	1,514,500
			Summa			5,261,995	2,459,205
	100		Sammanfattning.				
			Bilagor.				
	102		<i>Bilaga A:</i> Lagberedningens årsredogörelse.				
	105		<i>Bilaga B:</i> Processkommissionens årsredogörelse.				
	107		<i>Bilaga C:</i> Fastighetsregisterkommissionens årsredogörelse.				

* Beräknat belopp.

Tredje huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Koningen i statsrådet å Stockholms slott den
7 januari 1922.*

Närvarande:

Statsministern, ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LIND-
QVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Herr statsministern och ministern för utrikes ärendena anmäler
härefter de frågor, som tillhöra regleringen av utgifterna under riks-
statens tredje huvudtitel för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet vid före-
dragning av för flera huvudtitlar gemensamma frågor yttrat rörande
grundsatserna för anslagsberäkningen anför departementschefen följande:

A. Departementet.

1. Departementschefen, ministern för utrikes ärendena.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

upptaga det <i>ordinarie</i> anslaget till departements-	[1.]
chefen, ministern för utrikes ärendena,	
nu kronor	36,000
med halva beloppet eller »	18,000

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 1 häft. (Nr 1.)

1

*Departe-
mentschefen,
ministern
för utrikes
ärendena.
(Ordinarie
anslag.)*

2. Departementet.

[2.] I anledning av Kungl. Maj:ts proposition till 1921 års riksdag godkände riksdagen stat för utrikesdepartementet att tillämpas från och med år 1922, uti vilken till avlöningar till icke ordinarie befattningshavare m. m. upptogs ett förslagsanslag, högst, 40,000 kronor.

Utrikesdepartementet.
(Ordinarie anslag.)

I september månad 1920 beslöt Kungl. Maj:t att från statens handelskommission övertaga för regeringens och utrikesdepartementets räkning en automobil. Erfarenheten under det gångna året har visat, att ifrågavarande automobil synnerligen väl behöves. Kostnaderna för automobilens underhåll jämte driftkostnaderna för densamma bestridas från förslagsanslaget till skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m.

För ändamålet har anställts en chaufför, vilkens avlöning hittills bestritts av huvudtitelns besparingar. Hädanefter synes densamma emellertid böra bestridas av förenämnda förslagsanslag, högst. Arvodet för denna extra befattningshavare torde böra av Kungl. Maj:t fastställas enligt grunder motsvarande dem, som angivas i kungörelsen den 31 december 1921 med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Jag erinrar om att riksbankens förste chaufför åtnjuter arvode enligt lönegraden A 4. Arvode för nu ifrågavarande extra befattningshavare torde böra bestämmas med utgångspunkt härifrån. Med arvodet lär jämväl böra följa dyrtidstillägg enligt vanliga grunder. Bostad för chauffören samt garage har inretts i utrikesministerhotellet, varvid sedvanligt avdrag för bostaden sker från lönen.

Det i utrikesdepartementets stat uppförda förslagsanslag, högst, å 40,000 kronor finner jag böra höjas med i runt tal 3,000 kronor, Statens slutsumma skulle då uppgå till 473,000 kronor, varav för första halvåret 1923 torde få beräknas halva beloppet. Jag får nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels höja det i staten för utrikesdepartementet ingående förslagsanslaget å högst 40,000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare med 3,000 kronor till 43,000 kronor,

dels ock för tiden den 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till utrikesdepartementet

nu	470,000 kronor
med	236,500 » .

3. Arvoden åt viss extra personal i utrikesdepartementet m. m.

För år 1922 har riksdagen å extra stat uppfört ett förslagsanslag av 51,000 kronor till arvoden åt viss extra personal i utrikesdepartementet m. m., ävensom godkänt en särskild arvodesstat i anslutning därtill.

[3.]

Arvoden åt
viss extra
personal i
utrikesde-
partementet.
m. m.

(Extra anslag.)

Samma skäl, som föranledde beviljandet av nämnda anslag för 1922, synas mig äga giltighet även i vad angår 1923. Ehuru det anslag, som i enlighet härmed torde böra för ändamålet begäras å extra stat för sistnämnda år, skulle avse allenast årets förra hälft och alltså komme att stanna vid ett belopp av 25,500 kronor, lär i den därtill hörande staten såsom hänförlig till årsarvoden lämpligen upptagas enahanda belopp som i den senast fastställda.

Jag anser mig böra i detta sammanhang påpeka, att avlöningsförhållandena för personalen å extra stat inom utrikesrepresentationen i tvenne avseenden komma att för innevarande år avvika från vad därutinnan enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1921 gäller beträffande extrastatspersonal inom andra nyreglerade verk. I fråga om dessa senare fastställes arvodesstat av Kungl. Maj:t, medan för utrikesrepresentationen staten är av riksdagen fastställd. Enligt de av Kungl. Maj:t fastställda staterna åtnjuta befattningshavare å extra stat lön enligt löneklassen närmast under den, som vore för motsvarande ordinarie befattningshavare tillämplig. Mellan utrikesrepresentationens extrastatstjänster och respektive ordinarie tjänster utgör skillnaden däremot ett belopp motsvarande pensionsavgift, ett system, som i överensstämmelse med civila lönenämndens uppfattning icke ansetts böra tillämpas i de generella bestämmelserna av den 31 december 1921.

Ehuru en olikformighet sålunda föreligger, har jag — vid det förhållandet att föregående års riksdag funnit välbetänkt att fastställa arvodesstat för befattningshavare å extra stat inom utrikesrepresentationen — icke ansett mig böra nu ifrågasätta ett frångående av den för innevarande år gällande ordningen, anmärkande, att den för andra befattningshavare å extra stat tillämpade regeln i varje fall icke lär kunna användas beträffande den extra avdelningschefen å utrikesdepartementets handelsavdelning.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande

Tredje huvudtiteln.**Arvodesstat för viss extra personal i utrikesdepartementet.***A. Diplomatisk eller konsulär personal.*

	1 extra avdelningschef.	
Fast arvode:	14,526	kronor 14,526
	1 extra förste legationssekreterare eller extra vice-konsul.	
Fast arvode:	8,250, 8,730, 9,210, 9,690	» 9,210
	1 extra byråsekreterare.	
Fast arvode:	6,207, 6,603, 6,999, 7,455	» 6,999
	1 extra kanslist.	
Fast arvode:	för manlig kanslist 4,455, 4,791, 5,163, 5,535, 5,907	» 5,535
	för kvinnlig kanslist 3,258, 3,474, 3,696, 3,924.	

B. Övrig personal.

	3 extra kontorsskrivare, kvinnliga.	
Fast arvode:	3,081, 3,267, 3,483, 3,705	» 10,449
	1 extra kanslibiträde, kvinnligt.	
Fast arvode:	2,481, 2,619, 2,757, 2,925	» 2,757
	Summa fasta arvoden	kronor 49,476

	Vikariatsersättning åt ovannämnda personal, förslagsanslag	kronor 1,524
	Summa kronor	51,000

dels till arvoden åt viss extra personal i utrikesdepartementet m. m. å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag å 25,500 kronor.

B. Sveriges representation i utlandet.**1. Beskickningar och konsulat.**

[4.] Sedan Estland och Lettland blivit de jure av Sverige erkända genom Kungl. Maj:ts beslut den 4 februari 1921 dröjde det icke länge, förrän båda dessa länder upprättade beskickningar i Stockholm. Denna omständighet liksom även och huvudsakligen betydelsen för Sverige att i nämnda stater äga representation bestämde Kungl. Maj:t att den 24

Beskickningar och konsulat.
(Ordinarie anslag.)

påföljande juni upprätta en beskickning i Reval och Riga. Chefskapet för denna beskickning anförtroddes till en början åt en t. f. chargé d'affaires, men har sedermera överlämnats till ett sändebud. Avlöningen åt beskickningschefen bestrides tillsvidare från anslaget för tillfälliga diplomatiska och konsulära poster i utlandet, men har jag för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t hos riksdagen hemställa om befattningens uppförande å extra stat.

Därest denna hemställan av riksdagen bifalles, torde det icke vara nödvändigt att bibehålla en lönad konsulär representant i Riga, utan synes därvarande å ordinarie stat uppförda konsulsbefattning kunna från och med 1923 års början indragas.

Under år 1921 har utav de medel, som riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att för ändamålet använda, inköpts beskickningshus i Köpenhamn och Hälsingfors, av vilka dock särskilt det senare måste undergå betydande reparations- och ombyggnadsarbeten. Med iakttagande av den hittills följda regeln att bestämma de ordinarie löneförmånerna lika för sändebuden i våra tre grannländer torde med anledning av ifrågasvarande förvärv en reglering av de ordinarie ortstilläggen för sagda sändebud bliva erforderlig. Sändebuden i Köpenhamn och Hälsingfors hava nämligen hittills uppburit i ortstillägg 17,400 kronor, varemot sändebudet i Kristiania, varest beskickningshus förut förefunnits, endast åtnjutit 10,800 kronor. Emellertid synes sändebudets i Kristiania ortstillägg vara alltför lågt i anseende till den betydande representationskostnad, som han måste vidkännas. Det synes därför skäligen att detsamma höjes till 12,000 kronor. Då ungefär samma förhållanden jämväl äro rådande i Köpenhamn och Hälsingfors synes någon anledning att bestämma ordinarie ortstilläggen för sändebuden i förstnämnda två städer lägre än för sändebudet i Kristiania icke förefinnas. Ortstilläggen för sändebuden i samtliga förenämnda tre städer torde alltså böra fastställas att beträffande sändebudet i Kristiania från 1 januari 1923 och beträffande de övriga från den tidpunkt under år 1923, då de tagit beskickningshusen i disposition, utgå med 12,000 kronor.

Ersättning för uppvärmning och belysning av beskickningshusen i Köpenhamn och Hälsingfors synes böra bestämmas att utgå till sändebudet i Hälsingfors med 3,000 och till sändebudet i Köpenhamn med 1,500 kronor. Till jämförelse må meddelas, att sändebudet i Kristiania uppbär sådan ersättning med 2,400 kronor.

Kommitterade för utredning av frågan om omorganisation av Sveri-

ges utrikesrepresentation hava i skrivelse den 15 november 1921 gjort följande framställning:

»I det betänkande, som kommitterade för utredning av frågan om omorganisation av Sveriges utrikesrepresentation med skrivelse den 20 december 1920 överlämnade till dåvarande ministern för utrikes ärendena, föreslogo kommitterade bland annat, att i de av kommitterade förslagsvis uppgjorda avlöningsreglemente för ordinarie diplomatiska och konsulära tjänstemän och arvodesreglemente för icke ordinarie sådana tjänstemän skulle ingå ett stadgande av innebörd, att det skulle åligga sändebud, generalkonsul och konsul, som tjänstgör utomlands, att — med de modifierationer, som betingas av bestämmelserna om rätt för utom Europa stationerade tjänstemän att för besök i hemlandet i en följd åtnjuta på två eller i vissa fall tre eller fyra år belöpande semester — minst en gång vartannat år, i anslutning till semester, som beviljas honom, under högst 14 dagar, mot åtnjutande av ersättning för biljett från och till tjänstgöringsorten och i övrigt på de villkor, som för semester äro stadgade, ställa sig till ministrernas för utrikes ärendena förfogande för tjänstgöring i utrikesdepartementet eller annorledes, på sätt ministern må föreskriva.

Kommitterade ansågo nämligen och anse allt fortfarande, att det är av en betydelse för tjänsten, som knappast kan överskattas, om tjänstemän inom utrikesrepresentationen, som bekläda chefsposter utomlands, kunde tidvis, om ock i starkt begränsad omfattning, inkallas till någon verksamhet i hemlandet, som kunde bevara och öka deras kontakt med utrikesdepartementet och med svenska förhållanden, som beröra deras tjänst, och samtidigt tillföra hemlandet deras specialkunskaper om förhållanden i tjänstgöringslandet på annat och ofta värdefullare sätt än blott genom skriftliga meddelanden. Kommitterade avsågo därvid icke blott, att sådana tjänstemän skulle kunna kallas till temporär tjänstgöring i utrikesdepartementet för bearbetning av frågor, som avse deras verksamhet i utlandet, eller för deras orientering, när sådan kunde bäst vinnas genom personliga samtal med tjänstemän inom departementet eller genom studium av i departementet förefintligt dokumentariskt material, som på grund av omfång eller av andra skäl icke lämpligen borde vare sig i original eller avskrift utlämnas från departementet, utan kommitterade hade i än högre grad i sikte, att ministern för utrikes ärendena skulle kunna förfoga över deras tid och arbetskraft för uppgifter utanför det direkta departementsarbetet. Det ligger icke inom möjligheternas område för kommitterade att visa på varje tänkbart fall av gagnelig tillämpning av ett sådant stadgande, men såsom exempel må

anföras, att en tjänsteman kunde erhålla i uppdrag att för föredragning inför utrikesnämnden bereda en viss fråga, som kunde beröra hans tjänst eller att för lämnande av upplysningar angående förhållanden inom sitt verksamhetsområde stå till ämbetsverks eller särskilda sakkunniges förfogande eller att studera förhållanden inom en viss industri eller en viss gren av utrikeshandeln eller att vid någon handelskammare eller annan sammanslutning för tillvaratagande av industriella eller kommersiella intressen förvärva kännedom om aktuella ekonomiska förhållanden i hemlandet och lämna upplysningar om förhållanden i tjänstgöringslandet.

I sitt utlåtande angående regleringen av utgifterna under tredje huvudtiteln yttrade statsutskottet, att utskottet visserligen icke förbisåge betydelsen av de skäl, som förestavat den av kommitterade föreslagna bestämmelsen, men att utskottet ansåge, att en alltför utsträckt användning av densamma kunde medföra dryga kostnader för statsverket. Dessutom kunde, enligt utskottets mening, i de fall, då tjänstemans hemresa kunde anses särskilt önskvärd, tillämpas en annan av kommitterade föreslagen och av utskottet förordad bestämmelse av innebörd, att Kungl. Maj:t skulle äga att förordna tjänsteman, som innehar tjänst utomlands, att med bibehållna löneförmåner tjänstgöra i utrikesdepartementet, när med hänsyn till kännedom om vissa förhållanden i det land, varest tjänstemannen är anställd, eller särskild sakkunskap, som han må äga, eller på grund av annan omständighet hans tjänstgöring i utrikesdepartementet prövas vara för departementets verksamhet av synnerligt värde. Utskottet fann därför icke skäl att i sitt förslag till kungörelse angående tillämpning av avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen, å diplomatisk och konsulär personal upptaga den av kommitterade föreslagna ovan refererade bestämmelsen. Riksdagen beslöt i enlighet med statsutskottets utlåtande. Av riksdagens skrivelse angående reglering av utgifterna under tredje huvudtiteln framgår emellertid liksom av statsutskottets utlåtande, att den av kommitterade föreslagna bestämmelsen ingalunda ogillats i princip, men att farhågan för att dess antagande skulle kunna komma att förorsaka dryga kostnader för statsverket varit bestämmande för beslutet.

Under andra omständigheter skulle kommitterade, huru övertygade de än äro om gagnet av en sådan bestämmelse som den föreslagna, icke hava velat påkalla förnyad uppmärksamhet för kommitterades förslag, men då skälet för avslag uppenbarligen varit frånvaron av utredning om kostnaden för bestämmelsens tillämpning i praktiken — en utredning, som tydligen icke kunde med någon noggrannhet åstadkommas förrän genom

beslut av innevarande års riksdag antalet chefsposter blivit bestämt — hava kommitterade ansett sig icke böra underlåta att därutinnan förebringa kompletterande utredning. I sådant hänseende få kommitterade anföra följande.

Enligt de av riksdagen godkända bestämmelser äger Kungl. Maj:t på därom gjord framställning, dock ej oftare än en gång vart tredje år bevilja bidrag med högst det belopp, som motsvarar kostnaden för biljett utan kosthåll för tjänstemannen till Stockholm och åter till tjänstgöringsorten, till kostnaden för hemresa under semester för befattningshavare, som tjänstgör vid beskickning eller konsulat i land utom Europa, varvid Kungl. Maj:t äger föreskriva de villkor för åtnjutande av resebidrag, som må finnas lämpliga. För dessa tjänstemäns del skulle alltså kostnaden för en utsträckt vistelse i hemlandet med viss tjänstgöringsskyldighet enligt kommitterades förslag, i intet fall behöva anslås till högre belopp än som motsvarar ersättning för förlust av det för deras tjänster stadgat tjänstledighetsavdrag. Vad åter angår de tjänstemän, som innehava chefsställning inom Europa, skulle uppenbarligen till kostnaden för ersättning för tjänstledighetsavdrag komma jämväl ersättning för biljett från tjänstgöringsorten till Stockholm och åter.

På kommitterades föranledning har inom utrikesdepartementet gjorts en beräkning över den sannolika kostnaden i ena och andra fallet. Denna beräkning har givit vid handen, att om man räknar med det efter kommitterades mening högt tilltagna genomsnitt, att under loppet av en treårsperiod varenda tjänsteman på ordinarie eller extra stat, med tjänstgöring inom eller utom Europa, som bekläder en chefspost, skulle kallas att under sammanlagt tio dagar fullgöra en sådan tjänstgöring i hemlandet, som avses i den av kommitterade föreslagna bestämmelsen och man vidare anser nu gällande höga biljettpriser som permanenta den sammanlagda kostnaden, för år räknat, för såväl utfyllnad av tjänstledighetsavdrag som för biljetter skulle uppgå till omkring 4,500 kronor. Inför denna siffra torde kommitterade knappast behöva utförligt göra gällande, att utgiften icke är avskräckande i jämförelse med det gagn, som det finnes grundad anledning att förvänta av densamma.

Kommitterade vilja slutligen framhålla, att efter deras mening den av statsutskottet anvisade utvägen att, då så anses ur den närmast ifrågasvarande synpunkten önskvärt, till tjänstgöring inom utrikesdepartementet inkalla utomlands tjänstgörande tjänsteman i chefsställning, medför avsevärt ökade kostnader i så måtto, som en dylik resa måste anses som en tjänsteresa med författningens enligt grundat anspråk på traktamentsersättning, ersättning för transporter och frakt av resgods m. m. och att dess-

utom denna utväg skulle kunna komma ifråga att användas endast då tjänsteman kallas till tjänstgöring inom utrikesdepartementet men icke i de efter kommitterades mening vida talrikare och mera beaktansvärda fall, då hans tjänstgöring i hemlandet skulle avse annat arbete för politisk eller kommersiell information eller särskilda uppdrag av annan art i tjänstens intresse.

Under åberopande av vad sålunda anförts, få kommitterade därför sätta i fråga, huruvida det icke skulle synas Eders Excellens möjligt att under särskilt framhållande av den ringa kostnad i förhållande till det sannolika gagnet som ett bifall till kommitterades förslag skulle medföra, hos Kungl. Maj:t föreslå dess framläggande till förnyad prövning.»

Med anledning av riksdagens beslut i denna fråga intogs ej den av kommitterade föreslagna bestämmelsen i den av Kungl. Maj:t den 18 juli 1921 utfärdade kungörelsen angående tillämpning å diplomatisk och konsulär personal av avlöning reglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Då emellertid de av kommitterade framhållna synpunkter synas mig vara värda beaktande och den föreslagna åtgärden ändamålsenlig, får jag i betraktande av den ringa kostnad densamma skulle medföra för statsverket föreslå inhämtande av riksdagens bemyndigande till ifrågavarande tillägg till förenämnda kungörelse av den 18 juli 1921. Anledning att av denna orsak höja förslagsanslagen till beskickningar och konsulat eller till reseersättningar m. m. synes mig ej föreligga.

Det på 1922 års stat uppförda ordinarie förslagsanslaget beskickningar och konsulat, 1,715,000 kronor, torde sålunda böra minskas med för konsulsbefattningen i Riga utgående lön och ortstillägg 18,060 kronor ävensom med det belopp av 10,800 kronor, varmed jag ansett ortstilläggen för sändebuden i Köpenhamn och Helsingfors böra nedsättas. Däremot tillkommer en ökning av 1,200 kronor i anseende till den föreslagna ökningen av ortstillägget för ministern i Kristiania. Anslagets slutsumma torde därför böra minskas med 27,660 kronor och alltså upptagas till i runt tal 1,688,000 kronor eller på första halvåret 1923 med ett belopp av 844,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

dels under förutsättning av uppförande å extra stat av en sändebudsbefattning i Riga och Reval med-

Tredje huvudtiteln.

giva, att den å ordinarie stat upptagna konsulsbefattningen i Riga, må från och med år 1923 indragas,

dels medgiva att ortstilläggen för sändebuden i Kristiania från den 1 januari 1923 samt i Köpenhamn och Hälsingfors från och med den tidpunkt under år 1923, då de tagit sina respektive beskickningshus i disposition, må utgå med 12,000 kronor,

dels bestämma, att från samma tidpunkt år 1923 skall till sändebudet i Helsingfors utgå ett belopp av 3,000 och till sändebudet i Köpenhamn 1,500 kronor såsom ersättning för uppvärmning och belysning av vederbörande beskickningshus,

dels uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget beskickningar och konsulat, för tiden 1 januari—30 juni 1923 med ett belopp av 844,000 kronor,

dels ock medgiva ett tillägg till kungörelsen den 18 juli 1921 av innebörd, att det skall åligga sändebud, generalkonsul och konsul, som tjänstgör inom Europa, att minst en gång vartannat år, i anslutning till semester, som beviljas honom, under högst 14 dagar, mot åtnjutande av ersättning för biljett från och till tjänstgöringsorten och i övrigt på de villkor, som för semester äro stadgade, ställa sig till ministerns för utrikes ärendena förfogande för tjänstgöring i utrikesdepartementet eller annorledes, på sätt ministern må föreskriva.

2. Arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen.

[5.]

För år 1922 har riksdagen anvisat å extra stat ett förslagsanslag å 237,000 kronor till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen, ävensom godkänt en arvodesstat och en stat för ortstillägg att gälla för nämnda personal.

Arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen.

De skäl, som påkallat upprättandet av ifrågavarande befattningar tala även för deras bibehållande under år 1923.

(Extra anslag.)

Såsom jag redan under behandlingen av det ordinarie förslagsanslaget beskickningar och konsulat anmält, får jag dessutom föreslå upprättande av en beskickning å extra stat i Riga och Reval. Detta synes mig nämligen vara en angelägenhet av stor vikt med hänsyn till de intressen, som där skola tillvaratagas.

Med avseende å såväl Lettland som Estland, vilka numera även äro medlemmar i Nationernas förbund, finner jag sålunda inrättandet av en sändebudspost i Riga och Reval vara fullt motiverat. Då 1921 års riksdag ansett vårt lands diplomatiska representation i Polen, Tjechoslovakien och vissa Balkanstater böra tillsvidare uppföras å extra stat, torde jämväl nu ifrågavarande befattning böra för närvarande upptagas å extra stat.

I detta sammanhang anser jag mig böra framhålla, att sändebudet i Riga och Reval även torde böra ackrediteras hos lithauiska regeringen. Jämväl Lithauen har fått Sveriges erkännande av sin självständighet och upptagits i Nationernas förbund.

För att bereda beskickningschefen nödigt biträde i arbetet och vid behov kunna tjänstgöra såsom hans ställföreträdare synes en extra legationssekreterare böra avses för beskickningen.

Beskickningens säte torde lämpligen böra förläggas till Riga.

För de båda föreslagna befattningarna torde böra beräknas ett arvode motsvarande lönegraden A 2 och ett arvode motsvarande lönegraden B 16 med vederbörliga avdrag. Ortstilläggen synas mig, i betraktande av vederbörandes skyldighet att tjänstgöra å tre skilda orter, med iakttagande av de synpunkter riksdagen gjort gällande, då den ej ansett de ordinarie ortstilläggen ännu böra regleras efter nya principer, icke skäligen kunna sättas till lägre belopp än för sändebudet 12,000 kronor och för legationssekreteraren 2,000 kronor.

Nu berörda befattningar torde lämpligen böra uppföras å tilläggsstat för senare halvåret 1922, varom jag i vederbörligt sammanhang ämnar göra framställning.

Dessutom synes mig önskvärt, att medel anvisas till konsulsbefattningar i Mariehamn och Lithauen.

Redan den 26 september 1918 beslöt Kungl. Maj:t att utsända en lönad konsul till Mariehamn. Arvodet för denne har bestritts från förslagsanslaget rese- och flyttningersättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag och har uppgått till 10,000 kronor, därav 5,400 kronor motsvarande lön, 2,500 kronor tjänstgöringspengar och 2,100 kronor ortstillägg.

Emellertid synes vår konsulära representation på öarna böra erhålla en mindre provisorisk karaktär. Att återgå till den tidigare tillämpade anordningen med honorärkonsul lär icke kunna anses tillfredsställande.

Vid sådant förhållande torde det ligga närmast tillhands att tillsvidare uppföra konsulatet i Mariehamn på extra stat.

Till arvode åt konsuln erfordras ett belopp motsvarande med vederbörligt avdrag lönegraden B 20. Något särskilt ortstillägg för konsulsbefattningen synes icke behöva fastställas.

Vad vår konsulära representation i Lithauen angår, beslöt Kungl. Maj:t den 11 juni 1920 att med anlitande av anslaget till upprätthållande av vissa nya konsulat i Ryssland upprätta ett konsulat i Kovno med distrikt omfattande Lithauen. Avlöningsförmånerna åt t. f. konsuln bestämdes till 15,000 kronor, därav 5,400 kronor motsvarande lön, 2,509 kronor tjänstgöringspengar och 7,100 kronor ortstillägg.

Den till Kovno utsände t. f. konsuln blev emellertid i oktober 1920 hemkallad, och har konsulsposten därefter varit obesatt. De konsulära ärendena hava sedan handlagts av nederländske konsularagenten i nämnda stad.

Från representanter för näringslivet hava emellertid inkommit framställningar i syfte att konsulatet i Lithauen måtte träda i funktion.

Detsamma synes mig därför nu böra uppföras å extra stat. Orts-tillägget åt befattningens innehavare torde böra sättas lika med det för konsuln i Reval bestämda eller till 6,600 kronor.

På Kungl. Maj:t torde få ankomma att bestämma konsulns tjänstgöringsort.

Till vikariatsersättningar torde ej erfordras någon ökning i anslaget. Årskostnaden skulle vid bifall till vad jag här ifrågasatt utgöra i runt tal 303,500 kronor, varav halva beloppet bör anvisas å halvårsbudgeten.

I anslutning till det sålunda anförda och under åberopande av vad under punkt 3 yttrats beträffande lämpligheten att de i stat upptagna belopp avse helt år oberoende av den tid, varför vederbörande anslag är beräknat, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande:

Arvodesstat för viss extra personal i utrikesrepresentationen.

4 sändebud		
Fast arvode: 14,526	kronor	58,104
2 generalkonsuler.		
Fast arvode: 14,526	»	29,052
2 konsuler.		
Fast arvode: 10,080, 10,560, 11,040, 11,520	»	22,080

Tredje huvudtiteln.

13

2 extra förste legationssekreterare.		
Fast arvode: 8,250, 8,730, 9,210, 9,690	kronor	18,420
3 extra förste legationssekreterare.		
Fast arvode: 8,250, 8,730, 9,210, 9,690	»	27,630
3 extra kanslister.		
Fast arvode för manlig kanslist: 4,555, 4,791, 5,163, 5,535, 5,907	»	16,605
för kvinnlig kanslist: 3,258, 3,474, 3,696, 3,924	»	—
	Summa kronor	171,891
Vikariatsersättning för ovannämnda personal, förslags- anslag	kronor	3,000
	Summa kronor	174,891

• dels godkänna följande:

Stat för ortstillägg för viss extra personal i utrikesrepresentationen.

Lettland.

Riga:

Sändebud	kronor	12,000
Legationssekreterare	»	2,000

Polen.

Warschau:

Sändebud	»	17,400
Kanslist	»	1,900

Tjechoslovakien.

Prag:

Sändebud	»	9,000
--------------------	---	-------

Rumänien.

Bukarest:

Sändebud	»	13,800
Legationssekreterare	»	3,800

Brittiska Indien.

Calcutta:

Generalkonsul	»	19,400
Kanslist	»	4,500

Nederländska Ostindien.

Batavia:

Generalkonsul	kronor	19,400
Kanslist	»	4,500

Lithauen.

Konsul	»	6,600
3 ambulatoriska förste legationssekreterare	»	14,000

Summa kronor 128,300

Anm. 1. Ortstilläggen för ovannämnda sändebud och generalkonsuler avse även kostnaderna för kanslilokal.

Anm. 2. Tjänstgöringsort för konsuln i Lithauen bestämmes av Kungl. Maj:t.

dels ock till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag å 152,000 kronor.

3. Tillfälliga diplomatiska och konsulära poster i utlandet.

[6.]

Tillfälliga diplomatiska och konsulära poster i utlandet.

(Extra anslag.)

Å extra stat för år 1922 är uppfört ett förslagsanslag, högst, 30,000 kronor för tillfälliga diplomatiska och konsulära poster i utlandet.

Anslaget beviljades för att sätta Kungl. Maj:t i tillfälle att möta eventuellt behov av en eller annan befattning utöver dem, som av riksdagen uppförts å ordinarie eller extra stat. Detsamma har, såsom ovan framhållits, vunnit användning till upprättande av diplomatisk representation i Estland och Lettland.

Även under år 1923 torde man böra räkna med att behov av ytterligare någon befattning kan yppa sig, framför allt med hänsyn till den allt närmare ryckande möjligheten att förhållandena i Ryssland skola påkalla ett återupptagande av våra förbindelser med detta land.

Jag får alltså hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

för tillfälliga diplomatiska och konsulära poster i utlandet å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor.

4. Extra ortstillägg åt ordinarie och extra personal i utrikesrepresentationen.

Å extra stat för år 1922 är beviljat ett förslagsanslag högst 500,000 kronor till extra ortstillägg åt ordinarie och extra personal, i utrikesrepresentationen.

[7.]

Extra ortstillägg åt ordinarie och extra personal i utrikesrepresentationen.

Nästlidet år fann riksdagen den allmänna ekonomiska ställningen ej erbjuda en tillräckligt fast grundval för en allmän omreglering av de ordinarie ortstilläggen. I anslutning härtill torde även för år 1923 böra uppföras ett anslag till extra ortstillägg. Med hänsyn därtill att vissa befattningar föreslagits till nyupprättande från och med nämnda år synes någon sänkning av det till extra ortstillägg beräknade beloppet, 500,000 kronor, icke böra för närvarande ifrågakomma, fastän den allmänna prisnivån visat en tendens till nedgång. Jag erinrar därvid även om den höjning av prisnivån, som i vissa länder, särskilt en del utomeuropeiska, samtidigt inträffat.

(Extra anslag.)

För första halvåret 1923 torde böra anvisas ett belopp av 250,000 kronor. Jag får därför hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till extra ortstillägg åt ordinarie och extra ordinarie personal i utrikesrepresentationen å extra stat för tiden 1 januari till 30 juni 1922 anvisa ett förslagsanslag, högst 250,000 kronor

5. Ekiperingspenningar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

[8.]

Ekiperingspenningar.

upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till ekiperingspenningar nu kronor 30,000.
med halva beloppet eller kronor 15,000.

(Ordinarie anslag.)

6. Kontorskostnadsersättningar åt lönade konsuler.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

[9.]

uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget, högst, till kontorskostnadsersättningar åt lönade konsuler, nu kronor 120,000
med halva beloppet eller . . . » 60,000

Kontorskostnadsersättningar åt lönade konsuler.

(Ordinarie anslag.)

7. Ersättningar till olönade konsulter.

[10.] Jag får hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
 uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till ersättningar
 till olönade konsulter,
 nu kronor 100,000
 med halva beloppet eller . . . » 50,000

Ersättningar till olönade konsulter.
 (Ordinarie anslag.)

8. Personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter.

[11.] Alltsedan år 1903 hava till åtskilliga olönade konsulttjänstemän
 såsom personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter utgått vissa
 belopp. För år 1922 anvisades ett förslagsanslag, högst, 5,000 kronor
 till ändamålet i fråga, och då intet inträffat, som motiverar en ändring
 härutinnan beträffande nästa budgetperiod, får jag hemställa, det Kungl.
 Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter.
 (Extra anslag.)

till personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor.

9. Attachéer (aspiranter).

[12.] Å 1922 års stat har riksdagen anvisat ett ordinarie reservationsanslag till attachéer (aspiranter) å 56,000 kronor. Dessutom har å extra stat för samma år till förstärkning av förenämnda reservationsanslag anvisats ett förslagsanslag, högst, 44,000 kronor. Den omreglering av attachéernas arvoden, som jämlikt riksdagens skrivelse angående reglering av utgifterna under riksstatsens för år 1922 tredje huvudtitel verkstälts, har givit vid handen att de belopp, som sålunda anvisats till arvoden åt attachéer (aspiranter), torde med det antal aspiranter, som för rekryteringen av departementet oeh utrikesrepresentationen erfordras, även för den närmaste framtiden bliva behöfliga. Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid föredragning av de för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande behandlingen av tidigare å riksstat uppförda förstärkningsanslag får jag därför hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Attachéer (aspiranter).
 (Ordinarie anslag.)

för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett *ordinarie* reservationsanslag till attachéer (aspiranter) kronor 50,000

10. Militär- och marinattachéer.

Jag hemställer, att Kungl. Majt måtte föreslå riksdagen att

uppföra det *ordinarie* anslaget till militär- och marinattachéer
 nu kronor 40,000
 med halva beloppet eller » 20,000.

[13.]

Militär- och
marinatta-
chéer.(Ordinarie
anslag.)

Frågan om behövligheten av ökade medel för avlöning åt militär- och marinattachéer under år 1922 kommer jag att närmare beröra vid föredragning av ärenden angående nämnda års tilläggsstat.

11. Handelsattachéer.

Å tredje huvudtiteln finnes uppfört ett *ordinarie* reservationsanslag till handelsattachéer, kronor 40,000. På extra stat för år 1922 har dessutom anvisats ett förslagsanslag, högst, 140,000 kronor till förstärkning av förenämnda *ordinarie* reservationsanslag. Sistnämnda anslag var i 1921 års stat uppfört såsom reservationsanslag på extra stat.

[14.]

Handels-
attachéer.(Ordinarie
anslag.)

Den omreglering av handelsattachéernas arvoden, som jämlikt riksdagens förenämnda skrivelse verkstälts, har utvisat, att dessa belopp även för den närmaste framtiden torde bliva för ändamålet erforderliga.

Då emellertid å förenämnda båda reservationsanslag förefinnas reservationer, vilka kunna tagas i anspråk för bestridande av ifrågavarande utgifter under första halvåret 1923, torde någon framställning till riksdagen om anslag för detta ändamål för tiden 1 januari—30 juni 1923 ej behöva göras, utan får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till handelsattachéer utan angivet belopp.

12. Socialattachéer.

Alltsedan år 1919 har å extra stat funnits uppfört ett reservationsanslag å 50,000 kronor till socialattachéer. De skäl som talat för införandet av ifrågavarande befattningar synas mig även påkalla deras bibehållande tillsvidare.

[15.]

Social-
attachéer.

(Extra anslag.)

Den omreglering av socialattachéernas arvoden, som jämlikt riksdagens förenämnda skrivelse verkstälts, har ock givit vid handen att förenämnda belopp även för framtiden torde för ändamålet bliva erforderligt.

Då emellertid å anslaget förefinnas reservationer, vilka kunna tagas i anspråk för bestridande av sagda utgifter under första halvåret 1923, torde någon framställning till riksdagen om anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923 ej behöva göras.

13. Extra biträden och vaktbetjante vid beskickningar och konsulat.

[16.]

Extra biträden och vaktbetjante vid beskickningar och konsulat.

(Ordinarie anslag.)

Jag får hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

upptaga det *ordinarie* anslaget till extra biträden och vaktbetjante vid beskickningar och konsulat,
 nu kronor 55,000
 med halva beloppet eller . . . » 27,500.

14. Ytterligare medel för anställande av extra biträden och vaktbetjante vid beskickningar och konsulat.

[17.]

Ytterligare medel för anställande av extra biträden och vaktbetjante vid beskickningar och konsulat.

(Extra anslag.)

Å extra stat för år 1922 har beviljats ett förslagsanslag, högst, 55,000 kronor till förstärkning av anslaget extra biträden och vaktbetjante vid beskickningar och konsulat.

Då även under år 1923 kan förväntas samma behov av ifrågasvarande arbetskrafter som föregående år, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t behagade föreslå riksdagen att

såsom ytterligare medel för anställande av extra biträden och vaktbetjante vid beskickningar och konsulat å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst, 27,500 kronor.

C. Internationella byråer m. m.

1. Internationella skiljedomstolens byrå i Haag.

[18.]

Internationella skiljedomstolens byrå i Haag.

(Extra anslag)

Å extra stat för år 1922 finnes uppfört ett förslagsanslag, högst, 6,100 kronor, till bestridande av Sveriges andel i kostnaderna under år 1921 för den internationella skiljedomstolens byrå i Haag.

Meddelande om beloppet av Sveriges andel i samma kostnader för innevarande år har ännu icke ingått. Med ledning av den för byrån upprättade budgeten för året kan visserligen antagas att denna andel kommer att uppgå till samma belopp som under föregående år, men torde erforderligt belopp för all säkerhet böra anvisas som förslagsanslag.

Jag får därför, under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i sitt anförande angående grunderna för anslagsberäkningen i övergångsstaten anfört rörande anslag till dylika internationella byråer, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till bestridande av Sveriges andel i kostnaderna under år 1922 för den internationella skiljedomstolens byrå i Haag å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni, 1923 anvisa ett förslagsanslag å 6,100 kronor.

2. Bidrag till bestridande av kostnaderna för interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat.

I anledning av framställning från styrelsen för riksdagens interparlamentariska grupp om extra anslag för åren 1922—1923 för interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat föreslog Kungl. Maj:t nästlidet års riksdag att till bestridande av kostnaderna för interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat för år 1922 å extra stat för samma år anvisa ett förslagsanslag, högst, av 12,000 kronor. Styrelsen hade nämligen anhållit att förutom det sedvanliga beloppet av 2,000 kronor för ifrågavarande ändamål erhålla ett årligt tillfälligt bidrag å 10,000 kronor, vilket vore erforderligt för att unionens nuvarande organisation och särskilt det fasta sekretariatet skulle under de närmaste åren kunna bibehållas. Riksdagen, som ansåg, att det extra bidrag, som borde lämnas för år 1922, kunde begränsas till 8,000 kronor, beviljade å extra stat för år 1922 till bestridande av kostnaderna för interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat för samma år ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor. Nu har styrelsen för riksdagens interparlamentariska grupp hemställt, att för första halvåret 1923 måtte i statsverkspropositionen till nästkommande riksdag uppföras, förutom hälften av det sedvanliga årsbidraget å 2,000 kronor, ett anslag å 4,000 kronor såsom tillfälligt bidrag till bestridande av kostnaderna för den interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat och har styrelsen därvid meddelat, att Danmark för åren 1921—1922 bidragit till byrån med sammanlagt 20,000 kronor samt att Norge förväntades lämna liknande bidrag.

[19.]

Bidrag till bestridande av kostnaderna för interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat.

(Extra anslag.)

Då jag finner den gjorda framställningen välgrundad hemställer jag, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

· såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, 5,000 kronor.

3. Riksdagens interparlamentariska grupp.

[20.] Å *extra* stat för år 1922 anvisade nästlidet års riksdag såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupp under år 1922 ett förslagsanslag, högst, 70,000 kronor.

Riksdagens interparlamentariska grupp.
(Extra anslag.) Styrelsen för riksdagens interparlamentariska grupp har nu i skriftelse den 22 sistlidne oktober begärt framställning till instundande riksdag om ett anslag å *extra* stat för första halvåret 1923 av 24,000 kronor till bestridande av gruppens utgifter under sagda halvår och därvid anfört bl. a. följande.

»Med avseende å gruppens sannolika utgifter för första halvåret 1923 har dess styrelse ansett sig böra räkna med nedanstående siffror:

1. Förvaltningskostnader, trycksaker, porto, maskinskrivning, vård av biblioteket, inköp av litteratur, inbindning o. dyl.	kronor	5,000
2. Resebidrag till den interparlamentariska unionens och det nordiska interparlamentariska förbundets rådsmöten	»	6,000
3. Nordiskt interparlamentariskt delegerademöte, resebidrag	»	5,500
4. Sveriges andel i kostnaderna för arbeten som utföras gemensamt av de tre nordiska gruppernas sekretariat	»	7,500
		<hr/>
	Summa kronor	24,000

Av nämnda poster äro den första, den andra och den fjärde i gruppens budget för kalenderåret 1923 kalkylerade till samma belopp som för år 1922.

Ehuru den största sparsamhet ständigt iakttages, torde, i betraktande av bland annat de nuvarande höga postavgifterna och bokprisen, årsutgifterna under post 1 icke kunna beräknas komma att understiga

det av gruppen föregående är begärda belopp, kronor 10,000, varav hälften sannolikt åtgår under första halvåret 1923. Det är önskvärt, att gruppens boksamling i någon mån utvecklas till ett aktuellt specialbibliotek för litteratur angående det interparlamentariska arbetet och därmed sammanhängande internationella frågor samt att samlingen hålles i tillfredställande skick genom vederbörlig katalogisering och inbindning av arbetena. Särskilt i sistnämnda hänseende hava kristidens höga priser redan tvingat och torde riksdagens nedprutning av posten till kronor 8,000 för år 1922 ytterligare tvinga till över hövan starka inskränkningar.

Någon reduktion av den andra posten synes likaledes icke kunna vara att förvänta, då resekostnaderna till följd av de höga biljettprisen alltjämt icke kunna nedbringas.

Då den interparlamentariska unionens och det nordiska interparlamentariska förbundets rådsmöten hittills i regel hållits under någon av årets sex första månader, och det är antagligt, att så även framdeles kommer att ske, måste hela det för kalenderåret under denna post beräknade beloppet begäras få utgå under första halvåret.

Ej heller beträffande den fjärde posten — kostnader för arbeten som utföras gemensamt av de tre nordiska grupperna — har någon minskning för kalenderåret ansetts kunna göras, då det är önskligt, att samarbetet mellan de nordiska sekretariaten ökas i stället för att avtaga, vilket med all sannolikhet skulle bliva följd, om anslaget till denna post nedsattes. På grund av budgetårets omläggning begäres här hälften av det för gruppen under närmast föregående år beviljade årsanslag 15,000 kronor, således 7,500 kronor.

Något nordiskt interparlamentariskt delegerademöte kommer icke att under år 1923 äga rum i Sverige, varför kostnaden härför bortfaller. Under de senaste åren har ett resebidrag — kronor 4,000 — utgått för gruppens deltagande i nordiska interparlamentariska delegardemöten. Denna summa har dock visat sig vara otillräcklig på grund av de höga biljettprisen. I Danmark och Norge åtnjuta folkrepresentanterna året om fria resor på statsbanorna och statsunderstödda ångbåtslinjer, det vill säga samtliga viktigare förbindelseleder. Då denna förmån icke kan påräknas i Sverige, och det väl knappast är antagligt, att avgifterna för järnvägsresor skola kunna i väsentlig mån nedbringas, har denna post måst höjas och beräknas till kronor 5,500. 1923 års nordiska interparlamentariska delegerademöte som stadgeenligt skall hållas i Norge, torde komma att förläggas till juni månad varför anslaget i sin helhet måste begäras utgå under första halvåret.»

Vid granskning av det framlagda budgetförslaget har jag funnit

vissa inskränkningar i budgeten kunna utan större olägenheter göras. Med hänsyn därtill och jämväl till den nedåtgående prisnivån anser jag statsbidraget kunna beräknas 8,000 kronor lägre än i framställningen ifrågasatts. Jag hemställer alltså det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupp å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, av 16,000 kronor.

4. Bidrag för riksdagens interparlamentariska grupps deltagande i av interparlamentariska unionen anordnad konferens.

[21.] Med bifall till därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beslöt 1921 års riksdag att ej mindre det ursprungligen såsom bidrag till täckande av kostnaderna för den svenska gruppens av den interparlamentariska unionen deltagande i unionens XX:de konferens å *extra* stat för år 1915 anvisade förslagsanslag, 15,000 kronor, än även det anslag av 4,500 kronor, vilket för den händelse den XIX:de konferensen skulle hava ägt rum redan år 1915, ursprungligen anvisats å *extra* stat för år 1916 såsom bidrag till täckande av kostnaderna för den svenska gruppens deltagande i unionens XX:de konferens samma år, skola, därest eller i den mån dessa anslag ej dessförinnan tagits i anspråk, få användas såsom bidrag till täckande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupps deltagande i den interparlamentariska unionens konferens, som kan komma att äga rum år 1922.

Bidrag för riksdagens interparlamentariska grupps deltagande i av interparlamentariska unionen anordnad konferens.
(Extra anslag.)

Av det vid statsverkspropositionen till 1914 års första riksdag fogade statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden den 14 januari 1914 framgår, att, när ovannämnda förslagsanslag, högst, 15,000 kronor, som anvisades på *extra* stat för år 1915, bestämdes till ett så pass högt belopp, anledningen härtill var att konferensen väntades komma att hållas i Amerika.

Med hänvisning härtill förklarade riksdagen vid beviljandet av ifrågavarande anslag, att riksdagen förutsatte att, därest konferensen icke komme att hållas i Amerika eller annorstädes utom Europa, endast det belopp, 4,500 kronor, som eljest beräknats för deltagande i dylik konferens, skulle tagas i anspråk.

Med förmälan att de såsom bidrag till kostnaderna för gruppens deltagande i ifrågavarande konferenser anvisade anslag å 15,000 kronor och 4,500 kronor ännu icke tagits i anspråk har styrelsen för riksdagens

interparlamentariska grupp hemställt om framställning i syfte att omfördä belopp måtte få fortfarande stå till gruppens förfogande, då behov därav yppades. Jag finner gruppens framställning böra i sak tillmötesgå.

Emellertid har uttrönts att ifrågavarande förslagsanslag, högst, 15,000 kronor i riksräkenskapsverkets räkenskaper balanserats till utgiftsresterna under det att extra anslaget å 4,500 kronor överförts till reservationer å föregående års anslag. Då jag icke anser det vara lämplig anordning att av riksdagen anvisade anslag, som icke äro reservationsanslag, på sätt förut skett, överflyttas till ett senare budgetår i stället för att tillfalla kassafonden, anser jag mig böra förorda, att ett avrundat belopp av 20,000 kronor nu av riksdagen för ifrågavarande ändamål äskas såsom reservationsanslag. Erforderlig föreskrift rörande överförande till kassafonden av förenämnda belopp torde i sinom tid böra lämnas av Kungl. Maj:t. Jag får därför hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

såsom bidrag till täckande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupps deltagande i av interparlamentariska unionen anordnad konferens anvisa å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag å 20,000 kronor.

5. Internationella fredsbyrån i Bern.

Å *extra* stat för år 1922 har av riksdagen på grund av väckt motion anvisats ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor till internationella fredsbyrån i Bern. [22.]

Internationella fredsbyrån i Bern.

(*Extra* anslag.)

På grund härav finner jag mig böra föreslå, att ett bidrag till ifrågavarande ändamål nu äskas jämväl för år 1923.

Jag får sålunda, under hänvisning till vad finansministern i sitt förenämnda anförande angående grunderna för anslagsberäkningen i övergångsstaten anført rörande anslag till dylika internationella byråer, hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till internationella fredsbyrån i Bern å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

D. Diverse.

1. Rese- och flyttningersättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag.

[23.]	Jag får hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
<i>Rese- och flyttningersättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag.</i>	upptaga det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till rese- och flyttningersättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag,
(Ordinarie anslag.)	nu kronor 280,000
	med halva beloppet eller . . . » 140,000.

2. Underhåll och reparationer av statens fastigheter i utlandet, möbler m. m.

[24.]	Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
<i>Underhåll och reparationer av statens fastigheter i utlandet, möbler m. m.</i>	upptaga det <i>ordinarie</i> reservationsanslaget till underhåll och reparationer av statens fastigheter i utlandet, möbler m. m.,
(Ordinarie anslag.)	nu kronor 35,000
	med halva beloppet eller . . . » 17,500.

3. Skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m.

[25.]	Kungl. Maj:t föreslog 1921 års riksdag att ordinarie förslagsanslaget skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m. finge i riksstaten för år 1922 uppföras med ett belopp av 800,000 kronor. Under framhållande av angelägenheten att all möjlig sparsamhet iakttoges rörande sagda medels användning, ansåg riksdagen anslaget böra begränsas till 550,000 kronor.
<i>Skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m.</i>	
(Ordinarie anslag.)	

Riksdagen framhöll vidare, att anslaget under år 1920 avsevärt överskridits. Ifrågakarande år utgick från anslaget ett belopp av 1,613,000 kronor huvudsakligen beroende på de ökade telegramkostnaderna och det stora antalet skrivbiträden, som måst anställas för den avsevärda arbetsbörda, som påvilat utrikesrepresentationen under de senare åren, däri inbegripet den ökade expeditionen av pass och därtill hörande skrivelser. Anmärkas må i detta sammanhang, att genom utrikesdepartementets, beskickningarnas och konsulatens ifrågakarande verksamhet en avsevärd

inkomst tillförts statsverket i form av stämpelavgifter, för år 1920 uppgående till 342,000 kronor.

I anledning av riksdagens skrivelse hava omfattande åtgärder vidtagits för att nedbringa utgifterna från anslaget, och på grund av den samtidigt inträffade nedgången i den allmänna prisnivån, torde utgifterna å anslaget under år 1921 komma att begränsas till omkring 1,200,000 kronor.

Visserligen synes mig en höjning av anslaget fullt motiverad i avsikt att bringa anslagssumman till ett verkligare uttryck för de behov, som skola bestridas av densamma, men då föregående riksdag avslagit en sådan framställning, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

upptaga det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till skrivmaterialer, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m.	
nu	kronor 550,000
med halva beloppet eller »	275,000

4. Tryckningskostnader.

Jag får hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att [26.]

upptaga <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till tryckningskostnader		Tryckningskostnader. (Ordinarie anslag.)
nu	kronor 20,000	
med halva beloppet eller »	10,000.	

5. Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att [27.]

upptaga <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar,		Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar. (Ordinarie anslag.)
nu	kronor 35,000	
med halva beloppet eller »	17,500	

6. Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige.

På extra stat för år 1922 har uppförts ett förslagsanslag, högst, 135,000 kronor till upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige. [28.]

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 1 häft.

4

Upplisningsverksamhet i utlandet angående Sverige.

(Extra anslag.)

Samma skäl, som föranledde anslaget beviljande förlidet år, torde tala för, att ett motsvarande anslag anvisas med avseende å 1923, och får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

till upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni år 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst, 67,500 kronor.

7. Hemliga utgifter.

[29.]
Hemliga
utgifter.
(Ordinarie
anslag.)

Vid överbägande av frågan om anslaget till hemliga utgifter alltjämt kan anses erforderligt åtminstone till hela sitt nuvarande belopp, har jag funnit mig böra tillstyrka att för närvarande icke nedsättning sker i det för år beräknade beloppet. Jag erinrar i detta sammanhang därom att ifrågavarande anslag intill år 1921 utgått med avsevärt högre belopp, för år 1920 med 170,000 kronor, men i samband med upptagande å budgeten av anslag till upplysningsverksamhet i utlandet nedsatts till nu utgående belopp av 75,000 kronor.

Jag hemställer, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

upptaga det <i>ordinarie</i> anslaget till hemliga utgifter	
nu	kronor 75,000
med halva beloppet eller »	37,500.

8. Fortsatt utgivande av Sveriges traktater.

[30.]
Fortsatt
utgivande
av Sveriges
traktater.
(Extra anslag.)

Å *extra* stat för år 1922 har uppförts ett förslagsanslag, högst, 9,000 kronor till fortsatt utgivande av Sveriges traktater.

Utgivandet av ifrågavarande aktsamling är av den betydelse att medel för ändamålet även torde böra beviljas för år 1923, men då utgifterna genom uppskjutande av tryckningen av arbetet under första halvåret 1923 torde kunna inskränkas till 2,500 kronor får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till fortsatt utgivande av Sveriges traktater å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor.

9. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m.,

nu kronor 75,000
med halva beloppet eller . . . » 37,500.

[31.]
Kommittéer
och utred-
ningar ge-
nom sak-
kunniga.
m. m.
(Ordinarie
anslag.)

10. Extra utgifter.

Slutligen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

upptaga *ordinarie* reservationsanslaget till extra utgifter

nu kronor 30,000
med halva beloppet eller . . . » 15,000.

[32.]
Extra
utgifter.
(Ordinarie
anslag.)

11. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Under åberopande av vad finansministern förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande behovet av anslag å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att,

i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, till täckande av kostnader för dyrtidstillägg under första halvåret 1923 åt befattningshavare i statens tjänst, tillhörande utrikesdepartementet samt beskickningar och konsulat, å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av kronor 400,000.

Tredje huvudtiteln.

Av tredje huvudtiteln <i>ordinarie</i> anslag, som för 1922 uppgå till	Kr. 3,762,000: —
komma vid bifall till av mig framställda förslag följande anslag att	
<i>för år räknat</i>	höjas med minskas med
nämligen:	
departementet	3,000 —
beskickningar och konsulat	— 27,000
attachéer	44,000 —
	47,000 27,000
vadan alltså <i>ordinarie</i> anslagen, <i>för år räknat</i> , skulle ökas med	» 20,000: —
till	Kr. 3,782,000: —
För tiden 1 januari—30 juni 1923 skulle härav utan angivet belopp kunna upptagas anslaget Handelsattachéer	» 40,000: —
	samt av återstoden Kr. 3,742,000: —
för sistnämnda tid upptagas anslag om tillhoppa	» 1,871,000: —
Å <i>extra stat</i> hava för år 1922 under tredje huvudtiteln anvisats tillhoppa	» 1,376,100: —
Härav belöpa	
å anslag för ändamål, varför anslag ej vidare anses erforderligt	Kr. 76,000: —
samt å anslag för ändamål, varför äskande av 1922 års riksdag ej anses erforderligt	» 190,000: —
	» 266,000: —
För motsvarande ändamål, som för 1922 anvisats, återstående	Kr. 1,110,100: —
föreslås nu för tiden 1 januari—30 juni 1923 anslag, som uppgå till	» 571,600: —
Härutöver föreslås	
till nytt ändamål	» 20,000: —
samt till dyrtidstillägg	» 400,000: —
vadan alltså å <i>extra stat</i> föreslås	Kr. 991,600: —

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt behagade Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
René Gyllenram.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Tredje huvudtiteln.

	Ordinarie anslag	Extra anslag	Sid.
A. Departementet.			
1. Departementschefen, ministern för utrikes ärendena.....	18,000	—	1
2. Departementet.....	236,500	—	2
3. Arvoden åt viss extra personal i utrikesdepartementet m. m.	—	25,500	3
B. Sveriges representation i utlandet.			
1. Beskickningar och konsulat.....	844,000	—	4
2. Arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen.....	—	152,000	10
3. Tillfälliga diplomatiska och konsulära poster i utlandet...	—	15,000	14
4. Extra ortstillägg åt ordinarie och extra personal i utrikesrepresentationen.....	—	250,000	15
5. Ekiperingspenningar.....	15,000	—	15
6. Kontorskostnadsersättningar åt lönade konsulter.....	60,000	—	15
7. Ersättningar till olönade konsulter.....	50,000	—	16
8. Personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter.....	—	2,500	16
9. Attachéer (aspiranter).....	50,000	—	16
10. Militär- och marinattachéer.....	20,000	—	17
11. Handelsattachéer.....	—	—	17
12. Socialattachéer.....	—	—	17
13. Extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat.....	27,500	—	18
14. Ytterligare medel för anställande av extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat.....	—	27,500	18
C. Internationella byråer m. m.			
1. Internationella skiljedomstolens byrå i Haag.....	—	6,100	18
2. Bidrag till bestridande av kostnaderna för interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat.....	—	5,000	19

	Ordinarie anslag	Extra anslag	Sid.
3. Riksdagens interparlamentariska grupp	—	16,000	20
4. Bidrag för riksdagens interparlamentariska grupps deltagande i av interparlamentariska unionen anordnad konferens	—	20,000	22
5. Internationella fredsbyrån i Bern	—	2,000	23
D. Diverse.			
1. Rese- och flyttningsersättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag	140,000	—	24
2. Underhåll och reparationer av statens fastigheter i utlandet, möbler m. m.	17,500	—	24
3. Skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m.	275,000	—	24
4. Tryckningskostnader	10,000	—	25
5. Gottgörelse av kostnader för sjöfolks och nödställda svenska undersåtar	17,500	—	25
6. Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige	—	67,500	25
7. Hemliga utgifter	37,500	—	26
8. Fortsatt utgivande av Sveriges traktater	—	2,500	26
9. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m.	37,500	—	27
10. Extra utgifter	15,000	—	27
11. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	—	* 400,000	27

* Beräknat belopp.

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
VID
LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM
ÅR 1922.

— + —

FÖRSTA SAMLINGEN.

ANDRA BANDET.

Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov:
fjärde, femte och sjätte huvudtitlarna.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
I. Departementet.	
1. Departementschefen	5
2. Departementet	5
II. Lantförsvaret.	
A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.	
1. Arméförvaltningen	8
2. Arméförvaltningens verksamhet	14
3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	15
4. Inkvarteringsordnande i Stockholm	16
5. Ökade arvoden åt lärarpersonalen vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	16
6. Dagavlöningstillägg åt indelt manskap	16
7. Mötesbidrag	18
8. Rekryteringskostnader	19
9. Arméns reservstater	21
10. Arméns personal över stat	23
11. Rese- och traktamentspenningar	23
12. Höjning av dagtraktamenten	24
13. Rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagingsnämndernas ordförande	26
14. Flyttningersättning	26
15. Resestipendier	26
B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.	
1. Penningbidrag och penningtillskott	28
2. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	30
3. Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.	32
C. Undervisning, understöd, expenser m. m.	
1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	37
Vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	62
2. Vissa kostnader för krigsskolans verksamhet	62

	Sid.
3. Studiestipendier	62
4. Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande.....	66
Frivilliga skytteväsendets befrämjande	68
Soldathemsverksamhet	72
5. Skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m.	73
6. Skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden	102
7. Tryckningskostnader	109
8. Vissa arbeten å mobiliseringsverket	111
9. Generalstabens översiktskarta över Sverige	113

D. Förplägnad, intendenturmateriel, reparation, övningar m. m.

1. Mathållning	116
2. Munderingsutrustning	119
3. Kasernutredning, intendenturfordon m. m.	122
Intendenturutrustning åt landstormen	130
4. Inventarier i Södermanlands regementes kasernetablissemang ¹	130
5. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden	132
6. Reparation	135
7. Furagering	149
Inköp av lastautomobiler och traktorer	151
8. Drift och underhåll av personautomobiler	152
9. Truppförbandens övningar	155
10. Vinterrekrytskola vid Södra skånska infanteriregementet	171
11. Sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar	174
12. Fält- och fälttjänstövningar	176
13. Flygövningar	179
14. Förtenning av kokvagnskittlar	181
Vissa intendenturbehov	182

E. Sjukvård m. m.

1. Sjuk- och veterinärvård m. m.	183
2. Arméns bakteriologiska laboratorium	197
3. Nytt sjukhus för Upplands artilleriregemente	197
4. Om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden	198
5. Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	199
Ifrågasatt utrustning av sjukhuståg	200

F. Vapen och ammunition.

1. Vapen och ammunition m. m.	200
2. Fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel	209
3. Anskaffning av gasskydd	213
Övningar med viss teknisk utrustning	214
Vissa artilleribehov m. m.	215

Fjärde huvudtiteln. 111

Sid.

G. Byggnader och ingenjörmateriel.

1. Byggnader, övningsfält och skjutbanor	216
2. Underhåll av maskinella anordningar vid vätgasverket i Boden	222
3. Elektrifiering av Vendes artilleriregementes kasernetablissemang	223
4. Ingenjörmateriel utom flygmateriel	224
5. Underhåll av flygmaterielen	226
6. Förslag av materialier för flygplantillverkning	228
Krigsbrömmaterielens förstärkning	229
Komplettering av viss materiel vid fälttelegrafkåren	230
Vissa fortifikationsbehov	230

H. Diverse.

1. Ersättning för rustning och rotering	232
2. Extra utgifter	232
3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	233
4. Semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare	233

III. Sjöförsvaret.

A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

1. Marinförvaltningen	234
2. Marinförvaltningens verksamhet	234
3. Avlöning till personal vid kårer och stater m. fl.	236
4. Extra biträden å flottans stationer och inom kustfästningarna	236
5. Extra lönetillägg	237
6. Personliga lönetillägg	237
7. Rekryteringskostnader	238
8. Marinens reservstat	243
9. Marinens reservpersonal	244
10. Rese- och traktamentspenningar	244
11. Höjning av dagtraktamenten	244
12. Flyttningersättning	245
13. Resestipendier	246

B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

1. Penningbidrag och penningtillskott	246
2. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	248
3. Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.	249

C. Undervisning, understöd och expenser m. m.

1. Undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m.	250
2. Understöd åt föreningar	251
3. Skrivmaterialier och expenser m. m.	254

Fjärde huvudtiteln.

	Sid.
4. Tryckningskostnader	256
5. Biblioteksverksamheten för underbefäl och manskap vid marinen	257
6. Packutbildningskurs för marinläkarestipendiater över stat och värnpliktiga läkare vid marinen	258

D. Förplägnad, beklädnad m. m.

1. Förplägnad	259
2. Beklädnad	265
3. Kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m.	269
4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	273

E. Övningar.

1. Flottans krigsberedskap och övningar	276
2. Kustartilleriets krigsberedskap och övningar	282
3. Krigsövningar vid kustfästningarna	285
4. Lega och furagering m. m. för hästar vid kustartilleriet	286

F. Sjukvård.

1. Sjukvård för marinen	288
Anskaffning av andningsapparater	289

G. Flytande materiel och byggnader.

1. Flottans nybyggnad och underhåll	290
Krigsfartygsmateriel	306
2. Befästningar, kustartilleriets kaserner m. m.	308
3. Kustartilleriets materiel m. m.	313
4. Elektriska anläggningar inom Vaxholms fästning och på Rindön	318
Vissa framställningar under rubriken »flytande materiel och byggnader»	322

H. Artilleri-, min-, torped-, gnist-, flyg- och annan teknisk materiel.

1. Skjut- och materielförsök samt inskjutning av kanoner	324
2. Jagares förseende med luftkanoner	325
3. Förbättrad projektilutredning för luftkanoner	326
4. Ersättande av förbrukade brisansrör	326
Artilleriammunition för kustfästningarna	327
5. Lyspistoler för kustfästningarna	328
6. Revidering av kustfästningarnas äldre krut m. m.	328
7. Minmateriel för flottan	329
8. Minsvep för kustfästningarna	330
9. Elektrisk kabel för Vaxholms fästning	331
10. Prövning och undersökning av brisanta sprängämnen	331
11. Anskaffning av torpeder	332
12. Modernisering av flottans radiostationer	339
13. Underhåll av flygmaterielen	340

Fjärde huvudtiteln.

v

	Sid.
Avståndsmätningssinstrument för flottans fartyg	341
14. Anskaffning av chifferapparater m. m.	342
15. Försök med teknisk materiel	343
Ifrågasatt anskaffning av teknisk materiel m. m.	344

I. Diverse.

1. Utgivande av läroböcker, beskrivningar, reglementen och instruktioner m. m.	345
2. Extra utgifter	346
3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	347
4. Ersättning för rustning och rotering	347
5. Semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare	348
6. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen	348
Ifrågasatta åtgärder för förberedande av mobiliseringstillverkning	349

K. Sjökarteverket.

1. Avlöning till sjökarteverkets civila personal	350
2. Ålderstillägg åt sjökarteverkets civila personal	351
3. Omkostnader för sjömätningssväsendet	352
4. Utförande av sjömätningar	360
5. Omkostnader för kontroll- och undersökningsväsendet	360
6. Tidskriften »Underrättelser för sjöfarande»	363
Bidrag till en internationell hydrografisk byrå	364

IV. Gemensamt anslag.

1. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	364
---	-----

Bilagor.

1. Stat för Arméförvaltningen för helt år räknat att gälla under tiden 1 januari— 30 juni 1923	366
2. Beräkning av de värnpliktigas tjänstgöringsdagar för tiden 1 januari— 30 juni 1923	367
3. » » statsanslaget till undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser för tiden 1 januari—30 juni 1923	368
4. » » statsanslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. för tiden 1 januari—30 juni 1923	369
5. » » statsanslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden för tiden 1 januari—30 juni 1923	370
6. » » statsanslaget till munderingsutrustning för tiden 1 januari— 30 juni 1923	372

	Sid.
7. Beräkning av statsanslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m. för tiden 1 januari—30 juni 1923	373
8. » » statsanslaget till remontering för tiden 1 januari—30 juni 1923	374
9. » » underhållsdagar för stam- och lejda hästar, remonter m. fl. för tiden 1 januari—30 juni 1923	375
10. » » statsanslaget till furagering för tiden 1 januari—30 juni 1923	376
11. » » » truppförbandens övningar för tiden 1 januari—30 juni 1923	377
12. » » statsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. för tiden 1 januari—30 juni 1923	378
13. » » tjänstgöringsdagar för värnpliktiga m. fl. för tiden 1 januari—30 juni 1923	379
14. » » ordinarie förslagsanslaget till penningbidrag och penningtillskott för tiden 1 januari—30 juni 1923	381
15. Sammanställning av anslagen under riksstatens fjärde huvudtitel för tiden 1 januari—30 juni 1923	382
—————	
Redogörelse för flottans verksamhet under år 1921	389
—————	

Fjärde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 januari 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Hansson anhåller härefter att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om reglerandet av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel för tiden 1 januari—30 juni 1923 och att i sammanhang härmed få anmäla följande till Kungl. Maj:t inkomna skrivelser, nämligen

arméförvaltningens skrivelse den 31 augusti 1921 angående lantförsvarets medelsbehov för tiden 1 januari—30 juni 1923;

arméförvaltningens särskilda skrivelse den 31 augusti 1921 angående motivering av vissa anslagsäskanden;

arméförvaltningens fortifikationsdepartements särskilda skrivelse den 31 augusti 1921 med överlämnande av vissa bilagor till arméförvaltningens framställning angående fortifikationsbehov för första halvåret 1923;

chefens för generalstaben skrivelse den 8 juli 1921 angående vissa anslagsbehov för första halvåret 1923;

svenska furirernas riksförbunds skrivelse den 12 april 1921 angående studiestipendier, ävensom vederbörande myndigheters däröver avgivna yttranden;

skytteförbundens överstyrelses skrivelse den 31 augusti 1921 angående det frivilliga skytteväsendets anslagsbehov för första halvåret 1923, ävensom arméförvaltningens artilleri- och civila departements däröver avgivna utlåtande;

skytteförbundens överstyrelses skrivelse den 28 september 1921 angående dyrtidstillägg under år 1922 åt befattningshavare i överstyrelsens expedition, ävensom arméförvaltningens civila departements däröver avgivna utlåtande;

arméförvaltningens civila departements skrivelse den 25 oktober 1921 angående anslag till soldathemsverksamhet för första halvåret 1923; befälhavarens för Stockholms inskrivningsområde skrivelse den 13 juni 1921 angående förhyrande av lokal för vissa landstormsområdes-expeditioner;

arméförvaltningens skrivelse den 23 september 1921 angående beräkning av anslaget till tryckningskostnader för första halvåret 1923;

chefens för generalstaben särskilda skrivelse den 20 augusti 1921 angående anvisande av medel för fortsättande av vissa arbeten å mobiliseringsverket, ävensom arméförvaltningens däröver avgivna yttrande;

chefens för generalstaben skrivelse den 8 september 1921 angående anvisande av medel för fortsatt utgivande av generalstabens översiktskarta över Sverige, ävensom arméförvaltningens däröver avgivna yttrande;

arméförvaltningens intendentsdepartements skrivelse den 14 oktober 1921 angående nedbringande av kostnaderna för anskaffning av sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar;

arméförvaltningens intendentsdepartements skrivelse den 25 november 1921 angående det beräknade antalet underhållsdagar för lejda hästar och ackordhästar under första halvåret 1923;

arméförvaltningens intendentsdepartements särskilda skrivelse den 31 augusti 1921 angående medelsbehovet för flygövningar;

arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses skrivelse den 1 november 1921 angående beredande av medel för bestridande av kostnader för läkarvård m. m. åt beställningshavare vid skada till följd av olycksfall i tjänsten, ävensom arméförvaltningens däröver avgivna utlåtande;

överstyrelsens för Svenska röda korset skrivelse den 13 juni 1921 angående anslag till befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, ävensom armé- och marinförvaltningarnas däröver avgivna utlåtande;

arméförvaltningens särskilda skrivelse den 31 augusti 1921 angående utrustning till sjukhuståg;

marinförvaltningens skrivelse den 22 augusti 1921 angående reglering av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel avdelning III, sjöförsvaret, för tiden 1 januari—30 juni 1923;

marinförvaltningens särskilda skrivelse den 22 augusti 1921 angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel avdelning III, sjöförsvaret, för tiden 1 januari—30 juni 1923;

marinförvaltningens skrivelse den 9 december 1921 angående anslag till flottans nybyggnad och underhåll för tiden 1 januari—30 juni 1923;

marinförvaltningens skrivelse den 6 september 1921 angående modernisering av verkstäder i Vaxholms fästning samt angående elektriska anläggningar därstädes och på Rindön;

högste befälhavarens över kustflottan skrivelse den 30 juni 1921 angående sjökadetternas kosthåll under förberedande kurs ombord m. m., ävensom marinförvaltningens däröver avgivna yttrande;

högste befälhavarens över kustflottan skrivelse den 8 december 1921 angående behovet av kol för flottans övningar; samt

chefens för sjökarteverket skrivelse den 31 augusti 1921 angående beräkning av utgifterna för sjökarteverket för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Departementschefen yttrar härefter:

De under lantförsvarets avdelning av huvudtiteln upptagna ordinarie anskaffnings-, underhålls- och övningsanslagen hava hittills så gott som undantagslöst beräknats efter den före kristidens inträde rådande prisnivån. Sammalunda har varit förhållandet med åtskilliga ordinarie anslag under sjöförsvarets avdelning av huvudtiteln. Men under det att beträffande lantförsvaret för kompensation av dylik prisberäkning särskilda anslag upptagits till förstärkning icke allenast till anslag av reservationsanslags natur utan även till förslagsanslag, har hittills för sjöförsvarets del förstärkning givits endast till vissa reservationsanslag. Denna begränsning har varit så mycket mera anmärkningsvärd som anslagen under sjöförsvaret i större utsträckning än under lantförsvaret hava natur av förslagsanslag.

I syfte att för den nästföljande statsregleringsperioden möjliggöra en mera träffande beräkning av utgifterna under huvudtiteln anbefalldes Kungl. Maj:t vid utfärdande av regleringsbrev för huvudtiteln för år 1922 vederbörande förvaltningsmyndigheter att vid uppgörandet av förslag till medelsbehovet för år 1923 söka åvägabringa en på den verkliga prisnivån grundad omräkning av de ordinarie anskaffnings-, underhålls- och övningsanslagen.

De sålunda givna riktlinjerna för anslagsberäkningarna har jag sökt genomföra i det förslag till reglering av utgifterna för tiden 1 januari—30 juni 1923, jag nu går att framlägga. Prisnivåns ännu icke inträdda stabi-

Fjärde huvudtiteln.

lisering har därvid givetvis vållat stora svårigheter och tvingat till den största försiktighet vid anslagsberäkningarna. I stort sett torde man emellertid kunna hoppas, att de verkställda beräkningarna skola visa sig bäriga.

Såsom förut nämnts hava vissa anslag under sjöförsvaret av förslagsanslags natur, vilka varit beräknade efter äldre prisläge, hittills icke blivit kompletterade genom förstärkningsanslag. Detta har haft till följd, att å nämnda anslag uppstått avsevärda merutgifter, som fått ersättas av kassafonden. Den nu verkställda omräkningen av dessa anslag kommer följaktligen att medföra en motsvarande avbelastning av kassafonden, varigenom balanseras de av omräkningen föranledda anslagsökningarna.

Genom beslut av 1921 års riksdag har från och med innevarande år genomförts en förändrad uppställning av anslagen under sjöförsvarets avdelning av huvudtiteln. Härigenom har anslagsuppställningen under nämnda avdelning bragts till huvudsaklig överensstämmelse med den från och med år 1920 antagna anslagsuppställningen för lantförsvaret och sålunda vunnits en efter enhetliga grunder genomförd beräkning och benämning av fjärde huvudtitelns anslag, i den mån särskilda förhållanden icke lagt hinder i vägen därför. I sammanhang med godkännandet av nämnda förändrade uppställning av sjöförsvarets anslag framhöll emellertid riksdagen önskvärdheten av, att vid beräkningen av de särskilda anslagen genomfördes, så vitt ske kunde, enahanda grunder, som tillämpades i fråga om beräkningen av lantförsvarets anslag. I anledning härav anbefalldes marinförvaltningen att vid uppgörandet av förslag till sjöförsvarets medelsbehov för år 1923 iakttaga vad riksdagen sålunda uttalat.

Så vitt möjligt har jag sökt följa omförmälda av riksdagen framhållna önskemål. Undantagsvis, då marinförvaltningens framställning rörande medelsbehovet icke lämnat ledning för en anslagsberäkning efter dylika grunder, har jag likväl nödgats låta därmed för närvarande anstå.

För bestridande av dyrtidskostnader vid försvaret har 1921 års riksdag utom huvudtitlarna avsatt ett belopp av 20,000,000 kronor, som skulle stå till förfogande vid uppgörandet av 1922 års tilläggsstat. Därvid har riksdagen uttalat, att nämnda avsättning skett till mötande av de ökade kostnader, som kunde beräknas uppkomma under år 1922 icke blott å anslag, för vilkas förstärkning medel hittills pläгат anvisas, utan även för sådana anslag, särskilt under sjöförsvaret, vilka på grund

av att de varit av förslagsanslags natur icke förstärkts, oaktat utgifterna under anslagen i betänklig grad överstigit de å riksstaten upptagna anslagsbeloppen.

Riksdagens nämnda uttalande om beredande av förstärkning även till vissa anslag, vilka hittills icke förstärkts, har blivit följt i det förslag till tilläggsstat för år 1922, jag i annat sammanhang kommer att framlägga. Av sagda förslag framgår, att det av riksdagen avsatta beloppet, 20,000,000 kronor, visat sig fullt tillräckligt för det med avsättandet åsyftade ändamål att bereda förstärkning till vissa ordinarie anslag. De framställningar till riksdagen om beredande av medel å tilläggsstat, jag därutöver kommer att föreslå, avse dels täckande av merutgifter å vissa reservationsanslag för år 1921 dels ock vissa behov, vilka syntes mig vara av sådan natur, att med deras tillgodoseende icke borde anstå till påföljande statsregleringsperiod.

I. Departementet.

1. Departementschefen.

[1.]

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie anslaget till departementschefen,

nu kronor 24,000: —
med halva beloppet eller..... » 12,000: —

2. Departementet.

[2.]

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande år upptaget med 304,000 kronor.

Å försvarsdepartementets stat finnes uppförd en anslagspost å 26,000 kronor för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. I denna post ingår ett tidigare särskilt för sig å staten upptaget arvode av 500 kronor till en stentryckare vid generalstabens litografiska anstalt.

[2.]

För beredande av extra lönetillägg åt bemälda stentryckare med 125 kronor för år räknat har å extra stat för år 1922 anvisats ett anslag å sistnämnda belopp.

Framställning
av armé-
förvaltningen.

Arméförvaltningen har nu anfört, att av ett mellan Kungl. Maj:t och kronan samt A. Börtzells tryckeriaktiebolag den 21 november 1903 upprättat för 20 års tid, räknat från och med den 1 januari 1904, gällande kontrakt inhämtades, att ifrågavarande arvode tillkomme nämnda bolag, mot skyldighet för bolaget att ombesörja tryckningen av alla från lantförsvarets kommandoexpedition utgående generalorder och övriga skrivelser.

Oberoende av nämnda kontrakts innehåll och ehuru utgifterna för ifrågavarande skrivelser mångfaldigande numera närmast hade karaktären av en expenskostnad, utkvitterades såväl nämnda arvode som det extra lönetillägget jämte härå belöpande dyrtidstillägg, enligt vad som framginge av försvarsdepartementets räkenskaper, av en hos bolaget anställd arbetare.

På grund härav och med hänsyn till önskvärdheten av att förevarande obetydliga belopp till extra lönetillägg — enligt hittills tillämpade regler allenast 62 kronor 50 öre för första halvåret 1923 — kunde ur riksstaten uteslutas, ansåge sig arméförvaltningen bära ifrågasätta, huruvida icke kostnaderna för expensutgifterna i fråga lämpligen borde under det nuvarande kontraktets giltighetstid bestridas av för försvarsdepartementet avsedda expensmedel.

Departements-
chefen.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit finner jag mig bära tillstyrka. I överensstämmelse härmed skulle det under fjärde huvudtiteln, avd. Lantförsvaret, uppförda anslaget till extra lönetillägg icke vidare erfordras, varjämte den å staten för försvarsdepartementet upptagna anslagsposten för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ävensom statens slutsumma skulle minskas med 500 kronor.

Av det i enlighet härmed under nu förevarande anslag beräknade årsbeloppet (304,000 — 500 =) 303,500 kronor torde för tiden 1 januari —30 juni 1923 bära upptagas hälften eller 151,750 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande stat för försvarsdepartementet att tillämpas från och med år 1923:

Fjärde huvudtiteln.

7

Stat.

[2.]

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 272,000: —
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i> »	6,000: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m m., <i>förslagsanslag, högst</i>	» 25,500: —
<hr/>	
<i>Förslagsanslag</i>	kronor 303,500: —

dels ock upptaga ordinarie förslagsanslaget till departementet,
nu kronor 304,000: —
med » 151,750: —

II. Lantförsvaret.

A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

[3.]

1. Arméförvaltningen.

Ordinarie förslagsanslaget till arméförvaltningen är för år 1922 upptaget med 550,136 kronor.

Beträffande den för arméförvaltningen gällande staten har ämbetsverket gjort framställning om följande ändringar, nämligen utbytande av en kontorsbiträdesbefattning mot en kanslibiträdesbefattning, anvisande av särskilda medel till ersättning för sakkunnigt biträde hos arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse samt ändrad benämning av ombudsmannabefattningen.

Ifrågasatt utbytande av en kontorsbiträdesbefattning mot en kanslibiträdesbefattning.

Enligt staten för arméförvaltningen skola hos ämbetsverket finnas anställda 5 kvinnliga kontorsskrivare, 8 kvinnliga kanslibiträden och 13 kvinnliga kontorsbiträden. Före genomförandet av den nya löneregleringen för statsdepartement och centrala ämbetsverk benämndes dessa befattningshavare kvinnliga biträden av respektive tredje, andra och första lönegraden.

Arméförvaltningens civila departements skrivelse den 8 juni 1920.

Under erinran om att Kungl. Maj:t den 6 februari 1920 beslutat decentralisering av vissa ärenden rörande Vadstena krigsmanshuskassa och invalidhusfonden, anförde arméförvaltningens civila departement i skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 juni 1920, bland annat, att, ehuru de nytillkomna arbetsuppgifter, som härigenom kommit att påvåla arméförvaltningens pensionskontor, syntes motivera inrättandet inom arméförvaltningen av en ny kvinnlig biträdesbefattning av tredje lönegraden, departementet emellertid sökt finna en utväg att, tills omfattningen av den nya arbetsbördan blivit fullt känd, provisoriskt tillgodose pensionskontorets ökade behov av arbetskrafter utan ökning i antalet biträden.

[3.]

Enär av vissa skäl någon minskning i arbetsbördan under åren 1920 och 1921 syntes kunna väntas å arméförvaltningens revision, ansåge departementet nämligen, att ett av de därstädes för siffergranskning anställda kvinnliga biträdena av första lönegraden borde kunna under nämnda år tagas i anspråk för pensionskontorets räkning, varvid en lämplig fördelning av de nuvarande och de nytillkommande arbetsuppgifterna syntes kunna verkställas mellan detta biträde och det förut för pensionskontoret avsedda kvinnliga biträdet. På grund av arten av det arbete, som skulle komma att åligga ifrågavarande kvinnliga biträden, finge emellertid stora anspråk ställas på deras såväl arbetsförmåga som omdöme och noggrannhet. Vid sådant förhållande och då det arbete, som komme att åvila det ifrågasatta nya biträdet, syntes bliva fullt jämförligt med de kvinnliga registratorernas åligganden, för vilka utginge avlöning efter tredje lönegraden, erfordrades det, att sådana åtgärder vidtoges, att pensionskontorets nya, från revisionen överflyttade biträde tillförsäkrades en avlöning, som motsvarade ifrågavarande arbetsprestationers värde. Medel borde sålunda ställas till förfogande för att antingen höja avlöningen för ett biträde i första lönegraden till avlöning för ett biträde i tredje lönegraden eller att bereda dels ett biträde av andra lönegraden fyllnad till avlöning såsom biträde i tredje lönegraden, dels ett biträde i första lönegraden fyllnad till avlöning såsom biträde av andra lönegraden.

Med anledning av denna framställning medgav Kungl. Maj:t genom brev den 30 juni 1920, att från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter finge utgå ett belopp av högst 600 kronor att användas till beredande åt ett kvinnligt biträde i dåvarande första lönegraden av fyllnad till avlöning såsom biträde av dåvarande andra lönegraden under tiden från och med den 1 juli 1920 till och med utgången av år 1921.

Kungl. brev
den 30 juni
1920.

Arméförvaltningen har nu framhållit, att vad civila departementet i sin förenämnda skrivelse anført rörande behovet av arbetskrafter å pensionskontoret ägde tillämplighet jämväl för år 1922 samt för tiden därefter. Den erfarenhet, som hittills vunnits angående arbetsbördans storlek, hade nämligen ådagalagt, att den hittills på försök tillämpade anordningen borde erhålla en definitiv utformning. Arméförvaltningen ville i detta sammanhang erinra om, att arbetet å pensionskontoret numera ytterligare ökats genom de nya arbetsuppgifter, som tillagts arméförvaltningens civila departement jämlikt kungörelsen den 13 maj 1921 om ändrad lydelse av §§ 16 och 17 i förordningen den 15 november

Arméförvaltningens
förevarande
framställning.

[3.] 1912 angående arméns reserver av befäl och civilmilitär personal. Enligt nämnda kungörelse skulle sålunda civila departementet pröva ansökningar rörande pension till den i förordningen avsedda personal m. m. Härigenom komme vissa uppgifter, såsom utfärdande av pensionsbrev för personalen, granskning av pensionsutbetalningarna m. m. — i likhet med vad hittills varit fallet i fråga om pension åt f. d. reservstatspersonal — att anförtros åt pensionskontoret.

I särskild framställning komme arméförvaltningen att avgiva förslag om anvisande av medel för beredande under år 1922 av erforderlig avlöningsfyllnad åt ett kvinnligt kontorsbiträde med avlöning enligt avd. C. 2 i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

Då den i civila departementets ovanberörda skrivelse förutsedda minskningen i arbetet å revisionen syntes bliva bestående, torde pensionskontorets behov av ökade arbetskrafter från och med år 1923 kunna tillgodoses på det sätt, att, med uteslutande ur staten av en utav de för år 1922 uppförda för revisionen avsedda kontorsbiträdesbefattningarna med avlöning enligt avd. C. 2 i nämnda avlöningsreglemente, i staten uppfördes ett biträde i högre avlöningsgrad. Ehuru förberörda ökade arbetsuppgifter skulle kunna motivera ett återupptagande av förslaget att uppföra nämnda biträde såsom kontorsskrivare med avlöning enligt avd. C. 5 i avlöningsreglementet, ansåge arméförvaltningen sig dock med hänsyn till Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut den 30 juni 1920 böra allenast hemställa, att biträdesbefattningen i fråga i staten upptoges såsom kanslibiträde med avlöning enligt avd. C. 3 i avlöningsreglementet. Härav torde föranledas en ökning av anslaget till arméförvaltningen med ett till omkring 414 kronor för helt år beräknat belopp.

Departements-
chefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har i samband med decentralisering av vissa ärenden, som tidigare avgjorts av Kungl. Maj:t, behov av mera kvalificerad kvinnlig arbetskraft yppat sig inom arméförvaltningens pensionskontor, och har Kungl. Maj:t i anledning härav för tiden 1 juli 1920—31 december 1921 från anslaget till extra utgifter anvisat medel för beredande åt ett kvinnligt biträde i förutvarande första lönegraden av fyllnad till avlöning såsom biträde i förutvarande andra lönegraden. Med hänsyn till viss kvantitativ minskning av arbetsbördan å arméförvaltningens revision har däremot ökning av antalet befattningar icke ansetts erforderlig.

[3.]

Jämväl för år 1922 har en motsvarande anordning befunnits nödvändig, varför Kungl. Maj:t, uppå därom av arméförvaltningen gjord framställning, genom brev den 18 november 1921 medgivit, att från anslaget till extra utgifter må utgå ett belopp av högst 414 kronor att användas till beredande under år 1922 åt ett kvinnligt kontorsbiträde hos arméförvaltningen med avlöning enligt avd. C. 2 i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, av fyllnad till avlöning såsom kvinnligt kanslibiträde med avlöning enligt avd. C. 3 i nämnda reglemente.

Arméförvaltningen har nu hemställt, att denna fråga måtte från och med år 1923 definitivt lösas genom uppflyttning av en å staten för ämbetsverket upptagen kontorsbiträdesbefattning till kanslibiträdesbefattning. Då emellertid den igångsatta utredningen beträffande ordnandet av den centrala förvaltningen under försvarsdepartementet och därmed sammanhängande frågor ännu icke slutförts, torde icke nu böra vidtagas någon ändring i fråga om de å ordinarie stat upptagna befattningarna inom ämbetsverket, utan synes den nuvarande provisoriska anordningen lämpligen böra gälla tillsvidare även efter utgången av innevarande år.

*Ersättning för sakkunnigt biträde hos arméförvaltningens
sjukvårdsstyrelse.*

Å gällande stat för arméförvaltningen är upptagen en anslagspost å, förslagsvis, högst 96,000 kronor för avlöning till icke-ordinarie befattningshavare, tillfällig renskrivningskostnad, merkantilt eller tekniskt utbildad konsulent samt till upprätthållande av arkitektgöromålen å arméförvaltningens fortifikationsdepartement.

I skrivelse den 26 oktober 1920 framhöll arméförvaltningen, bland annat, att ärenden, som det jämlikt instruktionen för ämbetsverket den 31 december 1919 § 13 tillkomme arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse att handlägga, vore av synnerligen vitt skild natur och för tillfredsställande utredning ofta erfordrade samarbete med sakkunniga å olika områden utöver det, som jämlikt gällande författningar kunde lämnas av arméförvaltningens departement eller av andra statsmyndigheter. Så hade organisationen av arméns ögonsjukvård och tandvård nödvändiggjort tillkallandet av särskilda specialister å dithörande områden; ärenden rörande ersättningsanspråk för skada eller sjukdom i tjänsten,

Arméförvaltningens skrivelse den 26 oktober 1920.

- [3.] exempelvis en sinnessjukdoms eller tuberkulös lungsjukdoms samband med den militära tjänstgöringen, påfordrade ej sällan specialgranskning såväl från rent medicinsk som från militärmedicinsk författningssynpunkt för att säkerställa å ena sidan den enskilda personens rätt, å andra sidan statens behöriga intressen; inköp och besiktning av dyrbarare materiel (instrumentarier) nödvändiggjorde likaledes ej sällan fackmans utlåtande.

Sjukvårdsstyrelsen hade hittills i de olika fallen kunnat erhålla biträde från olika personer, läkare eller teknici, utan att särskilda kostnader härigenom behövt drabba statsverket. Med hänsyn till de stora fordringar, som måste krävas vid handläggning av dylika ärenden, och till det ökade antalet av dessa senare, kunde denna utväg av självförstådda skäl emellertid i längden icke anlitas.

Då det användas tillvägagångssättet i varje fall syntes vara det för staten ändamålsenligaste för ernående av angivna syfte, syntes därför ett mindre anslag böra ställas till sjukvårdsstyrelsens förfogande.

På grund härav hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen äska förslagsvis 2,000 kronor till ersättning för sakkunnigt biträde åt sjukvårdsstyrelsen. Behövliga medel för ersättning åt speciellt sakkunniga såsom biträden vid behandling av sjukvårdsärenden borde, i likhet med vad som vore fallet med posten för merkantilt eller tekniskt utbildad konsulent, uppföras å arméförvaltningens stat och ställas till sjukvårdsstyrelsens disposition. Intill dess så skett, borde för dylikt ändamål erforderliga medel särskilt anvisas.

Kungl. brev
den 11 februari
1921.

Genom brev den 11 februari 1921 ställde Kungl. Maj:t till sjukvårdsstyrelsens förfogande för sålunda angivet ändamål ett belopp av högst 2,000 kronor att för år 1921 utgå från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter; och förklarade sig Kungl. Maj:t vilja framdeles på förnyad framställning taga under omprövning frågan om eventuellt anvisande av medel till gäldande av dylika utgifter under år 1922. Härjämte anbefalldes Kungl. Maj:t arméförvaltningen att i sammanhang med framställning om medelsbehovet för år 1923 avgiva förslag angående bestridandet av utgifter för ifrågavarande ändamål från och med sistnämnda år.

Arméförvaltningens
föreläggande framställning.

Arméförvaltningen har nu hemställt, att för ifrågavarande ändamål erforderliga medel, förslagsvis 2,000 kronor för helt år räknat, måtte — i likhet med vad från och med år 1922 vore fallet med posten till merkantilt eller tekniskt utbildad konsulent — beräknas under den i

staten för arméförvaltningen för avlöning till icke-ordinarie befattningshavare m. m. upptagna anslagsposten. [3.]

Under erinran, att Kungl. Maj:t jämväl för år 1922 från anslaget till extra utgifter anvisat högst 2,000 kronor till bestridande av ifrågasvarande kostnader, och då av vad i ärendet förekommit synes framgå, att förevarande medelsbehov är av stadigvarande natur, finner jag mig böra tillstyrka det av arméförvaltningen framställda förslaget, att för beredande av ersättning för sakkunnigt biträde åt sjukvårdsstyrelsen uti den å staten för arméförvaltningen uppförda anslagsposten till avlöning åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. upptages ett belopp av 2,000 kronor.

Departements-
chefen.

Ifrågasatt ändrad benämning av ombudsmannabefattningen.

Å arméförvaltningens stat finnes upptagen en ombudsman med lön enligt 15:e lönegraden av avdelning B uti den i gällande avlöningsreglemente intagna löneplanen.

Arméförvaltningen har anført, att ämbetsverket funne den å staten uppförda ombudsmannen lämpligen böra, i likhet med befattningshavare med motsvarande åligganden i vissa andra verk såsom kammarkollegium och marinförvaltningen, benämnas advokatfiskal. En sådan åtgärd skulle jämväl hava historisk hävd för sig. På arméförvaltningens stat hade nämligen tidigare varit uppförd en advokatfiskalstjänst, vilken i avlöningshänseende varit likställd med sekreterar- och kamrerarbefattningarna. Vid den av 1880 års riksdag beslutade löne regleringen för arméförvaltningen hade emellertid denna tjänst indragits, och hade i stället på arméförvaltningens stat anvisats visst belopp som arvode till ett juridiskt biträde. Nämnda arvode hade sedermera i sin tur indragits, i samband med att den nuvarande ombudsmannatjänsten från och med år 1920 uppförts å arméförvaltningens stat.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Då såsom förut nämnts utredningen beträffande ordnandet av den centrala förvaltningen under försvarsdepartementet m. m. ännu ej avslutats, finner jag icke skäl att nu biträda förevarande förslag, utan synes med avgörandet av denna fråga lämpligen kunna tillsvidare anstå.

Departements-
chefen.

Sammanfattning.

I enlighet med vad sålunda anförts har jag låtit uppgöra förslag till ny stat för arméförvaltningen (se Bil. 1), och slutar denna å 552,136

- [3.] kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 torde anslaget till arméförvaltningen bära upptagas med hälften av nämnda belopp eller 276,068 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med godkännande av berörda förslag till stat, upptaga ordinarie förslagsanslaget till arméförvaltningen,

nu	kronor 550,136:—
med	» 276,068:—

- [4.]

2. Arméförvaltningens verksamhet.

Till förstärkning av arbetskrafterna i arméförvaltningen anvisades å extra stat för åren 1920 och 1921 ett förslagsanslag, högst, 35,800 kronor. Anslaget var avsett för beredande av avlöning åt följande extra personal hos ämbetsverket, nämligen 1 tjänsteman av tredje lönegraden, 3 tjänstemän av andra lönegraden, 1 tjänsteman av första lönegraden, 1 kvinnligt biträde av tredje lönegraden, 1 kvinnligt biträde av andra lönegraden samt 1 vaktmästare, ävensom för vikariatsersättning.

Med anledning av den föreslagna löneregleringen för befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk upptogs ifrågasvarande anslag uti nästlidet års statsverksproposition med ett till 50,300 kronor förhöjt belopp; och blev det för år 1922 sålunda äskade anslaget av riksdagen anvisat.

Då, enligt vad arméförvaltningen anmält, samma behov av arbetskrafternas förstärkning kommer att föreligga under förra halvåret 1923 som under innevarande år, torde jämväl för nämnda halvår bära anvisas för ändamålet erforderligt extra anslag.

Det för år 1922 anvisade anslagsbeloppet, 50,300 kronor, var beräknat på grundvalen av det utav Kungl. Maj:t framlagda löneregleringsförslaget. Med anledning av den ändring härutinnan, som av riksdagen beslutats beträffande de förutvarande tjänstemännens av andra graden placering å den nya löneskalan, bör detta belopp för år räknat minskas med 2,736 kronor till 47,564 kronor. För tiden januari—juni 1923 torde bära upptagas hälften härav eller i avrundat tal 23,800 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av arméförvaltningens verksamhet å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, 23,800 kronor.

3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.

[5.]

(Avlöningsanslaget.)

Sedan riksdagen genom skrivelse den 16 juni 1921, n:r 351, meddelat sitt beslut i anledning av Kungl. Maj:ts till riksdagen gjorda framställning angående löneroglering för arméns och marinens personal, uppdrog Kungl. Maj:t den 29 i samma månad åt de särskilt tillkallade sakkunniga, vilka utarbetat förslag till nämnda löneroglering, att

dels med anledning av riksdagens i sammanhang med dess omförmälda beslut angående lönerogleringen gjorda uttalande (berörda skrivelse sid. 10—11) avgiva de förslag, som erfordrades för underställande av frågan om samtliga enligt samma beslut utgående arvoden 1922 års riksdags prövning,

dels taga under överbägende, huruvida i anledning av uttalanden av 1921 års riksdag (berörda skrivelse sid. 9) eller under kamrarnas överläggning rörande omförmälda löneroglering vissa i löneplanerna för officerare och underofficerare upptagna befattningshavare borde bättre tillgodoses i avlöningshänseende, än enligt nämnda löneplaner skett, samt avgiva därav föranledda förslag,

dels ock i anledning av riksdagens uttalande i ämnet (berörda skrivelse sid. 11) verkställa utredning och eventuellt avgiva förslag till bestämmelser att underställas riksdagens prövning angående särskild eki-peringshjälp vid första anställningen som officer eller underofficer samt rörande särskild ersättning i vissa fall vid tjänstgöring å egen förläggningssort.

Enär ifrågavarande utredning ännu icke hunnit slutföras, är jag icke nu i tillfälle att underställa dessa frågor Kungl. Maj:ts prövning, men är det min avsikt att framdeles under loppet av innevarande års riksdag föreslå avlåtande till riksdagen av proposition i ämnet. Då emellertid de förslag, som sålunda kunna komma att för riksdagen framläggas, äro av beskaffenhet att inverka på beräkningen av vissa anslag under fjärde huvudtiteln, däribland anslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl., kan medelsbehovet under dessa anslag för närvarande allenast approximativt beräknas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtas angående vissa lönefrågor vid armén och

- [5.] marinen, tillsvidare beräkna ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. till 19,780,000 kronor.

[6.] **4. Inkvarteringsordnande i Stockholm.**

I riksstaten för år 1922 finnes för inkvarteringsordnande i Stockholm å ordinarie stat upptaget ett reservationsanslag å 21,450 kronor. Anslaget, som är avsett att utgöra ett bidrag till Stockholms stad för beredande av lindring i stadens inkvarteringskostnader, utbetalas i sin helhet vid kalenderårets slut till stadens kassa. För tiden januari—juni 1923 erfordras alltså icke något anslag för nu ifrågasvarande ändamål. På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till inkvarteringsordnande i Stockholm utan angivet belopp.

[7.] **5. Ökade arvoden åt lärarpersonalen vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet.**

Med hänvisning till vad under punkten 5 anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtas angående vissa lönefrågor vid armén och marinen, tillsvidare under fjärde huvudtiteln, avd. Lantförsvaret, för ökade arvoden åt lärarpersonalen vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna ett förslagsanslag, högst, 2,150 kronor.

[8.] **6. Dagavlöningsstillägg åt indelt manskap.**

Till beredande av ersättning åt indelt manskap för den ökade tjänstgöring, som till följd av 1901 års härordning ålagts detsamma, har riksdagen, på Kungl. Maj:ts förslag, alltsedan år 1902 årligen anvisat

[8.]

ett förslagsanslag på extra stat. Ersättningen har utgått i form av tillägg till dagavlöningen med visst belopp för dag för tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar. Enligt de i avlöningsreglementet för fast anställt manskap vid armén och marinen av den 29 juni 1921 intagna övergångsbestämmelserna utgår dagavlöningsstillägget med 2 kronor 50 öre för dag.

För ifrågavarande ändamål är i riksstaten för år 1922 uppfört ett förslagsanslag av 115,000 kronor, beräknat efter ett antal av sammanlagt 46,000 tjänstgöringsdagar.

Arméförvaltningen har anfört, att om och i den mån indelt manskap behövde även under första halvåret 1923 inkallas för tjänstgöring såsom underbefäl, instruktörer eller beställningsmän vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar, syntes, enär för sådan tjänstgöring torde böra utgå dagavlöningsstillägg enligt de i ovannämnda avlöningsreglemente fastställda grunder, anslag för ifrågavarande ändamål erfordras jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923. Då arméförvaltningen emellertid icke ägde kännedom om, i vilken omfattning indelt manskap kunde komma att under sistnämnda tid tagas i anspråk för tjänstgöring av nu berörda art, kunde ämbetsverket på grund härav icke beräkna storleken av det anslag, som för ändamålet krävdes.

Arméförvaltningens framställning.

I likhet med vad hittills under en följd av år varit fallet, torde det bliva nödvändigt att jämväl under förra halvåret 1923 inkalla indelt manskap till tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktörer eller beställningsmän vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar, och torde man i sådant avseende för nyssnämnda halvår böra räkna med hälften av det för innevarande år beräknade antalet tjänstgöringsdagar eller 23,000. Det erforderliga anslagsbeloppet skulle således uppgå till $(23,000 \times 2:50 =) 57,500$ kronor.

Departementets chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utbetalande av *tillägg till dagavlöning åt indelt manskap* under tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av 57,500 kronor.

[9.]

7. Mötesbidrag.

Under de senare åren har å riksstaten varit uppfört ett extra förslagsanslag för tilldelande av mötesbidrag åt vissa officerare och underofficerare med vederlikar.

Såsom för riksdagen tidigare anmälts, är anslaget avsett att användas i huvudsak sålunda, att till de gifta officerare och underofficerare med vederlikar vid icke kasernerade infanteriregementen, vilka icke äga sitt stadigvarande hemvist vid eller i omedelbar närhet till vederbörligt regementes mötesplats, skall under den tid, de äro beordrade att för deltagande i vissa skolor eller övningar tjänstgöra å mötesplatsen, utgå ett särskilt mötesbidrag med följande belopp, nämligen: till överste, överstelöjtnant, major och kapten med vederlikar 3 kronor samt till löjtnant, underlöjtnant, fänrik, fanjunkare och sergeant med vederlikar 2 kronor 50 öre. Enahanda bidrag skall även utgå till de gifta officerare och underofficerare med vederlikar vid berörda regementen, som äga sitt stadigvarande hemvist vid eller i omedelbar närhet till regementets mötesplats, för den tid, de äro beordrade att för deltagande i ifrågavarande skolor och övningar tjänstgöra å regementets å annan plats belägna förläggningssort.

Anslaget är för år 1922 upptaget med 35,000 kronor och beräknat för hela Södra skånska infanteriregementet samt för nio kompanier av Första och Andra livgrenadjärregementena efter i genomsnitt 20,000 kronor för helt regemente.

Jämväl under första halvåret 1923 torde böra utgå mötesbidrag enligt i huvudsak samma grunder som de hittills gällande.

Enligt vad arméns kasernbyggnadsnämud meddelat, torde kasernetablissemangen för Första och Andra livgrenadjärregementena, utbyggda under iakttagande av de utav riksdagen beslutade inskränkningarna, kunna till regementena överlämnas omkring den 1 november 1922. För tiden därefter skulle alltså endast Södra skånska infanteriregementet, vars kasernbyggnadsarbeten tillsvidare uppskjutits, återstå såsom icke kasernerat. Vid sådant förhållande torde förvarande anslag böra för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagas med hälften av det för ett regemente under helt år beräknade beloppet, 20,000 kronor, eller således med 10,000 kronor.

Skulle mot förväntan kasernetablissemangen för de regementen, för vilka mötesbidrag icke nu beräknas, ej bliva färdigtällda före utgången av år 1922, torde kostnaderna för mötesbidrag åt personal vid sådant regemente under den tid, varom här är fråga, ändock få av anslaget bestridas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [9.]

att för tilldelande av *mötesbidrag* åt vissa officerare och underofficerare jämte vederlikar å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 auvisa ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

8. Rekryteringskostnader.

[10.]

Ordinarie reservationsanslaget till rekryteringskostnader är i riksstaten för år 1922 upptaget med ett belopp av 584,000 kronor.

Anslaget är beräknat sålunda:

Titel I. Rekryteringsmedel	kronor 300,000: —
Titel II. Avskedspremier.....	» 264,000: —
Titel III. Civilanställning	» 20,000: —
	<hr/>
	Summa kronor 584,000: —

Arméförvaltningen har anført, att det med hänsyn till gällande regler rörande den normala tiden för manskapets tillträde till anställning vid armén visserligen syntes kunna ifrågasättas, huruvida icke för tiden 1 januari—30 juni 1923 skulle av förevarande anslag erfordras allenast en mindre del.

Arméförvaltningens framställning.

Då emellertid efter ikraftträdandet av avlöningsreglementet för fast anställt manskap vid armén och marinen den 29 juni 1921 anställning vid annan tid än anställningsårets början torde komma att äga rum i större utsträckning, än vad hittills varit fallet, funne sig arméförvaltningen icke kunna för första halvåret 1923 föreslå upptagaude av mindre än hälften av det under anslagsposten till *rekryteringsmedel* för år 1922 beräknade belopp.

Vad posterna till *avskedspremier* och *civilanställning* anginge, torde desamma, med hänsyn till vederbörande regementschefers befogenhet att meddela manskap avsked, oberoende av den vanliga kontraktstiden, tagas i anspråk i ungefär lika stor omfattning under kalenderårets olika delar.

Arméförvaltningen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppföra ordinarie reservationsanslaget till rekryteringskostnader med 292,000 kronor.

[10.]
Departements-
chefen.

Enligt gällande bestämmelser sker anställning av volontärer i regel från och med den 1 november. Volontär må dock antagas intill den 15 januari, därest vederbörande truppförbandschef finner honom kunna deltaga i och tillgodogöra sig pågående utbildning, varjämte vapenför värnpliktig må under sin första tjänstgöring och intill slutet av närmast följande repetitionsövning ävensom inom ett år efter nämnda repetitionsövning när som helst kunna antagas till volontär. Tiden för den första anställningen bestämmes till 2, 3 eller 4 år, räknat från och med den 1 november. Med volontär må träffas förnyat tjänsteavtal, för varje gång omfattande en tid från omkring $\frac{1}{2}$ till högst 2 år, räknat från utgången av förut avtalad tjänstetid.

Med hänsyn till rådande rekryteringssvårigheter hava truppförbandscheferna under de senare åren erhållit tillstånd att, utan hinder av nyss angivna bestämmelser, undantagsvis och efter särskild prövning beträffande varje förekommande fall antaga volontärer på obestämd anställningstid, dock utlöpaude med utgången av månad, och med uppsägning enligt överenskommelse.

Under den senaste tiden har tillströmningen av rekryter väsentligt ökats. Huru förhållandena i detta avseende kunna komma att gestalta sig under det rekryteringsår, som tager sin början hösten 1922, är visserligen svårt att nu bedöma, men synes man hava skäl att antaga, att den under ifrågavarande rekryteringsår erforderliga nyanställningen av volontärer åtminstone vid flertalet truppförband skall hava kunnat äga rum redan före utgången av kalenderåret 1922.

Vad härefter angår tiden för avgång från volontäranställning, måste man under förra halvåret 1923 räkna med en icke obetydlig sådan avgång, vadan medel till avskedspremier och civilianställning för detta halvår givetvis komma att erfordras. Då, såsom förut nämnts, anställning av volontärer regelrätt äger rum från och med den 1 november, torde man dock kunna antaga, att det övervägande antalet kontrakt utlöpa under senare halvåret.

På grund av vad nu anförts finner jag mig icke kunna tillstyrka arméförvaltningens hemställan, att förevarande anslag för tiden januari—juni 1923 måtte upptagas med hälften av de för helt år under de olika titlarna beräknade belopp, utan synes mig en tredjedel av sammanlagda årsbeloppet, eller i runt tal 195,000 kronor, vara för ändamålet tillräckligt; och torde det ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles taga under omprövning frågan om medlens fördelning å de särskilda anslagstitlarna.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [10.]

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till rekryteringskostnader,

nu	kronor 584,000: —
med	» 195,000: —

9. Arméns reservstater.

[11.]

Enligt 1914 års härordningsbeslut skulle uppsättas två särskilda reservstater vid armén, nämligen en reservstat för officerare och underofficerare och en reservstat för fältläkarkåren. Reservstaternas första uppsättande skulle ske under en period av fem år (1916—1920), vid vars slut reservstaterna skulle omfatta följande antal beställningar, nämligen 2 generalsbeställningar, 7 överstebeställningar, 29 majorsbeställningar, 114 kompaniofficersbeställningar, 120 underofficersbeställningar, 2 fältläkarbeställningar, 12 regementsläkarbeställningar och 6 bataljonsläkarbeställningar.

Den sålunda beslutade organisationen är från och med år 1920 fullt genomförd.

Den från och med år 1921 gällande *staten för officerare och underofficerare å reservstat vid armén* slutar å ett belopp av 415,000 kronor och *staten för fältläkarkårens reservstat* å ett belopp av 58,200 kronor. Härtill komma kostnaderna för utbetalande av dagavlönning under tjänstgöring samt rese- och traktamentsersättning under resor till och från tjänstgöringen; allt beräknat efter vissa av riksdagen godkända grunder.

I enlighet härmed är anslaget till arméns reservstater för innevarande år beräknat sålunda:

A. Reservstaten för officerare och underofficerare:

Löner enligt stat	kronor 415,000: —
Dagavlönning, förslagsvis	» 22,113: —
Rese- och traktamentsersättning, förslagsvis	» 9,104: —
	<hr/> kronor 446,217: —

B. Fältläkarkårens reservstat:

Löner enligt stat	kronor 58,200: —
Dagavlönning, förslagsvis	» 2,630: —
Rese- och traktamentsersättning, förslagsvis	» 678: —
	<hr/> » 61,508: —

Summa kronor 507,725: —

[11.] Från den sålunda beräknade summan hava med hänsyn till under året inträffande vakanser avräknats 5 procent. Till det därefter återstående beloppet, i avjämnat tal 482,300 kronor, har lagts en summa av 30,000 kronor för bestridande av statens utgifter för pensioner till f. d. reservstatspersonal. Anslaget är alltså i riksstaten för innevarande år upptaget med 512,300 kronor.

Euligt den vid 1918 års riksdag beslutade omorganisationen av fältveterinärkåren skall en särskild reservstat för nämnda kår uppsättas, omfattande följande antal beställningar, nämligen 1 fältveterinärbeställning, 4 regementsveterinärbeställningar och 2 bataljonsveterinärbeställningar. Med upprättandet av denna reservstat har emellertid ansetts böra anstå i avvaktan på resultatet av den pågående försvarsrevisionen.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har anført, att beträffande den del av anslaget, som beräknades för löner m. m. åt reservstatspersonalen, icke erfordrades annan ändring, än som föranleddes av budgetårets omläggning, och torde med hänsyn härtill böra för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräknas hälften av det för år 1922 avsedda beloppet.

Beträffande den del av anslaget, som beräknats för pensioner åt f. d. reservstatspersonal, syntes däremot erfordras någon ökning i det för helt år beräknade beloppet. Av en vid arméförvaltningens framställning fogad tablå framginge, att befattningshavare å reservstat redan erhållit eller före år 1923 förväntades erhålla avsked med pension till ett sammanlagt belopp av 74,250 kronor. Jämlikt § 18 av förordningen den 5 november 1915 angående arméns reservstater skulle emellertid såsom bidrag till kostnaden för beredande av pension erläggas tre procent av vederbörande tillkommande pensionsbelopp, vilket bidrag torde kunna beräknas till sammanlagt 19,250 kronor. För pensioner åt f. d. reservstatspersonal skulle alltså för hela året 1923 erfordras (74,250 — 19,250 =) 55,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 hälften härav.

I enlighet härmed syntes anslaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 böra upptagas med $\left(\frac{482,300 + 55,000}{2} =\right)$ 268,650 kronor.

Arméförvaltningen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppföra ordinarie förslagsanslaget till arméns reservstater med 268,650 kronor.

Departementschefen.

Mot vad arméförvaltningen sålunda föreslagit har jag icke något att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till arméns reservstater,	[11.]
nu	kronor 512,300: —
med	» 268,650: —

10. Arméns personal över stat. [12.]

Med hänvisning till vad under punkten 5 anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående vissa lönefrågor vid armén och marinen, tillsvidare beräkna ordinarie förslagsanslaget till arméns personal över stat till 120,000 kronor.

11. Rese- och traktamentspenningar. [13.]

Ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar är i riksstaten för innevarande år upptaget med 450,000 kronor.

Arméförvaltningen har anført, att under förutsättning att icke med stöd av stadgandena i 24 och 25 §§ i avlöningsreglementet den 29 juni 1921 för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare å aktiv stat vid armén och marinen ändrade bestämmelser komme att meddelas rörande tillfällig avlöning åt arméns personal, ansåge sig arméförvaltningen icke böra ifrågasätta någon förändring vare sig i de under detta anslag eller under anslaget till höjning i dagtraktamentena för helt år upptagna beloppen. I sammanhang härmed ville arméförvaltningen tillika anmäla, att under angiven förutsättning icke heller övriga anslag, från vilka bestredes tillfällig avlöning, syntes till den del anslagen avsetts för gäldande av dylika kostnader böra undergå någon förändring i avseende å de för helt år beräknade beloppen.

Arméförvaltningens framställning.

Med hänsyn till budgetårets omläggning torde emellertid nu förevarande anslag böra för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräknas till hälften av det för år 1922 uppförda beloppet.

Arméförvaltningen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå

- [13.] riksdagen att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppföra ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar med 225,000 kronor.

Departements-
chefen.

Med ledning av erfarenheterna rörande storleken av ifrågavarande utgifter under första halvåret 1921 och med hänsyn till numera vidtagen sänkning av järnvägstaxorna torde förevarande anslag kunna upptagas med allenast 180,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar,

nu kronor 450,000: —
med » 180,000: —

[14.]

12. Höjning av dagtraktamenten.

Sedan riksdagen med anledning av den rådande dyrtiden medgivit, att de enligt resereglementet samt reglementet för arméns avlöning under fred utgående dagtraktamentena finge tillsvidare höjas, har alltså sedan år 1918 under fjärde huvudtiteln varit uppfört ett extra anslag för höjning av dagtraktamentena. För år 1922 är anslaget upptaget med ett belopp av 550,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

Arméförvaltningen har anfört, att även för tiden 1 januari—30 juni 1923 medel torde erfordras för nu ifrågavarande ändamål. Beträffande beräkningen av anslaget för sistnämnda tid syntes följande böra framhållas.

Enligt kungörelser den 27 februari och den 7 maj 1920 hade medgivits provisorisk förhöjning av dels den jämlikt resereglementet den 13 december 1907 för extra förrättningar i statens ärenden utgående traktamentsersättning, dels ock de jämlikt reglementet för arméns avlöning under fred den 11 oktober 1907 i vissa fall utgående dagtraktamenten.

Sedan emellertid riksdagen på sätt inhämtades av dess skrivelse den 9 juni 1921, nr 279, funnit sig, med hänsyn därtill att levnadskostnaderna syntes vara i oavbrutet sjunkande, böra ifrågasätta en minskning i de jämlikt kungörelsen den 27 februari 1920 provisoriskt förhöjda traktamentsbeloppen, hade Kungl. Maj:t genom kungörelse den 17 juni

1921 utfärdat bestämmelser angående de belopp, med vilka dagtraktamentena enligt resereglementet skulle i enlighet med riksdagens berörda uttalande tillsvida utgå. Nämnade kungörelse hade trätt i kraft den 1 juli 1921, från vilken tid ovanberörda kungörelse den 27 februari 1920 upphört att gälla.

Vidkommande den enligt kungörelsen den 7 maj 1920 medgivna provisoriska förhöjningen av de jämlikt fredsavlöningsreglementet i vissa fall utgående dagtraktamentena hade motsvarande nedsättning hittills icke vidtagits. Emellertid hade statsrådet och chefen för försvarsdepartementet i skrivelse till arméförvaltningens civila departement den 15 augusti 1921 anmodat departementet att inkomma med yttrande och förslag i fråga om den ändring i sistnämnda traktamentsbelopp, som syntes böra vidtagas.

De nedsättningar i traktamentsbeloppen, som sålunda redan beslutats eller framdeles komme att vidtagas, syntes visserligen komma att medföra en minskning i kostnaderna. På sätt framginge av riksdagens ovanberörda skrivelse, hade emellertid viss hänsyn härtill tagits redan vid fastställandet av det för år 1922 anvisade beloppet.

På grund härav funne sig arméförvaltningen icke böra föreslå annan förändring i förevarande anslag, än att detsamma med hänsyn till budgetårets omläggning för tiden 1 januari—30 juni 1923 borde upptagas till hälften av det för år 1922 anvisade beloppet. Arméförvaltningen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för höjning av dagtraktamentena på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag av 275,000 kronor.

Då de förhållanden, som föranlett den provisoriska förhöjningen av dagtraktamentena, torde komma att fortfara jämväl under förra hälften av år 1923, synes anslag för bestridande av därmed förenade kostnader böra äskas för nämnda tid. Med hänsyn till vad arméförvaltningen i ämnet anfört torde detta anslag böra upptagas med hälften av det för år 1922 för samma ändamål beräknade belopp eller således med 275,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bestridande av kostnaderna för *höjning av dagtraktamenten* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av 275,000 kronor.

[15.] 13. **Rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagingsnämndernas ordförande.**

Till bestridande av rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagingsnämndernas ordförande finnes i riksstaten för år 1922 uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 100,000 kronor.

Arméförvaltningen har föreslagit, att för första halvåret 1923 måtte för enahanda ändamål beräknas hälften av det sålunda anvisade beloppet.

I enlighet härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagingsnämndernas ordförande,

nu kronor 100,000: —
med halva beloppet eller » 50,000: —

[16.] 14. **Flyttningsersättning.**

Ordinarie förslagsanslaget till flyttningsersättning är i riksstaten för år 1922 upptaget med 230,000 kronor.

Arméförvaltningen har icke föreslagit annan ändring i anslaget belopp, än att detsamma med hänsyn till budgetårets omläggning för tiden 1 januari—30 juni 1923 borde upptagas med hälften av det för år 1922 anvisade beloppet.

I överensstämmelse härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till flyttningsersättning,

nu kronor 230,000: —
med halva beloppet eller » 115,000: —

[17.] 15. **Resestipendier.**

I riksstaten för år 1922 finnes under fjärde huvudtiteln uppfört ett ordinarie reservationsanslag till resestipendier å 31,500 kronor.

Enligt av Kungl. Maj:t fastställd stat för användandet av ifrågasvarande anslag är detsamma fördelat sålunda: [17.]

Resestipendier åt militärläkare	kronor	4,000: —
» » militärveterinärer	»	1,500: —
» » generalstabsofficerare	»	2,000: —
» » infanteriofficerare	»	11,000: —
» » artilleriofficerare	»	4,000: —
» » kavalleriofficerare	»	2,000: —
» » trängofficerare	»	1,000: —
» » fortifikationsofficerare	»	3,000: —
» » officerare i flygtjänst	»	2,000: —
» » intendenturofficerare	»	1,000: —
Summa kronor		31,500: —

Genom kungörelse den 10 oktober 1919 har föreskrivits, att ifrågasvarande medel, enligt av Kungl. Maj:t fastställd stat, skola disponeras av följande myndigheter, nämligen arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, chefen för generalstaben, respektive truppslagsinspektörer, chefen för fortifikationen och generalintendenten.

Sedermera har genom kungörelse den 18 juli 1921 om ändrad lydelse av mom. 1 och 2 i förenämnda kungörelse den 10 oktober 1919 förordnats, bland annat, att tillgängliga medel från ifrågasvarande anslag skola enligt stat, som av Kungl. Maj:t fastställs, disponeras, förutom av ovannämnda myndigheter, jämväl av chefen för försvarsdepartementet till stipendier åt officerare vid infanteriet, kavalleriet, intendenturkåren och trängen.

Beträffande anslaget belopp har arméförvaltningen anført, att ämbetsverket icke ifrågasatte annan ändring, än som föranleddes av budgetårets omläggning. I enlighet med den princip, som härvid i allmänhet följts, skulle i förevarande avseende för sagda tid begäras ett anslag med belopp, motsvarande hälften av det för år 1922 beviljade. Chefen för generalstaben samt generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet hade i fråga om de till deras förfogande ställda medel ur anslaget i särskilda skrivelser till arméförvaltningens civila departement förordat en dylik uppdelning. För sin del ansåge emellertid arméförvaltningen

Arméförvaltningens
framställning.

[17.] en något större del av anslaget böra avses för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Enligt mom. 2 i ovannämnda kungörelse den 10 oktober 1919 i dess lydelse enligt kungörelsen den 18 juli 1921 skulle nämligen stipendiemedlen — fränsett det till chefens för försvarsdepartementet disposition ställda beloppet — avses för studieresor under vederbörligt utbildningsår eller alltså för tiden 1 november—30 oktober respektive år. På grund härav och med hänsyn till den tid på året, till vilken studieresorna i regel plägade förläggas, syntes för första halvåret 1923 böra beräknas omkring tre fjärdedelar av 1922 års anslag eller alltså 23,625 kronor.

Arméförvaltningen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppföra ordinarie reservationsanslaget till resestipendier med 23,625 kronor.

Departements-
chefen

De statsfinansiella hänsynen i allmänhet såväl som de särskilda omständigheter, vilka böra beaktas vid uppgörandet av budgeten för första halvåret 1923, tala för att nu icke äskas anslag, som utan hinder kunna anstå. Anslaget till resestipendier synes mig vara av sådan art, och jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till resestipendier utan angivet belopp.

B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

[18.] 1. Penningbidrag och penningtillskott.

Förevarande anslag är avsett för bestridande av kostnaderna för de enligt gällande värnpliktslag till de värnpliktiga under tjänstgöring utgående penningbidrag och penningtillskott.

Anslaget är för innevarande år upptaget med 4,019,824 kronor och har beräknats sålunda:

penningbidrag	kronor 3,931,574: —
penningtillskott	» 88,250: —
	<hr/>
	Summa kronor 4,019,824: —

Penningbidrag.

Enligt riksdagens beslut skall det värnpliktig jämlikt § 35 mom. 2 och § 39 mom. 1 värnpliktslagen tillkommande penningbidraget utgå under tjänstgöring i linjen med 50 öre om dagen och under reservtruppövning och landstörmsövning med 1 krona om dagen.

För åren 1919 och 1920 lades till grund för anslagsberäkningen det verkliga antalet tjänstgöringsdagar under det senaste år, för vilket detta antal var till siffran känt vid tiden för anslagsberäkningens uppgörande, d. v. s. i fråga om år 1919 det verkliga antalet tjänstgöringsdagar under år 1916 och beträffande år 1920 motsvarande antal under år 1917.

En förutsättning för lämpligheten av ifrågavarande beräkningsgrund är givetvis, att längden av de värnpliktigas utbildningstid under en längre följd av år förblir konstant. Med hänsyn till de inskränkningar i de värnpliktigas utbildningstid, som under de senare åren vidtagits, har man därför ansett sig böra för åren 1921 och 1922 i så måtto frångå nyssnämnda princip för anslagsberäkningen, att medelsbehovet för dessa bägge år beräknats på grundval av de kontingenter värnpliktiga, som under 1918 respektive 1919 varit i tjänstgöring, samt med beaktande av de beslutade nedsättningarna i fråga om utbildningstidens längd.

Då det nu gäller att beräkna tjänstgöringsdagarnas antal under förra halvåret 1923, torde man, i överensstämmelse med den för de senaste åren tillämpade principen, böra utgå från de värnpliktskontingenter, som varit i tjänstgöring under år 1920.

Under förra hälften av år 1923 torde man icke behöva räkna med vare sig repetitionsövningar för äldre årsklasser eller med reservtruppeller landstörmsövningar. Vid sådant förhållande är det att antaga, att huvudsakligen till 1922 års klass hörande värnpliktiga komma att under nämnda tid vara inkallade till tjänstgöring. Med avseende å denna årsklass har något beslut om inskränkning av utbildningstiden ännu icke fattats, men är det min avsikt att i annat sammanhang framlägga förslag i sådant hänseende.

I enlighet härmed har jag låtit verkställa beräkning av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under tiden 1 januari—30 juni 1923 (se Bil. 2), och framgår av denna beräkning, att tjänstgöringsdagarnas antal skulle utgöra 3,094,466. Hela detta antal torde böra upptagas med ett penningbidrag av 50 öre, vadan alltså för penningbidrag under tiden 1 januari—30 juni 1923 bör beräknas ett belopp av $(3,094,466 \times 0,50 =) 1,547,233$ kronor.

[18.]

Penningtillskott.

Enligt § 35 mom. 2 värnpliktslagen äger till beväringen hörande värnpliktig, vilken tjänstgör såsom underbefäl, under tiden för sådan tjänstgöring åtnjuta, förutom övriga förmåner, ett särskilt tillskott i penningar. Penningtillskottet utgår enligt riksdagens beslut med 25 öre om dagen utom under tredje repetitions-(regements-)övningen vid fotfolket, då detsamma utgår med 50 öre om dagen till dem, som tjänstgöra såsom underbefäl och uttagits enligt § 26 mom. 2 värnpliktslagen.

Med tillämpning av nyss angivna principer har en beräkning verkställt rörande det belopp, som under tiden 1 januari—30 juni 1923 skulle för ifrågavarande ändamål erfordras, och utvisar denna beräkning (se Bil. 2), att penningtillskott skulle behöva utgå under sammanlagt 24,350 dagar med 25 öre.

För penningtillskott under berörda tid bör alltså upptagas ett belopp av $(24,350 \times 0,25 =)$ 6,087 kronor 50 öre.

Sammanfattning.

I enlighet med vad nu anförts skulle förevarande anslag beräknas sålunda:

penningbidrag	kronor 1,547,233: —
penningtillskott	» 6,087: 50
	<hr/>
	Summa kronor 1,553,320: 50

eller, i jämnt krontal, 1,553,321 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till penningbidrag och penningtillskott,

nu	kronor 4,019,824: —
med	» 1,553,321: —

[19.]

2. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer.Ordinarie
understöd.

Jämlikt bestämmelserna i § 2 av förordningen den 1 juni 1912 om understöd i vissa fall åt värnpliktigas hustru och barn (familjeunderstöd), sådan denna § lyder enligt kungörelsen den 17 september 1914, utgår i förekommande fall understöd för varje dag, den värnpliktige äger räkna sig till godo såsom tjänstgöringsdag, in- och utryckningsdagarna inräknade, med följande belopp, nämligen

till arbetsför hustru och ett barn.....	75 öre	[19.]
» » » » två eller flera barn.....	100 »	
» mindre arbetsför hustru.....	75 »	
» » » » och ett barn.....	100 »	
» » » » » två eller flera barn.....	125 »	
» ett barn, om fadern är änking eller fränskild.....	75 »	
» två eller flera barn, om fadern är änking eller fränskild ..	100 »	

Under den tid, värnpliktig deltagar i reservtruppövning eller landstormsövning, höjes understödet med 40 procent.

Med anledning av den under kristiden uppkomna stegringen i levnadskostnaderna hava enligt riksdagens beslut från och med år 1917 utbetalats tillägg till förenämnda understöd med följande belopp för dagräknat, nämligen

Tillfällig
understöds-
förhöjning.

till arbetsför hustru och ett barn.....	60 öre
» » » » två eller flera barn.....	75 »
» mindre arbetsför hustru.....	60 »
» » » » och ett barn.....	75 »
» » » » » två eller flera barn.....	95 »
» ett barn, om fadern är änking eller fränskild.....	60 »
» två eller flera barn, om fadern är änking eller fränskild ...	75 »

Den höjning av understödet, som enligt vad ovan nämnts äger rum under den tid värnpliktig deltagar i reservtruppövning eller landstormsövning, har beräknats jämväl å förut angivna tillägg.

Med ledning av det för år 1922 beräknade antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga har förevarande anslag i riksstaten för nämnda år upptagits till 471,800 kronor, därav för ordinarie understöd 259,400 kronor och för tillfällig understödsförhöjning 212,400 kronor.

Anslags-
beräkningen
för år 1922.

Vad medelsbehovet för förra halvåret 1923 beträffar, torde detta böra beräknas efter liknande grunder som för innevarande år. De skäl, som legat till grund för riksdagens beslut om beviljande av tillägg till de ordinarie familjeunderstöden, torde nämligen kunna antagas föreligga jämväl under nämnda halvår. Utöver det för de ordinarie familjeunderstöden erforderliga beloppet torde därför även böra i överensstämmelse med förut omförmälda av riksdagen bestämda grunder beräknas tillägg å samma understöd.

Anslags-
beräkningen
för förra
halvåret
1923.

[19.]

I enlighet härmed och på grundvalen av det under näst föregående punkt angivna antalet tjänstgöringsdagar för tiden 1 januari—30 juni 1923 har jag låtit verkställa en beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag, och framgår därav, att detta skulle utgöra

för ordinarie understöd	kronor 102,300:—
» tillfällig understödsförhöjning	» 83,700:—
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 186,000:—

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till understöd åt vissa värnpliktigas familjer,

nu	kronor 471,800:—
med	» 186,000:—

[20.]

3. Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.

Ifrågavarande anslag är för innevarande år beräknat sålunda:

Inskrivnings- och mönstringskostnader	kronor 125,300:—
Färdkostnader	» 400,000:—
	<hr/>
	Summa kronor 525,300:—

Anslagsposten till *inskrivnings- och mönstringskostnader* är avsedd för bestridande av kostnaderna för inskrivnings- och mönstringsförrättningar samt inskrivningsrevisionernas sammanträden, såsom rese- och traktementsersättning åt förrättningsmännen och deras biträden, ävensom eventuellt utgående ersättning till vid förrättningarna närvarande kronobetjäning; för hämtning till inskrivning av uteblivna värnpliktiga, därest dessa kostnader icke kunna av de uteblivna uttagas; värnpliktig författningesenligt tillkommande gottgörelse för färd till eller från inskrivningsförrättning; för förhyrning av förrättningslokaler och transporter av erforderlig expeditionsmateriel ävensom övriga av inskrivningsväsendet direkt föranledda utgifter såsom för bostad åt vissa värnpliktiga, kommenderade till skrivbiträde å rullföringsexpedition m. m., ävensom kostnader för anordnande av läkarundersökning av de värnpliktiga vid inryckningen till första tjänstgöringen.

Från denna anslagspost hava därjämte intill utgången av nästlidet år bestritts rese- och traktementskostnader samt expenskostnader för hästuttagningsnämndernas ordförande. Från och med innevarande år

gäldas emellertid dessa utgifter av ett för sådant ändamål i riksstaten särskilt upptaget ordinarie anslag. [20.]

Från anslagsposten till *färdkostnader* bestridas utgifter för de värnpliktigas inställelse till eller avgång från militärtjänstgöring såsom för personaltransporter m. m., författingsenligt utgående rese- och traktamentsersättning åt marschbefälet och åt personal, beordrad att anordna måltidsstationer, kontant gottgörelse till värnpliktig för färd till eller från samlings- eller upplösningsplats samt för hämtning av värnpliktig, som försummat att i behörig tid inställa sig till militärtjänstgöring, därest dessa kostnader icke kunna av den försumlige uttagas, ävensom kostnader för begravningshjälp samt för transport till hemorten av värnpliktiga, som avlidit under tid, då de fullgjort fredstjänstgöring.

Arméförvaltningen har anfört, att anslaget under de senaste åren visat brist, vilken för år 1920 uppgått till icke mindre än omkring 620,000 kronor. Till en del kunde denna brist förklaras därav, att anslaget från och med år 1918 betungats av rese- och traktamentskostnader samt vissa expenskostnader för hästuttagningarnas ordförande, vilka kostnaders totalbelopp för närvarande årligen utgjorde omkring 100,000 kronor. Denna belastning av anslaget upphörde emellertid från och med år 1922, från vilken tid ett för ifrågakvarande utgifter avsett nytt anslag uppförts å fjärde huvudtitelns stat. Beträffande anledningarna i övrigt till förutnämnda brist, vilka huvudsakligen torde vara att söka *dels* i den jämlikt § 58 avlöningsreglementet från och med den 10 juli 1920 medgivna rätt för de värnpliktiga till rese- och traktamentsersättning enligt den klass i resereglementet, vartill fast anställt manskap vore att hänföra under vissa resor, *dels* i den under de senaste åren i samband med minskning i övningstiden anbefallda uppdelning av densamma på olika tjänstgöringsomgångar, *dels* i den i viss utsträckning medgivna hempermittering av värnpliktiga med åtnjutande av fria resor under rådande influensaepidemier eller för deltagande i skördearbetet o. d., *dels ock* i den vidtagna höjningen av truppbiljetts-taxan, hade arméförvaltningen föranstaltat undersökningar i syfte att framdeles kunna framlägga förslag till omräkning av förevarande anslag, i vad det avsåge färdkostnader.

Innan denna utredning hunnit slutföras, ansåge sig arméförvaltningen icke av denna anledning böra föreslå någon höjning av anslaget, och ej heller föreläge för närvarande några andra anledningar till ändring av detsamma.

[20.]

Enligt vad som visat sig framgå vid undersökning av fördelningen månadsvis av de redovisade kostnaderna å förevarande anslag under de senast förflutna åren, vore dessa kostnader tämligen jämnt fördelade å första och andra halvåren av varje redovisningsår. Vid sådant förhållande syntes hinder icke möta att för nu ifrågavarande budgetstid beräkna hälften av det anslagsbelopp, som skulle erfordrats för ett helt kalenderår.

På grund av det anförda syntes således anslaget till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m. för tiden 1 januari—30 juni 1923 kunna upptagas med 262,650 kronor, fördelade på

inskrivnings- och mönstringskostnader	kronor	62,650:—
och färdkostnader	»	200,000:—
	<u>Summa kronor</u>	<u>262,650:—</u>

Departements-
chefen.

Under åberopande av vad arméförvaltningen sålunda anført och under erinran, att visserligen inskrivningsförrättningarna infalla under det tidigare halvåret, men att å andra sidan de av repetitionsövningarna föranledda kostnaderna under anslaget komma å det senare halvåret, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.,
nu kronor 525,300:—
med halva beloppet eller..... » 262,650:—

C. Undervisning, understöd, expenser m. m.

Principerna
för beräk-
andet av
vissa an-
slagsbehov.

Innan jag ingår på de särskilda anslagen under denna rubrik, an- håller jag att få redogöra för de av arméförvaltningen tillämpade prin- cipererna för beräknaudet av vissa hithörande anslagsbehov.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har i sådant hänseende anført, att ämbetsverket beträffande en del av de till denna anslagsgrupp hörande anslag och med anledning av den i brevet den 29 juni 1921, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 fjärde huvudtitel, lämnade föreskrift att vid uppgörandet av förslag till medelsbehovet för år 1923 söka åvägbringa en på den verkliga prisnivån grundad omräkning av

de ordinarie anskaffnings-, underhålls- och övningsanslagen anmodat underlydande myndigheter att vid angivande av sina medelsbehov för första halvåret 1923 beräkna dessa enligt den sålunda givna föreskriften. Myndigheterna hade emellertid i regel verkställt den begärda omräkningen av deras respektive anslagsandelar på det sättet, att de nuvarande ordinarie anslagsbeloppen föreslagits utökade med hela 1921 års förstärkningsanslag och den därav uppkomna summan jämnt tudelad. Därvid hade dock förbisetts, *dels* att priset å vissa förnödenheter och materialier redan sjunkit eller med visshet kunde väntas sjunka under 1921 års nivå, *och dels* att åtgången av t. ex. bränsle och lyseartiklar vore avsevärt större under första än under andra hälften av ett år och därför medförde ett större medelsbehov för den förstnämnda tidsrymden.

Arméförvaltningen hade därför ansett nödigt att företaga åtskilliga ändringar av de särskilda myndigheternas medelsberäkningar och därmed i allmänhet följt nedannämnda riktlinjer.

Prisen å skrivmaterialier och på inbindningsarbeten kunde, jämförda med 1921 års pris, på sätt närmare omförmäldes under anslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden, från och med år 1922 förväntas sjunka med omkring 25 procent. I den mån en anslagspost vore avsedd för sådana kostnader, borde det för år 1921 beviljade beloppet å ordinarie anslag och förstärkningsanslag minskas med nämnda procenttal.

Vad beträffade eldnings- och belysningskostnaderna, så hade merkostnader av sådan art under de senaste åren fått gäldas av ett särskilt förstärkningsanslag till ordinarie bränsleanslaget, och torde detta även bli förhållandet för år 1922. Enligt vad arméförvaltningen hade sig bekant, hade de sakkunniga för omorganisation av armé- och marinförvaltningarna för avsikt att föreslå, att alla eldnings- och belysningskostnader, således även de, som i nu gällande stater för undervisningsanslaget samt expens- och skrivmaterielanslagen funnes beräknade för vissa skolor, verk, staber och andra myndigheter, i framtiden skulle inberäknas i ett gemensamt bränsleanslag. För här ifrågakvarande budgettid 1 januari—30 juni 1923 torde emellertid kostnaderna i fråga böra i sin helhet upptagas under de anslag, där deras för normala prisförhållanden beräknade belopp för närvarande återfunnes. I den mån för nu avsedda vissa myndigheter vid den år 1919 genomförda ändrade uppställningen av fjärde huvudtiteln några medel för gäldande av kostnaderna för bränsle och lyse icke beräknats i samband med övriga

expensutgifter, hade dessa kostnader hittills i sin helhet bestritts från ovanberörda förstärkningsanslag till ordinarie bränsleanslaget. För tiden 1 januari—30 juni 1923 syntes — i avbidan på ovannämnda överförande av samtliga bränsle- och lysekostnader till det gemensamma bränsleanslaget — berörda myndigheters utgifter för bränsle och lyse böra få bestridas från nuvarande ordinarie bränsleanslaget. Framställning härom gjordes av arméförvaltningen i samband med förslag om beräknande av sistnämnda anslag.

Med hänsyn till det stora prisfall å särskilt bränsleartiklar, som inträffat under år 1921, syntes vid nu ifrågakarande omräkning av undervisnings- respektive expensanslagen merkostnaderna för bränsle och lyse kunna upptagas med endast 50 procent av de belopp, som av intendentsdepartementet med anlitande av förstärkningsanslaget till bränsleanslaget tillhandahållits ovannämnda skolor, verk, staber och andra myndigheter, för såvitt icke av särskilda skäl i enstaka fall en annan beräkningsgrund bleve erforderlig. Medelsbehovet för bränsle och lyse under vartdera av åren 1922 och 1923 torde således i regel kunna anses motsvara den ordinarie anslagspostens belopp, ökat med hälften av 1921 års förstärkningsanslag. Enär emellertid meranämnda skolor och verk m. fl. myndigheter icke — såsom vid truppförbanden vore fallet — kunde förmodas hava några avsevärda lager av eldnings- och belysningsartiklar kvarliggande över årsskiftet, och då åtgången av sådana artiklar under första halvåret vore betydligt större än under andra delen av året, syntes medelsbehovet för tiden 1 januari—30 juni 1923 böra beräknas till 75 procent av ovannämnda för helt år föreslagna belopp.

Till bestridande av ökade abonnemangskostnader för telefoner hade för år 1921 beviljats vissa belopp utöver förstärkningsanslagen till undervisnings-, expens- och skrivmaterielanslagen. Då någon ökning eller minskning av dessa merkostnader icke torde vara att vänta under de närmaste åren, borde deras belopp i sin helhet inberäknas i förstärkningsanslagen för år 1922 samt med hälften å ordinarie anslagen för tiden 1 januari—30 juni 1923. Det syntes dock mindre lämpligt att inberäkna det för varje särskild skola, stab eller annan myndighet avsedda beloppet av denna anslagsökning under deras respektive anslagsandelar, enär därigenom vid eventuellt inträffande minskning eller bortfallande av dessa ökade abonnemangskostnader skulle framtvingas en omräkning av ett kommande budgetårs anslagsposter, vilken bleve vida mera omfattande och tidskrävande, än om beloppen av ifrågava-

rande merkostnader i sin helhet funnes uppförda såsom särskilda poster under vart och ett av de tre ordinarie anslagen. Arméförvaltningen ansåge därför, att ifrågavarande belopp borde tilläggas de av civila departementet disponerade andelarna av meranämnda anslag, att av departementet enligt befintliga uppgifter fördelas.

Vad arméförvaltningen sålunda anført och föreslagit giver mig icke anledning till annan erinran än att, sedan avgifterna för telefonabonnemang numera blivit sänkta, hänsyn härtill givetvis bör tagas vid uppgörandet av anslagsberäkningarna. Departements-
chefen.

Jag övergår härefter till frågan om medelsbehovet under de särskilda anslagen.

1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser. [21.]

(Undervisningsanslaget.)

Förevarande anslag är avsett för bestridande av alla de utav undervisningsväsendet vid armén såväl direkt föranledda som i närmaste sammanhang därmed stående kostnader såsom för: undervisningsmateriel, läroböcker, i den mån kostnaderna för desamma icke skola gäldas från anslaget till tryckningskostnader, transporter till och från skolor och utbildningskurser (jämväl tillfälligtvis anordnade), rese- och traktementsersättning, där sådan författningsenligt får utgå, hyresbidrag till officerare och underofficerare med vederlikar under tjänstgöring vid vissa skolor, dagtraktamente under vistelse vid skola, ersättning till lärare vid kurser för arméns läkares och veterinärers samt värnpliktiga läkares, veterinärers, tandläkares och apotekares utbildning, ävensom särskilt medgiven gottgörelse till lärare och instruktörer vid tillfälligtvis anordnade utbildningskurser, arvoden för utarbetande av läroböcker åt artilleriet och fortifikationen, samt för muséer och modellsamlingar.

Anslaget är i riksstaten för år 1922 upptaget med 563,343 kronor.

Uti den av nästlidet års riksdag verkställda beräkningen av anslaget fördelades detsamma å tre särskilda titlar sålunda:

Titel I.	Undervisningsmateriel	kronor	57,659: 30
» II.	De fasta undervisningsverken m. m.....	»	211,903: 10
» III.	Tillfälligtvis anordnade skolor och utbildningskurser samt oförutsedda behov	»	293.780: —

Summa kronor 563,342: 40

[21.]

Titel I. Undervisningsmateriel.

Denna anslagstitel har allt ifrån undervisningsanslagets tillkomst varit beräknad efter en kostnad av 0,54 öre för man och tjänstgöringsdag. Av detta öresbelopp har i de av Kungl. Maj:t fastställda staterna för anslaget användande 0,35 öre för man och tjänstgöringsdag tilldelats truppförbanden för anskaffning och underhåll av undervisnings- och gymnastikmateriel, under det återstoden, 0,19 öre för man och tjänstgöringsdag — efter avdrag av ett för artilleritruppförbandens bibliotek avsett belopp av 500 kronor, beräknat efter 50 kronor för varje truppförband — ställts till arméförvaltningens civila departements disposition för centralupphandling av undervisningsmateriel m. m.

Till förstärkning av de för ändamålet å ordinarie stat upptagna medel har riksdagen å tilläggsstat för år 1921 anvisat ett belopp, beräknat efter ett extra medelsbehov av 0,46 öre för man och tjänstgöringsdag. För innevarande år har ännu icke något förstärkningsanslag av riksdagen äskats.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har erinrat om att ämbetsverket i sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för år 1922 påvisat, hurusom det å ordinarie stat beräknade öresbeloppet, vilket vore baserat på prisförhållandena före världskriget, i själva verket befunnits förslå endast för den sparsammast möjliga anskaffning av undervisningsmateriel, under det att den mera medelskrävande uppgiften för anslagstiteln, anskaffning och underhåll av gymnastikmateriel, måst helt och hållet försummas. De skäl, som åberopats för detta arméförvaltningens yttrande och som haft sin grund i samstämmiga uttalanden från alla arméns truppförband, hade föranlett arméförvaltningen att framhålla det oavvisliga behovet av en ändrad beräkningsgrund för ifrågavarande anslag, med hänsyn icke blott till de väsentligt ändrade prisförhållandena för all sorts dit hörande materiel utan även till den risk av total förslitning av den dyrbara gymnastikattiraljen, som bleve en följd därav, att denna materiels underhåll och förnyelse måst helt åsidosättas. Arméförvaltningen hade i ovannämnda framställning särskilt framhållit, att ett av vissa truppförband väckt förslag om en uppdelning av truppundervisningsanslaget i ett öresanslag för undervisningsmaterielen och fixa anslagsbelopp per truppförband för gymnastikattiraljen innebure ett gott uppslag, vilket dock borde få anstå i avvaktan på längre tids erfarenhet. Ehuru arméförvaltningen ansett, att vid anslagsberäkningen

för år 1922 en höjning av de till truppförbandens och till arméförvaltningens disposition stående medlen borde ske med 100 procent eller från respektive 0,35 öre och 0,19 öre till respektive 0,70 öre och 0,33 öre för man och tjänstgöringsdag, hade arméförvaltningen, med hänsyn till dyrtidens prisväxlingar, ansett höjningen av det ordinarie anslaget böra begränsas till 0,55 öre för man och tjänstgöringsdag vid truppförbanden och till 0,28 öre för man och tjänstgöringsdag att disponeras av arméförvaltningens civila departement. Härjämte hade arméförvaltningen avlatit framställning om ett visst förstärkningsanslag för år 1921.

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag hade uttalats, att förhöjningen av det ordinarie anslagsbeloppet, såsom motiverad närmast av rådande kristidspriser, kunde anstå, men hade i fråga om förstärkningsanslaget ett tillägg till 1921 års öresanslag äskats, så att anslagsmedlen i sin helhet skulle komma att uppgå till 1,5 öre för man och tjänstgöringsdag. Riksdagen hade emellertid ansett, att den för år 1921 ifrågasatta höjningen med hänsyn till inträffat prisfall kunde begränsas till 0,46 öre för man och tjänstgöringsdag, varigenom således förevarande anslagstitel för år 1921 fått en medelstillgång å tillhopa ($0,54 + 0,46 =$) 1 öre för man och tjänstgöringsdag.

De skäl, som av arméförvaltningen enligt det ovan anförda åberopats för en höjning av truppundervisningsanslaget, hade under år 1921 gjort sig alltmera gällande. Så gott som samtliga truppförband hade i sammanhang med uppgivandet av medelsbehovet för år 1923 påyrkat en höjning av sagda grundtal till minst den av 1921 års riksdag för detta år beviljade, varutöver från åtskilliga truppforband ånyo framhållits behovet av ett fast anslag för underhåll och nyanskaffning av gymnastikattiralj.

En omständighet utöver ovan anförda skäl, vilken syntes arméförvaltningen starkt motivera en höjning av grunden för anslagstitelens beräkning, gäve sig tillkänna i den starka minskning av antalet tjänstgöringsdagar, särskilt för värnpliktiga, som inträtt under de senaste åren. Under det för år 1920 anslagstiteln beräknats efter ett antal tjänstgöringsdagar för fast anställt manskap av 3,389,000 och för värnpliktiga av 11,751,000 eller tillhopa 15,140,000, utgjorde motsvarande summor för år 1922 respektive 2,814,500 och 7,863,148, eller tillhopa 10.677,648, d. v. s. en minskning från år 1920 med omkring $4\frac{1}{2}$ miljoner tjänstgöringsdagar. Den avsevärda minskning av den vid varje truppförband i undervisningen deltagande truppen, som låge ut-

[21.] tryckt i nyssnämnda siffra, motsvarades visserligen i någon mån av minskad åtgång av vissa delar av undervisningsmateriel — dock icke av all sådan materiel, enär åtgången därav delvis vore oberoende av truppens numerär. Och vad gymnastikattiraljen beträffade, bleve kostnaderna för anskaffning och underhåll därav ungefär desamma, huru än truppens antal växlade.

Med anledning av det anförda hemställde arméförvaltningen — som ännu icke ansåge tiden inne för en uppdelning på ovan berört sätt av förevarande anslagstitel — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen sådan ändrad grund för beräkningen av förevarande anslagstitel, att den för år 1923 måtte upptagas efter 1,05 öre för man och tjänstgöringsdag, fördelade med 0,70 öre på truppförbanden och 0,35 öre på arméförvaltningens civila departement.

Departements-
chefen.

Till grund för beräkandet av de för här ifrågavarande ändamål å 1921 års ordinarie stat och tilläggsstat anvisade medel har, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, legat ett belopp av 1 öre för man och tjänstgöringsdag. För tiden 1 januari—30 juni 1923 synes mig ett efter enahanda grund beräknat anslagsbelopp vara tillfyllest.

Såsom förut nämnts, bör antalet tjänstgöringsdagar för de värnpliktiga under första halvåret 1923 beräknas till 3,094,466. I överensstämmelse med den hittills tillämpade principen för beräkandet av antalet tjänstgöringsdagar för det fast anställda manskapet bör detta antal under samma halvår, på grundvalen av tjänstgöringsdagarnas antal under år 1920, upptagas till 1,395,680. Sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar för nämnda halvår skulle alltså utgöra (3,094,466 + 1,395,680 =) 4,490,146.

Anslagstiteln till undervisningsmateriel bör således för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagas med (4,490,146 × 0,01 =) 44,901 kronor 46 öre.

Titel II. De fasta undervisningsverken m. m.

Under förevarande anslagstitel har, såsom förut nämnts, för innevarande år upptagits ett belopp av 211,903 kronor 10 öre.

Till förstärkning av de under denna anslagstitel för år 1921 beräknade medel anvisade nästlidet års riksdag å tilläggsstat för samma år ett belopp av 66,950 kronor. För innevarande år hava ännu icke till anslagstitelns förstärkning anvisats medel i annan mån, än att å riksstaten för år 1922, liksom tidigare varit fallet, upptagits ett extra

anslag å 21,300 kronor till bestridande av merkostnader vid skjutscholan för infanteriet och kavalleriet.

[21.]

Körande medelsbehovet under anslagstiteln har nu arméförvaltningen anfört följande.

Arméförvaltningens
framställning.

Krigshögskolan.

För krigshögskolan vore i riksstaten för år 1922 å undervisningsanslaget uppförda 18,545 kronor, fördelade sålunda:

a) Gottgörelse för anordnande av övningsritter	kronor	500: —
b) Praktiska övningar	»	14,500: —
c) Inventarier, böcker och undervisningsmateriel	»	950: —
d) Skrivmaterialier, lyse, städning m. m.	»	2,595: —
		<hr/>
Summa kronor		18,545: —

Å förstärkningsanslag för år 1921 hade beviljats 6,000 kronor, varav

för praktiska övningar	kronor	3,500: —
» inventarier, böcker m. m.	»	500: —
» skrivmaterialier, lyse m. m.	»	2,000: —
		<hr/>
eller tillhopa kronor		6,000: —

Skolchefen hade nu i en genom inspektören för militärläroverken till arméförvaltningen insänd skrivelse anfört, att krigshögskolans anslag över huvud taget, trots erhållna tilläggsanslag, visat sig vara för knappt tilltagna. Då därtill kommit, att transporter på järnväg under fältövningar samt tryckningen av uppgifter till inträdesprövningen vid högskolan blivit allt dyrare, hade anslagen blivit allt mera ansträngda. Följden därav hade blivit, att praktiska övningar på större avstånd från huvudstaden till men för utbildningen i allmänhet måst inskränkas till att omfatta allenast en årskurs.

Beträffande anslagsposten till gottgörelse för anordnande av övningsritter hade anförts, att denna post behövde höjas med 100 kronor till 600 kronor, enär numera även läraren i krigsbyggnadskonst ansåges behöva ordna dylika ritter. Då dessa företogs under första halvåret, behövde beloppet 600 kronor i sin helhet upptagas å staten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Med anledning av det anförda hade skolchefen hemställt om en omräkning av skolans anslag på följande sätt:

[21.]

	Nuvarande belopp	Föreslaget belopp	Anslag för 1:a halvåret 1923
Titel a) Gottgörelse för ordnande av övningsritter	500	600	600
Titel b) Praktiska övningar	14,500	18,500	10,000
Titel c) Inventarier, böcker och undervisningsmateriel	950	2,000	1,000
Titel d) Skrivmaterialier, lyse, städning m. m.	2,595	5,000	2,500
Summa kronor	18,545	26,100	14,100

Vid en jämförelse mellan de sålunda föreslagna höjningarna av respektive anslagsposters belopp för helt år räknat och de på tilläggsstat för år 1921 beviljade förstärkningsanslag framginge, att för en var av titlarna b), c) och d) beräknats omkring 500 kronor mer än som begärts å förstärkningsanslag för år 1921. Emellertid syntes det icke vara något att erinra i fråga om de ytterligare ökningarna av anslagsposterna till praktiska övningar och till inventarier, böcker och undervisningsmateriel, ty i båda fallen hade, sedan förstärkningsanslaget för år 1921 beräknats, förändrade förhållanden inträtt, i det att såväl en avsevärd höjning vidtagits av priset på järnvägsbiljetter som ock någon stegring inträffat i fråga om kostnaderna för inventarier och undervisningsmateriel. Däremot kunde icke arméförvaltningen anse en höjning med 2,405 kronor, d. v. s. nära 100 procent, av anslagsposten till skrivmaterialier, lyse, städning m. m. fullt befogad, ty även om städningskostnaderna otvivelaktigt stigit, så kunde å andra sidan skrivmaterialerna, för vilka anslagsposten till större delen vore avsedd, förväntas falla med omkring 25 procent i pris. Arméförvaltningen föresloge därför för sin del en minskning av denna post till 4,500 kronor, eller för första halvåret 1923 2,250 kronor. Med hänsyn till de uttalanden, som förekommit i samband med den vid 1921 års riksdag beslutade löneregleringen rörande extra ersättningar åt ordinarie beställningshavare, funne arméförvaltningen sig ej kunna tillstyrka förslaget om höjning av posten till gottgörelse för anordnande av övningsritter.

Med nu nämnda ändringar av förslaget skulle således för tiden 1 januari—30 juni 1923 böra för krigshögskolan beredas ett belopp av 13,750 kronor, fördelat sålunda:

a) Gottgörelse för anordnande av övningsritter	kronor	500:—
b) Praktiska övningar	»	10,000:—
c) Inventarier, böcker och undervisningsmateriel	»	1,000:—
d) Skrivmaterialier, lyse, städning m. m.	»	2,250:—
<u>Summa kronor</u>		<u>13,750:—</u>

För artilleri- och ingenjörhögskolan funnes å 1922 års stat uppförda 23,200 kronor, fördelade sålunda enligt den av Kungl. Maj:t fastställda staten för undervisningsanslaget samt enligt äldre stater och de senaste årens statsverkspropositioner:

[21.]
Artilleri- och
ingenjör-
högskolan.

a) Praktiska övningar (rese- och traktamentskostnader, handräckning m. m.)	kronor 14,350: --	
b) Inventarier, böcker och undervisningsmateriel:		
1) biblioteket och undervisningsmateriel	kronor 2,000: --	
2) inventarier	» 700: --	» 2,700: --
c) Skrivmaterialier, bränsle, lyse och övriga expenser m. m.:		
1) bränsle och lyse	kronor 2,100: --	
2) skrivmaterialier	» 400: --	
3) städning	» 400: --	
4) tvätt	» 200: --	
5) renhållning	» 150: --	
6) vattenavgift	» 100: --	
7) extra utgifter	» 300: --	» 3,650: --
d) Reseersättning	» 2,500: --	
	<u>Summa kronor 23,200: --</u>	

Till förstärkning av ovannämnda anslagsposter vore för år 1921 beviljade följande tilläggsanslag:

a) till praktiska övningar	kronor 2,500: --	
b) 1) för biblioteket och undervisningsmateriel	kronor 2,000: --	
2) inventariers underhåll	» 300: --	» 2,300: --
c) 2) skrivmaterialier	» 400: --	
3) städning	» 400: --	
4) tvätt	» 200: --	
7) extra utgifter	» 300: --	» 1,300: --
d) reseersättning	» 2,900: --	
	<u>Summa kronor 9,000: --</u>	

Därjämte hade av arméförvaltningens intendentsdepartement på bekostnad av förstärkningsanslaget för 1921 års bränsleanslag tillhandahållits skolan såsom tillägg till posten c) 1) härovan, bränsle och lyse

» 5,900: --	
vadan förstärkningsanslaget utgjorde tillhopa	kronor 14,900: --

[21.] I skrivelse till arméförvaltningens civila departement hade nu skolchefen med samma motivering, som åberopats för 1921 års förstärkningsanslag och vilken återfunnes i statsverkspropositionen för nämnda år, hemställt om höjning för åren 1922 och 1923 av anslagsposterna för praktiska övningar, för inventarier, böcker och undervisningsmateriel och för reseersättning med enahanda belopp, som de ovan för år 1921 uppgivits, och hade arméförvaltningen icke någonting ett erinra däremot.

För anslagsposten skrivmaterialier, bränsle, lyse och övriga expenser begärde skolchefen — liksom även under föregående år varit fallet — en höjning med 2,000 kronor i stället för det för år 1921 beviljade beloppet 1,300 kronor och anförde som stöd därför i huvudsak, att på grund av nya kontrakt i fråga om städning och tvätt, varvid allmänt gällande arbetspriser måst tillämpas, högskolan förorsakats en kostnadsökning av 860 kronor för år.

Nyssnämnda förstärkningsanslag å 1,300 kronor för ifrågavarande anslagspost utgjorde, såsom framginge av ovan gjorda siffertabläer, en höjning med 100 procent av utgiftsposterna å den ordinarie staten till skrivmaterialier, städning, tvätt och extra utgifter. Även om, såsom inledningsvis i det föregående anförts vara sannolikt, kostnaderna vid högskolan för skrivmaterialier — nu utgörande (400 + 400 =) 800 kronor för år — framdeles torde sjunka med 25 procent, eller 200 kronor, syntes dock, med hänsyn till vad skolchefen enligt ovan anført och då inga andra utgiftsminskningar torde kunna förväntas, merkostnaderna å ifrågavarande anslagspost icke komma att understiga de begärda 2,000 kronor, vilka arméförvaltningen därför ansåge sig böra tillstyrka.

Vad kostnaderna för bränsle och lyse beträffade, hemställde arméförvaltningen, på sätt under anslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. anfördes, i enlighet med ett av arméförvaltningens artilleridepartement väckt förslag om desammas överförande till sistnämnda anslag för att därstädes redovisas gemensamt med bränsle- och lysekostnaderna för de inom samma statens byggnad belägna artillerimuseum och artilleristabens statistiska avdelning. I händelse av bifall till en sådan anordning borde de under nu ifrågavarande anslagstitel å ordinarie staten för artilleri- och ingenjörhögskolan beräknade bränsle- och lysekostnaderna utgå.

Om samtliga anslagsposter å skolans stat hade skolchefen anført, att de kunde för budgettiden 1 januari—30 juni 1923 uppföras med hälften av de å ordinarie stat samt såsom förhöjningar beräknade beloppen.

För artilleri- och ingenjörhögskolan under nyssnämnda tid torde således av riksdagen bära äskas ett belopp av 15,400 kronor, fördelade sålunda: [21.]

Praktiska övningar $\left(\frac{14,350 + 2,500}{2} =\right)$	kronor	8,425: —
Inventarier, böcker och undervisningsmateriel $\left(\frac{2,700 + 2,300}{2} =\right)$	»	2,500: —
Skrivmaterialier och övriga expenser $\left(\frac{3,650 - 2,100 + 2,000}{2} =\right)$	»	1,775: —
Resersättning $\left(\frac{2,500 + 2,900}{2} =\right)$	»	2,700: —
<hr/>		
Summa kronor		15,400: —

För ridskolan funnes å 1922 års riksstat uppförda 24,867 kronor, fördelade sålunda: Ridskolan.

a) Städning och tillsyn av möbler	kronor	400: —
b) Bränsle och lyse	»	6,650: —
c) Underhåll av möbler och sängkläder	»	1,500: —
d) Underhåll av ridtyg och stallpersedlar	»	600: —
e) Underhåll av vapen	»	150: —
f) Skrivmaterialier m. m.	»	2,000: —
g) Släpjakter	»	1,500: —
h) Diverse oförutsedda behov	»	4,067: —
i) Lärare och elever för nödiga resor och transporter m. m.	»	7,000: —
j) Pris vid hinderlöpning	»	1,000: —
<hr/>		
Summa kronor		24,867: —

Å tilläggsstat för år 1921 hade vissa av ovannämnda anslagsposter för samma år förstärkts med följande belopp:

a) Städning och tillsyn av möbler	kronor	300: —
c) Underhåll av möbler och sängkläder	»	500: —
d) Underhåll av ridtyg och stallpersedlar	»	200: —
g) Anordnande av släpjakter	»	700: —
h) Diverse oförutsedda behov	»	5,900: —
i) Lärare och elever till nödiga resor	»	500: —
<hr/>		
tillhopa kronor		8,100: —

Fjärde huvudtiteln.

[21.] Därför hade av arméförvaltningens intendentsdepartement på bekostnad av förstärkningsanslaget till 1921 års bränsleanslag tillhandahållits skolan såsom tillägg till posten

b) bränsle och lyse	kronor 14,000: —
	<hr/>
	Summa kronor 22,100: —

Skolchefen hade nu i en till chefen för femte arméfördelningen insänd och till arméförvaltningens civila departement överlämnad skrivelse inledningsvis uppdragit en jämförelse mellan ordinarie anslaget och verkliga kostnaderna för år 1920, varav med bortseende från bränsle- och lysekostnaderna, vilka fått till fullo gäldas med anlåtande av andra anslagsmedel, framginge, att utan tilläggsanslag de ordinarie anslagsposterna skulle överskridits med följande i avrundat tal uttryckta belopp:

Titel a) städning och tillsyn av möbler, kronor 400: —,		
överskridet med	kronor	540: —
» c) underhåll av möbler och sängkläder, kronor 1,500: —, överskridet med	»	360: —
» d) underhåll av ridtyg m. m., kronor 600: —, överskridet med	»	100: —
» e) underhåll av vapen, kronor 150: —, överskridet med	»	25: —
» f) skrivmaterialier, kronor 2,000: —, överskridet med	»	125: —
» g) släpjakter, kronor 1,500: —, överskridet med	»	1,900: —
» h) diverse oförutsedda behov, kronor 4,067: —, överskridet med	»	12,800: —
» i) resor, kronor 7,000: —, överskridet med	»	1,140: —
	<hr/>	
	Summa kronor	16,990: —

Under förutsättning att de verkliga kostnaderna för år 1921 bleve ungefär liknande och då förstärkningsanslaget för nämnda år utgjorde 8,100 kronor, skulle således vara att vänta en brist å omkring 8,900 kronor för år 1921.

Skolchefen såge emellertid betydligt mörkare på utsikterna härutinnan för år 1921 och de närmaste åren och anförde i dessa avseenden följande:

Städningskostnaderna utgjorde för år 1921 1,170 kronor, vilket även efter en beräknad nedsättning med 10 procent innebure ett ökat medelsbehov å minst 600 kronor för anslagsposten städning och tillsyn av möbler. [21.]

Utgifterna för underhåll av möbler och sängkläder hade kunnat hållas något så när inom anslagspostens ram genom begränsning av sagda kostnader till det minsta möjliga eller till endast nödtorftiga reparationer. Därigenom hade givetvis inträtt en sänkning av persedelstockens värde, vilken nu måste avhjälpas för en ökad kostnad av 1,000 kronor.

Å anslagsposten till lärare och elever för nödiga resor och transporter kunde kostnaderna på grund av de nu gällande taxorna för järnvägstransporter, vilka ökats upp till 300 procent, för år icke beräknas lägre än till 21,000 kronor, vilket för år 1922 skulle innebära behovet av ett förstärkningsanslag för detta ändamål å 14,000 kronor. Enär emellertid under tiden 1 januari—30 juni 1923 utgifter av ifrågasvarande art förekomme endast för erforderliga hästombyten samt för in- och uttryckande manskapskommenderingar, behövde för nämnda budgettid beräknas allenast hälften av nuvarande ordinarie anslagspost eller 3,500 kronor.

Med avseende på anslagsposten diverse oförutsedda behov, vilken å ordinarie staten utgjorde 4,067 kronor, anförde skolchefen, att då utgifterna under denna post till en del utgjordes av fasta arbetslöner, som reglerats från dyrtidstilläggsanslaget, en eventuellt inträdande minskning av de för 1920 bestridda utgifterna — vilka enligt vad förut nämnts utgjort omkring 16,800 kronor — kunde beräknas till omkring 25 procent å sistnämnda belopp, eller högst 4,800 kronor, varför man tills vidare måste räkna med en årlig kostnad av 12,000 kronor å denna anslagspost.

I fråga om bränsle- och lysekostnader anförde skolchefen, att desamma, vilka under år 1920 utöver de å ordinarie stat uppförda 6,650 kronor krävt en merkostnad av omkring 24,400 kronor, eller tillhopa omkring 31,000 kronor, i lyckligaste fall kunde för åren 1922 och 1923 tänkas nedgå med 60 procent, eller till 12,400 kronor.

Beträffande övriga utgiftsposter, ansåge skolchefen de nu å ordinarie stat uppförda beloppen vara tillräckliga.

I fråga om det sannolika medelsbehovet för ridskolans andel av undervisningsanslaget under första halvåret 1923 ansåge slutligen skolchefen det under nuvarande osäkra arbets- och marknadsförhållanden vara omöjligt att uppgöra en beräkning i fixa siffror och föresloge i

[21.] stället en jämn tudelning av det nuvarande årsanslaget ökad med omkring 60 procent å denna halvpart, eller med i runt tal 7,460 kronor, varigenom skulle vinnas för ifrågavarande budgettid ett anslagsbelopp av tillhopa ($12,433 + 7,460 =$) 19,893 kronor.

Med anledning av skolchefens ovan berörda framställning ville arméförvaltningen — som i annat sammanhang skulle upptaga till behandling de anmälda medelsbehoven i vad de avsåge år 1922 — anföra följande.

Av skäl, som redan förut inledningsvis framlagts i fråga om väntade städningskostnader under år 1923, hade arméförvaltningen ej någon erinran mot en höjning av anslagsposten för städning och tillsyn av möbler till 1,000 kronor för år, eller för ifrågavarande budgettid till 500 kronor.

Däremot ansåge arméförvaltningen försiktigheten bjuda att i fråga om bränsle- och lysekostnader följa de riktlinjer, som ovan angivits såsom de lämpligaste för beräkning av dylika kostnader under här ifrågavarande tid. I enlighet med nämnda riktlinjer syntes ridskolans bränsle- och lysekostnader, av skolchefen för helt år beräknade till 12,400 kronor, i stället komma att uppgå till den ordinarie anslagspostens belopp, 6,650 kronor, ökat med hälften av det för år 1921 tillhandahållna tilläggsanslaget, 14,000 kronor, eller tillhopa ($6,650 + 7,000 =$) 13,650 kronor, varav för det första halvåret syntes bliva erforderliga 75 procent, eller i runt tal 10,225 kronor.

Den av skolchefen ifrågasatta ökningen med 1,000 kronor av posten för underhåll av möbler och sängkläder, vilken av framställningen att döma torde innebära en engångskostnad, skulle upptagas till behandling vid avgivande av förslag rörande förstärkningsanslag för år 1922.

Vidkommande slutligen skolchefens beräkning av kostnaderna för diverse oförutsedda behov, vilka enligt vad som under hand upplysts till större delen avsåge sådana för ridövningar och löpningar i terräng erforderliga jordarbeten och dylikt, som icke bekostades av medel, ställda under arméförvaltningens fortifikationsdepartements förvaltning, kunde arméförvaltningen med hänsyn till anförda kostnadssiffror för år 1920 och skolchefens framställning i övrigt icke framställa någon erinran mot det begärda beloppet, 12,000 kronor för år.

Med anledning av vad sålunda anförts samt i anslutning i övrigt till skolchefens förslag hemställde således arméförvaltningen, att för tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte av riksdagen äskas ett belopp av 23,600 kronor, fördelat sålunda:

a) Städning och tillsyn av möbler	kronor	500: —	[21.]
b) Bränsle och lyse	»	10,225: —	
c) Underhåll av möbler och sängkläder	»	750: —	
d) Underhåll av ridtyg och stallpersedlar	»	300: —	
e) Underhåll av vapen	»	75: —	
f) Skrivmaterialier m. m.	»	1,000: —	
g) Släpjakter	»	750: —	
h) Diverse, oförutsedda behov	»	6,000: —	
i) Lärare och elever för resor m. m.	»	3,500: —	
j) Pris vid hinderlöpning etc.	»	500: —	
		<hr/>	
Summa kronor		23,600: —	

För skjutskolan för infanteriet och kavalleriet funnes å riksstaten för år 1922 uppfört ett belopp av	kronor	27,546: —	Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet.
varjämte å extra stat för samma år uppförts ett tilläggsanslag å	»	21,300: —	
		<hr/>	
Summa kronor		48,846: —	

Enligt den av Kungl. Maj:t fastställda staten för undervisningsanslaget och i anseende till beräkningen av nyssnämnda extra anslag för år 1922 samt med ledning av vissa av skolchefen i skrivelse till arméförvaltningens civila departement nu lämnade upplysningar kunde summan av ovannämnda anslagstillgångar fördelas sålunda:

a) Till chef, adjutant, lärare m. fl. för resor och transporter	kronor	18,000: —
b) Kostnader för skolans förflyttning till annat skjutfält	»	5,000: —
c) Ersättning för skadegörelse vid skjutningar	»	1,750: —
d) Inventarier, böcker och målskjutningsmateriel m. m.	»	21,000: —
e) Skrivmaterialier m. m.	»	1,000: —
f) Bränsle och lyse	»	1,000: —
g) Oförutsedda utgifter	»	1,096: —
		<hr/>
Summa kronor		48,846: —

Förutnämnda tilläggsanslag hade beräknats med tagen hänsyn till den under kristiden inträdda prisökningen, varför skolchefen icke hade ifrågasatt annan ändring av samtliga förut specificerade anslagsposter än att posten till oförutsedda utgifter, vari hittills inberäknats ett belopp av 260 kronor, utgörande dagavlöning samt portionsersättning å tillhoppa

[21.] 1 krona åt 2 civila hästkötare under för vardera högst 130 dagar, borde kunna minskas med nämnda belopp, 260 kronor, enär utgifter av sådan art numera icke kunde förekomma.

Skolchefen hade därjämte föreslagit en jämn tudelning av ovan anförda belopp, varigenom för första halvåret 1923 skulle göra sig gällande ett medelsbehov av 24,293 kronor. Under förutsättning att vid utfärdande av bestämmelser rörande kurserna vid skolan under år 1923 toges hänsyn till budgetårets omläggning, hade arméförvaltningen häremot icke något att erinra och hemställde således, att ifrågavarande tvenne anslag, vilka båda syntes böra uppföras på ordinarie stat för år 1923, för första halvåret av nämnda år upptoges med 24,293 kronor, fördelade sålunda:

a) Till chef, adjutant, lärare, repetitörer, läkare och elever m. fl. för ifrågakommande resor och transporter enligt gällande avlöningsreglemente m. fl. hithörande bestämmelser	kronor	9,000: —
b) Kostnader för skolans förflyttning till annat skjutfält för utförande av större fältskjutningar m. m. »		2,500: —
c) Ersättning för skadegörelse vid skjutningar..... »		875: —
d) Inventarier, böcker och målskjutningsmateriel m. m. »		10,500: —
e) Skrivmaterialier m. m..... »		500: —
f) Bränsle och lyse m. m. »		500: —
g) Oförutsedda utgifter		418: —
<hr/>		
Summa kronor		24,293: —

Artilleri-
skjutskolor.

För fältartilleriets samt fästnings- och positionsartilleriets skjutskolor vore å 1922 års riksstat uppförda tillhopa 18,366 kronor, vilka i den av Kungl. Maj:t fastställda staten för undervisningsanslaget fördelats sålunda:

a) <i>Fältartilleriets skjutskola.</i>		
Reseersättning till officerare och underofficerare med vederlikar	kronor	4,000: —
Arbetspenningar att med högst 25 öre för man och dag tillfälligtvis utgå	»	300: —
Kostnader för transporter	»	5,000: —
Skrivmaterialier och diverse oförutsedda behov	»	1,000: —
<hr/>		
tillhopa kronor		10,300: —

b) *Fästnings- och positionsartilleriets skjutskola.*

Reseersättning till officerare och underofficerare med vederlikar	kronor	2,000: —
Arbetspenningar att med högst 25 öre för man och dag tillfälligtvis utgå	»	300: —
Kostnader för transporter	»	2,500: —
Skrivmaterialier och diverse oförutsedda behov	»	1,000: —
	tillhopa kronor	5,800: —

c) *Gemensamma kostnader.*

Till diverse oförutsedda kostnader för skolornas behov	kronor	2,266: —
	Summa kronor	18,366: —

Å tilläggsstat för vartdera av åren 1919, 1920 och 1921 hade därjämte för ifrågavarande skolor beviljats förstärkningsanslag å 19,000 kronor, varigenom möjliggjorts en förhöjning med 100 procent av samtliga ovan anförda anslagsposters belopp.

I skrivelse till arméförvaltningens civila departement hade nu inspektören för artilleriet för åren 1922 och 1923 hemställt om förhöjningar med 50 procent av anslagsposterna för skrivmaterialier och diverse oförutsedda behov, med 100 procent av posterna till reseersättning till officerare och vederlikar, arbetspenningar och gemensamma kostnader samt med 200 procent av anslagsposterna till kostnader för transporter.

Beträffande behovet av den sistnämnda förhöjningen hade artilleriinspektören erinrat om de så väsentligt höjda järnvägstaxorna. Enär hänsyn icke tagits till dessa vid beräkandet av förstärkningsanslaget för år 1921, hade anslagen för 1921 visat sig otillräckliga, varför särskilda medel måst av Kungl. Maj:t genom brev den 1 april 1921 anvisas från anslaget till truppförbandens övningar.

Vad artilleriinspektören hemställt gäve icke anledning till annan erinran från arméförvaltningens sida än att då enligt under hand meddelad upplysning ovannämnda arbetspenningar torde tilldelas värnpliktiga ävensom i undantagsfall fast anställt manskap utöver dem enligt värnpliktslagen respektive vederbörliga stater tillkommande kontanta förmåner, de föreslagna höjningarna i anslagsposten för dylika arbetspenningar, med hänsyn till den nya från och med den 1 oktober 1921 gällande löneregleringen för arméns manskap, icke syntes böra upp-

[21.] tagas. Enär enligt uppgift hinder icke mötte att jämnt fördela de för artilleriskjutskolorna erforderliga medlen på årets båda halvår, syntes för tiden 1 januari—30 juni 1923 böra under förevarande anslagstitel upptagas ett belopp av 21,200 kronor, fördelat sålunda:

a) *Fältartilleriets skjutskola.*

Reseersättning till officerare och underofficerare med vederlikar	kronor	4,000: —	
Arbetspenningar att med högst 25 öre för man och dag tillfälligtvis utgå vid dålig väderlek eller eljest, då så av chefen prövades nödvändigt	»	150: —	
Kostnader för transporter	»	7,500: —	
Skrivmaterialier och diverse oförutsedda behov	»	750: —	kronor 12,400: —

b) *Fästnings- och positionsartilleriets skjutskola.*

Reseersättning till officerare och underofficerare med vederlikar	kronor	2,000: —	
Arbetspenningar att med högst 25 öre för man och dag tillfälligtvis utgå vid dålig väderlek eller eljest, då så av chefen prövades nödigt	»	150: —	
Kostnader för transporter	»	3,750: —	
Skrivmaterialier och diverse oförutsedda behov	»	750: —	kronor 6,650: —

c) *Gemensamma kostnader.*

Till diverse oförutsedda kostnader för skolornas behov	kronor	2,150: —	
			Summa kronor 21,200: —

Krigsskolan.

För krigsskolans räkning finnes å riksstaten uppfört ett belopp å 38,019 kronor 10 öre, fördelat sålunda enligt den av Kungl. Maj:t fastställda staten för undervisningsanslaget:

a) *Officerskursen.*

Praktiska övningar	kronor	3,700: —	
Stående bibliotek, tavel- samlingen och skrivmaterialier	»	1,200: —	
Bränsle, lyse, vatten och betjäningens kasertering	»	7,400: —	
Inventarier och husgeråd	»	3,000: —	
Remontering av en häst, underhåll av selyg, fordon, redskap för skogsskötsel och åkerbruk m. m.	»	1,300: —	
Extra utgifter	»	7,311: 10	kronor 23,911: 10

b) *Reservofficerskursen.*

Praktiska övningar	kronor	500: —	
Stående bibliotek och skrivmate- rialier	»	150: —	
Bränsle, lyse, vatten och betjä- ningens kasertering	»	650: —	
Inventarier och husgeråd	»	250: —	
Undervisningsmateriel, tvätt, lag- ning, medikamenter m. m. för eleverna	»	5,000: —	
Extra utgifter	»	504: —	
	kronor	7,054: —	
Ytterligare en kurs	»	7,054: —	kronor 14,108: —
			<u>Summa kronor 38,019: 10</u>

Av de för bränsle och lyse, vatten och betjäningens kasertering avsedda poster kunde enligt från intendenten vid krigsskolan lämnad uppgift respektive 5,550 kronor och 485 kronor antagas vara avsedda för bränsle och lyse, medan återstående beloppen, 1,850 kronor och 165 kronor belöpte på utgifter för vatten och betjäningens kasertering.

Till förstärkning av de ordinarie anslagen för år 1921 hade anvisats å tilläggsstat för samma år tillhoppa 3,650 kronor, varav för officerskursen 1,500 kronor och för reservofficerskurserna 2,150 kronor, och uppginge därigenom samtliga anslagstillgångar för krigsskolan under år 1921 till 41,669 kronor 10 öre. Därutöver hade emellertid för

[21.] ökade bränsle- och lysekostnader intendentsdepartementet ställt till förfogande ett belopp av 14,000 kronor från förstärkningsanslaget till 1921 års bränsleanslag.

Beträffande medelsbehovet för första halvåret 1923 hade skolchefen insänt en uppgift, som slutade å ett belopp av 23,000 kronor. Då enligt vad under hand upplysts kostnaderna för andra halvåret beräknades bliva lika stora, skulle således skolans utgifter för hela år 1923 komma att uppgå till 46,000 kronor, d. v. s. 4,330 kronor 90 öre mer än för år 1921 eller tillhopa 7,980 kronor 90 öre mer än som funnes uppfört på ordinarie stat, fördelade för samtliga kurserna gemensamt med följande belopp:

för praktiska övningar	kronor	700: —
» stående bibliotek, tavel- samlngen och skrivmate- rialier	»	1,700: —
» bränsle och lyse	»	2,300: —
» inventarier och husgeråd	»	500: —
» remontering av en häst, underhåll av seltyg, fordon m. m.	»	300: —
» undervisningsmateriel, tvätt, lagning, medika- menter m. m.	»	1,200: —
» extra utgifter	»	1,280: 90
	Summa kronor	7,980: 90

Rörande denna skillnad hade sedermera upplysts, att den vore föranledd av den ökning av elevantalet såväl vid officers- som vid reserv-officerskurserna, som redan nu givit sig till känna och syntes komma att ytterligare stegras. Under de senast förflutna åren med deras ringa tillströmning av elever hade trots kristiden sådana anslagsposter som till praktiska övningar, skrivmaterialier, inventarier och husgeråd samt undervisningsmateriel, tvätt, lagning och medikamenter icke varit i behov av någon väsentligare förhöjning, men för tiden från och med år 1923 kunde en sådan icke längre undanskjutas.

På grund av dessa upplysningar och då de ifrågasatta förhöjningarna av ovanberörda anslagsposter vore i och för sig jämförelsevis obetydliga, hade arméförvaltningen icke någonting att erinra mot dessammas genomförande på staten för ifrågavarande budgettid. I stället ansåge sig arméförvaltningen böra föreslå en ytterligare ökning av en utav krigsskolans anslagsposter, nämligen den för bränsle- och lysekostnader.

Såsom förut angivits, vore av de å ordinarie staten för krigsskolan uppförda belopp avsedda till bränsle och lyse vid officerskursen 5,550 kronor och vid vardera reservofficerskursen 485 kronor eller tillhopa 6,520 kronor. Skolchefen hade nu i sin uppgift över medelsbehovet föreslagit en höjning för berörda ändamål med tillhopa 2,300 kronor för alla tre kurserna och fördelat detta belopp jämnt på de två halvåren. En sådan höjning av anslagsposterna i fråga syntes emellertid, med hänsyn till det av arméförvaltningens intendentsdepartement tillhandahållna tilläggsbeloppet, 14,000 kronor, för obetydlig för att trygga dessa anslagsposter från överskridande, vartill komme, att av skäl som ovan nämnts bränsle- och lysekostnaderna för första halvåret måste beräknas motsvara $\frac{3}{4}$ av ett årsanslag. Arméförvaltningen föresloge därför i enlighet med de ovan inledningsvis angivna riktlinjer ett anslag för bränsle och lyse under första halvåret, utgörande 75 procent av de ordinarie anslagsbeloppen, ökade med hälften av 1921 års förstärkningsanslag, eller $[(6,520 + 7,000) \times 0,75 =]$ 10,140 kronor. Då bränsle- och lysekostnaderna vid de två reservofficerskurserna tillhopa utgjorde omkring $\frac{1}{7}$ av skolans samtliga utgifter för nämnda ändamål, skulle det erforderliga anslagsbeloppet för första halvåret 1923 utgöra vid officerskursen 8,700 kronor och för reservofficerskurserna 1,440 kronor.

Med anledning av att den första av reservofficerskurserna, den s. k. vinterkursen, i hela sin omfattning och den andra, den s. k. sommarkursen, med omkring hälften därav hölles under första halvåret, syntes det bliva nödvändigt att fördela för nämnda kurser erforderliga medel med 75 procent på första halvåret 1923 samt i lämplig proportion efter de två kursernas fortvaro under nämnda tid.

Skolchefen hade — för år beräknat — föreslagit följande belopp för vardera av nämnda kurser:

För praktiska övningar	kronor	700: —
» stående bibliotek och skrivmaterialier	»	600: —
» vatten och betjäningens kaserering	»	165: —
» inventarier och husgeråd	»	500: —
» undervisningsmateriel m. m.	»	5,600: —
» extra utgifter	»	1,000: —
		Summa kronor 8,565: —

För båda kurserna uppginge således dessa kostnader till $(8,565 \times 2 =)$ 17,130 kronor. Av sistnämnda belopp syntes bära på första halvåret

[21.] 1923 beräknas 75 procent, d. v. s. 12,847 kronor 50 öre, fördelade på vinterkursen med $\frac{2}{4}$ av hela beloppet för ifrågavarande anslagsposter, eller 8,565 kronor, och med $\frac{1}{4}$ av samma belopp, eller 4,282 kronor 50 öre på sommarkursen.

Vad beträffade kostnaderna för bränsle och lyse för reservofficerskurserna, kunde dessa, såsom av det ovan anförda torde framgå, för hela året 1923 beräknas till omkring $\left(\frac{6,500+7,000}{7}=\right)$ 1,920 kronor, fördelade med 75 procent av nämnda belopp eller 1,440 kronor på första halvåret och återstoden, 480 kronor, på det andra. Då vinterkursen i sin helhet och sommarkursen blott till hälften ägde rum under det första halvåret, borde på den förstnämnda kursen beräknas $\frac{2}{3}$ av den på första halvåret belöpande andelen av kostnaderna, eller 960 kronor, och återstoden, 480 kronor, på sommarkursen.

Från dessa utgångspunkter torde för de båda reservofficerskurserna kunna beräknas följande belopp för första halvåret 1923:

Vinterkursen:	bränsle och lyse	kronor	960: —	
	övriga kostnader	»	8,565: —	kronor 9,525: —
Sommarkursen:	bränsle och lyse	»	480: —	
	övriga kostnader	»	4,282: 50	» 4,762: 50
				<hr/>
				eller tillhopa kronor 14,287: 50

På grund av det ovan anförda och med anslutning i övrigt till skolchefens förslag hemställde arméförvaltningen således, att krigsskolans andel av undervisningsanslaget måtte för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräknas med tillhopa 33,012 kronor 50 öre enligt följande fördelning:

A. Officerskursen:

Praktiska övningar	kronor	2,000: —	
Stående bibliotek, tavelsamlingen och skrivmaterialier	»	1,000: —	
Bränsle och lyse	»	8,700: —	
Vatten och betjäningens kasertering	»	925: —	
Inventarier och husgeråd	»	1,500: —	
Remontering av en häst, underhåll av selyg, fordon, redskap för skogsskötsel och åkerbruk m. m.	»	800: —	
Extra utgifter	»	3,800: —	kronor 18,725: —

B. *Reservofficerskurserna:*

1. Vinterkursen:

Praktiska övningar	kronor	700: —
Stående bibliotek och skrivmaterialier	»	600: —
Bränsle och lyse	»	960: —
Vatten och betjäningens kasernering	»	165: —
Inventarier och husgeråd	»	500: —
Undervisningsmateriel, tvätt, lagning, medikamenter m. m. för eleverna	»	5,600: —
Extra utgifter	»	1,000: —
		tillhopa kronor 9,525: —

2. Sommarkursen:

Hälften av ovanstående belopp	kronor	4,762: 50	kronor	14,287: 50
				Summa kronor 33,012: 50

Anslagsposten till arméns läkares och veterinärers samt värnpliktiga läkares, veterinärers, tandläkares och apotekares utbildning hade å 1921 års stat upptagits med 37,120 kronor, sålunda fördelade:

a) Militärläkarkursen	kronor	5,720: —	
b) Fackskolan för värnpliktiga medicine kandidater	»	10,000: —	
c) Stipendier för militärläkare	»	1,800: —	
d) Kurs för bataljonsveterinärer	»	5,000: —	
e) Kurs för äldre militärveterinärer	»	1,600: —	
f) Fackskolan för värnpliktiga veterinärer	»	3,000: —	
g) Fackskolan för värnpliktiga tandläkare och apotekare	»	10,000: —	kronor 37,120: —

Arméns
läkares och
veterinärers
samt värn-
pliktiga läka-
res, veteri-
närers, tand-
läkares och
apotekares
utbildning.

Av 1921 års riksdag hade anslagsposten höjts med följande belopp:

a) Militärläkarkursen med	kronor	5,320: —	
b) Fackskolan för värnpliktiga medicine kandidater med	»	10,000: —	
d) Kurs för bataljonsveterinärer med	»	1,850: —	
e) Kurs för äldre militärveterinärer med	»	700: —	
f) Fackskolan för värnpliktiga veterinärer med	»	1,600: —	kronor 19,470: —

och vore sålunda å 1922 års riksstat uppförd med ... » 56,590: —

[21.] Enligt meddelande från arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse ifrågasattes ej ändring av de särskilda årliga anslagsbeloppen å denna anslagspost och borde desamma för första halvåret 1923 upptagas med hälften av de årliga anslagssummorna.

Med anledning härav borde å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagas följande belopp:

a) Militärläkarkursen.....	kronor	5,520:—
b) Fackskolan för värnpliktiga medicine kandidater..	»	10,000:—
c) Stipendier för militärläkare.....	»	900:—
d) Kurs för bataljonsveterinärer.....	»	3,425:—
e) Kurs för äldre militärveterinärer.....	»	1,150:—
f) Fackskolan för värnpliktiga veterinärer.....	»	2,300:—
g) Fackskolan för värnpliktiga tandläkare och apotekare.....	»	5,000:—
		Summa kronor 28,295:—

Modell-
kammaren.

För modellkammaren ifrågasattes ej ändring. Det nu å stat uppförda beloppet, 270 kronor, kunde beräknas med hälften för första halvåret 1923.

Artilleri-
museum.

För artillerimuseum vore å 1922 års riksstat uppförda 4,500 kronor. På förslag av muséets föreståndare hade arméförvaltningen i sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för år 1922 hemställt, att ovannämnda belopp måtte å den ordinarie staten höjas med 1,500 kronor på grund av ökade kostnader för eldning, belysning och städning m. m. Detta förslag hade emellertid icke upptagits i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag. Vad beträffade år 1921 hade emellertid motsvarande belopp beviljats på tilläggsstat.

Emellertid hade nu denna fråga ävensom frågan om artillerimuséets ordinarie anslagsbehov å förevarande titel kommit i ett nytt läge, sedan arméförvaltningens artilleridepartement — såsom ovan under artilleri- och ingenjörhögskolan berörts — väckt förslag om uppförande under expensanslaget av en gemensam post för bränsle- och lysekostnader vid nämnda skola, artillerimuseum och artilleristabens statistiska avdelning. För den händelse detta förslag, som skulle framföras under arméförvaltningens framställning om expensanslaget, skulle vinna bifall, borde samtliga bränsle- och lysekostnader vid artillerimuseum utgå från nu förevarande anslagstitel.

Av ovannämnda ordinarie anslagspost för muséet, 4,500 kronor, torde 1,000 kronor vara avsedda för eldning och belysning, och av det

för år 1921 beviljade förstärkningsanslaget, 1,500 kronor, torde samma belopp kunna anses avsett för kostnader av nämnda art samt återstående 500 kronor vara beräknade för ökade städningskostnader. Sistnämnda belopp, 500 kronor, syntes böra uppföras på den ordinarie staten för år 1923, varefter densamma, efter avdrag för de förutvarande ordinarie bränsle- och lysekostnaderna, 1,000 kronor, skulle uppgå till (3,500+500 =) 4,000 kronor, eller för första halvåret 1923 till 2,000 kronor.

[21.]

För artilleristabens bibliotek funnes å 1922 års stat beräknade 800 kronor. För samma ändamål hade å tilläggsstat för år 1921 beviljats 800 kronor.

Artilleri-
stabens
bibliotek.

Inspektören för artilleriet hade i sammanhang med avgivandet av framställningen angående medelsbehovet för år 1922 på skäl, som funnes uttryckta i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag, hemställt om uppförande även av sistnämnda belopp å den ordinarie staten.

I nu avgivet förslag uppgåve artilleriinspektören, att förhöjningen av det ordinarie anslagsbeloppet kunde för närvarande begränsas till 400 kronor, varigenom anslagsposten, för år räknat, skulle utgöra 1,200 kronor, varav för första halvåret 600 kronor. Arméförvaltningen hade icke någon erinran mot sistnämnda belopp.

Under hänvisning till vad arméförvaltningen inledningsvis anført angående ökade abonnemangskostnader för telefoner, hemställde arméförvaltningen slutligen i detta sammanhang, att det å 1921 års förstärkningsanslag för dylika merkostnader vid undervisningsanstalterna beviljade beloppet, 2,200 kronor, måtte med hälften, 1,100 kronor, bliva uppfört å riksstaten för första halvåret 1923.

Telefon-
abonnemangs-
kostnader.

Till sammanfattning av allt det ovan anförda hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att följande belopp finge uppföras å undervisningsanslaget titel II för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Samman-
fattning.

För krigshögskolan	kronor	13,750: —
» artilleri- och ingenjörhögskolan	»	15,400: —
» ridskolan	»	23,600: —
» skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	»	24,293: —
» artilleriskjutskolor	»	21,200: —
» krigsskolan	»	33,012: 50

Fjärde huvudtiteln.

[21.] För arméns läkares och veterinärers samt värnplik- tiga läkares, veterinärers, tandläkares och apotekares utbildning	kronor	28,295: —
» modellkammaren	»	135: —
» artillerimuseum	»	2,000: —
» artilleristabens bibliotek	»	600: —
Till ökade telefonabonnemangskostnader vid vissa undervisningsanstalter, att disponeras av arméförvaltningens civila departement	»	1,100: —
Summa kronor		163,385: 50

Departements-
chefen.

Med hänsyn till den från och med innevarande år vidtagna sänkningen av telefonavgifterna torde anslagsposten till bestridande av merkostnader för dylika avgifter kunna minskas med 440 kronor. Anslagstiteln i sin helhet skulle till följd därav kunna nedsättas till 162,945 kronor 50 öre.

I anledning av dels redan beslutade sänkningar av järnvägstaxorna, dels ock den nedsättning av transportavgifterna enligt militärtaxan, som inom den närmaste tiden lär komma att vidtagas, torde man vidare kunna räkna med en minskning av utgifterna å förevarande anslag med i runt tal 8,000 kronor. Huru den härav föranledda anslagsreduceringen bör fördelas å de olika posterna i anslagsberäkningen, saknar jag emellertid möjlighet att nu bedöma. Minskningen torde vid sådant förhållande böra beräknas å anslagsposten till oförutsedda behov.

Titel III. Tillfälligtvis anordnade skolor och utbildningskurser samt oförutsedda behov.

Förevarande anslagstitel är i riksstaten för innevarande år upptagen med 293,780 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har anfört, att några särskilda anledningar till ändring av detta belopp icke givits i de medelsframställningar, som inkommit till arméförvaltningen tidigare under år 1921 eller i sammanhang med medelsäskandena för år 1923. Visserligen hade chefen för generalstaben i en till arméförvaltningen insänd skrivelse, till vilken arméförvaltningen skulle återkomma vid avgivande av förslag till förstärkningsanslag för år 1922, samtidigt med framställning om ett tilläggsanslag för år 1922 å 48,000 kronor för anordnande av kurs i förbindelserjänst för armén uttalat, att liknande kurser även behövde anordnas under de närmast följande åren samt att kostnaderna därför icke vidare, såsom hittills i några fall fått ske, kunde gäldas av anslaget till fält-

och fälttjänstövningar. I händelse av återuppreparande av nämnda medelsframställning för år 1923 och då väl kostnader av denna art lämpligast borde bestridas av förevarande anslagstitel, syntes emellertid icke några nya medel behöva för ändamålet äskas av riksdagen med hänsyn till befintliga besparingar å den till Kungl. Maj:ts disposition stående andelen av anslagstiteln och särskilt med hänsyn därtill, att å densamma sedan år 1920 funnits beräknad en post å 46,000 kronor till underofficersutbildningen, vilken, såvitt arméförvaltningen kunnat finna, varken hittills behövt eller framdeles torde behöva tagas i anspråk för annat ändamål än för att täcka vissa ökade kostnader för de s. k. högre underofficersskolorna, för vilka under anslagstiteln beräknats en särskild post å 59,000 kronor.

För år 1923 syntes således under anslagstiteln i fråga böra beräknas samma medelsbehov som för år 1922, eller 293,780 kronor. Ehuru det torde kunna inträffa, att tillfälligtvis anordnade skolor och utbildningskurser komme att hållas i större utsträckning och för större kostnader under första halvåret av år 1923 än under det senare, vilken eventualitet dock icke för närvarande kunde med någon grad av säkerhet bedömas, syntes det dock med hänsyn till ovannämnda besparingar icke vara förenat med någon särskild risk att för det första halvåret 1923 beräkna medelsbehovet till jämnt hälften av ovannämnda summa.

Arméförvaltningen hemställde således, att förevarande anslagstitel måtte för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagas med ett belopp av 146,890 kronor.

Av skäl, som under titel II anförts, torde nu förevarande anslags-
titel, som av arméförvaltningen upptagits med 146,890 kronor, böra
minskas med 8,000 kronor till 138,890 kronor.

Departements-
chefen.

Sammanfattning.

I överensstämmelse med vad nu anförts har jag låtit uppgöra beräkning av anslaget till undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser för tiden 1 januari—30 juni 1923 (se Bil. 3) och slutar denna beräkning å ett belopp av 346,736 kronor 96 öre.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till
undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervis-
ningsanstalter och utbildningskurser,

nu kronor 563,343: —
med, i jämnt krontal, » 346,737: —

Vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet.

Under en följd av år hava särskilda anslag å extra stat anvisats för anordnande av vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet. Ifrågavarande anslag utgör för innevarande år 50,600 kronor.

Enligt vad chefen för skjutskolan anmält, äro icke några utbildningskurser av ifrågavarande slag avsedda att anordnas under tiden 1 januari—30 juni 1923. Vid sådant förhållande saknar jag anledning att på denna punkt göra hemställan om anslagsäskande.

[22.]

2. Vissa kostnader för krigsskolans verksamhet.

Med hänvisning till vad under punkten 5 anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtats angående vissa lönefrågor vid armén och marinen, tillsvidare under fjärde huvudtiteln, avd. Lantförsvaret, för vissa kostnader för krigsskolans verksamhet å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna ett förslagsanslag, högst, 27,500 kronor.

[23.]

3. Studiestipendier.

Detta anslag, vilket för år 1922 upptagits med 32,200 kronor, är beräknat för följande ändamål:

stipendier åt elever vid artilleri- och ingenjörhögskolan	kronor	3,000: —
stipendier åt elever vid krigsskolans officerskurs	»	10,000: —
stipendier åt underofficerare och furirer av första klassen	»	19,200: —

Till studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen uppfördes i riksstaten för år 1918 ett nytt ordinarie reservationsanslag å 9,600 kronor. Enligt av Kungl. Maj:t lämnad föreskrift fördelades

detta anslag å 12 stipendier å 800 kronor. I statsverkspropositionen till 1918 års lagtima riksdag föreslog därefter Kungl. Maj:t, att för ökandet av antalet stipendier till 36 anslaget måtte höjas till 28,800 kronor. Med förmälan, bland annat, att det syntes framgå, att stipendierna endast i ringa utsträckning söktes av och kommit sådan personal till del, som haft för avsikt att fortsätta sin rent militära utbildning, förklarade emellertid riksdagen, att en ökning av antalet stipendier till 24 syntes vara tillfyllest. Riksdagen bestämde därför anslaget till 19,200 kronor. Någon annan ändring beträffande detsamma har sedermera icke vidtagits än att anslaget vid den genom beslut av 1919 års riksdag företagna omläggningen av fjärde huvudtiteln, på sätt av det föregående framgår, sammanförts med vissa andra anslagsposter till ett nytt anslag av reservationsanslags natur benämnt studiestipendier.

[23.]

I skrivelse den 12 april 1921 har centralstyrelsen för svenska furirernas riksförbund hemställt,

Framställning
av central-
styrelsen för
svenska fu-
rirernas riks-
förbund.

att jämväl furirer av andra klass måtte erhålla rätt att söka och innehava stipendium,

att antalet av dessa stipendier måtte ökas till 30,

att av detta antal 15 stipendier måtte tilldelas underofficerare och 15 stipendier förbehållas åt furirer, samt

att storleken av stipendierna måtte ökas till 1,400 kronor.

Chefen för generalstaben har häröver den 26 maj 1921 avgivit yttrande samt därvid anført, att ökandet av stipendiernas antal till 30 och deras höjande till 1,400 kronor syntes önskvärt, samt att, därest antalet stipendier ökades, även särskilt förtjänta furirer av andra klassen torde böra komma i åtnjutande av stipendium. För ett uppdelande av stipendiernas antal mellan underofficerare och furirer syntes däremot icke tillräckliga skäl förefinnas.

Yttrande av
chefen för ge-
neralstaben.

Uti sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1921 angående lantförsvarets medelsbehov har nu arméförvaltningen anført följande.

Yttrande av
arméförvalt-
ningen.

Med anledning av 1918 års riksdags erioran i fråga om ökning av antalet studiestipendier för underofficerare och furirer syntes böra framhållas, att — även om flertalet sökande till sådana stipendier skulle avse att bedriva studier för vinnande av förbättrade utsikter i fråga om civilanställning — förefintligheten av ökade möjligheter för främjande av den egna utbildningen i allt fall syntes innebära ett avsevärt och för statsverket jämförelsevis billigt medel att främja manskapsrekryteringen.

[23.] Vad särskilt stipendiat av furirs klass beträffade, hade Kungl. Maj:t i de årligen upprepade bestämmelserna angående användningen av ifrågasvarande anslagsmedel lämnat föreskrift därom, att furir, vars kontrakt utginge före utgången av året efter det år, för vilket stipendierna skulle utdelas, skulle till ansökningen foga förbindelse att, därest stipendium erhöles, taga förnyad anställning minst till och med den 30 april därpåföljande år. Genom denna bestämmelse syntes garanti vinnas för att den ökade utbildning, som stipendiat av furirs klass kunde vinna under studietiden, i alla händelser under något år efter sistnämnda tids slut komme lantförsvaret till gagn.

Vad anginge nu förevarande framställning från centralstyrelsen för svenska furirernas riksförbund, hade arméförvaltningen för sin del icke något att erinra mot vare sig att antalet stipendier ökades till 30 eller att jämväl furir av andra klassen berättigades att komma i åtnjutande av sådant stipendium. Däremot ansåge arméförvaltningen, i likhet med chefen för generalstaben, att anledning saknades att genomföra en bestämd fördelning, enligt vilken visst antal stipendier skulle förbehållas åt underofficerare och visst antal stipendier tilldelas furirer, utan syntes det fortfarande som hittills böra ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avgörande i fråga om vem som borde erhålla stipendium. Vidkommande höjandet av stipendiernas belopp från nuvarande 800 kronor till 1,400 kronor ville arméförvaltningen framhålla, att beloppet av stipendierna bestämts vid en tidpunkt, då penningvärdet varit avsevärt högre än nu vore fallet. Om dessa stipendier skulle kunna till fullo motsvara sitt ändamål, torde alltså en höjning av deras belopp vara ofrånkomlig. Mot det föreslagna beloppet, 1,400 kronor, vilket med hänsyn till den inträffade prisstegringen och förhållandena i övrigt syntes vara skäligt, funne arméförvaltningen ej anledning till anmärkning. För ändamålet skulle alltså erfordras ($30 \times 1,400 =$) 42,000 kronor innebärande en ökning, i förhållande till 1922 års anslag, å 22,800 kronor.

Då enligt utfärdad föreskrift anslag borde äskas allenast för första halvåret 1923, skulle i enlighet med den princip, som därvid i allmänhet följts, i förevarande avseende för sagda tid begäras ett anslag å 27,500 kronor. Emellertid syntes här en avvikelse böra äga rum. Enligt vad arméförvaltningen under hand inhämtat, förföres nämligen i fråga om utdelande av stipendiebelopp på följande sätt. Av stipendierna åt elever vid artilleri- och ingenjörhögskolan utbetalades $\frac{3}{4}$ under förra hälften av året och $\frac{1}{4}$ under senare delen därav. Stipendierna åt elever vid krigsskolans officerskurs utbetalades under slutet av året.

Beträffande stipendier åt underofficerare och furirer syntes därför erforderliga medel lämpligen böra fördelas på samma sätt som i fråga om förstnämnda stipendier. För första halvåret 1923 skulle följaktligen erfordras följande belopp:

[23.]

stipendier åt elever vid artilleri- och ingenjörhögskolan	kronor	2,250: —
stipendier åt elever vid krigsskolans officerskurs	»	—: —
stipendier åt underofficerare och furirer	»	31,500: —
Summa kronor		33,750: —

På grund av vad sålunda anförts hemställde arméförvaltningen, att till studiestipendier måtte för första halvåret 1923 beviljas ett reservationsanslag å 33,750 kronor.

Mot det framställda förslaget, att jämväl furirer av andra klassen må kunna komma i åtnjutande av studiestipendier, har jag icke något att erinra. Däremot anser jag mig icke nu böra förorda någon ökning av vare sig antalet eller storleken av ifrågasatta stipendier. Icke heller synas mig tillräckliga skäl föreligga för den ifrågasatta uppdelningen av stipendierna mellan underofficerare och furirer, utan torde det framdeles såsom hittills böra tillkomma Kungl. Maj:t att utan någon dylik inskränkning besluta om stipendiemedlens fördelning.

Departements-
chefen.

Vad angår medelsbehovet under förevarande anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923, finner jag mig böra biträda arméförvaltningens förslag i vad det avser anvisande av medel för stipendier åt elever vid artilleri- och ingenjörhögskolan. Det synes mig däremot icke vara oundgängligen nödvändigt att för berörda halvår äska något belopp till stipendier åt underofficerare och furirer. För att emellertid medel för ifrågasatt ändamål icke skola helt och hållet saknas under nämnda tid, torde det vara lämpligt att av de stipendiemedel, som för innevarande år stå till förfogande, reservera en del för att disponeras under första halvåret 1923.

I enlighet med vad nu anförts skulle förevarande anslag för tiden januari—juni 1923 behöva upptagas med allenast 2,250 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till
studiestipendier,
nu

nu	kronor	32,200: —
med	»	2,250: —

[24.]

4. Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande.

Förevarande anslag var i riksstaten för år 1921 upptaget med 24,000 kronor.

På därom av arméförvaltningen gjord framställning föreslog Kungl. Maj:t nästlidet års riksdag att öka anslaget med 1,400 kronor. Den begärda anslagsökningen var avsedd dels för förhöjning med 1,200 kronor av det till Svenska militärläkarföreningen utgående understödet å 1,800 kronor, dels ock för beredande av understöd åt Trängklubben med ett belopp av 200 kronor.

Riksdagen, som emellertid icke fann tillräckliga skäl vara anförda för den begärda anslagsökningen, upptog anslaget i riksstaten för år 1922 med oförändrat belopp.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har nu anført, att anslaget under de gångna åren till större delen använts för år efter år återkommande fixa understödsbelopp, medan en mindre del reserverats för tillfälliga understöd. Då något förstärkningsanslag icke beviljats, hade understödsbeloppen, i och för sig jämförelsevis små, under de senaste åren i själva verket varit för sitt ändamål otillräckliga. Anslagets otillräcklighet hade även gjort sig märkbar på det sätt, att andra medel måst anlitas för beredande av understöd, vilka rätteligen bort gäldas med anlåtande av förevarande anslag. Med hänsyn härtill och då anslaget för år 1923 rätteligen borde beräknas i enlighet med gällande pris, vore nog enligt arméförvaltningens åsikt en förhöjning av anslaget av behovet påkallad, särskilt med hänsyn därtill, att de utgifter, som gjorde sig starkast gällande, då fråga vore om understöd åt föreningar och till skrifers utgivande, nämligen å ena sidan hyror och å andra sidan papper och tryckningskostnader, sprungit särskilt mycket i höjden. Emellertid torde med en sådan mera ingående omräkning av anslaget tillsvidare kunna anstå, dock under förutsättning, dels att vissa nya anslagsbehov, vilka enligt av Kungl. Maj:t lämnade föreskrifter borde beaktas vid avgivande av förslag rörande medelsbehovet i nu förevarande avseende, bleve fyllda, dels att möjlighet bereddes att år 1923 medgiva vissa förhöjningar av redan nu utgående understöd, för vilka skulle redogöras här nedan.

I förstnämnda avseende syntes följande böra anföras.

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 5 mars 1920 medgivit, att till bestridande av kostnader för utgivande av tryckta redogörelser för

inom riket utförda artilleriförsök, avgivna kommittébetänkanden och reseberättelser m. m. finge årligen tillsvidare utbetalas ett belopp av högst 1,500 kronor, hade generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet meddelat, att ovanberörda redogörelser hittills offentliggjorts i artilleritidskriften, vars redaktör därför uppburit de för dessa redogörelsers utgivande anvisade medel. På grund av stegrade pappers- och tryckningskostnader m. m. vore det emellertid — oaktat höjd prenumerationsavgift — för fortsatt utgivning av nämnda tidskrift erforderligt, att ytterligare 1,500 kronor om året ställdes till redaktionens förfogande. I anledning härav hade Kungl. Maj:t genom brev den 28 januari 1921 medgivit, att utöver de genom brevet den 5 mars 1920 anvisade medel finge för ändamålet för år 1921 utbetalas ytterligare högst 1,500 kronor från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Då något understöd för artilleritidskriften hittills icke varit beräknat under förevarande anslag, skulle således av denna anledning påkallas en anslagshöjning å 3,000 kronor.

Vidare hade Kungl. Maj:t genom brev den 3 december 1920 till bestridande av Frivilliga automobilkårens expeditionskostnader m. m. under år 1920 anvisat ett belopp av 500 kronor från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter samt i sammanhang därmed anbefallt arméförvaltningen att i blivande framställning rörande medelsbehovet för år 1923 avgiva förslag angående fyllandet för framtiden av detta medelsbehov.

Då medel för beredande av understöd åt nämnda kår icke på annat sätt kunde beredas än genom anlitande av förevarande anslag, behövde detsamma ökas i motsvarande mån.

Beträffande frågan om höjning av hittills redan utgående understödsbelopp syntes böra framhållas följande.

I sammanhang med andra medelsäskanden för år 1923 hade generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet hemställt, att det understöd å 400 kronor, som hittills från ifrågavarande anslag utgått till Artilleriklubben, måtte höjas till 700 kronor.

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag hade vidare hemställts om ökning av förevarande anslag med 1,500 kronor, avsedda till ökat understöd med 1,200 kronor till Svenska militärläkarföreningen och med 200 kronor till Trängklubben. Slutligen hade Militärsällskapet i Stockholm hemställt om ökning med 4,000 kronor av det till sällskapet utgående understödet å 1,000 kronor. Anslagsförhöjningen för förstnämnda båda ändamål hade visserligen avslagits av riksdagen. Med hänsyn därtill, att arméförvaltningens civila departement kunnat disponera

[24.] vissa besparingar å förevarande anslag, hade emellertid ökade understöd till belopp av resp. 1,200, 300 och 2,000 kronor kunuat av departementet tilldelas vederbörande föreningar för år 1921.

Då arméförvaltningen ansåge samtliga ovannämnda understödsförhöjningar väl behöfliga, men civila departementet icke för framtiden kunde påräkna tillräckliga besparingar för deras tillgodoseende, vore en höjning av förevarande anslag med ovannämnda belopp synnerligen nödvändig.

De ytterligare anslagsbehov, varför nu redogjorts, motiverade sålunda anslaget höjande med sammanlagt 7,300 kronor, d. v. s. till, i avrundat tal, 32,000 kronor.

På grund härav hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till understöd åt föreningar och till skrifterns utgivande för första halvåret 1923 anvisa ett reservationsanslag å 16,000 kronor.

Departements-
chefen.

Då det icke utan stora olägenheter för de föreningar m. fl., som från detta anslag åtnjuta understöd, skulle låta sig göra att till senare halvåret 1923 överflytta samtliga utbetalningar från anslaget, torde medel för ifrågavarande ändamål böra äskas för tiden 1 januari—30 juni 1923. Jag anser mig emellertid icke kunna ifrågasätta, att för sistnämnda tid skulle anvisas mer än hälften av det för år 1922 å riksstaten upptagna beloppet eller således 12,000 kronor. Skulle icke inom ramen av detta anslagsbelopp samtliga oundgängligen erforderliga understödsbehov av hithörande slag kunna tillgodoses, torde undantagsvis kunna tagas i anspråk till Kungl. Maj:ts disposition stående medel under anslaget till extra utgifter.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till understöd åt föreningar och till skrifterns utgivande,	nu	kronor 24,000: —
med halva beloppet eller	»	12,000: —

[25.]

Frivilliga skytteväsendets befrämjande.

Under en följd av år har riksdagen anvisat anslag till det frivilliga skytteväsendets befrämjande. Anslaget är i riksstaten för innevarande år upptaget med 1,376,000 kronor.

Uti skrivelse den 31 augusti 1921 har nu skytteförbundens överstyrelse genom sitt verkställande utskott hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för tiden 1 januari—30 juni 1923 till det frivilliga skytteväsendets befrämjande anvisa ett anslag av 1,295,500 kronor enligt följande beräkning:

[25.]

Framställning
av skytte-
förbundens
överstyrelse

till skytteförbundens överstyrelsens administrationskostnader samt särskilda utgifter att utbetalas genom överstyrelsen	kronor	75,500: —
» skytteförbunden	»	54,200: —
» skytteföreningarna	»	1,083,000: —
» övriga utgifter	»	82,800: —
	Summa kronor	1,295,500: —

I ovanstående anslagsäskande ingå en del kostnader, som beräknats för helt år, och har överstyrelsen såsom skäl för att dessa kostnader upptagits med hela sitt belopp anfört, att desamma måste i sin helhet disponeras redan under förra hälften av kalenderåret 1923. De för helt år beräknade anslagsposterna äro följande:

till inköp av skyttemärken m. m.	kronor	25,000: —
» kurs för utbildande av skytteinstruktörer	»	15,000: —
» årsunderstöd och ammunitionsbidrag	»	1,080,000: —
» riksskyttetävling i Göteborg	»	30,000: —

Å andra sidan har i anslagsäskandet icke upptagits den under anslaget för innevarande år beräknade anslagsposten till understöd åt föreningen för främjande av skolungdomens vapenövningar, enär desamma icke behöver tagas i anspråk förrän under senare halvåret 1923.

Övriga anslagsposter hava upptagits med hälften av det beräknade årsbehovet.

De av överstyrelsen äskade beloppen innefatta vissa nya anslagskrav ävensom eljest åtskilliga ändringar i jämförelse med anslagsberäkningen för innevarande år.

Arméförvaltningens artilleri- och civila departement hava den 4 oktober 1921 avgivit utlåtande i ärendet samt därvid på anförda skäl hemställt, att för ifrågakvarande ändamål måtte å extra stat för första halvåret 1923 anvisas ett anslag av 1,250,000 kronor.

Yttrande av
arméförvalt-
ningens ar-
tilleri- och
civila depar-
tement.

[25.]
Departements-
chefen.

Under senare riksdagar har framträtt en växande opposition mot beviljandet av statsanslag till det frivilliga skytteväsendets befrämjande. Denna opposition torde hava varit förestavad huvudsakligen av den uppfattningen, att den frivilliga skytterörelsen i sin nuvarande form icke är av den betydelse ur försvarssynpunkt, att den bör till väsentlig del uppehållas med statsmedel.

Jag delar denna uppfattning, som senast under 1921 års riksdag föranlett yrkande om avslag å Kungl. Maj:ts äskande om anslag för det frivilliga skytteväsendets befrämjande. Jag anser mig också böra i detta sammanhang erinra om, att till de vid statsverkspropositionerna 1919 och 1920 fogade statsrådsprotokoll vissa ledamöter av statsrådet anfört, att de ansåge framställning till riksdagen om sådant anslag icke böra göras. Riksdagen har emellertid jämväl under nu nämnda år anvisat medel för berörda ändamål.

Ett principiellt avgörande rörande statsmakternas ställning till det frivilliga skytteväsendet anser jag mig icke nu böra påkalla. Det torde nämligen kunna ifrågasättas, om icke, innan ett sådant avgörande träffas, också bör tagas under omprövning, huruvida för skytteväsendet kunde finnas former, vilka möjliggjorde dess inpassande i själva försvarsorganisationen på ett sådant sätt, att därigenom den militära utbildningen direkt tjänades och strävandena till begränsning av de värnpliktigas övningstid och av kostnaderna för försvarsorganisationen främjades. Mot en sådan omläggning av det frivilliga skytteväsendet kunna visserligen invändningar göras ur olika synpunkter, och dess upptagande till prövning innebär självfallet intet ståndpunktstagande i ena eller andra riktningen. Den ifrågasatta prövningen bör lämpligen ske i samband med den pågående försvarsrevisionen.

Oavsett vilken ståndpunkt man i princip intager till denna fråga torde emellertid förevarande anslag få anses vara att hänföra till dem, vilka icke böra belasta den i allt fall så svårfinansierade övergångsbudgeten. Jag finner mig alltså icke kunna förorda, att för tiden 1 januari—30 juni 1923 äskas anslag för nu ifrågavarande ändamål.

Framställning
av skytteför-
bundens över-
styrelse ang.
dyrtidstillägg
åt viss perso-
nal under år
1922.

I detta sammanhang anhåller jag att få underställa Kungl. Maj:ts prövning en av skytteförbundens överstyrelse i skrivelse den 28 september 1921 gjord framställning angående beredande av dyrtidstillägg under år 1922 åt befattningshavare hos överstyrelsen. I förevarande hänseende har överstyrelsen anfört följande.

Den å skytteförbundens överstyrelsens expedition för närvarande anställda personalen utgjordes av, förutom kassaförvaltaren: [25.]
sekreteraren med en årslön av 6,000 kronor,
ett manligt biträde med en månadslön av 250 kronor,
ett kvinnligt biträde med en månadslön av 200 kronor,
ett kvinnligt biträde såsom vaktmästare och städerska med en månadslön av 100 kronor.

Samtliga ifrågavarande befattningshavare vore för sitt uppehålle uteslutande hänvisade till sin tjänst hos skytteförbundens överstyrelse.

Enär tjänstgöringen å överstyrelsens expedition på grund av göromålens mängd och beskaffenhet icke medgäve någon möjlighet för därstädes anställd personal till någon extra inkomst, måste dessa tjänstgörandes belägenhet i dessa betungande dyrtider anses synnerligen behjärtansvärd, på grund varav desamma, som avlönades uteslutande med statsmedel, syntes vara väl berättigade att fortfarande liksom under år 1921 komma i åtnjutande av det dyrtidstillägg, som kunde komma att för år 1922 beviljas andra statens löntagare.

På anförda skäl hemställde överstyrelsen, att Kungl. Maj:t även till 1922 års riksdag måtte avlåta proposition, att utav den behållning, som den 31 december 1921 förefunnes å anslaget till det frivilliga skytteväsendet, ett för ändamålet behöfligt belopp måtte få under år 1921 disponeras för utbetalande av dyrtidstillägg åt sekreteraren och övriga biträden å skytteförbundens överstyrelsens expedition enligt de grunder, som kunde komma att för sagda år fastställas för dyrtidstillägg till andra befattningshavare i statens tjänst.

Under hänvisning till bestämmelserna rörande anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande i kungl. brev den 29 juni 1921, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 fjärde huvudtitel, varigenom dyrtidstillägg för år 1921 tillerkänts den vid överstyrelsens expedition anställda personalen, med undantag av kassaförvaltaren, har arméförvaltningens civila departement uti den 4 oktober 1921 avgivet utlåtande tillstyrkt förevarande framställning samt hemställt, att de belopp, varmed dyrtidstillägg enligt de grunder, som för år 1922 vore eller kunde varda bestämda i fråga om sådant tillägg till befattningshavare i statens tjänst, finge till sagda personal utgå, måtte få bestridas av de vid årsskiftet förefintliga reservationer å extra anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande, vilken behållning, såvitt departementet nu kunde bedöma, därtill torde lämna tillgång.

Yttrande av
arméförvaltningens civila
departement.

[25.]
Departements-
chefen.

Enligt beslut av 1920 och 1921 års riksdagar har den vid skytteförbundens överstyrelses expedition anställda personal, som är för sitt uppehälle uteslutande hänvisad till sin avlöning från överstyrelsen — d. v. s. hela personalen med undantag av kassaförvaltaren — under åren 1920 och 1921 uppburit dyrtidstillägg enligt de i fråga om dyrtidstillägg för befattningshavare i statens tjänst gällande grunder. Då det torde vara med billighet överensstämmande, att samma personal även under år 1922 kommer i åtnjutande av motsvarande förmån, finner jag mig böra tillstyrka, att av riksdagen inhämtas medgivande att för sådant ändamål disponera å extra anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande förefintliga reservationer, vilka härtill torde lämna tillgång.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till den vid skytteförbundens överstyrelses expedition anställda personalen, med undantag av kassaförvaltaren, må från förefintliga reservationer under extra anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande under år 1922 utbetalas dyrtidstillägg enligt de grunder, som för samma år äro eller kunna varda bestämda i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Soldathemsverksamhet.

Under de senare åren har riksdagen för understödjande av soldathemsverksamheten vid arméns truppförband beviljat ett extra anslag av 10,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1921 angående lantförsvarets medelsbehov har arméförvaltningen anförat, att anslag för ifrågavarande ändamål syntes böra upptagas jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Med hänsyn till angelägenheten av att i görligaste mån befria den s. k. övergångsbudgeten från utgifter, vilka icke nödvändigtvis behöfde belasta densamma, har arméförvaltningen anmodats att avgiva yttrande, huruvida det skulle vara förenat med några större olägenheter att ur nämnda budget utesluta det för ovan omförmälda ändamål avsedda anslaget.

I anledning härav har arméförvaltningens civila departement i skrivelse den 25 oktober 1921 meddelat, att i ett av civila departementet från centralstyrelsen för förbundet »Soldaternas vänner» infordrat utlåtande i fragan hade anförts, att, enär centralstyrelsens verksamhet

huvudsakligen bestode i soldatmissionärers utbildande och utsändande, och utbetalning till dessa måste ske månad efter månad, nämnda verksamhet skulle tvingas att upphöra under tiden 1 januari—30 juni 1923, därest styrelsen under tiden ej hade att såsom hittills påräkna statsunderstöd. I anledning härav syntes det civila departementet högeligen önskvärt, att halva beloppet av den delen av det årliga anslaget till soldathemsverksamheten, som vore beräknad för centralstyrelsens verksamhet, eller 6,000 kronor, måtte med 3,000 kronor äskas av riksdagen för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Det sålunda föreslagna beloppet är visserligen ringa, men av liknande skäl, som fått vara avgörande i fråga om resestipendier och studiestipendier, anser jag mig icke böra hemställa om äskande av anslag för ifrågakvarande ändamål för tiden 1 januari—30 juni 1923. Departements-
chefen.

5. Skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m.

[26.]

Förevarande anslag är avsett för bestridande av samtliga expensutgifter, utom tryckningskostnader, vid ämbetsverk, staber och sådana expeditioner, som icke tillhöra truppförbanden.

Anslaget är i 1922 års riksstat upptaget med 306,814 kronor.

I de för nästlidet års riksdag framlagda beräkningarna har ifrågakvarande anslag uppdelats å tre titlar, nämligen

Titel I.	Skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. vid verk och staber m. fl.....	kronor 212,304: —
Titel II.	Hyra, eldning och belysning samt städning ävensom telefonabonnemang och vissa skrivmaterialier vid rullföringsexpedi- tionerna	» 59,280: —
Titel III.	Oförutsedda expensbehov samt för central- upphandling.....	» 35,230: —
	<u>Summa kronor</u>	<u>306,814: —</u>

Till förstärkning av anslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. anvisade nästlidet års riksdag å tilläggsstat för samma år ett förslagsanslag, högst, 339,812 kronor. För innevarande år har något förstärkningsanslag ännu icke av riksdagen äskats.

Titel I. Skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. vid verk och staber m. fl.

Rörande anslagsbehovet under denna titel har arméförvaltningen anfört följande.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 1 häft.

1845 21 10

Arméför-
valtningens
fram-
ställning.

[26.] Såsom förut närmare omförmålt, hade arméförvaltningen inledningsvis framhållit vissa riklinjer för beräkningen av en del av de å anslagen inom anslagsgruppen C vanligast förekommande utgiftsposter. Bland annat hade arméförvaltningen beträffande anslagsposterna för skrivmaterialier o. d. framhållit, att för dessa på grund av inträffat eller väntat prisfall kunde för åren 1922 och 1923 beräknas ett medelsbehov motsvarande summan av 1921 års ordinarie anslag och förstärkningsanslag, minskad med 25 procent.

Emellertid läte det sig icke göra att, vad åtskilliga staber och myndigheter beträffade, med någon säkerhet bedöma, i vad mån en anslagspost, som i den av Kungl. Maj:t fastställda staten för ifrågasvarande anslag benämnts »skrivmaterialier m. m.» — såsom för truppslagsinspektörernas expeditioner och vissa arméfördelningschefers samt jämställdas expeditioner vore fallet — eller som lämnats alldeles utan benämning — såsom för tredje—sjätte arméfördelningsanslagens expeditioner vore förhållandet — vore avsedd utom för inköp av skrivmaterialier även för expenskostnader av annan art, t. ex. telegram och telefonsamtal o. d. Företagna undersökningar av gångna års medelsframställningar lämnade härutinnan ej någon vägledning, och den enda i sådant fall möjliga utvägen, nämligen den att genomgå vederbörande myndigheters veritukationer, hade icke nu kunnat medhinnas.

Några arméfördelningschefer, särskilt chefen för andra arméfördelningen, hade därför i sina till arméförvaltningen insända framställningar angående medelsbehovet för åren 1922 och 1923, i avsikt att förebygga den nedsättning av deras förstärkningsanslag för förstnämnda år eller den minskning av begärda anslagsförhöjningen för sistnämnda år, som kunde befaras på grund av priset på skrivmaterialier, med styrka framhållit, *dels* att det omfattande mobiliseringsverket, som årligen måste revideras, droge avsevärda belopp, *dels* att en mängd för stabs-expeditionerna särskilt nödvändiga tryckalster och expensartiklar av olika slag måste inköpas, och *dels* samt huvudsakligast att de numera mycket höga telefonsamtals- och telegramavgifterna utgjorde de proportionsvis högsta expenskostnader, som förekomme vid en stabsexpedition.

Arméförvaltningen ansåge nödigt att beakta de anförda förhållandena och föreslog därför beträffande anslagsposterna till skrivmaterialier m. m. vid vissa större expeditioner en sådan beräkningsgrund för medelsbehovet under åren 1922 och 1923, att detta måtte beräknas motsvara summan av 1921 års ordinarie anslagsbelopp och förstärkningsanslag, det senare minskat med 25 procent.

[26.] samma framginge, funnes därå uppförda vissa beräknade ökade lysekostnader för tredje, fjärde, femte och sjätte arméfördelningsexpeditionerna, och hade dessa siffror vunnits med ledning av extra medelsanvisningar för sådant ändamål av arméförvaltningens intendentsdepartement med anlitande av förstärkningsanslaget till 1921 års bränsleanslag. Däremot hade å tablån icke medtagits en av samma departement ått kommandanten i Stockholm beviljad extra anvisning å 2,400 kronor till ökade bränslekostnader, och detta av det skälet, att medel till bestridande av bränslekostnader för nämnda kommandantskap icke alls vore beräknade å expensanslaget. På sätt i annat sammanhang förutsatts, syntes dessa kostnader böra i sin helhet utgå från bränsleanslaget.

Efter dessa allmänna uttalanden överginge arméförvaltningen till behandlingen av medelsbehovet å de särskilda anslagstitlarna.

Arméförvalt-
ningen.

För arméförvaltningens räkning funnes å 1922 års riksstat uppförda 33,231 kronor, fördelade sålunda:

skrivmaterialier m. m.....	kronor 31,731: —
hyra av tillfälliga arkivlokaler.....	» 1,500: —
	<hr/>
	Summa kronor 33,231: —

Den förstnämnda anslagsposten vore avsedd för följande särskilda utgifter:

1) till skrivmaterialier, inventarier, telefonsamtal och telegram, inbindning m. m.....	kronor 17,161: —
2) till telefonabonnemang.....	» 3,040: —
3) till städning, skurning och rengöring.....	» 8,200: —
4) till eldning och belysning.....	» 3,330: —
	<hr/>
	tillhopa kronor 31,731: —

Till enahanda anslagsbelopp för år 1921 hade på tilläggsstat för samma år beviljats ett förstärkningsanslag å 60,800 kronor, avsedda

till merkostnader för expenser.....	kronor 60,000: —
och till ökad hyra för arkivlokaler.....	» 800: —
	<hr/>
	tillhopa kronor 60,800: —

Därjämte hade av ett å samma tilläggsanslag beviljat belopp å 24,100 kronor till bestridande av ökade kostnader för telefonabonnemang kommit arméförvaltningen till godo 9,856 kronor.

Sammanlagda medelstillgångarna för år 1921 utgjorde således [26.] 103,887 kronor.

Arméförvaltningen hade nu med ledning av hittills kända utgiftssummor omfattande tiden 1 januari—24 augusti år 1921, uppgjort en approximativ beräkning över väntade expensutgifter för hela året 1921, fördelade på olika utgiftsgrupper, och kunde dessa förväntas bliva följande:

1) för utgiftsgruppen skrivmaterialier, inventarier, telefonsamtal och telegram, inbindning m. m.:			
till papper och skrivmaterialier			
m. m.	kronor	8,000: —	
till inventarier, reparation av häftnings-, skriv- och räknemaskiner o. d.	»	5,000: —	
till stats- och adresskalendrar, tidningsprenumeration, annonser, tidskrifter och böcker	»	2,000: —	
till mimeografering och diverse	»	5,000: —	
till telefonsamtal och telegramkostnader	»	10,000: —	
till inbindning o. d.	»	10,000: —	
till transport- och fraktkostnader	»	1,000: —	
	kronor	41,000: —	
2) för utgiftsgruppen telefonabonnemang	»	13,000: —	
3) för utgiftsgruppen städning, skurning och rengöring	»	17,000: —	
4) för utgiftsgruppen eldning och belysning	»	30,000: —	
			eller tillhopa kronor 101,000: —

Dessutom komme att till hyra av tillfälliga arkivlokaler till fullo åtgå de för detta ändamål anvisade medel,

» 2,300: —

Summa utgifter således kronor 103,300: —

Av ovananförda sifferberäkningar att döma skulle således de för år 1921 å ordinarie stat och tilläggsstat anvisade medel komma att nått och jämnt förslå för samma års expensutgifter. På grund av prisfallet å skrivmaterialier, inbindningsarbeten samt bränsle- och lyseartiklar kunde emellertid för åren 1922 och 1923 förutses en minskning av kostnaderna för nämnda ändamål, vilken med ledning av flerstädes härovan använda riktlinjer torde kunna beräknas sålunda:

[26.]	å kostnaderna för skrivmaterialier, nu kronor 8,000: —, med 25 procent	kronor	2,000: —
	å kostnaderna för inbindning, nu kronor 10,000: —, med 25 procent	»	2,500: —
	samt å kostnaderna för eldning och belysning, nu kronor 30,000: —, med för helt år enligt ovan nämnda tablå	»	13,335: —
	och för första halvåret 1923 med	»	2,500: —

Vad beträffade anslagsposten till hyra av tillfälliga arkivlokaler, nu 1,500 kronor, måste densamma på grund av sedan den 1 oktober 1920 inträdd hyresstegring å den ordinarie staten ökas med 800 kronor för år.

Från dessa utgångspunkter torde således arméförvaltningens medelsbehov å förevarande anslag för första halvåret 1923 böra beräknas sålunda:

A. Å anslagsposten skrivmaterialier m. m. enligt följande fördelning:

1) för utgiftsgruppen skrivmaterialier, inventarier, telefonsamtal och telegram, inbindning m. m.			
a) till papper och skrivmaterialier	$\left(\frac{6,000}{2} = \right)$	kr.	3,000: —
b) till inventarier, reparationer av maskiner m. m. $\left(\frac{5,000}{2} = \right)$		»	2,500: —
c) till kalendrar, tidningar, annonser, böcker o. d. $\left(\frac{2,000}{2} = \right)$		kr.	1,000: —
d) till mimeografering och diverse $\left(\frac{5,000}{2} = \right)$		»	2,500: —
e) till telefonsamtal och telegram, $\left(\frac{10,000}{2} = \right)$		»	5,000: —
f) till inbindningskostnader $\left(\frac{7,500}{2} = \right)$		»	3,750: —
g) till transport- och fraktkostnader $\left(\frac{1,000}{2} = \right)$		»	500: — kronor 18,250: —

[26.]

2) för utgiftsgruppen telefonabonnemang — under förutsättning att en för samtliga myndigheter gemensam post för ökade dylika kostnader komme att anvisas — $\left(\frac{3,144}{2} =\right)$	kronor 1,572: —
3) för utgiftsgruppen städning, skurning och rengöring $\left(\frac{17,000}{2} =\right)$	» 8,500: —
4) för utgiftsgruppen eldning och belysning, enligt tablån	» 12,500: —
<u>Summa kronor 40,822: —</u>	
B. För anslagsposten till hyra av tillfälliga arkivlokaler $\left(\frac{2,300}{2} =\right)$	» 1,150: —
<u>eller tillhopa kronor 41,972: —</u>	

För generalstaben funnes å 1922 års riksstat uppförda 32,295 kronor, fördelade sålunda, enligt vad som framginge av 1921 års statsverksproposition:

Generalstaben.

1) till arkivet och biblioteket för inköp och inbindning av böcker m. m.	kronor 9,500: —
2) till telegraf- och telefonkostnader	» 1,000: —
3) till bränsle- och lysekostnader	» 6,000: —
4) till skrivmaterialier m. m.	» 15,795: —
<u>Summa kronor 32,295: —</u>	

Till förstärkning av enahanda anslagsposter för år 1921 hade dels å tilläggsstat anvisats

för arkivet m. m.	kr. 4,500: —
» telegraf- och telefontkostnader	» 4,000: —
och till skrivmaterialier m. m.	» 13,200: —
<u>kronor 21,700: —</u>	
dels av ett å tilläggsstaten för åtskilliga verk, staber m. fl. beviljat belopp till ökade kostnader för telefonabonnemang kommit generalstaben tillgodo	» 5,928: —
dels och såsom extra anvisning från förstärkningsanslaget till 1921 års bränsleanslag utbekommit	» 13,500: —
<u>eller tillhopa kronor 41,128: —</u>	

[26.] Vid sammanläggning av ovannämnda medelstillgångar för år 1921 befundes således vara tillgängliga

för utgiftsgruppen 1)	kronor 14,000:—
för utgiftsgruppen 2) till telefonsamtal och telegram	kr. 5,000:—
och till ökade telefonabonnemangskost- nader	» 5,928:—
	» 10,928:—
för utgiftsgruppen 3)	» 19,500:—
och för utgiftsgruppen 4)	» 28,995:—
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 73,423:—

Chefen för generalstaben hade nu i en till arméförvaltningen insänd skrivelse beträffande medelsbehovet för första halvåret 1923 hemställt om beräkning å staten för förevarande anslag av följande belopp:

för utgiftsgruppen 1) till arkivet och biblioteket för inköp och in- bindning av böcker ($\frac{14,000}{2} =$)	kronor 7,000:—
för utgiftsgruppen 2) till telegraf- och telefon- kostnader, däri inberäknade ökade telefonabonne- mangskostnader	» 4,150:—
för utgiftsgruppen 3) till bränsle- och lysekost- nader	» 12,200:—
och för utgiftsgruppen 4) till skrivmaterialier m. m.	» 9,650:—
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 33,000:—

I fråga om det beräknade medelsbehovet för telegraf- och telefonkostnader, vilket, såsom vid jämförelse av ovan gjorda siffersammanställningar framginge, understeg kostnaden för halvår under år 1921, hade upplysts, att de ökade telefonabonnemangskostnaderna från och med år 1922 kunnat minskas till 4,000 kronor för år på grund av nedsatt antal telefonapparater. I det för ifrågavarande utgiftsgrupp föreslagna belopp, 4,150 kronor, vore inberäknad hälften av nyssnämnda ökade telefonabonnemangskostnader, eller 2,000 kronor. Då sistnämnda belopp komme att beräknas i annat sammanhang, syntes medelsbehovet för denna utgiftsgrupp böra här beräknas till allenast 2,150 kronor.

Beträffande övriga beräknade utgiftsposter ville arméförvaltningen anföra följande med avseende på å ena sidan bränsle- och lysekostnaderna och å andra sidan utgiftsposten för skrivmaterialier m. m.

Vad den förstnämnda utgiftsposten beträffade, vilken med 2,600 kronor överstege det av arméförvaltningen å tablån över beräknade bränsle- och lysekostnader för generalstaben upptagna beloppet, 9,600 kronor, syntes densamma väl högt beräknad med hänsyn till de fallande prisen å bränsle- och lyseartiklar och torde därför samt för vinnande av överensstämmelse med beräkningarna i övrigt å nyssnämnda tablå böra reduceras till det av arméförvaltningen föreslagna beloppet. Å andra sidan bjöde försiktigheten att föreslå en höjning av det utav chefen för generalstaben beräknade beloppet för utgiftsgruppen till skrivmaterialier m. m., 9,650 kronor. Generalstabens tillgångar för detta ändamål under år 1921 utgjorde, såsom ovan nämnts, 28,995 kronor, d. v. s. för halft år omkring 14,500 kronor. Till denna utgiftsgrupp hörde visserligen icke kostnaderna för telefonsamtal och telegram, vilka, enligt vad ovan beträffande vissa staber anförts, särskilt ökade utgiftsbördan vid expeditionerna, men däremot sådana utgifter som för städning och renhållning, vilka för några år framåt torde bliva avsevärt betungande. Arméförvaltningen ansåge sig därför beträffande denna utgiftsgrupp inom generalstabens anslagsposter böra fasthålla vid den i fråga om vissa större expeditioner förordade principen, att utgifterna för de närmaste åren borde beräknas motsvara summan av 1921 års ordinarie anslagsbelopp och förstärkningsanslag, det senare minskat med 25 procent. Efter en sådan beräkningsgrund skulle för ifrågavarande utgiftsgrupp under första halvåret 1923 böra beräknas ett medelsbehov av $\left[\left(15,795 + \frac{13,200 \times 3}{4} \right) : 2 = \right]$ omkring 12,800 kronor.

Utom ovan behandlade, å staten för ifrågavarande anslag för närvarande beräknade utgiftsposter hade chefen för generalstaben framhållit en ny sådan, för vilken medel hädanefter behövde beräknas å expensanslaget.

Såsom en följd av det minskade antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga hade nämligen — vilket även redan i 1920 års medels-
 äskande berörts — svårigheter för generalstaben uppstått i fråga om ombesörjandet av skrivgöromålen. Den sålunda uppkomna bristen, vilken huvudsakligen gjorde sig kännbar under första halvåret, hade icke kunnat fyllas på annat sätt än genom anskaffande av särskild skrivhjälp från annat håll, och kostnaderna därför hade under år 1921 med 5,000 kronor fått gäldas från anslaget till extra utgifter.

Chefen för generalstaben hemställde nu, att nämnda belopp, vilket befunnits för sitt ändamål fullt behöfligt, måtte medräknas *dels* å förstärkningsanslag för år 1922 och *dels* i sin helhet å förevarande an-

[26.] slag, för så vitt det icke även framdeles kunde beredas andra till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel.

Arméförvaltningen hade icke någonting att erinra mot, att detta medelsbehov, vilket syntes bliva årligen återkommande, med föreslaget belopp tillgodosåges å förevarande anslag.

Med anledning av det anförda hemställde således arméförvaltningen, att för generalstabens andel av expensanslaget måtte uppföras å staten för första halvåret 1923 följande belopp:

för arkivet och biblioteket till inköp och inbindning av böcker	kronor	7,000: —
för telegraf- och telefonkostnader	»	2,150: —
för bränsle- och lysekostnader	»	9,600: —
för skrivmaterialier, m. m.	»	12,800: —
för ersättning för skrivhjälp	»	5,000: —
		<hr/>
	eller tillhopa kronor	36,550: —

Generalfälttygmästarens expedition.

Det å staten för år 1922 för generalfälttygmästarens expedition uppförda beloppet	kronor	7,010: —
samt förstärkningsanslaget för år 1921	»	7,010: —
		<hr/>
	eller tillhopa kronor	14,020: —

syntes böra minskas med 25 procent å sammanlagda beloppet eller med

	»	3,505: —
--	---	----------

och hälften av återstoden

	kronor	10,515: —
--	--------	-----------

eller i runt tal 5,250 kronor uppföras å förevarande anslag.

Inspektörens för artilleriet och artilleristabens expeditioner.

De för inspektörens för artilleriet och artilleristabens expeditioner å 1922 års stat uppförda medel, tillhopa 3,100 kronor, hade å äldre stater varit fördelade med för den förra expeditionen

	kr.	3,000: —
--	-----	----------

varav för eldning och belysning

	kr.	1,500: —
--	-----	----------

och för andra expenser..... » 1,500: —

samt för den senare expeditionen till skrivmaterialier

	»	100: —
--	---	--------

kronor 3,100: —

Eldnings- och belysningskostnaderna för inspektörens för artilleriet expedition avsåge de inom det s. k. tyghuset vid Riddaregatan tillsammans med artilleri- och ingenjörhögskolan samt artillerimuseum inrymda artilleristabens statistiska avdelning och konstruktionskontor och torde, enligt förslag, som i det följande skulle framställas, över-

föras från förevarande post till en gemensam post för uppvärmning och belysning av artilleri- och ingenjörhögskolans m. fl. lokaler. [26.]

Återstående utgiftspost för ifrågavarande expedition kronor 1,500: —
hade år 1921 erhållit en förstärkning å samma belopp » 1,500: —

Sammanlagda beloppet kronor 3,000: —

syntes för år 1923 böra minskas med 25 procent..... » 750: —

till kronor 2,250: —,

varav för första halvåret borde å staten uppföras..... » 1,125: —

Anslagsposten för artilleristaben 100 kronor för år jämte därå år 1921 beviljad förstärkning med 100 kronor, borde likaledes minskas med 25 procent till 150 kronor, och borde därav för första halvåret 1923 beräknas » 75: —

Medelsbehovet för anslagsposten i sin helhet för ifrågavarande tid utgjorde således kronor 1,200: —

I fortifikationens huvudstations expedition vore i stor omfattning inrymda lokaler för kart- och projektritningsarbeten, vilka lokalers städning och renhållning krävde större kostnader än för vanliga expeditionsrums. Denna omständighet jämte de högre kostnaderna för ritmateriel och dylikt föranledde arméförvaltningen att vid beräkandet av erforderliga expensmedel för åren 1922 och 1923 följa samma riktlinjer, som föreslagits för beräkandet av de större stabsexpeditionernas medelsbehov.

Fortifikationens
huvudstation.

Å staten för år 1922 funnes beräknade kronor kronor 5,700: —
varjämte såsom förstärkning för år 1921 beviljats ... » 5,700: —

eller tillhopa kronor 11,400: —

Med en minskning, uppgående till 25 procent av nyssnämnda förstärkningsbelopp, eller » 1,425: —

utgjorde det årliga medelsbehovet för de närmaste åren kronor 9,975: —,

d. v. s. för första halvåret, i avrundat tal, 5,000 kronor.

För inspektörens för infanteriet expedition vore å 1922 års stat beräknade för skrivmaterialier m. m..... kr. 1,200: —

Inspektörens
för infanteriet
expedition.

och för hyra, eldning, belysning och städning » 2,650: — kronor 3,850: —

[26.] De i sistnämnda utgiftsgrupp ingående kostnaderna för eldning och belysning, vilka tidigare endast uppskattats till 250 kronor för år, under det hyresersättningen numera uppginge till 2,400 kronor för år, kunde beräknas uppgå till 700 kronor för år, till vilket belopp intendentsdepartementet för år 1921 tillskjutit en extra anvisning å 900 kronor.

Till förstärkning av posten för skrivmaterialier hade dessutom för år 1921 beviljats 1,200 kronor.

Med ledning av förut framhållna riktlinjer för beräkandet av expenskostnader samt den uppgjorda tablån över beräknade bränsle- och lysekostnader torde förevarande anslagspost böra omräknas till följande belopp för första halvåret 1923

för skrivmaterialier m. m. $\left(\frac{1,200 + 1,200 - 600}{2} =\right)$... kronor	900: —
för hyra $\left(\frac{2,400}{2} =\right)$	kr. 1,200: —
samt för eldning och belysning	» 875: —
	<u>» 2,075: —</u>
	eller tillhopa kronor 2,975: —

Inspektörens
för militär-
läroverken
expedition.

Å ordinarie staten för expensanslaget vore för inspektörens för militärläroverken expedition beräknade:

till skrivmaterialier	kr. 1,200: —
till hyra, eldning och belysning	» 2,600: —
	<u>kronor 3,800: —</u>

Genom förstärkningsanslag för år 1921 hade nämnda medelstillgångar ökats med

för skrivmaterialier	kr. 1,200: —
för ökad hyresersättning, för vilken kostnad av det å ordinarie staten uppförda beloppet, 2,600 kronor, tidigare utgått 2,150 kronor	» 1,600: —
	<u>kronor 2,800: —</u>
Därjämte hade intendentsdepartementet för ökade bränsle- och lysekostnader tillskjutit	» 700: —
	<u>» 700: —</u>

Summa förstärkning år 1921 kronor 3,500: —

[26.]

Anslagsposten syntes nu böra omräknas sålunda:

till skrivmaterialier m. m. $\left(\frac{1,200 + 1,200 - 600}{2} =\right)$	kronor	900: —
till hyra $\left(\frac{3,750}{2} =\right)$	kr.	1,875: —
till eldning och belysning enligt tablån »	600: —	» 2,475: —
	<hr/>	
	eller tillhopa kronor	3,375: —

För första arméfördelningens expedition vore å ordinarie stat be-
räknade:

Första armé-
fördelningens
expedition.

för skrivmaterialier m. m.	kr.	1,850: —
för hyra, eldning, belysning och städning »	3,000: —	kronor 4,850: —
varjämte		
<i>dels</i> å tilläggsstat för år 1921 beviljats		
för skrivmaterialier m. m.	kr.	1,850: —
och i anledning av ökad hyresersättning		
utöver förut beräknat belopp, 1,500		
kronor,	»	1,600: —
<i>dels</i> av intendentsdepartementet för ökade		
bränsle- och lysekostnader anvisats »	1,700: —	» 5,150: —
	<hr/>	
	Summa tillgångar kronor	10,000: —

Anslagsposten torde för ifrågavarande budgettid i anledning av vad ovan anförts i fråga om expenskostnader vid större expeditioner samt med ledning av tablån över beräknade bränsle- och lysekostnader böra omräknas på följande sätt:

för skrivmaterialier m. m. $\left(\frac{1,850 + 1,850 - 460}{2} =\right)$...	kronor	1,620: —
» hyra och städning $\left(\frac{1,500 + 1,600}{2} =\right)$	kr.	1,550: —
» bränsle och lyse m. m.	»	1,775: —
	»	3,325: —
	<hr/>	
	eller tillhopa kronor	4,945: —

För andra arméfördelningens expedition vore å ordinarie stat be-
räknade:

Andra armé-
fördelningens
expedition.

[26.]	för skrivmaterialier m. m.	kr. 1,850: —	
	» hyra, eldning, belysning och städning »	5,400: —	kronor 7,250: —
	varjämte		
	dels å tilläggsstat för år 1921 beviljats	»	1,850: —
	dels av intendentsdepartementet för ökade bränsle- och lysekostnader anvisats	»	500: —
			<hr/>
	Summa tillgångar för år 1921 kronor		9,600: —

För första halvåret 1923 syntes böra beräknas:

för skrivmaterialier m. m.	$\left(\frac{1,850 + 1,850 - 460}{2} = \right)$	kronor 1,620: —
» hyra och städning — för vilket ändamål av förut- nämnda anslagspost å 5,400 kronor till hyra, eld- ning, belysning och städning vore avsedda 4,400 kronor — $\left(\frac{4,400}{2} = \right)$	»	2,200: —
och för eldning och belysning	»	950: —
		<hr/>
	eller tillhopa kronor	4,770: —

Tredje, fjärde,
femte och
sjätte armé-
fördelnin-
garnas
expeditioner.

För tredje, fjärde, femte och sjätte arméfördelningarnas expeditioner vore å stat beräknade:

	III.	IV.	V.	VI.
resp. kronor	3,900: —	2,650: —	2,450: —	3,950: —
Å tilläggsstat hade				
beviljats	» 3,900: —	2,650: —	2,450: —	3,950: —
varjämte av inten- dentsdepartemen- tet för ökade lyse- kostnader anvisats	» 2,000: —	800: —	300: —	2,900: —
				<hr/>
Summa tillgångar år				
1921	kronor 9,800: —	6,100: —	5,200: —	10,800: —

I enlighet med medelsberäkningarna härovan för första och andra arméfördelningsstaberna syntes för första halvåret 1923 böra beräknas för tredje arméfördelningens expedition:

[26.]

till skrivmaterialier $\left(\frac{3,900 + 3,900 - 975}{2} =\right)$ kronor 3,410: —
 » lysekostnader enligt tablån » 750: —
 eller tillhopa kronor 4,160: —

för fjärde arméfördelningens expedition:

till skrivmaterialier m. m. $\left(\frac{2,650 + 2,650 - 660}{2} =\right)$ kronor 2,320: —
 » lysekostnader, enligt tablån » 300: —
 eller tillhopa kronor 2,620: —

för femte arméfördelningens expedition:

till skrivmaterialier m. m. $\left(\frac{2,450 + 2,450 - 600}{2} =\right)$ kronor 2,150: —
 » lysekostnader, enligt tablån » 125: —
 eller tillhopa kronor 2,275: —

för sjätte arméfördelningens expedition:

till skrivmaterialier m. m. $\left(\frac{3,950 + 3,950 - 990}{2} =\right)$ kronor 3,455: —
 » lysekostnader, enligt tablån » 1,075: —
 eller tillhopa kronor 4,530: —

För militärbefälhavarens på Gottland expedition vore å ordinarie stat för år 1922 beräknade:

Militärbefäl-
havarens på
Gottland
expedition.

till skrivmaterialier m. m. kr. 1,700: —
 » hyra, eldning, belysning och städning » 2,000: — kronor 3,700: —

Såsom förstärkning av 1921 års anslagspost till skrivmaterialier, 700 kronor, hade å tilläggsstat för år 1921 beviljats » 700: —
 varjämte av intendentsdepartementet för ökade bränsle- och lysekostnader anvisats » 1,400: —

Såsom av det ovan nämnda torde framgå, hade anslagsposten till skrivmaterialier från och med år 1922 höjts till 1,700 kronor. Då emellertid posten i fråga redan från och med år 1920 bort vara upptagen med nämnda belopp, ehuru genom något förbiseende, för vilket finnes närmare redogjort i 1921 års statsverksproposition, det bristande

[26.] beloppet stått inberäknat i tit. III av förevarande anslag, syntes det riktigast att vid beräkningen av medelsbehovet för år 1923 räkna med 1922 års anslagspost till skrivmaterialier, 1,700 kronor.

Medelsbehovet borde alltså beräknas sålunda för ifrågavarande *mindre* expedition:

för skrivmaterialier m. m. $\left(\frac{1,700 + 1,700 - 850}{2} =\right)$	kronor	1,275: —
för hyra och städning $\left(\frac{1,000}{2} =\right)$	»	500: —
och för eldning och belysning enligt tablån	»	1,275: —
		<u>eller tillhoppa kronor 3,050: —</u>

Inspektörens
för kavalleriet
expedition.

För inspektörens för kavalleriet expedition funnes å ordinarie stat beräknade:

för skrivmaterialier m. m.	kr.	700: —
» hyra, eldning, belysning och städning	»	2,800: —
		<u>kronor 3,500: —</u>
varjämte å tilläggsstat för år 1921 beviljats		
dels till ökad hyra utöver förut utgående 2,250 kronor	»	1,300: —
dels för skrivmaterialier	»	700: —
Slutligen hade intendentsdepartementet för ökade		
bränsle- och lysekostnader år 1921 anvisat	»	600: —
		<u>Summa tillgångar kronor 6,100: —</u>

För första halvåret 1923 torde böra beräknas:

för skrivmaterialier m. m. $\left(\frac{700 + 700 - 350}{2} =\right)$	kronor	525: —
» hyra och städning $\left(\frac{3,550}{2} =\right)$	»	1,775: —
och för bränsle och lyse enligt tablån	»	650: —
		<u>eller tillhoppa kronor 2,950: —</u>

Inspektörens
för trängen
expedition.

För inspektörens för trängen expedition funnes beräknade å 1921 års stat:

för skrivmaterialier m. m.	kronor	700: —
» hyra, eldning, belysning och städning	»	1,000: —
		<u>eller tillhoppa kronor 1,700: —</u>

Å tilläggsstat vore beviljade		
<i>dels</i> till förstärkning av posten för skrivmaterialier	kr. 700: —	
<i>dels</i> till ökad hyresersättning utöver förut beräknade 500 kronor	» 3,000: —	kronor 3,700: —
Därjämte hade intendentsdepartementet för ökade eldnings- och belysningskostnader anvisat	» 500: —	
		<u>Summa tillgångar kronor 5,900: —</u>

För första halvåret 1923 syntes böra beräknas		
för skrivmaterialier m. m. $\left(\frac{700 + 700 - 350}{2} =\right)$		kronor 525: —
» hyra och städning $\left(\frac{3,500}{2} =\right)$		» 1,750: —
» eldning och belysning enligt tablån		» 575: —
		<u>eller tillhopa kronor 2,850: —</u>

För fortifikationsbefälhavarens å Karlsborg expedition funnes å 1921 års stat endast uppförda 700 kronor avsedda till skrivmaterialier m. m.

Fortifikationsbefälhavarens å Karlsborg expedition.

Å tilläggsstat för samma år hade emellertid uppförts		
<i>dels</i> till förstärkning av förutnämnda post till skrivmaterialier		kronor 2,700: —
<i>dels</i> för eldning, belysning, städning m. m.	» 1,800: —	
av vilket belopp 1,200 kronor torde kunna anses vara avsedda till eldning och belysning.		
		<u>Summa kronor 4,500: —</u>

För första halvåret 1923 syntes böra beräknas följande belopp:		
till skrivmaterialier m. m. $\left(\frac{700 + 2,700 - 850}{2} =\right)$		kronor 1,275: —
» städning och tvätt m. m. $\left(\frac{600}{2} =\right)$		» 300: —
» eldning och belysning enligt tablån		» 900: —
		<u>eller tillhopa kronor 2,475: —</u>

[26.] För fortifikationsbefälhavarens i Boden expedition finnes ej några medel uppförda på 1921 års ordinarie stat.

Fortifikations-
befälhavarens
i Boden
expedition.

Å tilläggsstat för nämnda år hade emellertid uppförts

dels till skrivmaterialier m. m.	kronor	2,430:—
dels till förstärkning av denna post ytterligare.....	»	2,430:—
och dels till städning och tvätt.....	»	770:—
		<hr/>
Summa kronor		5,630:—

För första halvåret 1923 syntes böra beräknas för skrivmaterialier m. m. $\left(\frac{2,430 + 2,430 - 1,215}{2} =\right)$... kronor 1,825:—

och för städning och tvätt $\left(\frac{770}{2} =\right)$ » 385:—

eller tillhopa kronor 2,210:—

Kommandan-
tens i Boden
expedition.

För kommandantens i Boden expedition finnes å 1921 års stat uppförda kronor 7,017:—

avsedda till skrivmaterialier m. m.	kr.	3,025:—
och för eldning och belysning ..	»	3,992:—
Därjämte hade å tilläggsstat för år 1921 beviljats		
dels till förstärkning av posten till skrivmaterialier	kr.	3,025:—
dels till bestridande av abonnemangskostnader m. m. för telefoner till vakter m. fl. inom fästningen	»	1,604:—
Slutligen hade intendentsdepartementet för ökade eldnings- och belysningskostnader anvisat.....	»	10,000:—
		» 14.629:—
Summa tillgångar kronor		21,646:—

I skrivelse till arméförvaltningens civila departement hade nu kommandanten i sammanhang med framställning angående medelsbehovet för åren 1922 och 1923 föreslagit, att såsom en ny post å anslaget måtte upptagas ett belopp av 1,000 kronor för år, vilket Kungl. Maj:t genom brev den 18 februari 1921 anvisat att utgå från anslaget till extra utgifter för bestridande av kostnaderna för städning, övrig renhållning, tvätt och telefon vid krigsrättslokalen i Boden.

Arméförvaltningen hade beträffande en liknande framställning från kommandanten under år 1920 ansett sig böra ifrågasätta, om icke kostnader för det militära rättsväsendet — utom sådana, som vore förenade med upplåtande av lokaler — borde anvisas att utgå från andra huvudtiteln.

[26.]

Sedan emellertid Kungl. Maj:t genom ovanberörda brev tagit anslag under fjärde huvudtiteln i anspråk för kostnader av ifrågasatt art, och då den nu ifrågasatta kostnaden syntes bliva återkommande, hade arméförvaltningen icke vidare något att erinra mot det föreslagna beloppets beräkning å förevarande anslagspost.

Med anledning av vad sålunda anförts och då kommandantens i Boden expedition måste anses vara av jämförlig omfattning med arméfördelningsstabernas, hade arméförvaltningen ansett sig böra beräkna kommandantskapsexpeditionens medelsbehov för första halvåret 1923 på följande sätt:

för skrivmaterialier m. m. $\left(\frac{3,025 + 3,025 - 755}{2} = \right)$	kronor	2,650: —
till bestridande av vissa telefonkostnader $\left(\frac{1,604}{2} = \right)$...	»	802: —
till städning m. m. av krigsrättslokalen $\left(\frac{1,000}{2} = \right)$...	»	500: —
till eldning och belysning, enligt tablån	»	6,700: —
	eller tillhopa kronor	10,652: —

För kommandantens i Stockholm expedition funnes å 1921 års stat uppförda 950 kronor, avsedda till skrivmaterialier m. m. Samma belopp vore beviljat å tilläggsstat för år 1921.

Kommandantens i Stockholm expedition.

För första halvåret 1923 syntes böra beräknas

$\left(\frac{950 + 950 - 475}{2} = \right)$	kronor	715: —
---	--------	--------

Beträffande kostnader för bränsle och lyse tilläte sig arméförvaltningen hänvisa till vad ovan under förevarande anslag inledningsvis anförts.

Å den ordinarie staten för år 1921 funnes för kommandantens å Karlsborg expedition uppförda allenast kronor 985: — avsedda till skrivmaterialier.

Kommandantens å Karlsborg expedition.

[26.]

Å tilläggsstat för samma år hade emellertid beviljats	
<i>dels</i> till skrivmaterialier m. m. kr.	985: —
och <i>dels</i> till eldnings-, belysnings- och	
städningskostnader..... »	1,600: —
	kronor 2,585: —
Därjämte hade intendentsdepartementet till ökade	
kostnader för eldning och belysning år 1921 anvisat... »	1,700: —
	<hr/>
	Summa tillgångar kronor 5,270: —

För första halvåret 1923 syntes böra beräknas	
för skrivmaterialier $\left(\frac{985 + 985 - 490}{2} = \right)$ kronor	740: —
för eldning och belysning enligt tablån..... »	1.850: —
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 2,590: —

Landstormsexpeditionerna för Stockholms södra, västra och östra landstormsområden.

För Stockholms södra, västra och östra landstormsområdens expeditioner hade medel icke förut varit beräknade å förevarande anslag.

I en till arméförvaltningen insänd skrivelse hade tjänstförrättande befälhavaren för Stockholms inskrivningsområde anført, att särskild expeditionslokal sedan år 1914 varit upplåten för Stockholms södra, västra och östra landstormsområden. En sådan anordning hade visat sig nödvändig på grund av göromålens ökade omfattning, särskilt framträdande inom till Stockholm hörande landstormsområden, *dels* beroende på dessa områdens storlek och *dels* till följd av Stockholms landstormsförbunds verksamhet för anordnande årligen av frivilliga övningar och kurser m. m. Vidare erfordrades särskild lokal för mobiliseringshandlingarnas förvaring. Till en början hade Stockholms stad tillhandahållit en sådan lokal kostnadsfritt. Då detta icke längre varit fallet, hade Kungl. Maj:t genom särskilda brev den 14 mars 1919 och den 1 april 1921 anvisat medel till förhyrande av lokal med 1,500 kronor för år 1919 och med 2,000 kronor för vardera av åren 1920 och 1921. Då behovet av sådan expeditionslokal kvarstode och då möjlighet saknades att inrymma expeditioner för landstormen inom lokaler, över vilka inskrivningsområdesbefälhavaren förfogade, hemställde denne, att erforderliga medel, 2,000 kronor för år, måtte anvisas på stat från och med år 1922.

Med anledning av denna framställning ville arméförvaltningen till en början framhålla, att de av Kungl. Maj:t genom förstnämnda brev för åren 1919 och 1920 beviljade beloppen anvisats att utgå från anslaget till landstormen, men att, enär med hänsyn till den förändrade

[26.]

uppställningen av anslagen under fjärde huvudtiteln nämnda anslag icke längre kunde tagas i anspråk för kostnaden i fråga, i enlighet med föreskrift i det sistnämnda brevet anslaget till extra utgifter fått anlitas för ändamålet.

Då behovet av ifrågavarande lokal torde kunna anses vara av stadigvarande natur, syntes emellertid icke heller sistnämnda anslag vidare böra tagas i anspråk för utgiftens bestridande, utan syntes densamma böra beräknas å här ifrågavarande expensanslag, å vars stat redan från anslagets tillkomst funnes beräknade hyreskostnader för åtskilliga andra expeditioner av en med den här ifrågasatta tämligen jämförlig art.

Med anledning av det anförda hemställde arméförvaltningen, som i annat sammanhang skulle återkomma till ifrågavarande medelsbehov för år 1922, att å staten för förevarande anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte uppföras ett belopp av 1,000 kronor till förhyrande av expeditionslokal för Stockholms södra, västra och östra landstormsområden.

Till förstärkning av det för intendenturstaben avsedda ordinarie anslagsbeloppet för år 1921, 3,500 kronor, hade å tilläggsstat beviljats ytterligare 3,500 kronor.

Intendentur-
staben.

För första halvåret 1923 torde i enlighet med flerstädes härövan följda riktlinjer medelsbehovet böra beräknas till $\left(\frac{7,000 - 1,750}{2} =\right)$ 2,625 kronor.

För remonteringsstyrelsen vore å 1921 års stat uppförda för skrivmaterialier m. m. kr. 2,600:—

Remonterings-
styrelsen.

» hyra, eldning, belysning och städning » 4,000:— kronor 6,600:—

Därjämte vore

dels å tilläggsstat för år 1921 beviljade till förstärkning av posten till skrivmaterialier kr. 2,600:—

och till ökad hyra utöver förutvarande belopp; 3,000 kronor, » 500:—

dels ock av intendentsdepartementet till ökade eldnings- och belysningskostnader anvisade » 1,600:— » 4,700:—

Summa tillgångar kronor 11,300:—

[26.] För första halvåret 1923 syntes för styrelsen böra beräknas till skrivmaterialier m. m. $\left(\frac{2,600 + 2,600 - 1,300}{2} =\right)$ kronor 1,950: —

till hyra och städning $\left(\frac{3,500}{2} =\right)$ » 1,750: —

till eldning och belysning enligt tablån » 1,350: —

eller tillhopa kronor 5,050: —

Krigshög-
skolan.

Den å staten för förevarande anslag uppförda posten å 5,330 kronor för krigshögskolebyggnadens uppvärmning, vattenförbrukningsavgift, elektrisk ström och städning av gemensamma lokaler kunde, enligt vad som framginge av statsverkspropositionerna till 1913 och 1918 års riksdagar, beräknas vara fördelad sålunda:

till uppvärmningskostnader	kronor 4,580: —
» avgifter för elektrisk ström	» 450: —
» städning och renhållning	» 300: —

Summa kronor 5,330: —

Anslagsposten hade icke erhållit någon förstärkning å 1921 års tilläggsstat, men intendentsdepartementet hade för ökade eldnings- och belysningskostnader år 1921 anvisat 7,000 kronor.

För första halvåret 1923 torde anslagsposten böra beräknas sålunda:

för städning och renhållning $\left(\frac{300}{2}\right)$	kronor 150: —
» eldning och belysning enligt tablån	» 6,400: —

eller tillhopa kronor 6,550: —

Artilleri-
och ingenjör-
högskolan.

Liksom beträffande den under anslagsposten till krigshögskolan omnämnda s. k. krigshögskolebyggnaden det förhållandet vore rådande, att utom själva krigshögskolan flera andra offentliga institutioner, såsom fjärde och femte arméfördelningsexpeditionerna, två rullföringsområdesexpeditioner m. fl., vore inrymda inom samma byggnad och gemensamt utnyttjade den i byggnaden befintliga anläggningen för centraluppvärmning och anordningarna för elektrisk belysning i trappor och förstugor, så vore även fallet med de i det stora tyghuset vid Stockholms tygstation, Riddaregatan 13, inrymda tre offentliga institutionerna, nämligen artilleri- och ingenjörhögskolan, artillerimuseum ävensom artilleristabens statistiska avdelning och konstruktionsavdelning.

Arméförvaltningens artilleridepartement hade i skrivelse till civila departementet fäst uppmärksamheten därvid, att såsom en följd av be-

rörda förhållande det visat sig vara omöjligt att rättvist fördela kostnaderna för uppvärmning och belysning av stora tyghuset mellan de tre institutionerna och att detta förhållande särskilt vore ägnat att vålla oreda, som olika anslag i detta fall hade att bära nämnda kostnader, nämligen för artilleri- och ingenjörhögskolans och artillerimuseums räkning undervisningsanslaget under två olika anslagsposter därav och för artilleristabens räkning expensanslaget. Artilleridepartementet hade med anledning av det relaterade hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för att värme- och belysningskostnaderna för stora tyghuset bleve sammanförda å ett och samma anslag, exempelvis expensanslaget.

Arméförvaltningen, som funne detta förslag vara mycket praktiskt och fullt i konsekvens med liknande redan genomförda anordning beträffande de gemensamma kostnaderna inom krigshögskolebyggnaden, hade i det föregående — beträffande artilleri- och ingenjörhögskolan och artillerimuseum under framställningen rörande undervisningsanslaget och beträffande artilleristaben här ovan under förevarande anslag och anslagsposter för inspektörens för artilleriet och artilleristabens expeditioner — föreslagit utbrytning av följande belopp.

från undervisningsanslaget	
tit. II. Artilleri- och ingenjörhögskolan,	kronor 2,100: —
från samma anslag,	
tit. II. Muséer m. m.	» 1,000: —
samt från förevarande anslag	
anslagsposten för inspektörens för artilleriet och artilleristabens expeditioner	» 1,500: —
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 4,600: —

Därjämte hade arméförvaltningen med avseende på ett å tilläggsstat för år 1921 beviljat belopp å 1,500 kronor till förstärkning av artillerimuseums expensmedel anført, att 1,000 kronor av nämnda belopp vore avsett till ökade bränsle- och lysekostnader för muséet och från och med år 1923 borde uppföras å här ifrågasatta nya anslagspost. Med inberäkning av sistnämnda belopp skulle således skapas en fast anslagstillgång för ifrågasatt ändamål av $(4,600 + 1,000 =)$ 5,600 kronor.

Denna tillgång kunde emellertid icke bliva tillräcklig, så länge bränsleprisen överskred den normala prisnivån. Enligt uppgift hade bränsle- och lysekostnaden för stora tyghuset det senaste året utgjort 11,500 kronor, och den överskjutande kostnaden, $(11,500 - 5,600 =)$ 5,900 kronor täckts genom extra anvisning från intendentsdepartementet.

[26.] Det bleve därför nödvändigt att för år 1923 beräkna de erforderliga medlen för ifrågavarande ändamål efter samma grund, som flerstädes härovan använts i fråga om bränsle- och lysekostnader för första halvåret 1923, d. v. s. till 75 procent av summan utav det fasta anslagsbeloppet för år 1921 och halva det beviljade förstärkningsanslaget för samma år.

I anledning av det anförda hemställde arméförvaltningen, *dels* att förutnämnda anslagstillgångar å 1921 års stat för undervisningsanslaget kronor 3,100:—
och å expensanslaget..... » 1,500:—

eller tillhopa kronor 4,600:—

mätte få överföras till en gemensam post under expensanslaget, avsedd för uppvärmning och belysning av det stora tyghuset, *dels* att för samma ändamål för året 1923 mätte få å sistnämnda anslags stat beräknas såväl ett belopp å 1,000 kronor som ock hälften av förutnämnda överskjutande kostnadssumma, 5,900 kronor, eller 2,950 kronor, *dels* ock att av samtliga övannämnda belopp, tillhopa (4,600 + 1,000 + 2,950 =) 8,550 kronor, 75 procent, eller i runt tal 6,500 kronor, mätte för ifrågavarande ändamål uppföras på staten under förevarande anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Intendenturförråden i Stockholm, å Karlsborg och i Boden.

För intendenturförråden i Stockholm, å Karlsborg och i Boden funnes å 1921 års stat för expensanslaget uppförda resp. 4,500, 3,000 och 3,000 kronor, av vilka belopp 1,000 kronor för vart och ett av förråden vore avsedda till bestridande av kostnader för skrivmaterialier m. m. och återstående beloppen till eldning, belysning m. m.

Å tilläggsstat för år 1921 hade förstärkningar å 1,000 kronor för vardera förrådet beretts utgiftsposterna för skrivmaterialier, och genom extra anvisningar från intendentsdepartementet hade utgiftsposterna för eldning och belysning vunnit förstärkningar med resp. 600 och 1,500 kronor för förråden i Stockholm och Karlsborg. Beträffande förrådet i Boden vore motsvarande siffra icke för närvarande känd.

Med ledning av nyss anförda sifferuppgifter torde för första halvåret 1923 böra beräknas följande medelsbehov.

För *intendenturförrådet i Stockholm*

till kostnader för skrivmaterialier m. m.

$\left(\frac{1,000 + 1,000 - 500}{2} = \right)$ kronor 750:—

till bränsle- och lysekostnader enligt tablån » 2,850:—

Summa kronor 3,600:—

och för *intendenturförrådet å Karlsborg*
till kostnader för skrivmaterialier m. m.

$\left(\frac{1,000 + 1,000 - 500}{2} = \right)$	kronor	750: —
till bränsle- och lysekostnader enligt tablån	»	2,075: —
		<hr/> Summa kronor 2,825: —

Vad däremot beträffade *intendenturförrådet i Boden*, kunde arméförvaltningen, då beloppet av erforderlig förstärkning av posten till bränsle och lysekostnader icke för närvarande kunde exakt uppgivas, endast jämförelsevis uppskatta dessa ökade kostnader för år 1921 till 10,000 kronor, motsvarande det till kommandantsexpeditionen såsom förstärkning anvisade beloppet.

Med ledning härav skulle följande belopp böra beräknas för första halvåret 1923:

till kostnader för skrivmaterialier m. m.		
$\left(\frac{1,000 + 1,000 - 500}{2} = \right)$	kronor	750: —
till bränsle- och lysekostnader		
$\left[\left(2,000 + \frac{10,000}{2}\right) \times 0,75 = \right]$	»	5,250: —
		<hr/> eller tillhopa kronor 6,000: —

Det för garnisonssjukhuset i Stockholm å 1921 års stat för expensanslaget uppförda beloppet 18,400 kronor, vore avsett för följande utgifter:

Garnisons-
sjukhuset i
Stockholm.

för bränsle, lyse och vatten	kronor	10,000: —
» yttre och inre renhållning	»	4,500: —
» tvätt	»	1,500: —
» telefonkostnader	»	1,600: —
» expenser	»	800: —
		<hr/> Summa kronor 18,400: —

Av förstnämnda post å 10,000 kronor torde 1,000 kronor kunna anses utgöra den årliga kostnaden för vatten.

Å förstärkningsanslag för år 1921 hade beviljats 5,800 kronor för ökade telefon- och andra expenskostnader. Därjämte hade intendentsdepartementet beviljat en extra anvisning å 75,000 kronor för bestri-

[26.] dande av merkostnader för bränsle och lyse. Beträffande utgiftsposterna för yttre och inre renhållning samt för tvätt hade chefläkaren i skrivelse till arméförvaltningen uppgivit ändring av ovan angivna belopp ej vara erforderlig.

Med ledning härav syntes för första halvåret 1923 böra beräknas följande medelsbehov:

för bränsle och lyse enligt tablån	kronor 34,800: —
» vatten $\left(\frac{1,000}{2} =\right)$	» 500: —
» yttre och inre renhållning $\left(\frac{4,500}{2} =\right)$	» 2,250: —
» tvätt $\left(\frac{1,500}{2} =\right)$	» 750: —
» telefonkostnader och andra expenskostnader $\left(\frac{2,400 + 5,800 - 2,050}{2} =\right)$	» 3,075: —

eller tillhopa kronor 41,375: —

Garnisons-
sjukhuset i
Boden.

Det å 1921 års stat med 8,000 kronor uppförda anslagsbeloppet för garnisonssjukhuset i Boden avsåge enbart kostnader för bränsle, lyse och renhållning. Intendentsdepartementet hade till förstärkning av nämnda belopp för samma år anvisat 40,000 kronor. Med anledning härav torde, enligt tablån, anslagsposten för första halvåret 1923 böra uppföras med 21,000 kronor.

Ökade telefon-
abonnemangs-
kostnader.

Slutligen hemställde arméförvaltningen, att å förevarande anslags- titel måtte, i likhet med vad som skett under år 1921 enligt därför gällande tilläggsstat, på anslaget för 1923 uppföras ett gemensamt be- lopp till bestridande av ökade telefonabonnemangskostnader vid vissa verk, staber och inrättningar, att av arméförvaltningens civila departe- ment enligt tillgängliga fördelningssuppgifter tilldelas vederbörande.

Det å 1921 års tilläggsstat uppförda beloppet utgjorde 24,100 kronor, varav för generalstaben 5,928 kronor. Sedan chefen för general- staben nu anmält, att beloppet från och med år 1922 kunnat nedbringas till 4,000 kronor för år, eller med 1,928 kronor, borde det gemensamma beloppet minskas till $(24,100 - 1,928 =)$ 22,172 kronor, varav för första halvåret 1923 11,086 kronor.

Samman-
fattning.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde arméförvaltningen, att följande belopp måtte beräknas å staten för expensanslaget, tit. I, för första halvåret 1923, nämligen:

Fjärde huvudtiteln.

99

för arméförvaltningen	kronor	41,972: —	[26.]
» generalstaben	»	36,550: —	
» generalfälttygmästarens expedition	»	5,250: —	
» inspektörens för artilleriet och artilleristabens expeditioner	»	1,200: —	
» fortifikationens huvudstation	»	5,000: —	
» inspektörens för infanteriet expedition	»	2,975: —	
» » » militärläroverken expedition	»	3,375: —	
» första arméfördelningens expedition	»	4,945: —	
» andra » »	»	4,770: —	
» tredje » »	»	4,160: —	
» fjärde » »	»	2,620: —	
» femte » »	»	2,275: —	
» sjätte » »	»	4,530: —	
» militärbefälhavarens på Gottland expedition	»	3,050: —	
» inspektörens för kavalleriet expedition	»	2,950: —	
» » » trängen expedition	»	2,850: —	
» fortifikationsbefälhavarens å Karlsborg expedition	»	2,475: —	
» » » i Boden expedition	»	2,210: —	
» kommandantens i Boden expedition	»	10,652: —	
» » » Stockholm expedition	»	715: —	
» » » å Karlsborg	»	2,590: —	
» landstormsexpeditionerna för förhårande av expeditioner i lokaler för Stockholms södra, västra och östra landstormsområden	»	1,000: —	
» intendenturstaben	»	2,625: —	
» remonteringsstyrelsen	»	5,050: —	
» krigshögskolan	»	6,550: —	
» artilleri- och ingenjörhögskolan	»	6,500: —	
» intendenturförrådet i Stockholm	»	3,600: —	
» » » å Karlsborg	»	2,825: —	
» » » i Boden	»	6,000: —	
» garnisonssjukhuset i Stockholm	»	41,375: —	
» » » i Boden	»	21,000: —	
till ökade telefonabonnemangskostnader vid vissa verk, staber och inrättningar	»	11,086: —	
eller tillhoppa	kronor	254,725: —	

Med avseende å den av arméförvaltningen uppgjorda, synnerligen detaljerade beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslags-

Departements-
chefen.

[26.] titel tillåter jag mig till en början framhålla, att det synes böra tagas i övervägande, huruvida icke hithörande anslagsberäkningar skulle kunna för framtiden uppställas i en betydligt förenklad och förkortad form.

Beträffande de särskilda anslagsbelopp, som av arméförvaltningen äskats, har den granskning, jag underkastat desamma, givit mig anledning till erinringar allenast i nedan angivna hänseenden.

Under anslagsposten till generalstaben har äskats ett belopp av 5,000 kronor till ersättning för extra skrivhjälp. Emellertid finner jag mig icke böra tillstyrka, att särskilda medel för sådant ändamål upptagas under förevarande anslag. Skulle det visa sig oundgängligen erforderligt att under första halvåret 1923 anlita extra skrivhjälp vid generalstaben, torde härav föranledda kostnader kunna bestridas av till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel.

Med hänsyn till den numera vidtagna sänkningen av avgifterna för telefonabonnemang torde anslagsposten till ökade telefonabonnemangskostnader kunna nedsättas till 6,650 kronor.

Uti arméförvaltningens anslagsberäkning har icke upptagits några expenskostnader för försvarsdepartementet. Under titel II av förevarande anslag har till bestridande av departementets kostnader för skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. upptagits ett belopp av 18,182 kronor. Denna anslagspost, som beräknats efter normala förhållanden och ursprungligen var avsedd allenast för det förutvarande lantförsvarsdepartementet, har givetvis under kristiden visat sig vara för sitt ändamål alldeles otillräcklig, och efter sammanslagningen av lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen till ett gemensamt departement hava departementets expenskostnader ytterligare väsentligt stegrats. Till förstärkning av denna anslagspost har för år 1921 anvisats ett belopp av 60,000 kronor, vadan alltså medelstillgången under nämnda år för nu ifrågakarande ändamål uppgått till 78,182 kronor. För första halvåret 1923 torde denna anslagspost böra upptagas med 35,000 kronor.

I enlighet med vad jag nu anfört, skulle titel I av förevarande anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräknas till 280,289 kronor.

Titel II. Hyra, eldning och belysning samt städning ävensom telefonabonnemang och vissa skrivmaterialier vid rullföringsexpeditionerna.

Under denna anslagstitel har å ordinarie stat för såväl år 1921 som innevarande år upptagits ett belopp av 59,280 kronor. Till förstärkning av ifrågakarande anslagsmedel har å tilläggsstat för år 1921 anvisats samma belopp, 59,280 kronor.

Arméförvaltningen har nu anfört, att ämbetsverket för år 1921 fördelat 100,000 kronor mellan de 78 rullföringsexpeditionerna samt intill augusti månad 1921 utgivit i runt tal ytterligare 10,000 kronor såsom tillfälliga understöd vid inträdd hyresökning, till bestridande av ökade telefonabonnemangskostnader o. dyl. De för år 1921 anvisade anslagsmedel, tillhopa 118,560 kronor, hade således visat sig vara nätt och jämnt tillräckliga för nämnda år och syntes icke för de närmaste åren böra avsevärt minskas med hänsyn därtill, att den huvudsakligaste utgiftsposten för anslagstiteln utgjordes av hyreskostnader, samt att telefonabonnemangskostnader och städningssersättningar, för vilka utgiftsposter ej kunde förväntas någon minskning, tillsammans ungefär motsvarade eldnings- och belysningskostnaderna. Arméförvaltningen ansåge därför riktigast att vid beräkandet av förevarande anslagstitel använda samma grund, som ovan tillämpats vid beräkandet av vissa expenskostnader vid de större stabsexpeditionerna, och hemställde i enlighet därmed, att anslagstiteln II å staten för expensanslaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte beräknas till $\left(\frac{59,280 + 59,280 - 14,820}{2} =\right)$ 51,870 kronor, eller avrundat uppåt 52,000 kronor.

[26.]
Arméförvalt-
ningens
framställning.

Mot arméförvaltningens förevarande förslag har jag icke annan erinran att framställa än att, med hänsyn till den vidtagna sänkningen av telefonavgifterna, anslagsbeloppet torde kunna minskas till i runt tal 50,000 kronor.

Departements-
chefen.

Titel III. Oförutsedda expensbehov samt för centralupphandling.

Denna anslagstitel har å ordinarie stat för år 1921 upptagits med 36,230 kronor och för år 1922 med 35,230 kronor.

Till förstärkning av ifrågavarande anslagsmedel har å tilläggsstat för år 1921 anvisats ett belopp av 36,278 kronor motsvarande omkring 100 procent av den ordinarie anslagsposten för samma år.

Arméförvaltningen har nu anfört, att denna anslagstitel med hänsyn till inträffat eller väntat prisfall å vissa expensartiklar syntes kunna för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräknas till $\left[\frac{(35,230 + 35,230) \times 3}{4} : 2 =\right]$ i runt tal 26,425 kronor.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit finner jag mig böra tillstyrka.

Departements-
chefen.

[26.]

Sammanfattning.

I enlighet med vad sålunda anförts har jag låtit uppgöra beräkning av anslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. för tiden 1 januari—30 juni 1923 (se Bil. 4), och slutar denna beräkning å 356,714 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m.,
 nu kronor 306,814:—
 med » 356,714:—

[27.]

6. Skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande år upptaget med 163,250 kronor. Anslaget är uppdelat å två titlar sålunda:

Titel I. Skrivmaterialier m. m.	kronor 129,150:—
» II. Oförutsedda expensbehov m. m.	» 34,100:—
	<hr/>
	Summa kronor 163,250:—

Till förstärkning av anslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden anvisade nästlidet års riksdag å tilläggsstat för samma år ett anslag av 303,825 kronor. För innevarande år har något förstärkningsanslag ännu icke av riksdagen äskats.

Titel I. Skrivmaterialier m. m.

Ordinarie
anslagsmedel
för år 1921.

Under anslagstiteln till skrivmaterialier m. m. var å ordinarie stat för år 1921 upptaget ett belopp av 116,075 kronor enligt följande beräkning:

infanteriet	kronor 63,400:—
kavalleriet	» 15,975:—
artilleriet	» 18,375:—
ingenjörtrupperna	» 7,125:—
trängen	» 6,600:—
	<hr/>
infanteribrigadchefernas expeditioner	» 2,400:—
formationer för utbildning av värnpliktiga studenter (11 formationer å 200 kronor i medeltal)	» 2,200:—
	<hr/>
	Summa kronor 116,075:—

Till förstärkning av ifrågavarande anslagsmedel anvisades å tilläggsstat för år 1921 ett belopp av 239,625 kronor, beräknat på följande sätt:

[27.]
Förstärkningsanslag
för år 1921.

för truppförband av infanteriet, kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen, 200 procent å ordinarie anslagsmedel.....	kronor	222,950: —
» infanteribrigadchefernas expeditioner, 100 procent å ordinarie anslagsmedel	»	2,400: —
» formationer för utbildning av värnpliktiga studenter, 100 procent å ordinarie anslagsmedel ..	»	2,200: —
» artilleriets tygverkstäder och skjutfält, vartill medel icke anvisats å ordinarie stat (3,600 + 2,375 =)	»	5,975: —
» intendenturtrupperna, vartill medel icke heller anvisats å ordinarie stat	»	6,100: —
	<u>Summa kronor</u>	<u>239,625: —</u>

Vid beräkandet av det ordinarie medelsbehovet under förevarande anslagstitel för innevarande år har till posten för infanteriet överförts ett belopp av 1,000 kronor för hyra, eldning, belysning samt städning av det ännu icke kasernerade Södra skånska infanteriregementets expeditionslokaler, vilket belopp tidigare upptagits under särskild anslagstitel. Vidare har i anslagsposten för artilleriet inberäknats förenämnda å förstärkningsanslag för år 1921 upptagna belopp, respektive 3,600 och 2,375 kronor, för artilleriets tygverkstäder och skjutfält. Slutligen har såsom en särskild post upptagits det, enligt vad förut nämnts, å tilläggsstat för år 1921 för intendenturtrupperna beräknade beloppet, 6,100 kronor. Anslagstiteln är sålunda för innevarande år beräknad på följande sätt:

Ordinarie
anslagsmedel
för år 1922.

infanteriet	kronor	64,400: —
kavalleriet	»	15,975: —
artilleriet	»	24,350: —
ingenjörtrupperna	»	7,125: —
trängen	»	6,600: —
intendenturtrupperna	»	6,100: —
	<u>kronor</u>	<u>124,550: —</u>
infanteribrigadchefernas expeditioner.....	»	2,400: —
formationer för utbildning av värnpliktiga studenter ..	»	2,200: —
	<u>Summa kronor</u>	<u>129,150: —</u>

[27.]

Arméförvalt-
ningens skrivi-
gelse den 31
augusti 1920.

I sin skrivelse den 31 augusti 1920 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1922 framlade arméförvaltningen vissa från truppförbanden inhämtade uppgifter rörande expenskostnaderna under år 1919 samt anförde i sammanhang därmed, att man med ledning av dessa uppgifter syntes böra räkna med ett för varje truppförband av de särskilda truppslagen erforderligt medelsbehov, som uppginge till tre gånger de å 1921 års stat uppförda anslagsposterna för truppförbanden. Denna disproportion mellan anslaget och de erforderliga medelsbeloppen kunde icke förväntas bliva förminskad på grund av den från och med år 1920 genomförda nya fördelningen av utgifterna å fjärde huvudtiteln. Den nya uppdelningen innebure nämligen, vad förevarande anslag beträffade, å ena sidan en överflyttning till det nya anslaget för tryckningskostnader av alla förut å expensanslaget bestridda utgifter för anskaffning av blanketter och andra trycksaker, samt å andra sidan ett inordnande under anslagets utgiftsomfattning av alla de utgifter för fraktsedlar samt telefon- och telegramkostnader, som förut fått gäldas av särskilda anskaffningsanslag. I de av ämbetsverket anförda uppgifterna vore emellertid blanketterna icke medräknade, under det att däremot telefon- och telegramkostnaderna av särskilda anledningar fått en omfattning, vilken icke varit möjlig att förutse vid den nya utgiftsfördelningens planerande.

Arméförvaltningen hade redan i sammanhang med anmälan av medelsbehovet för år 1921 berört dessa förhållanden, vad de ökade telefonomkostnaderna beträffade, men ansett tiden då icke vara inne för att föreslå en förhöjning av förevarande anslag. Det statistiska material, som nu vore samlat, ävensom allt som försports från truppförbanden, talade emellertid för behovet av en sådan höjning å 1922 års stat.

Vid uppgörandet av förslag till sådan erforderlig förhöjning syntes särskilt hänsyn böra tagas till ovan lämnade uppgifter angående kostnaderna för telefonabonnemang, interurbana samtal och telegram, utgörande tillhoppa i runt tal 116,000 kronor, d. v. s. i det närmaste lika mycket som 1921 års anslag å förevarande titel i dess helhet. Trots möjligheten av att så småningom tilläggsavgifterna för abonnemang och de höjda taxebeloppen för samtal och telegram kunde minskas eller försvinna, syntes man dock för det dåvarande böra räkna med en för en lång framtid konstant och avsevärd prisökning för ifrågavarande utgifter.

Ej heller torde någon tillbakagång till de ursprungliga prisen för expensmaterialier vara att hoppas för framtiden. De under år 1919 bestridda kostnaderna för sådana utgifter utgjorde omkring 255,000

kronor, d. v. s. mer än 100 procent å det för år 1921 å förevarande titel beräknade anslagets belopp. [27.]

Arméförvaltningen har nu framhållit, att de av ämbetsverket sålunda gjorda uttalandena fortfarande i stort sett ägde giltighet; och ville arméförvaltningen i sådant avseende anföra ytterligare följande. De utgifter, vilka bestredes med anlitan-
de av truppförbandens expens-
anslag, sönderfölla i huvudsakligen nedanstående grupper: a) papper och skrivmaterialier, b) underhåll av inventarier, möbler o. d., c) städning och renhållning, d) mimeografering, e) inbindning, f) rullor, tidsskrifter, tidning m. m. samt g) telefon och telegram. Vad anginge utgifterna under b), c), d), f) och g), torde prisen icke hava fallit sedan år 1920, och syntes det icke vara mycket antagligt, att dessa i framtiden komme att minskas i någon nämnvärd grad. I varje händelse torde försiktigheten bjuda att här räkna med oförändrade pris. Däremot hade améförvaltningen beträffande gruppen a) inhämtat, att prisen å papper sedan år 1920 sjunkit med ungefär 25 procent. Denna prissänkning berörde emellertid icke det s. k. normalpapperet, vilket så gott som uteslutande användes av ämbetsverk och myndigheter, beroende därpå, att staten i förhållande till finpappersbruken bundit sig genom ett treårigt kontrakt. Giltigheten av detta kontrakt utginge emellertid med år 1921, och torde det vara givet, att det nya kontrakt, som väl sannolikt komme att avslutas, upptog väsentligt lägre pris än det nu gällande. Huru stor åter prissänkningen å normalpapper komme att bliva, undandroge sig givetvis för närvarande bedömande, men syntes man även här utan risk för alltför stora misstag kunna räkna med, att prisen skulle sjunka med 25 procent. Vidkommande gruppen e) hade erfarits, att de vidtagna prissänkningarna icke vore av någon större betydelse; desamma torde uppgå till 5 å 10 procent. Emellertid utginge gällande avtal i bokbinderifacket den 31 december 1921, och torde det vara sannolikt, att på grund av den lönesänkning, som där-
efter antagligen komme att genomföras, priset å bokbinderiarbete nedginge med ytterligare omkring 15 procent. Hela prissänkningen sedan år 1920 på detta område skulle således kunna beräknas till 20 å 25 procent. De prissänkningar, som hittills ägt rum, omfattade således långt ifrån hela det område, inom vilket utgifter skulle bestridas med anlitan-
de av tillgängliga expensmedel.

Såsom redan framhållits, hade för år 1921 beträffande truppförbanden för bestridande av expensutgifter beviljats ett förstärknings-

[27.] anslag å 200 procent av de ordinarie anslagsbeloppen. Att jämväl för år 1922 förstärkningsanslag erfordrades, vore utan vidare givet.

Vad åter anginge de belopp, som under förevarande anslag kunde anses erforderliga för år 1923, ville arméförvaltningen till en början framhålla, att, då lika litet beträffande detta anslag som i fråga om övriga anslag för år 1923 något förstärkningsanslag syntes kunna påräknas, det alltså bleve nödvändigt att för framtiden beräkna anslaget sålunda, att detsamma bleve för sitt ändamål tillräckligt. Givetvis vore detta på ett område som det förevarande förenat med icke obetydliga svårigheter, enär man här ännu mera än eljest torde få taga hänsyn till, att nu oberäkneliga faktorer kunde utöva inflytande på resultatet i framtiden. Vad då särskilt beträffade år 1923 eller närmast första hälften av året, syntes det vara föga antagligt, att man därunder hade att — så vitt fråga vore om utgifter, som skulle bestridas med anlitage av medel under förevarande anslag — räkna med avsevärt lägre pris än dem, som enligt vad i det föregående anförts torde vara att påräkna under år 1922. Härtill komme ytterligare, att vid den från och med år 1920 företagna omläggningen av fjärde huvudtiteln nu ifrågavarande anslag — såsom även erfarenheten givit vid handen — utan tvivel blivit väl knappt beräknat. Såsom vid upprepade tillfällen från arméförvaltningens sida framhållits, hade under de gångna åren truppförbanden haft att kämpa med stora svårigheter, då det för dem gällt att reda sig med de medel, som stått till buds för gäldande av expenskostnader. Det syntes då vara synnerligen önskvärt, att ifrågavarande medel för framtiden bleve så tilltagna, att de lämnade tillgång till uppfyllandet av berättigade önskemål från truppförbandens sida, något som givetvis icke uteslöte, att vid särskilda tillfällen ytterligare behov i förevarande avseende kunde göra sig gällande — behov, vilka då kunde täckas med anlitage av titel II under anslaget. Arméförvaltningen ansåge sig därför böra föreslå, att för år 1923 beräknades ett anslag, motsvarande summan av ordinarie anslaget för år 1922 och det i annat sammanhang begärda förstärkningsanslaget för sistnämnda år.

Frånsett de å den ordinarie staten för år 1922 nyuppförda anslagsposterna till artilleriets tygverkstäder och skjutfält samt intendenturtrupperna hade för truppförbanden för samma år upptagits ett belopp av $[124,550 - (3,600 + 2,375 + 6,100) =]$ 112,475 kronor. Såsom i annat sammanhang närmare omförmäldes, syntes man icke böra för år 1922 räkna med lägre förstärkningsanslag härå än 150 procent eller således 168,712 kronor 50 öre. För år 1923 borde alltså beräknas $(112,475 + 168,712: 50 =)$ 281,187 kronor 50 öre.

[27.]

Vidkommande de anslag, som för år 1922 beviljats till expenser för artilleriets skjutfält och tygverkstäder samt intendenturtrupperna, syntes dessa belopp hava beräknats med ledning av gällande pris. I fråga om dessas beräkning erfordrades således för år 1923 icke någon ändring, utan kunde de upptagas med nuvarande belopp, respektive 3,600, 2,375 och 6,100 kronor.

För infanteribrigadchefernas expeditioner samt formationer för utbildning av värnpliktiga studenter begärdes i annat sammanhang för år 1922 förstärkningsanslag å 100 procent.

Enligt förut angivna princip för beräkandet av 1923 års medelsbehov borde alltså för infanteribrigadchefernas expeditioner under sistnämnda år upptagas ett belopp av $(2,400 + 2,400 =)$ 4,800 kronor.

I fråga om formationer för utbildning av värnpliktiga studenter kunde framhållas, att enligt inhämtad uppgift antalet av dessa numera uppginge till 19 stycken (8 vid infanteriet, 1 vid kavalleriet, 6 vid artilleriet, 2 vid fortifikationen, 1 vid trängen och 1 vid intendenturtrupperna). Beträffande det överskjutande antalet (8 stycken) hade hittills för expensutgifter nödiga medel anvisats av arméförvaltningens civila departement från titel II av förevarande anslag. Då detta förfaringssätt icke vidare torde böra ifrågakomma, syntes denna post under anslaget böra erhålla erforderlig förhöjning. För ändamålet skulle således erfordras $(3,800 + 3,800 =)$ 7,600 kronor.

Under nu förevarande anslagstitel skulle således för år 1923 erfordras:

för truppförbanden i allmänhet	kronor	281,187: 50
» artilleriregementenas tygverkstäder	»	3,600: —
» artilleriets skjutfält	»	2,375: —
» intendenturkompanierna	»	6,100: —
» infanteribrigadchefernas expeditioner	»	4,800: —
» 19 formationer för utbildning av värnpliktiga studenter å 400 kr.	»	7,600: —
	Summa kronor	305,662: 50

Anslagsbehovet för första halvåret 1923 borde beräknas uppgå till hälften av sistnämnda belopp eller 152,831 kronor 25 öre.

Mot den av arméförvaltningen uppgjorda anslagsberäkningen skulle visserligen kunna göras den erinran, att den inträffade prissänkningen borde kunna föranleda en mera betydande nedsättning av anslags-

Departements-
chefen.

- [27.] kravet under det för nästlidet år anvisade beloppet. Då emellertid, enligt vad jag inhämtat, 1921 års anslagsmedel för ifrågavarande ändamål visat sig vara synnerligen knappt tillmätta, synes mig försiktigheten bjuda att icke vidtaga någon reducering av det utav arméförvaltningen äskade beloppet.

Titel II. Oförutsedda expensbehov m. m.

Under förevarande anslagstitel har såväl för år 1921 som för innevarande år upptagits ett belopp av 34,100 kronor.

Till förstärkning av ifrågavarande anslagsmedel har å tilläggsstat för år 1921 anvisats dels ett belopp av 34,100 kronor motsvarande 100 procent av de å ordinarie stat beräknade medel, dels ock därutöver ett belopp av 30,100 kronor för bestridande av uppkommande merkostnader i anledning av vidtagna telefontaxeförhöjningar. För år 1921 hava alltså för ändamål, varom här är fråga, anvisats tillhopa (34,100 + 34,100 + 30,100 =) 98,300 kronor.

Arméförvaltningens
framställning.

Arméförvaltningen har anfört, att det under förevarande titel anvisade beloppet städse varit och även i framtiden alltjämt torde komma att bli strängt anlitat genom tillfälliga anvisningar åt truppförbanden för oförutsedda expensbehov och för beredande av medel för expenser för tillfälliga kurser o. d., och detta trots att från civila departementets sida den största varsamhet iakttagits och mången gång framställningar avslagits, vilka departementet vid rikligare medelstillgång skulle ansett i och för sig vara förtjänta av bifall. Om denna post under anslaget skulle kunna fylla sitt ändamål, finge därför de tillgängliga medlen icke vara alltför knappt tillmätta. Härtill komme, att titel II vid återgång till anslag, beräknade på grundvalen av de verkliga prisförhållandena, i synnerhet under de första åren torde erhålla större betydelse än förut, då densamma finge karaktären av ett slags reservfond eller regulator, med vars tillhjälp kunde bestridas anslagskrav, beträffande vilka eljest måst påkallas förstärkningsanslag. Det skulle vid sådant förhållande kunna ifrågasättas, huruvida det vore tillräckligt att beräkna denna titel till dubbla det nuvarande beloppet, men ville dock arméförvaltningen, i förhoppning att det skulle visa sig möjligt att tillgodose alla berättigade krav inom ramen av en sålunda förhöjd anslagssumma, icke nu påkalla beräklandet av anslagsposten under denna titel för år 1923 till större belopp än (34,100 + 34,100 =) 68,200 kronor.

Återstode frågan angående de ökade utgifter till telefon och telegram, beträffande vilka för år 1921 anvisats särskilda medel. Då det

icke torde vara att förvänta, att under år 1923 och närmast följande år någon nämnvärd sänkning av telefon- och telegramavgifterna komme att äga rum, torde alltså för ändamålet erforderliga medel, 30,100 kronor fortfarande böra anvisas under förevarande anslag, och av skäl, som härövan anförts, av arméförvaltningens civila departement fördelas mellan de särskilda truppförbanden i enlighet med de grunder, som använts vid beräklandet av det för ändamålet erforderliga beloppet. Ifrågavarande anslagspost syntes därför böra hänföras till titel II och sammanslås med förenämnda belopp, 68,200 kronor, till en gemensam anslagspost, vilken alltså skulle komma att uppgå till 98,300 kronor. [27.]

För första halvåret 1923 borde anslagsbehovet beräknas uppgå till hälften av sistnämnda belopp eller 49,150 kronor.

Mot vad arméförvaltningen sålunda föreslagit har jag icke någon annan erinran att framställa, än att, med hänsyn till den från och med innevarande år vidtagna sänkningen av telefonavgifterna, förenämnda, till bestridande av merkostnader för dylika avgifter avsedda belopp, 30,100 kronor för helt år räknat, torde kunna nedsättas till 18,000 kronor, vadan anslagstiteln i sin helhet torde böra för första halvåret 1923 upptagas med $\left(\frac{68,200 + 18,000}{2} =\right)$ 43,100 kronor. Departements-
chefen.

Sammanfattning.

I enlighet med vad sålunda anförts har jag låtit uppgöra beräkning av anslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden för tiden 1 januari—30 juni 1923 (se Bil. 5), och slutar denna beräkning å 195,931 kronor 25 öre.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden,
 nu kronor 163,250: —
 med, i jämnt krontal, » 195,932: —

7. Tryckningskostnader.

[28.]

Enligt beslut av 1919 års riksdag uppfördes i riksstaten ett nytt ordinarie förslagsanslag till tryckningskostnader samt anvisades under detta anslag för år 1920 ett belopp av 120,500 kronor.

[28.] Anslaget bildades genom sammanförande av samtliga kostnader för tryckning av blanketter, böcker m. m. från de anslag, varifrån dylika utgifter tidigare utgått. Till grund för anslagets beräkning lades den utredning i ärendet, som förebragts av de jämlikt bemyndigande den 19 juni 1917 tillkallade sakkunniga för granskning av ett inom arméförvaltningen utarbetat förslag till en mera rationell uppställning av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, vilken utredning avlämnades den 21 juni 1918.

För åren 1921 och 1922 har anslaget upptagits med oförändrat belopp, 120,500 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Uti skrivelse den 23 september 1921 har arméförvaltningen avgivit förslag rörande medelsbehovet under förevarande anslag för första halvåret 1923 samt därvid anfört följande.

Vid bestämmande av det nuvarande anslagsbeloppets storlek syntes man hava utgått från de priser för papper och tryckningsarbeten m. m., som varit gällande under år 1917 och tidigare år och sålunda före inträdandet av den ännu rådande dyrtiden.

Under år 1920 hade anslaget överskridits med 388,994 kronor 57 öre, men då pappers- och tryckningskostnaderna hittills företett väsentliga växlingar, hade arméförvaltningen, som ej kunnat bedöma, om anslaget under normala förhållanden skulle vara tillräckligt eller ej, ansett frågan om anslagets omräknande böra tillsvidare anså. Då emellertid anslaget även under första halvåret 1921 överskridits och detta överskridande uppgått till ett belopp av ej mindre än 306,113 kronor 96 öre, hade arméförvaltningen ansett sig böra taga i övervägande, huruvida icke en höjning av anslaget numera borde komma i fråga.

I arméförvaltningens skrivelse den 31 augusti 1921 angående lantförsvarets medelsbehov för tiden 1 januari—30 juni 1923 hade inledningsvis framhållits vissa riktlinjer för beräkningen av en del av de under förevarande anslagsgrupp vanligast förekommande utgiftsposterna. Bland annat hade beträffande anslagsposterna för skrivmaterialier o. dyl. framhållits, att för dessa ändamål, på grund av inträffat eller väntat prisfall, kunde för åren 1922 och 1923 beräknas ett medelsbehov, motsvarande summan av 1921 års ordinarie anslag och förstärkningsanslag, minskade med 25 procent.

Denna beräkningsgrund syntes jämväl kunna tillämpas vid beräkningen av anslaget till tryckningskostnader år 1923, men då för detta anslag icke funnes något förstärkningsanslag, torde man i detta fall kunna utgå från 1920 års utgifter, minskade med 25 procent. Dessa

utgifter hade uppgått till omkring 510,000 kronor, och torde alltså för år 1923 böra beräknas 382,500 kronor samt för första halvåret hälften härav, 191,250 kronor eller ett till 190,000 kronor avrundat belopp. [28.]

På grund härav hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till tryckningskostnader för första halvåret 1923 anvisa ett förslagsanslag å 190,000 kronor.

Under åberopande av vad arméförvaltningen sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departements-
chefen.

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader,

nu	kronor 120,500: —
med	» 190,000: —

8. Vissa arbeten å mobiliseringsverket.

[29.]

Uti skrivelse den 24 september 1920 hemställde chefen för generalstaben, att för fortsättande av vissa arbeten å mobiliseringsverket måtte mot behörig redovisning ställas till generalstabschefens förfogande en summa av 200,000 kronor för treårsperioden 1922—1924. Chefens för
generalstaben
skrivelse den
24 september
1920.

Rörande beräkningen av ifrågavarande medelsbehov meddelade chefen för generalstaben, att vid kostnadsberäkningarnas uppgörande hänsyn tagits såväl till den avsevärda prisstegringen sedan år 1918 som till att vissa besparingar torde komma att återstå å tidigare för ändamålet beviljade medel. Skulle någon större ytterligare prisstegring äga rum, kunde eventuellt den beräknade summan komma att visa sig otillräcklig.

I häröver den 28 september 1920 avgivet yttrande tillstyrkte arméförvaltningens civila departement avlåtande till riksdagen av framställning om anvisande för ifrågavarande ändamål av ett anslag på extra stat för år 1922 å 66,666 kronor 67 öre. I fråga om beviljande av i förslaget beräknade återstående belopp syntes nya framställningar därom sedermera böra till riksdagen avlätas. Arméförvalt-
ningens ytt-
rande den
28 september
1920.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1921 anförde dåvarande statsrådet och chefen för försvarsdepartementet, att då det givetvis vore av den största betydelse för landets försvarsberedskap, att de arbeten, varom här vore fråga, fullföljdes, departementschefen funne sig böra tillstyrka, att medel härför beviljades för år 1922. Enligt den Anslag för år
1922.

[29.] inom generalstaben uppgjorda beräkningen, emot vilken departementschefen icke hade något att erinra, skulle för treårsperioden 1922—1924 erfordras tillhoppa 200,000 kronor. Anslagsbehovet för år 1922 syntes alltså böra upptagas till i runt tal 66,600 kronor.

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t nästlidet års riksdag att till bestridande av kostnader för vissa arbeten å mobiliseringsverket å extra stat för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 66,600 kronor.

Riksdagen, som emellertid ansåg, att ett belopp av 35,000 kronor borde för år 1922 bliva tillfyllest, anvisade för ifrågavarande ändamål ett anslag å sistnämnda belopp, 35,000 kronor.

Chefens för
generalstaben
skrivelse den
20 augusti
1921.

I skrivelse den 20 augusti 1921 har chefen för generalstaben anført, att enligt den kostnadsberäkning, som återfunnes i generalstabschefens förenämnda framställning av den 24 september 1920, skulle för ifrågavarande arbetens utförande under tiden till och med utgången av år 1924 erfordras ytterligare 165,000 kronor. Emellertid framginge av inhämtade uppgifter, att de kostnader, varom här vore fråga, från och med oktober månad 1921 torde komma att nedgå omkring 20 procent under det pris, som legat till grund för nyssnämnda kostnadsberäkning. Helhetskostnaden syntes på grund härav kunna minskas till 160,000 kronor. Frändroges från denna summa av riksdagen redan beviljade 35,000 kronor, erfordrades ytterligare 125,000 kronor för arbetenas fullföljande. Med stöd av vad sålunda anförts hemställde chefen för generalstaben, att för berörda ändamål måtte mot behörig redovisning ställas till generalstabschefens förfogande ett belopp av 125,000 kronor för åren 1923 och 1924.

Arméförvalt-
ningens
yttrande
den 31 augusti
1921.

Under hänvisning till den i generalstabschefens framställning gjorda beräkningen av ifrågavarande kostnader samt med åberopande av vad statsrådet och chefen för försvarsdepartementet anført rörande betydelsen för landets försvarsberedskap av de arbeten, varom här vore fråga, har arméförvaltningen uti den 31 augusti 1921 avgivet yttrande — med beräkning av kostnadernas lika uppdelning på vardera av åren 1923 och 1924 — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för berörda ändamål anvisa för första halvåret 1923 ett belopp av 31,250 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom förut nämnts, har riksdagen till bestridande av kostnader för vissa arbeten å mobiliseringsverket å extra stat för år 1922 anvisat ett anslag av 35,000 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 finner

jag mig icke böra tillstyrka, att för ifrågavarande ändamål av riksdagen äskas mer än hälften av nyssnämnda belopp, eller således 17,500 kronor.

[29.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnader för *vissa arbeten å mobiliseringsverket* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 17,500 kronor.

9. Generalstabens översiktskarta över Sverige.

[30.]

Med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen till 1913 års riksdag under fjärde huvudtiteln därom gjorda framställning anvisade riksdagen å extra stat för år 1914 ett anslag av 19,700 kronor för utgivande av en översiktskarta över Sverige i skalan 1:400,000. Kostnaderna för ifrågavarande karta, vilken huvudsakligen är avsedd att tjäna som militär operationskarta, hade av chefen för generalstaben i skrivelse den 17 oktober 1912 beräknats uppgå till omkring 75,000 kronor. Det av riksdagen anvisade anslaget var avsett att täcka utgifterna för en första serie av sex kartblad.

Anslag vid
1913 års riksdag.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 september 1914 anmälde chefen för generalstaben, att av de kartblad, för vilkas utförande anslag beviljats, bladen VII Norrköping, VIII Stockholm och XI Uppsala redan utgivits och bladet X Falun inom den närmaste tiden komme att utgivas. Förutom till utförande av nämnda fyra blad syntes anslaget jämte de genom försäljning av redan utgivna kartblad inflyta medel vara tillräckligt för fullbordande av det påbörjade kartbladet VI Karlstad. För kartarbetets fullföljande under den närmaste tiden med utgivandet av ytterligare sex kartblad krävdes ett anslag av 20,000 kronor.

Anslag vid
1915 års riksdag.

I överensstämmelse härmed anvisade 1915 års riksdag, på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning, för berörda ändamål å extra stat för år 1916 ett anslag av 20,000 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 oktober 1917 gjorde chefen för generalstaben framställning om anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande kartarbetets fullföljande samt anförde därvid, att arbetet fortskridit så, att bladen V Visby och IX Uddeholm utgivits, varjämte arbeten påginge å bladen IV Växjö och III Göteborg. Kostnaderna för

Anslag vid
1918 års riksdag.

[30.] bladen III, IV, V och IX beräknades numera uppgå till 21,600 kronor eller 5,400 kronor för blad, och kunde dessa kostnader täckas, då 1,600 kronor influtit för försålda blad. Att anvisade 20,000 kronor ej räckte till det arbete, som för desamma beräknats komma till utförande, hade sin orsak såväl i de senaste årens betydande prisstegringar som ock däri, att inkomsten av försålda blad upptagits större än den i verkligheten varit. Beräknades ett pris av 5,400 kronor för vart och ett av de sju kartblad, som närmast efter ovannämnda blad vore avsedda att utgivnas, skulle kostnaden härför uppgå till 37,800 kronor. Då emellertid inkomsten av försålda kartor under den tid utgivningen av de nya bladen påginge kunde beräknas till 2,500 å 3,000 kronor, hemställde generalstabschefen, att hos 1918 års riksdag måtte göras framställning om anvisande av 35,000 kronor.

Med anledning härav föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för ifrågavarande ändamål å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 35,000 kronor; och blev denna framställning av riksdagen bifallen.

Framställning
av chefen för
generalstaben.

Chefen för generalstaben har nu i skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 september 1921 anmält, att ifrågavarande arbeten fortskridit så, att, utöver de tidigare utgivna bladen V—XI, bladen I Malmö, II Karlskrona, III Göteborg och IV Växjö utgivits. Arbetena å de för utgivning närmast avsedda bladen hade hunnit så långt, att bladen XIII Sundsvall och XVI Härnösand kunde beräknas utgivnas före 1921 års slut, varjämte bladen XII Särna och XIV Åre vore under arbete. Under åren 1918—1921 hade för försålda kartor influtit 7,000 kronor.

Av till förfogande ställda medel återstode den 31 augusti 1921 i runt tal 9,800 kronor, vilka beräknades åtgå för utgivning av bladen XII Särna, XIII Sundsvall och XVI Härnösand. De alltifrån avlåtandet av ovannämnda skrivelse den 16 oktober 1918 oväntat och efterhand stegrade omkostnaderna hade medfört, att det beviljade anslaget icke vore tillräckligt för utgivande av bladen XIV Åre och XV Östersund.

En fortsättning av arbetet borde omedelbart följa utefter kuststräckan vid Bottniska viken, inlandsbanan och mellanriksbanan över Storlien, avseende utgivning av bladen XIV Åre, XV Östersund, XVIII Piteå, XX Boden, XXI Luleå och XVII Vilhelmina i nu nämnd ordning. Sistnämnda blad beräknades kunna utkomma under första halvåret 1924. Medelkostnaden per kartblad hade i nyssnämnda skrivelse beräknats till 5,400 kronor, men hade i själva verket hittills uppgått till omkring 6,600 kronor. Den torde för de under arbete varande och närmast

planlagda bladen böra beräknas till 5,800 kronor, vilket utgjorde ett behov av 34,800 kronor. Härifrån kunde dock dragas beräknad inkomst av kartförsäljning åren 1922—23 med 4,800 kronor, varför återstående behovet utgjorde 30,000 kronor. [30.]

För att den nu befintliga, för arbetet ifråga uppövade personalen måtte kunna bibehållas och arbetet fortgå utan avbrott, krävdes anvisande av erforderliga medel för år 1922.

Chefen för generalstaben hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte för 1922 års riksdag framlägga proposition om beviljande på 1922 års tilläggsstat för fortsatt utgivning av generalstabens översiktskarta över Sverige i skalan 1: 400,000 av ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

Arméförvaltningen har uti den 17 september 1921 avgivet yttrande tillstyrkt bifall till vad generalstabschefen sålunda föreslagit.

Yttrande av
arméförvalt-
ningen.

I likhet med chefen för generalstaben anser jag det vara av vikt, att utgivandet av ifrågavarande kartverk må kunna fortgå utan avbrott. Mot den uppgjorda planen för kartarbetets bedrivande samt beräkningen av kostnaderna härför har jag icke något att erinra. Enär arbetet med varje kartblad pågår under 2 à 3 år, synes det vara lämpligt, att tillgången på de för ändamålet erforderliga medlen säkerställas för en längre tid framåt. Hela det av generalstabschefen begärda anslaget, 30,000 kronor, synes emellertid icke behöva anvisas å tilläggsstat för innevarande år, utan torde å berörda stat böra upptagas allenast 11,500 kronor. Till denna fråga återkommer jag i annat sammanhang. Av det återstående beloppet, 18,500 kronor, torde 7,000 kronor böra anvisas att utgå under tiden januari—juni 1923 samt återstoden, 11,500 kronor, under därpå följande statsregleringsperiod.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fortsättande av arbetena för utgivande av generalstabens översiktskarta över Sverige i skalan 1: 400,000 bevilja ett anslag av 18,500 kronor samt därav å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 7,000 kronor.

D. Förplägnad, intendenturmateriel, reparationer, övningar m. m.

[31.]

1. Mathållning.

Ifrågavarande anslag är avsett för bestridande av kostnaderna för inköp av proviantartiklar, deras transport till konsumtionsorten, kostnader för magasinering, i den mån sådana förekomma, annonsering om leverans av livsmedelsförnödenheter samt avlöning till civila biträden vid förrådsinventeringar och till civila arbetare vid kronobagerier, vilka samtliga utgifter kunna anses hänförliga till proviantens anskaffningskostnader. Vidare skola härifrån gäldas utgifter för inköp av tillagade portioner, då sådana icke kunna genom arméns förvaltningsorgan iordningställas, samt författningseuligt utgående portionsersättning.

Mathållningsanslaget har sedan flera år tillbaka beräknats efter 60 öre för man och tjänstgöringsdag. Då det på detta sätt beräknade ordinarie anslagsbeloppet under kristiden visat sig alldeles otillräckligt för bestridande av kostnaderna för mathållningen vid armén, har riksdagen, efter Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, å extra stat anvisat särskilda anslag för det ordinarie anslaget förstärkning. Vid beräkning av förstärkningsanslaget för år 1921 utgick man från en portionskostnad av sammanlagt 1 krona 10 öre för dag.

Uti 1922 års riksstat är ordinarie anslaget till mathållning upptaget med 6,406,589 kronor. Något förstärkningsanslag för detta år har ännu icke av riksdagen äskats.

Innan jag ingår på frågan om anslagsberäkningen för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923, anhåller jag att få redogöra för ett framställt förslag rörande viss ändring i den för armén gällande normalportionsstaten.

Denna normalportionsstat, vilken fastställdes år 1900, upptager, förutom vissa förplägnadsartiklar in natura, ett kontant belopp av 5 öre.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 december 1920 anmälde arméförvaltningens intendentsdepartement, att departementet — för att utröna, huruvida 1900 års normalportionsstat med hänsyn till det i densamma ingående kontanta beloppets numera minskade köpkraft fortfarande kunde anses uppfylla de fordringar man ägde rätt att ställa på en normalportionsstat — från samtliga arméfördelnings- och likställda

[31.]

chefer infordrat yttrande häröver ävensom förslag till de förbättringar eller ändringar uti staten, som myndigheterna ansåge lämpliga att vidtaga. Av de med anledning härav inkomna yttranden och förslag framginge, att flertalet myndigheter ansåge 1900 års normalportionsstat i stort sett kunna fylla sin uppgift att bereda manskapet en tillräcklig och omväxlande utspisning under förutsättning, att det i staten ingående kontanta beloppet höjdes i värde, motsvarande penningvärdets fall. I fråga om normalportionsstatens sammansättning i övrigt hade från de i ämnet hörda myndigheterna inkommit vissa mindre genomgripande ändringsförslag. Då emellertid 1900 års normalportionsstat under 20 års tid och särskilt under kristiden med dess våldsamt fluktuerande pris dock i stort sett kunde anses hava på ett tillfredsställande sätt fyllt sin uppgift som en efter konjunkturerna smidigt avpassad värdemätare på portionspriset, så att manskapet inom kostnadsramen för densamma kunnat beredas en god och närande utspisning, funne departementet ej tillräckligt vägande skäl hava förebragts för en ändring av densamma vare sig genom ändring av kvantiteterna av i staten ingående artiklar eller genom införande av föreslagna nya sådana. Däremot funne departementet, att det i staten ingående kontanta beloppet borde för att möjliggöra en lämplig förstärkning av portionen tillerkännas den proportion i förhållande till normalportionsstatens naturavärden, det haft vid statens ursprungliga fastställande, då femöringen utgjort 10 procent av värdet å de i normalportionsstaten ingående proviantartiklar. På grund av vunen erfarenhet torde det emellertid ej vara lämpligt att fastläsa, det kontanta beloppet till en viss summa utan syntes detsamma böra göras rörligt och i enlighet med ovanstående utgå med 10 procent av de i staten ingående proviantartiklarnas värde, varigenom dess storlek komme att automatiskt regleras efter förändringar i penningvärdet.

I anslutning härtill hemställde arméförvaltningens intendentsdepartement, efter samråd med ämbetsverkets sjukvårdsstyrelse, att för tiden från och med den 1 april 1921 måtte vidtagas sådan ändring i normalportionsstaten, att för varje man dagligen beräknades ett kontant belopp motsvarande 10 procent av de i staten ingående proviantartiklarnas sammanlagda värde.

Genom beslut den 17 juni 1921 fann Kungl. Maj:t intendentsdepartementets nyssberörda skrivelse icke föranleda annan åtgärd än att framställningen skulle återställas för att av arméförvaltningen tagas i övervägande vid uppgörande av nästavgivande förslag angående lantförsvarets medelsbehov.

Kungl. Maj:ts
beslut den 17
juni 1921.

[31.]
Arméförvalt-
ningens
förevarande
framställning.

Rörande medelsbehovet under ordinarie mathållningsanslaget har arméförvaltningen i skrivelse den 31 augusti 1921 anfört följande.

Portionspriset vid armén torde för det dåvarande utgöra i medeltal omkring 1 krona 25 öre för dag. Med den sänkning i livsmedelsprisen, som alltjämt ehuru i långsam takt påginge, och varom även socialstyrelsens senaste statistik bure vittne, syntes man kunna förvänta, att portionskostnaden under första halvåret 1923 borde hava nedgått till 1 krona 10 öre för dag. Försiktigheten syntes bjuda att icke räkna med lägre kostnad, därest, såsom Kungl. Maj:t i brev den 29 juni 1921 befallt, den verkliga prisnivån skulle läggas till grund för beräkningen av de ordinarie underhållsanslagen för nämnda budgetperiod. I enlighet härmed borde sålunda mathållningsanslaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräknas efter 1 krona 10 öre för tjänstgöringsdag.

En förhöjning i denna anslagsberäkning betingades emellertid av den utav intendentsdepartementet föreslagna ändringen beträffande det i normalportionsstaten ingående kontanta beloppet. Arméförvaltningen ansåge denna fråga vara av den betydelse för beredande av en god och tillräcklig förplägnad åt arméns manskap, att den borde lösas i enlighet med intendentsdepartementets förslag. Den förhöjning i portionskostnaden, som härav skulle bliva en följd, syntes kunna beräknas sålunda. Om såsom ovan ifrågasatts kostnaden för portion under första halvåret 1923 enligt hittills gällande normalportionsstat upptoges till 1 krona 10 öre för dag, inginge häri förplägnadsartiklar in natura med ett värde av 1 krona 5 öre. 10 procent härav utgjorde 10,5 öre, vilket belopp borde tilläggas nämnda värde. Portionskostnaden skulle sålunda utgöra 1 krona 15,5 öre, vilken siffra emellertid syntes kunna avjämnas till 1 krona 15 öre. Ökningen på grund av den föreslagna ändringen i normalportionsstaten skulle sålunda utgöra 5 öre för dag.

Arméförvaltningen hemställde alltså, att ordinarie mathållningsanslaget för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 måtte beräknas efter en kostnad av 1 krona 15 öre för man och tjänstgöringsdag.

Departements-
chefen.

Gentemot den av arméförvaltningen föreslagna ändringen i normalportionsstaten torde visserligen icke kunna göras några rent principiella invändningar. Emellertid tillåter jag mig understryka det av intendentsdepartementet gjorda uttalandet, att den nuvarande normalportionsstaten i stort sett tillfredsställande fyllt sin uppgift. Det torde ock böra framhållas, att manskapets utspisning under den senare tiden kunnat avsevärt förbättras genom ändamålsenligare anordningar för matens tillredning och tillvaratagande ävensom genom en grundligare utbild-

ning av förplägnadspersonalen. Med hänsyn härtill och då den ifrågasatta ändringen av normalportionsstaten skulle med nu gällande portionspris medföra en avsevärd kostnadsökning, synes med vidtagandet av denna ändring kunna tillsvidare anstå. [31.]

Arméförvaltningen har ansett sig böra, under förutsättning av oförändrad normalportionsstat, för förra halvåret 1923 räkna med en portionskostnad av 1 krona 10 öre för dag. Sedan ämbetsverkets framställning i ämnet avläts, har emellertid en betydande ytterligare nedgång i livsmedelsprisen ägt rum, så att, enligt vad jag inhämtat, portionskostnaden under fjärde kvartalet av år 1921 vid åtskilliga truppförband sjunkit till omkring 1 krona; och synes denna prissänkning alltjämt fortgå. Jag anser mig därför kunna föreslå, att till grund för beräkningen av förevarande anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923 lägges ett belopp av 90 öre för man och dag. I enlighet härmed och då, såsom förut nämnts, antalet manskapstjänstgöringsdagar för nyssnämnda tid bör beräknas till 4,490,146, skulle således ordinarie mat-hållningsanslaget för samma tid upptagas med $(4,490,146 \times 0.90 =)$ 4,041,131 kronor 40 öre eller i jämnt krontal 4,041,132 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till mat-hållning,
 nu kronor 6,406,589: —
 med » 4,041,132: —

2. Munderingsutrustning.

[32.]

Från anslaget till munderingsutrustning skola bekostas alla beklädnadspersedlar — jämväl kökskläder och vaktpälsar, sådana personliga utrednings- och remtysgs- samt hästutredningspersedlar, vilka icke erhållit en för artilleriets eller fortifikationens behov särskilt avpassad modell,

fanor och standar,

för tillverkning av nu ifrågavarande persedlar avsedda verktyg och materialier,

arbetslöner till de å lantförsvarets verkstäder sysselsatta civila arbetare för av dem utfört arbete å sådana persedlar, som skola anskaffas och underhållas från detta anslag, samt

den enligt intendenturreglementet medgivna slitningsersättningen.

[32.] Anslaget har under en följd av år beräknats efter 33 öre om dagen för varje man och 10 öre om dagen för varje häst. Då dessa belopp under kristiden visat sig otillräckliga, hava särskilda förstärkningsanslag anvisats å extra stat. Till grund för beräkningen av förstärkningsanslaget för år 1921 har lagts ett extra medelsbehov av 17 öre om dagen för varje man och 5 öre om dagen för varje häst.

Uti sin framställning rörande lantförsvarets medelsbehov för år 1922 framhöll arméförvaltningen, att de medel, som i riksstaten anvisats för arméns munderingsutrustning under de senaste åren, icke varit tillräckliga, samt att ett fortsatt anvisande av otillräckliga anslag för berörda ändamål komme att till slut utmynna antingen i en minskning av persedelstocken, vilket ur krigsberedskapssynpunkt vore ytterst betänkligt, eller också i ett överskridande av anslagen. Efter noggrant övervägande hade arméförvaltningen kommit till det resultat, att en ökning av ordinarie munderingsanslaget med 10 öre för man och dag vore det minsta, som erfordrades, för att munderingsutrustningen skulle kunna åtminstone vidmakthållas.

I statsverkspropositionen till nästlidet års riksdag blev emellertid anslaget till munderingsutrustning, i likhet med lantförsvarets övriga ordinarie underhållsanslag, beräknat i enlighet med förut gällande grunder. Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t framhöll likväl dåvarande chefen för försvarsdepartementet, att på grund av den avsevärda prisstegring, som under kristiden inträtt å sadana artiklar, som bekostades av munderingsanslaget, en förstärkning av detsamma torde bliva nödvändig.

Med tillämpning av de i statsverkspropositionen angivna beräkningsgrunder anvisade riksdagen under förevarande anslag för år 1922 ett belopp av 3,778,853 kronor. Något förstärkningsanslag för sistnämnda år har ännu icke av riksdagen äskats.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har nu anfört, att de farhågor för munderingshushållningens äventyrande, åt vilka ämbetsverket tidigare givit uttryck, tyvärr i allo besannats. Enligt från arméns truppförbandschefer inkomna meddelanden fortginge minskningen av munderingsstockens värde på ett oroande sätt alla åtgärder till trots, och det inträffade prisfallet på vissa textilvaror hade åtminstone icke ännu kunnat hejda denna minskning. Samstämmigt hade därför från nämnda chefers sida yrkats på mer eller mindre betydande höjning av det ordinarie anslaget.

Arméförvaltningen ansåge sig pliktig att än en gång hos Kungl. Maj:t anmäla det trängande behovet av en ökning i de medel, som

vore avsedda för den för krigsberedskapen så betydelsefulla munderingsutrustningens anskaffning och underhåll. Ett återställande av denna utrustning till den mängd och beskaffenhet den ägt före den egentliga kristiden läte sig emellertid icke göra utan betydande ekonomiska uppoffringar. Det för ändamålets vinnande fördelaktigaste vore givetvis, om ett extra engångsanslag kunde beviljas, men detta syntes av statsfinansiella skäl icke vara möjligt. Det återstode därför endast att genom höjning av ordinarie anslaget så småningom söka bota vad som numera ovedersägligen bruste i denna utrustning, och hur önskligt det än vore, att denna höjning kunde uppskjutas, ansåge arméförvaltningen det icke vara med dess ämbetsansvar förenligt att tillstyrka ett dylikt uppskov. Höjningen borde därför enligt arméförvaltningens åsikt inträda så fort ske kunde, d. v. s. redan från början av år 1923.

Ehuru det givetvis mötte väsentliga svårigheter att nu avgöra, huru prisen å till munderingsutrustningen hörande effekter komme att gestalta sig under år 1923, i synnerhet som flera hithörande råmaterialier måste importeras, ansåge sig arméförvaltningen dock efter gjorda undersökningar och med stöd av truppförbandschefernas uttalanden i ämnet kunna antaga, att den verkliga prisnivån nämnda år komme att betinga ett ordinarie munderingsanslag av 60 öre om dagen för varje man och 15 öre om dagen för varje häst. I förhållande till de medel — å ordinarie och förstärkningsanslag — vilka år 1921 stode till förfogande för samma ändamål, innebure dessa belopp en ökning med 10 öre om dagen för varje man, eller samma ökning, som arméförvaltningen föreslagit år 1920. Det vore sant, att sedan dess ytterligare prisfall å textilvaror ägt rum, men den ävenledes inträffade ytterligare försämringen av munderingsstocken nödvändiggjorde å andra sidan ett fasthållande av den nämnda beräkningsgrunden.

På grund av det anförda hemställde arméförvaltningen, att det ordinarie munderingsanslaget för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 måtte beräknas efter 60 öre om dagen för varje man och 15 öre om dagen för varje häst.

De för underhållet av arméns munderingsutrustning beviljade medel hava för år 1921 uppgått till sammanlagt 50 öre för man och dag samt 15 öre för häst och dag. För år 1922 har arméförvaltningen hemställt, att ett efter 17 öre för man och dag samt 5 öre för häst och dag beräknat förstärkningsanslag måtte anvisas, varigenom för sistnämnda år skulle komma att stå till förfogande samma belopp för tjänstgörings-

[32.]

Departements-
chefen.

[32.] dag räknat, som för år 1921 anvisats. Till denna fråga återkommer jag i annat sammanhang.

Det av arméförvaltningen avgivna förslaget rörande anslagsberäkningen för tiden 1 januari—30 juni 1923 innebär, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, en höjning av beräkningsgrunden med 10 öre för man och dag utöver de för åren 1921 och 1922 anvisade eller äskade belopp. Då emellertid de materialier och persedlar, som bekostas av förevarande anslag, under den senare tiden sjunkit i pris, anser jag mig icke kunna tillstyrka en sådan förhöjning. Å andra sidan har medelstillgången under föregående år otvivelaktigt icke till fullo motsvarat den tidigare rådande högre prisnivån, varav givetvis blivit en följd, att, såsom ock av arméförvaltningen framhållits, munderingsutrustningen icke kunnat på ett tillfredsställande sätt vidmakthållas. Jag finner mig vid sådant förhållande böra föreslå, att ordinarie munderingsanslaget för förra halvåret 1923 beräknas efter samma belopp per tjänstgöringsdag, som legat till grund för beräkandet av de för nästlidet år å ordinarie stat och tilläggsstat för ändamålet anvisade medel, d. v. s. 50 öre för man och dag samt 15 öre för häst och dag. I enlighet härmed har jag låtit verkställa en beräkning av anslaget (se Bil. 6), och slutar denna å 2,426,721 kronor 80 öre.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till munderingsutrustning,

nu	kronor 3,778,853:—
med, i jämnt krontal,	» 2,426,722:—

[33.]

3. Kasernutredning, intendenturfordon m. m.

(Intendenturanslaget.)

Ifrågavarande anslag är avsett för bestridande av kostnaderna för till kasernutredning i allmänhet hörande intendenturmateriel såsom kaserninventarier, sängar, sängkläder, handdukar m. m.,

fordon, rid- och körskolepersedlar samt materiel för fordons, draghästars och packhästars utrustning, såvida icke dessa fordon, persedlar m. m. äro att hänföra till munderingsutrustning, artilleri-, fortifikations-, sjukvårds- eller veterinärmaterielen,

arméns velocipeder och skidor,

infanteritruppförbandens strålkastarmateriel,

alla sådana för mathållning och furagering avsedda inventarier, redskap och materialier, vilka icke räknas till de personliga utredningspersedlarna, samt

[33.]

anskaffning och underhåll av musikmateriel, såsom musik- och signalinstrument, noter, notställ och notpapper, ävensom för instrumentering m. m.

Anslaget är i 1922 års riksstat upptaget med 1,683,622 kronor enligt följande fördelning:

Titel I. Kasernutredning	kronor	533,882: 40
Titel II. Förplägnadsutredning	»	572,239: 40
Titel III. Intendenturfordon	»	380,000: —
Titel IV. Skidmateriel	»	160,000: —
Titel V. Musikmateriel	»	37,500: —

Summa kronor 1,683,621: 80

eller i jämnt krontal 1,683,622 kronor.

Titel I. Kasernutredning.

Denna anslagstitel har beräknats efter ett belopp av 5 öre för man och dag.

Till förstärkning av de för anskaffning och underhåll av kasernutredning å ordinarie stat upptagna medel anvisades å tilläggsstat för år 1921 ett belopp, beräknat efter ett extra medelsbehov av 3 öre för man och dag. För innevarande år har ännu icke något förstärkningsanslag för ändamålet av riksdagen äskats.

Arméförvaltningen har nu anfört, att det bristfälliga skick, vari arméns kasernutredning alltjämt befunne sig vid många truppförband, måhända tydligast framginge av de talrika och väl motiverade framställningar om extra anvisningar, som år 1921 liksom de närmast föregående åren inkommit till arméförvaltningens intendentsdepartement. Nämnda departement hade, i den mån det befunnits lämpligt och så långt till dess omedelbara förfogande stående medel tillåtit, bifallit de gjorda framställningarna. Alla framställda krav i detta avseende hade emellertid i brist på medel icke kunnat tillgodoses, oaktat det tydligt framgått, att de varit av trängande natur, och arméförvaltningen nödgades därför i annat sammanhang göra framställning om anvisande av extra anslag för ändamålet.

Arméförvaltningens
framställning.

Såsom förut nämnts, disponerade arméförvaltningen år 1921 5 öre om dagen för varje man i ordinarie anslag för kasernutredningens an-

- [33.] skaffning och underhåll. Därför disponerade arméförvaltningen i förstärkningsanslag för samma år 3 öre för man och dag, sammanlagt alltså 8 öre för man och dag. Därest Kongl. Maj:t och riksdagen skulle gilla vad arméförvaltningen i annat sammanhang komme att föreslå i fråga om förstärkningsanslag för samma utredning under år 1922, skulle även för sistnämnda år ett dagsbelopp av 8 öre för varje man bliva disponibelt. Arméförvaltningen ansåge, att den verkliga prisnivån krävde samma belopp under första halvåret 1923, om kasernutredningen vid armén skulle kunna underhållas och bringas i ett bättre skick än det, vari den nu allmänt befunde sig. Titel I under här ifrågakarande statsanslag borde sålunda för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 upptagas efter en beräkningsgrund av 8 öre för varje man och dag.

Departements-
chefen.

Av vad nyss anförts framgår, att för underhåll av kasernutredningen för år 1921 anvisats tillhoppa ett belopp av 8 öre för man och dag. Även om, såsom arméförvaltningen gjort gällande, de för ändamålet hittills anvisade medel icke fullt motsvarat den tidigare rådande höga prisnivån, torde med hänsyn till numera inträffat prisfall medelsbehovet under denna anslagstitel för den budgetperiod, varom här är fråga, icke behöva beräknas högre än till 7 öre för man och dag.

Ifråga om äskande av erforderligt förstärkningsanslag för år 1922 kommer jag att i annat sammanhang avgiva förslag.

Titel II. Förplägnadsutredning.

Kostnaderna för arméns förplägnadsutredning bestredos till och med år 1919 av ordinarie mathållningsanslaget. Sedan ifrågakarande utgiftsgrupp vid huvudtitelns omläggning hänförts till nu förevarande anslag, upptogs i den för detta anslags användande fastställda staten för vardera av åren 1920 och 1921 ett belopp av 3 öre om dagen för varje man och 1 öre om dagen för varje häst för bestridande av hithörande utgifter.

Från och med innevarande år hava till anslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m. överflyttats utgifterna för, bland annat, anskaffning och underhåll av förplägnadsmaterielen i matinrättningarna, vilka utgifter tidigare gäldats av mathållningsanslaget. Samtidigt härmed har anslagstiteln till förplägnadsutredning för år 1922 upptagits efter en beräkningsgrund av 5 öre för man och dag samt 1 öre för häst och dag.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har anført, att erfarenheten från den tid, varunder förplägnadsutredningen vid armén anskaffats och underhållits av

ett efter vissa dagsbelopp för man och häst beräknat reservationsanslag, givit vid handen, att en avsevärd ökning i under denna tid disponerade medel vore erforderlig, om ifrågavarande utredning skulle kunna hållas i det skick, som betingades av oundgängliga krav på hygieniska och lämpliga anordningar vid matens tillagning och utspisning. Icke ens den omnämnda höjningen av anslagstiteln med 2 öre för man och dag kunde numera anses tillräcklig. Särskilt metall- och porslinsvaror stode fortfarande högt i pris och visade ännu jämförelsevis ringa benägenhet att bli billigare, och enär förplägnadsutredningen till stor del utgjordes just av dylika varor, ansåge arméförvaltningen det vara oavvisligt, att anslagstiteln för första halvåret 1923 upptoges efter en ytterligare 3 öre för man och dag förhöjd beräkningsgrund. Den hittillsvarande beräkningen av 1 öre om dagen för varje häst syntes däremot för närvarande icke kräva någon förhöjning.

[33.]

I enlighet härmed borde sålunda titel II under här ifrågavarande statsanslag för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 beräknas efter 8 öre om dagen för varje man och 1 öre om dagen för varje häst.

För år 1921, då anslagsposten till förplägnadsutredning å ordinarie stat var beräknad till 3 öre för man och dag samt 1 öre för häst och dag, ifrågasattes icke någon förstärkning av denna post. För år 1922 har, såsom förut nämnts, beräkningsgrunden höjts till 5 öre för man och dag. Efter den nedgång i priserna, som numera ägt rum, torde någon ytterligare förhöjning i anslagsberäkningen icke vara av behovet oundgängligen påkallad, utan synes anslagstiteln för förra halvåret 1923 liksom för innevarande år böra upptagas med 5 öre om dagen för varje man och 1 öre om dagen för varje häst.

Departements-
chefen.

Titel III. Intendenturfordon.

Under denna anslagstitel har, såsom förut nämnts, för innevarande år upptagits ett belopp av 380,000 kronor.

Arméförvaltningen har anfört, att efter de från truppförbanden inkomna uppgifter att döma, ingen ökning i beräkningsgrunden för denna anslagstitel syntes erforderlig, men att å andra sidan ej heller någon minskning torde vara möjlig. Då utgifterna för denna materiels underhåll hittills fördelat sig ungefär likformigt på kalenderår räknat, och den budgetperiod, som denna uppgift om medelsbehovet avsåge, omfattade ett halvt år, syntes titeln kunna för nämnda period upptagas med hälften av beloppet för år 1922, eller 190,000 kronor.

Armé-
förvaltningens
framställning.

[33.] Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit giver mig icke anledning till någon erinran.

Departements-
chefen.

Titel IV. Skidmateriel.

Under anslagstiteln till skidmateriel har för innevarande år upptagits ett belopp av 160,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

Arméförvaltningen har anfört, att denna titel enligt inkomna yttranden syntes vara väl avvägd, vadan ämbetsverket saknade anledning att nu föreslå någon ändring av densamma. I motsats till förhållandet med titel III fölle emellertid alla utgifter under nu ifrågavarande titel å första hälften av kalenderåret, i det att de huvudsakligaste övningarna i skidåkning vid truppförbanden ägde rum under januari, februari och mars månader. För budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 borde alltså titeln upptagas med hela beloppet, 160,000 kronor.

Departements-
chefen.

Den omständigheten, att övningarna i skidåkning huvudsakligen äga rum under förra hälften av kalenderåret, synes mig icke oundgängligen kräva, att samtliga därav föranledda reparationer och nyanskaffningar verkställas under årets förra hälft, utan torde härmed kunna delvis anstå till senare halvåret. För den budgetperiod, varom nu är fråga, synes därför under förevarande anslagstitel icke böra upptagas mer än hälften av det för helt år beräknade beloppet eller således 80,000 kronor.

Titel V. Musikmateriel.

Vid 1905 års riksdag framlade Kungl. Maj:ts förslag till omorganisation av arméns musik. Enligt detta förslag skulle årliga kostnaden för musikmaterielens anskaffning och underhåll, beräknad till 37,300 kronor, utgå från anslaget till arméns diverse intendentur- och sjukvårdsbehov. Av vad dåvarande chefen för lantförvarsdepartementet i ärendet anförde till statsrådsprotokollet framgår emellertid, att kostnaden för arméns musik framdeles komme att minskas med ett belopp, motsvarande räntan å den del av regementenas musikkassor, som enligt då igångsatt utredning kunde befinnas tillhöra kronan.

Oaktat sålunda 37,300 kronor skulle till musiken utgå från anslaget till arméns diverse intendentur- och sjukvårdsbehov, upptogs dock icke detta belopp i statsverkspropositionen vid beräkandet av nämnda anslag för år 1906, utan anslaget beräknades alljämt, liksom tidigare varit fallet, efter visst örestal för man och tjänstgöringsdag.

Kungl. Maj:ts ovannämnda organisationsförslag blev av riksdagen godkänt, i sammanhang varmed riksdagen beslöt, dels att till musik-

materielens anskaffning och underhåll skulle anvisas ett årligt belopp av 37,300 kronor, dels ock att de vid vissa regementen befintliga musikkassorna skulle, i den mån de efter verkställd utredning funnes bestå av allmänna medel, indragas till statsverket för att bilda en gemensam musikfond, vars avkastning finge tagas i beräkning vid bestämmande av anslagen till musiken vid armén.

Något belopp för musikmaterielens underhåll och anskaffning blev emellertid icke av *riksdagen* uttryckligen anvisat, men genom brev den 27 oktober 1905 förordnade *Kungl. Maj:t*, bland annat, att för musikmaterielens anskaffning och underhåll, såsom inköp av musik- och signalinstrument, noter och notpapper, samt till bestridande av instrumenterings- och reparationskostnader m. m. finge årligen tillsvidare från anslaget till arméns diverse intendentur- och sjukvårdsbehov utgå tillhoppa 37,300 kronor med det i brevet för vart och ett av arméns truppförband särskilt angivna belopp. I sammanhang härmed föreskrevs, att vid de truppförband, som ägde musikkassor, dessa kassors räntemedel skulle för ändamålet, i den mån de försloge, i främsta rummet tagas i anspråk.

Genom beslut av 1909 års riksdag ändrades rubriken för nyssnämnda anslag till »arméns diverse intendenturbehov».

Sedan förut omförmälda utredning angående musikkassornas natur givit till resultat, att medel ur dessa kassor till sammanlagt över 1,000,000 kronor utgjorde statsmedel, samt dessa medel inlevererats till statskontoret och tillgodoförts arméns musikfond, föreskrev *Kungl. Maj:t* genom brev den 22 oktober 1909, att, för den händelse den å arméns musikfond upplöpande årliga avkastningen icke överstege 37,300 kronor, hela avkastningen, men i annat fall sist nämnda belopp, skulle från och med år 1910 och tillsvidare årligen av statskontoret tillhandahållas arméförvaltningens intendentsdepartement för att tillgodoföras anslaget till arméns diverse intendenturbehov; att vad av fondens årliga avkastning överstege 37,300 kronor skulle tilläggas fondens kapitalbehållning, såvitt *Kungl. Maj:t* ej framdeles särskilt föreskreve, att därav skulle ersätas vissa förskjutna medel; samt att av anslaget till arméns diverse intendenturbehov skulle från och med år 1910 till vart och ett av arméns truppförband såsom reservationsanslag för anskaffning och underhåll av musikmateriel m. m. utgå ett belopp, motsvarande vad truppförbandet ägde att såsom musikmaterielanslag uppbära enligt av *Kungl. Mj:ts* fastställd stat för användande av anslaget till arméns diverse intendenturbehov.

[33.] Nämnda anslag erhöll sålunda från och med år 1910 full ersättning från annat håll för ifrågavarande slag av utgifter. Med hänsyn till att anslaget var beräknat efter visst belopp för man och tjänstgöringsdag och då detsamma aldrig fått vidkännas hela utgiften för musikmaterielen, ansågs emellertid denna omständighet icke böra föranleda någon minskning av anslaget.

Till bestridande av utgifter för anskaffning och underhåll av musikmateriel utgick årligen från anslaget till arméns diverse intendenturbehov enligt av Kungl. Maj:t fastställda stater ett belopp av 37,300 kronor till och med år 1912, varefter beloppet höjdes för år 1913 till 37,400 kronor samt för åren 1915—1919 till 37,500 kronor.

I samband med omläggningen av fjärde huvudtitelns anslag överflyttades ifrågavarande post från och med år 1920 till det nybildade anslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m. samt upptogs för åren 1920 och 1921 med oförändrat belopp.

1922 års
anslags-
belopp.

Jämväl i nästlidet års statsverksproposition upptogs under förevarande titel för år 1922 enahanda belopp, 37,500 kronor.

I sin skrivelse den 17 juni 1921 angående regleringen av utgifterna under riksstatsens fjärde huvudtitel anförde riksdagen i nu förevarande avseende, att riksdagen velat erinra om vad de sakkunniga rörande omläggningen av anslagen under fjärde huvudtiteln å sid. 117 av sitt betänkande anført i fråga om denna post. Sakkunniga hade här ansett, att det från arméns musikfond årligen utgående beloppet av 37,300 kronor för bestridande av kostnaderna för anskaffning och underhåll av musikmateriel icke längre borde utgå utan i stället tilläggas fondens kapitalbehållning. Riksdagen ansåge emellertid, i anslutning till vad i statsrådsprotokollet den 14 januari 1905 (sid 24 och 25) anförts, det böra tagas under övervägande, om ej i stället det under förevarande anslag upptagna beloppet kunde indragas. För år 1922 hade dock riksdagen ansett sig böra bevilja det äskade beloppet.

Kungl. Maj:ts
beslut den
29 juni 1921.

Genom brev den 29 juni 1921 anbefalldes Kungl. Maj:t arméförvaltningen att i samband med avgivande av förslag rörande lantförsvarets medelsbehov för år 1923 inkomma med yttrande i anledning av vad riksdagen sålunda anført i fråga om förevarande anslagspost.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har anført, att ämbetsverket icke vore i tillfälle att nu uttala sig om, huruvida riksdagens förenämnda förslag låte sig utföra. Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 3 december 1920 ur musikfonden anvisat ett belopp av 100,000 kronor för ifrågavarande materiels iståndsättande och förnyande, befunne sig denna materiel

[33.]

numera i ett någorlunda tillfredsställande skick. Men för att underhålla materielen krävdes numera högre belopp än det hittills under anslagstiteln upptagna av 37,500 kronor. Härom hade arméförvaltningen gjort ansökan hos Kungl. Maj:t vid avgivande år 1920 av uppgift å medelsbehovet för år 1922, i det att arméförvaltningen då hemställt om äskande hos riksdagen av ett förstärkningsanslag med enahanda belopp för år 1921. Kungl. Maj:t hade emellertid ej funnit för gott bifalla denna arméförvaltningens hemställan. Huruvida avkastningen av arméns musikfond ensam kunde bära de numera med materielens underhåll förenade kostnader, borde först göras till föremål för undersökning, och då arméförvaltningen ännu ej haft tillfälle att göra någon dylik undersökning, torde med uttalande angående riksdagens förslag därutinnan få anstå till avgivande av uppgift å lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924. För budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 borde sålunda enligt arméförvaltningens åsikt här ifrågasvarande anslagstitel bibehållas, varvid den dock borde nedsättas till hälften av hittillsvarande belopp eller 18,750 kronor.

Såsom av arméförvaltningens yttrande framgår, kommer med anledning av riksdagens uttalande i ämnet en utredning att verkställas angående möjligheten att med avkastningen av arméns musikfond bestrida hela underhållskostnaden för musikmaterielen. Arméförvaltningen har nu föreslagit, att i avvaktan på resultatet av denna utredning måtte för förra halvåret 1923 under förevarande anslagstitel upptagas hälften av det för ändamålet beräknade helårsbeloppet eller således 18,750 kronor. Då emellertid berörda underhållskostnader under ifrågasvarande halvår torde kunna bestridas av de medel, som jämlikt föreskrift i förenämnda kungl. brev den 22 oktober 1909 utbetalas från musikfonden, synes för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke något belopp böra för ifrågasvarande ändamål upptagas å riksstaten.

Departements-
chefen.

Sammanfattning.

I enlighet med vad sålunda anförts har jag låtit uppgöra beräkning av anslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m. för tiden 1 januari—30 juni 1923 (se Bil. nr 7); och slutar denna beräkning å 826,535 kronor 81 öre.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till
kasernutredning, intendenturfordon m. m.,
nu kronor 1,683,622: —
med, i jämnt krontal, » 826,536: —

Intendenturutrustning åt landstormen.

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beviljade 1918-års riksdag ett anslag av 1,755,800 kronor för anskaffande av intendenturutrustning åt landstormen. Av detta anslag har riksdagen anvisat

för år 1919	kronor 877,900: —
» » 1920	» 400,000: —
» » 1921	» 200,000: —.

I nästlidet års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att å extra stat för år 1922 anvisa återstoden av omförmälda anslag eller 277,900 kronor. Riksdagen, som emellertid ansåg, att ifrågasvarande anskaffning utan större olägenhet kunde tillsvidare anstå, fann sig av statsfinansiella skäl icke kunna bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har nu anfört, att då sålunda i alla fall under år 1922 ett avbrott komme att inträda i anskaffningen av intendenturutrustning för landstormen och det med hänsyn därtill torde betyda mindre, om detta avbrott utsträcktes över första halvåret 1923, ämbetsverket ansåge sig icke böra ifrågasätta anvisande å extra stat för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 av någon del av ifrågasvarande anslag. För det därpå följande budgetåret torde emellertid arméförvaltningen i sinom tid återkomma med hemställan om anvisande av resterande belopp.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit finner jag icke skäl föreligga att på denna punkt göra hemställan om anslagsäskande.

[34.] 4. Inventarier i Södermanlands regementes kasernetablissemang.

För anskaffande av inventarier i nya kasernetablissemang hava under de senare åren särskilda medel å extra stat anvisats av riksdagen. Dessa anslag beräknades till en början till 50,000 kronor för varje etablissemang. På grund av ökade arbets- och materialkostnader höjdes denna summa sedermera till 60,000 kronor. Sålunda anvisades av 1917 års riksdag sistnämnda belopp för anskaffning av inventarier i Södermanlands regementes kasernetablissemang.

För de kasernetablissemang, för vilka medel till inventarier beviljades av 1919 och 1920 års riksdagar, beräknades kostnaderna till 80,000 kronor för varje etablissemang. I nästlidet års statsverksproposition beräknades samma kostnader under anslaget för inventarier i nya och äldre kasernetablissemang till 100,000 kronor. På grund av inträffat prisfall nedsatte emellertid riksdagen anslaget i dess helhet med ett mindre belopp.

[34.]

Arméförvaltningen har nu meddelat, att chefen för Södermanlands regemente i skrivelse till intendentsdepartementet den 13 december 1920 framlagt en kostnadsberäkning över då förestående anskaffning av inventarier för regementets nya etablissemang i Strängnäs. Denna kostnadsberäkning slutade å 131,505 kronor. Intendentsdepartementet hade tilldelat regementet det belopp av 60,000 kronor, som riksdagen på sin tid anvisat för ändamålet, samt förklarat, att några ytterligare medel icke kunde för tillfället ställas till regementschefens förfogande.

Framställning
av arméför-
valtningen.

Enligt de av 1921 års riksdag godkända kostnadsberäkningarna beträffande inventarier i nya etablissemang, förutsattes varje sådant numera draga en kostnad av 100,000 kronor. På grund av sänkta materiel- och arbetspris syntes emellertid denna beräkning kunna sänkas till 90,000 kronor. För Södermanlands regemente skulle sålunda erfordras ett ytterligare anslag av $(90,000 - 60,000 =)$ 30,000 kronor, vilket arméförvaltningen funne oundgängligen erforderligt, om detta truppförband skulle kunna erhålla inventarier till samma omfattning och av enahanda beskaffenhet som övriga truppförband inom armén.

Arméförvaltningen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ifrågavarande ändamål å extra stat för förra halvåret 1923 anvisa ett belopp av 30,000 kronor.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit finner jag mig böra tillstyrka. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till inventarier i Södermanlands regementes kasernetablissemang å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

[35.] 5. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden.
(Bränsleanslaget.)

Ordinarie reservationsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden har i riksstaten för vart och ett av åren 1920, 1921 och 1922 upptagits med 2,305,316 kronor enligt följande beräkning:

Bränsle.....	kronor 1,335,170: —
Lyse.....	» 394,100: —
Vatten.....	» 214,200: —
Renhållning och tvätt.....	» 361,846: —
	<hr/>
	Summa kronor 2,305,316: —

På grund av anslagets otillräcklighet hava förstärkningsanslag måst anvisas. Sålunda anvisades för ifrågavarande ändamål för år 1920 1,700,000 kronor och för år 1921 4,800,000 kronor. För år 1922 har ännu icke något förstärkningsanslag av riksdagen äskats.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har anfört, att de höga bränslepris, vilka varit rådande särskilt under år 1920 och början av år 1921, nu oväntat fallit tämligen hastigt. Det syntes emellertid icke uteslutet, att ett bakslag kunde inträffa i priset. Arméförvaltningen ansåge därför försiktigast att för första halvåret 1923 icke beräkna några avsevärt lägre pris å bränsle än dem, som för närvarande gällde. Med hänsyn härtill och med ledning av uppgifter, som inkommit till arméförvaltningens intendentsdepartement rörande kostnaderna för bränsle och lyse under första halvåret 1921, hade nedanstående beräkning av kostnaderna för bränsle och lyse under första halvåret 1923 upprättats, och hade därvid fogats beräkning jämväl av kostnaderna för vatten, renhållning och tvätt, vilka kostnader icke syntes komma att undergå någon nämnvärd förändring och därför upptagits i överensstämmelse med den senaste statistik, som förts inom intendentsdepartementets tekniska revision.

Bränsle.

4,450 ton ångkol à 50 kr.	kr. 222,500: —
4,400 » koks à 55 kr.	» 242,000: —
27,200 kbm. björkved à 17 kr. ...	» 462,400: —
64,200 » barrved à 13 kr.	» 834,600: —
188,600 » kokgas à 45 öre.....	» 84,870: —
	<hr/>
	kronor 1,846,370: —

Lyse.

633,400 kwt. elektrisk ström à 45 öre	kr. 285,030: —		
361.200 kbm. lysgas à 45 öre	» 162,540: —		
27,900 liter fotogen à 28 öre	» 7,812: —		
2,800 pkt stearinljus à 1 kr. 35 öre	» 3,780: —	kronor	459,162: —

Vatten.

Hälften av 1920 års utgifter	»	175,000: —
------------------------------------	---	------------

Renhållning och diverse.

Hälften av 1920 års utgifter	»	315,000: —
------------------------------------	---	------------

Tvätt.

Hälften av 1920 års utgifter	»	485,000: —
------------------------------------	---	------------

Summa kronor 3,280,532: —

som torde avrundas till 3,300,000 kronor.

Vid en jämförelse med den beräkning, som arméförvaltningen ingivit till Kungl. Maj:t i samband med avgivande år 1920 av uppgift å lantförsvarets medelsbehov för år 1922, visade den nu gjorda beräkningen en avsevärd minskning i kostnaderna. Härtill hade bidragit de föreskrifter, som utfärdats till truppförbanden angående kostnadernas nedbringande genom ändamålsenligt ordnad förläggning o. d.

I detta sammanhang ville arméförvaltningen anmäla, att, enär vid den år 1919 genomförda förändrade uppställningen av fjärde huvudtiteln några medel icke beräknats för gäldande av kostnaderna för bränsle och lyse för vissa staber m. m., intendentsdepartementet varit nödsakat att bestrida dessa kostnader från de anslag, som under de senare åren anvisats såsom förstärkning av det ordinarie bränsleanslaget. Ifrågasvarande kostnader syntes under budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 kunna bestridas från nu förevarande ordinarie anslag, utan att någon ökning därav behöfde föreslås.

På grund av det anförda hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 upptaga ordinarie reservationsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden till ett belopp av 3,300,000 kronor.

[35.] Departements-
chefen. Beträffande utgifterna för bränsle har arméförvaltningen grundat sin anslagsberäkning på den faktiska bränsleåtgången under förra halvåret 1921 samt på den vid tiden för avlåtandet av framställningen rådande prisnivån å bränslemarknaden. På grund av inträffat ytterligare prisfall torde man emellertid kunna räkna med något lägre kostnader. Därtill kommer, att medan under kristiden vedeldning såsom ekonomiskt fördelaktigare varit förhärskande vid truppförbanden, har numera, enligt vad jag inhämtat, allteftersom de inköpta betydande vedlagren tagit slut, en återgång börjat ske till eldning huvudsakligen med kolbränsle, enär detta ånyo, liksom före kristiden, blivit det med hänsyn till bränslevärde och å-pris för armén i regel billigaste bränslet. Till följd härav torde kostnaderna för bränsle under förra halvåret 1923 kunna rätt avsevärt nedbringas under det av arméförvaltningen beräknade beloppet.

Vidkommande härefter anslagsberäkningen i övrigt, har arméförvaltningen upptagit kostnaderna för vatten, renhållning och tvätt till hälften av 1920 års verkliga utgifter. Emellertid äro ifrågavarande anslagsbehov väsentligen beroende på storleken av de i tjänstgöring varande manskapskontingenterna. Vid sådant förhållande och då av de värnpliktigas tjänstgöring en betydligt mindre del kan beräknas falla på det förra halvåret 1923 än på det senare, torde en häremot svarande reducering av anslagsberäkningen kunna vidtagas.

Med beaktande av vad sålunda anförts har förnyad beräkning verkställt av medelsbehovet under förevarande anslag för tiden 1 januari —30 juni 1923, och skulle enligt denna beräkning upptagas:

för bränsle	kronor 1,408,870: —
» lyse	» 459,162: —
» vatten	» 140,000: —
» renhållning	» 252,000: —
» tvätt	» 388 000: —
	<hr/>
	Summa kronor 2,648,032: —

eller i avrundat tal 2,650,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till
bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid trupp-
förbanden,

nu	kronor 2,305.316: —
med	» 2,650,000: —

6. Remontering.

[36.]

Ordinarie reservationsanslaget till remontering är i innevarande års riksstat upptaget med 934,350 kronor. Anslaget är beräknat sålunda:

Utgifter.

Inköp av remonter och inlösen av tjänstehästar	kronor 890,000: —	
Transport-, rese- och diverse kostnader.....	» 165,750: —	
Omkostnader vid depåerna.....	» 25,000: —	
Å depå störtade remonter	» 31,100: —	kronor 1,111,850: —

Inkomster.

Utrangerade stamhästar.....	kronor 87,500: —	
Ersättning för till tjänstehästar uttagna stamhästar.....	» 90,000: —	» 177,500: —
Återstod, av riksdagen beviljade kronor	934,350: —	

Inköp av remonter.

För ersättande av sådana stamhästar, som störtat eller på grund av oduglighet utrangerats, inköpas årligen remonter, som benämnas *ersättningsremonter*. Dessutom hava remonter inköpts för att öka stambästantalet till det enligt gällande härordning bestämda. Dyliga remonter hava benämnts *ökningsremonter*. Slutligen har, med anledning av Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut, att vissa officerare, som äro beridna å egna tjänstehästar, skola göras beridna å kronan tillhöriga stamhästar, *inlösen* av dessa *officerares tjänstehästar* i viss utsträckning ägt rum.

**Remont-
antalet
m. m.**

Vid beräkandet av antalet ersättningsremonter för stambäststyrkans vidmakthållande har man utgått från att 9 procent av de beridna trupp-
slagens hästar årligen utrangeras. Enligt 1917 års riksdags beslut avsågs visserligen, att kassationen av kavalleriets hästar skulle uppgå till 10 procent. På grund av, bland annat, rådande svårigheter att vid kavalleriet dressera ett större antal remonter har emellertid med tillämpningen av den höjda kassationsprocenten ansetts böra tillsvidare anstå.

[36.] Enligt 1914 års härordningsbeslut samt 1915 års riksdags beslut angående bästhållningen för officerare vid armén skulle efter genomförd härordning vid armén finnas följande antal stamhästar, nämligen:

vid infanteriet	784
» kavalleriet	6,463
» artilleriet	3,215
» ingenjörtrupperna	231
» trängen	331
» generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommandantskapen, undervisningsverken och arméfördelningsstaberna	108
	<hr/>
	eller tillhopa 11,132

Av det sålunda bestämda hästantalet skulle, enligt vad som anmäldes för 1919 års riksdag, vid samma års slut finnas:

vid infanteriet	703
» kavalleriet	6,232
» artilleriet	3,215
» ingenjörtrupperna	203
» trängen	331
» generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommandantskapen, undervisningsverken och arméfördelningsstaberna	70
	<hr/>
	eller tillhopa 10,754

1920 års
anslag

Under år 1920 skulle jämlikt beslut av 1919 års riksdag antalet stamhästar ytterligare ökas till 10,869. Det för ändamålet av riksdagen anvisade anslaget, 884,880 kronor, beräknades efter de före kristidens inträde rådande prisetförhållandena. Med frågan om beviljande av erforderligt förstärkningsanslag skulle anstå till 1920 års riksdag.

Enligt den uppgjorda anslagsberäkningen skulle för upprätthållande av det befintliga stamhästantalet vid de beridna truppslagen under år 1920 inköpas följande antal ersättningsremonter, nämligen dels 898 remonter, motsvarande det antal hästar, som beräknades komma att under samma år kasseras eller störta, dels 48 remonter såsom ersättning för de fullt användbara åttaåriga hästar, som till ett antal av respektive 35 och 13 skulle från kavalleriet överflyttas till infanteriet samt till generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommandantskapen, undervisningsverken och arméfördelningsstabernas reservgrupper, dels ock 36 remonter såsom ersättning för de hästar, som av officerare komme att utgas

såsom egna tjänstehästar. Sammanlagda antalet ersättningsremonter, som under år 1920 skulle inköpas, utgjorde alltså $(898 + 48 + 36 =) 982$. [36.]

Vidare skulle under år 1920 inköpas 37 ökningsremonter, varjämte tjänstehästar, tillhörande officerare vid infanteriet, beräknades komma att inlösas till ett antal av 30.

Uti sin skrivelse den 30 augusti 1919 angående lantförsvarets medelsbehov hemställde arméförvaltningen, att till förstärkning av 1920 års remonteringsanslag måtte anvisas ett belopp av 1,952,300 kronor.

Vid detta ärendes anmälan inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 7 januari 1920 framhöll dåvarande statsrådet och chefen för lantförvarsdepartementet, att det av statsfinansiella skäl syntes vara en tvingande nödvändighet att, så långt möjligt vore, söka nedbringa ifrågavarande kostnader. Antalet ersättningsremonter, vilka år 1920 skulle inköpas, borde därför minskas, och syntes detsamma av vissa angivna grunder kunna upptagas till 542. Med hänsyn till den allmänna revisionen av landets försvarsväsende, vilken kunde komma att medföra en reducering av stamhästantalet vid armén, vore det icke lämpligt, att några ökningsremonter under år 1920 inköptes, varemot inlösen av egna tjänstehästar borde ske i förut beräknad omfattning.

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t 1920 års riksdag att å tilläggsstat för samma år anvisa ett på grundvalen av det sålunda reducerade remontantalet beräknat förslagsanslag, högst, 155,000 kronor.

Denna framställning bifölls av riksdagen.

I statsverkspropositionen till 1920 års riksdag upptogs ordinarie remonteringsanslaget för år 1921 med 803,694 kronor. Enligt den uppgjorda anslagsberäkningen, som var baserad på de före kristidens inträde rådande prisförhållandena, skulle under år 1921 inköpas 982 ersättningsremonter samt inlösas 30 tjänstehästar.

1921 års
anslag.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning tillstyrktes av riksdagens statsutskott. Uti en i ämnet avgiven reservation hemställde emellertid vissa ledamöter av utskottet, att riksdagen måtte minska ifrågavarande anslag till 466,750 kronor samt anförde därvid, bland annat, att till grund för beräkningen av anslagets storlek borde läggas ungefär tredjedelen av det av Kungl. Maj:t föreslagna antalet remonter, ävensom att vid anslagsberäkningen verkligt antagliga priser borde tillämpas, så att intet förstärkningsanslag behövde beräknas å tilläggsstat för år 1921.

[36.]

Vid ärendets behandling i riksdagens kamrar fattade dessa olika beslut, i det att första kammaren biföll vad utskottet hemställt, var-
emot andra kammaren biföll den i ämnet avgivna reservationen. Medelst
därefter företagen gemensam omröstning beslöt riksdagen att minska
ordinarie remonteringsanslaget till 466,750 kronor.

Arméförvalt-
ningens
skrivelse den
31 augusti
1920.

I sin skrivelse den 31 augusti 1920 angående lantförsvarets me-
delsbehov för år 1922 anförde arméförvaltningen, att under förutsätt-
ning att den för åren 1920 och 1921 beslutade minskningen av remont-
antalet jämnt fördelades på de beridna truppslagen, sedan för vardera
av dessa år respektive 35 och 13 åttååriga stamhästar överflyttats från
kavalleriet till infanteriet samt till generalitetet, generalstaben m. fl.
staber och formationer, samt att under vardera året 30 egna tjänste-
hästar överlämnades till infanteriet, komme följande antal stamhästar
att finnas vid 1921 års utgång:

vid infanteriet	833
» kavalleriet	5,470
» artilleriet	2,870
» ingenjörtrupperna	181
» trängen	296
» generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommandantskapen, undervisningsverken och arméfördelningsstaberna	96
	<hr/>
	Summa 9,746

I detta antal inginge emellertid 553 vid kavalleriet utrangerade,
från detta truppslag till infanteriets kompaniegrupper och kulsprute-
kompanier överflyttade stamhästar, vilka icke hade någon betydelse för
medelsbehovets beräkning och därför borde för enkelhets vinnande i
redogörelsen avföras från ifrågavarande beräkning.

Härigenom erhöles följande utgångsläge för beräkning av det an-
tal remonter och egna tjänstehästar, som borde inköpas under år 1922.

Enligt 1915 års riksdags beslut angående hästhållningen skulle
efter genomförd härordning följande antal stamhästar finnas vid armén
utöver det antal från kavalleriet utrangerade stamhästar, som skulle
tillhöra infanteriets kompaniegrupper och kulsprutekompanier, näm-
ligen:

Fjärde huvudtiteln.

139

vid infanteriet	280	[36.]
» kavalleriet	6,463	
» artilleriet	3,215	
» ingenjörtrupperna	231	
» trängen	331	
» generalitetet, generalstaben m. fl. staber och formationer ...	108	
	<u>Summa 10,628</u>	

Vid 1921 års utgång beräknades följande antal komma att finnas, nämligen:

vid infanteriet	280
» kavalleriet	5,470
» artilleriet	2,870
» ingenjörtrupperna	181
» trängen	296
» generalitetet, generalstaben m. fl. staber och formationer	96
	<u>Summa 9,193</u>

Det stamhästantal, som funnits vid armén vid 1919 års utgång, komme sålunda att på grund av ovannämnda av riksdagen beslutade reduceringar i arméns remontering minskas med 1,008 hästar under åren 1919—1921, vilken minskning motsvarade icke mindre än 9 procent av det stamhästantal, som enligt 1915 års riksdags förmenande ansetts oundgängligen erforderligt vid armén. Det kunde anses föga troligt, att pågående försvarsrevision kunde föranleda en ytterligare minskning i detta antal. Arméförvaltningen hölle sålunda före, att åtminstone det stamhästantal, som beräknats komma att vid 1921 års utgång finnas vid armén, skulle i avvaktan på försvarsrevisionens utredning upprätthållas genom inköp av härför erforderligt antal ersättningsremonter. Såsom ytterligare skäl härtill kunde anföras, att ju mera det antal remonter, som årligen skulle inköpas, minskades, desto större måste svårigheterna för remontavelns bedrivande i landet bliva, varigenom även prisen måste komma att höjas i motsvarande grad. Det skulle sålunda kunna inträffa, att om försvarsrevisionens resultat ytterligare föregreps, uppköp av remonter för stamhästantalets uppbärande till det antal, som av nämnda revision kunde komma att anses erforderligt, komme att äga rum under för kronan ekonomiskt mycket ogynnsamma förhållanden.

[36.]

Vid beräkning av antalet ersättningsremonter för stamhäststyrkans vidmakthållande hade man hittills utgått från, att 9 procent av de beridna truppslagens hästar årligen utrangerades. Enligt 1917 års riksdags beslut vore emellertid avsett, att kassationen av kavalleriets hästar hädanefter skulle uppgå till 10 procent. På grund av rådande svårigheter att vid kavalleriet dressera ett större antal remonter hade emellertid riksdagen ansett, att med tillämpning av den höjda kassationsprocenten borde tillsvidare anstå. I enlighet med detta uttalande och med hänsyn jämväl därtill, att på grund av de rådande höga hästprisen och andra förhållanden det behövlige antalet remonter icke kunnat fyllas genom inköp, hade arméförvaltningen i sin skrivelse den 31 augusti 1919 angående medelsbehovet under fjärde huvudtiteln för år 1921 föreslagit, att antalet ersättningsremonter även under sistnämnda år finge beräknas till 9 procent av stamhäststyrkan vid kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen den 1 januari 1921. Oaktat av andra anledningar antalet ersättningsremonter, såsom förut anförts, avsevärt begränsats, hade dock riksdagen icke haft något att erinra mot denna framställning, som av Kungl. Maj:t gillats.

Samma skäl föreläge nu att för år 1922 bestämma ersättningsremonternas antal efter nämnda beräkningsgrund, vartill komme, att enligt arméförvaltningens förmenande försvarsrevisionens resultat borde avvaktas, innan någon ändring beträffande kassationsprocenten beslötes.

Då stamhästantalet vid kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen vid utgången av år 1921 beräknats uppgå till (5,470 + 2,870 + 181 + 296 =) 8,817, erfordrades alltså för dessa truppslags ordinarie remontering 794 remonter. Därjämte borde, jämlikt de av 1917 års riksdag godkända grunderna för hästanskaffningen vid armén, beräknas dels 36 ersättningsremonter för fyllande av det antal stamhästar, som beräknades avgå, därigenom att officerare begagnade sin rätt att mot viss lösesumma uttaga egna tjänstehästar bland kronans hästar, dels erforderligt antal ersättningsremonter åt kavalleriet i utbyte mot de hästar, som skulle tilldelas generalitetet, generalstabens, artilleristabens, kommandantstatens, undervisningsverkens och arméfördelningsstabernas reservgrupper samt infanteriet. Jämlikt förenämnda av 1917 års riksdag godkända grunder skulle detta antal årligen utgöra 48 remonter. Det antal, som skulle finnas vid infanteriet, beräknades emellertid vara fyllt vid 1921 års utgång, under det att generalitetet, generalstabens m. fl. staber och formationer beräknats komma att vid samma tidpunkt innehava sammanlagt 96 av det till 108 fastställda antalet stamhästar, som enligt 1915 års riksdags beslut skulle vid nämnda stabers m. m. före-

[36.]

finnas. På grund av vissa angivna omständigheter komme emellertid det verkliga antalet sannolikt att utgöra endast 83. En brist av 25 hästar borde sålunda fyllas under år 1922. Med hänsyn därtill, att de officerare, som tillhörde ifrågavarande staber m. m. och som jämlikt gällande hästhållningsförordning skulle tilldelas stamhäst, redan förut innehade egna tjänstehästar på grund av äldre bestämmelser, syntes dock i första hand härför erforderlig hästanskaffning böra ske på sådant sätt, att kronan övertog det antal dylika tjänstehästar, som enligt 1915 års riksdags beslut borde innehavas av generalitetet, generalstaben m. fl. staber och formationer.

För upprätthållande av detta antal ävensom infanteriets hästbestånd erfordrades emellertid, på grund av inträffande avgång, sedermera allt framgent årligen överflyttning av visst antal stamhästar från kavalleriet, för vilka detta truppslag borde beredas ersättning genom inköp av erforderligt antal ersättningsremonter. Efter en beräkning av 9 procents avgång erfordrades under år 1922 inköp av 35 dylika remonter. Enligt arméförvaltningens mening borde alltså hela antalet ersättningsremonter för år 1922 uppgå till $(794+36+35=)$ 865, och antalet till inlösen avsedda egna tjänstehästar utgöra 25.

Med hänsyn till den pågående allmänna revisionen av vårt försvarsväsen och i övrigt till vad av Kungl. Maj:t och 1920 års riksdag beslutats i ärendet, syntes det arméförvaltningen, att inköp av ökningsremonter borde i avvaktan på försvarsrevisionens resultat tillsvidare anstå.

I händelse av bifall till vad sålunda föreslagits skulle vid utgången av år 1922 följande antal stamhästar komma att finnas utöver det antal från kavalleriet uttrangerade hästar, som tillhörde infanteriets kompani- chefsgrupper och kulsprutekompanier, nämligen:

vid infanteriet	280
» kavalleriet	5,470
» artilleriet	2,870
» ingenjörtrupperna	181
» trängen	296
» generalitetet, generalstaben m. fl. staber och formationer	108

Summa 9,205

eller $(10,628 - 9,205 =)$ 1,423 mindre än det antal, som enligt 1915 års riksdags beslut skulle förefunnits.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit beträffande antalet remonter samt till inlösen avsedda egna tjänstehästar gillades av Kungl. Maj:t, och framställning i enlighet härmed avläts till 1921 års riksdag.

[36.] Under framhållande att det icke syntes uteslutet, att kavalleriets häststyrka efter genomförd revision av vårt försvarsväsende komme att nedgå, begränsade emellertid riksdagen det antal ersättningsremonter, som under år 1922 skulle inköpas, till 650 stycken. Beträffande det antal tjänstehästar, som föreslagits till inlösen, hade däremot riksdagen intet att erinra.

Arméförvaltningens förevarande framställning.

Arméförvaltningen har nu anfört, att under förutsättning att den av riksdagen beslutade minskningen av antalet ersättningsremonter, i likhet med vad som för år 1921 beräknats, jämnt fördelades på kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen med ledning av bemälda truppslags fastställda stambäststyrka, komme sålunda följande antal stambästär att vid 1922 års utgång finnas vid armén utöver det antal från kavalleriet utrangerade hästar, som komme att tillhöra infanteriets kompanichefsgrupper och kulsprutekompanier, nämligen:

vid infanteriet	280
» kavalleriet	5,336
» artilleriet	2,800
» ingenjörtrupperna	177
» trängen	289
» generalitetet, generalstaben m. fl. staber och formationer	108
	<hr/>
	Summa 8,990

Arméförvaltningen hölle före, att de skäl, som av ämbetsverket anförts för upprätthållande av det stambästantal, som beräknats finnas vid armén vid 1921 års utgång, numera kunde anföras med ännu större berättigande för att det starkt minskade stambästantal, som beräknades finnas vid 1922 års utgång, icke borde underkastas någon ytterligare minskning.

Likaledes ansåge ämbetsverket, att man för detta ändamål även för år 1923 borde bestämma ersättningsremonternas antal efter den beräkningsgrunden, att 9 procent av de beridna truppslagens hästar årligen utrangerades.

Enär stambästantalet vid kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen skulle enligt ovan utgöra $(5,336 + 2,800 + 177 + 289 =) 8,602$, erfordrades sålunda inköp av $\left(\frac{9}{100} \times 8,602 =\right) 774$ ersättningsremonter. Vidare erfordrades visst antal ersättningsremonter för fyllande av det antal stambästär, som beräknades komma att avgå, därigenom att offi-

cerare uttoge egna tjänstehästar bland kronans hästar. Jämlikt av 1917 års riksdag fastställda grunder hade detta antal hittills beräknats till 36 remonter.

[36.]

Slutligen borde i enlighet med förut angivna grunder 35 ersättningsremonter beräknas såsom gottgörelse åt kavalleriet för de åttaåriga hästar från detta truppslag, vilka under år 1923 borde disponeras för upprätthållande av hästantalet vid generalitetet, generalstaben m. fl. staber och formationer samt vid infanteriet.

Hela antalet ersättningsremonter för år 1923 skulle alltså utgöra $(774 + 36 + 35 =)$ 845.

Lika litet som under år 1922 borde några ökningsremonter anskaffas under år 1923 i avvaktan på försvarsrevisionens resultat.

Någon inlösen av tjänstehästar komme icke att erfordras.

I händelse av bifall till vad sålunda föreslagits komme vid utgången av år 1923 att finnas 8,990 stambästar — samma antal och lika fördelat som vid utgången av år 1922 — utöver det antal från kavalleriet utrangerade hästar, som komme att tillhöra infanteriets kompanichefsgrupper och kulsprutekompanier.

Enär det ojämförligt största antalet remonter inköptes under våren, borde hela anslaget för inköpen anvisas för budgetperioden 1 januari — 30 juni 1923.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, skulle enligt arméförvaltningens förslag remonteringen under år 1923 bedrivas i en omfattning fullt motsvarande den stambäststyrka, som beräknas vid utgången av innevarande år förefinnas vid armén eller således — bortsett från de vid kavalleriet utrangerade hästar, som överflyttats till infanteriets kompanichefsgrupper och kulsprutegrupper — ett antal av 8,990 fullt användbara hästar. I sådant hänseende skulle under år 1923 inköpas dels 774 remonter, motsvarande en kassation av 9 procent av stambästantalet vid kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen, dels 35 remonter såsom ersättning för de fullt användbara åttaåriga hästar, som från kavalleriet överflyttas till infanteriet samt till generalitetet, generalstaben m. fl. staber och formationer för upprätthållande av stambästbeståndet därstädes, dels slutligen 36 remonter för fyllande av den brist, som beräknas uppkomma därigenom, att stambästar av officerare uttagas såsom egna tjänstehästar, eller tillhopa 845 ersättningsremonter.

Departements-
chefen.

Det för inköp av nämnda antal remonter erforderliga belopp har arméförvaltningen ansett böra i sin helhet upptagas å staten för förra

[36.] halvåret 1923. Anledningen härtill är den, att remontinköpen huvudsakligen pläga ske under första hälften av kalenderåret. Av de år 1921 anskaffade remonterna hava sålunda, enligt vad jag inhämtat, allenast 4 inköpts efter den 1 juli. Då en framflyttning till senare halvåret av tidpunkten för remontinköpens verkställande skulle medföra väsentliga olägenheter och vålla betydande rubbningar i själva organisationen av remonteringsväsendet, anser jag det vara nödvändigt, att de medel, som avses för inköp av remonter under år 1923, stå till förfogande redan under förra halvåret.

Att för nu ifrågavarande ändamål å staten för nyssnämnda halvår upptaga ett så betydande belopp, som skulle erfordras för inköp av det utav arméförvaltningen angivna antalet remonter, torde emellertid redan av statsfinansiella skäl icke kunna ifrågasättas, utan finner jag mig böra föreslå, att antalet ersättningsremonter begränsas till 500. Jag tillåter mig därvid framhålla, att vid försvarsrevisionens genomförande en så pass avsevärd nedsättning av stamhästantalet otvivelaktigt kommer att vidtagas, att den av mig nu förordade reduktionen av nästkommande års remontinköp på intet sätt äventyrar det framtida hästbeståndet vid armén. Huru den föreslagna minskningen skall på de olika truppslagen fördelas, torde framdeles bliva föremål för en närmare utredning.

Någon anskaffning av ökningsremonter under förra halvåret 1923 torde givetvis icke böra ifrågakomma. Icke heller torde några särskilda medel för inlösen av tjänstehästar böra anvisas, sedan antalet stamhästar vid infanteriet samt vid generalitetet, generalstaben m. fl. staber och formationer numera blivit fyllt.

Inköpspris. Uti statsverkspropositionen till nästlidet års riksdag beräknades för år 1922 medelinköpspriset för remonter till 1,900 kronor.

Med hänsyn till de betydligt lägre hästpriser, som gällde vid tiden för riksdagens beslut i ämnet, ansåg emellertid riksdagen, att medelinköpspriset kunde bestämmas till 1,300 kronor, men framhöll tillika, att på grund av rådande fluktuationer i hästpriserna denna beräkning av medelpriset under år 1922 endast kunde utgöra en förslagsberäkning.

Armé-
förvaltningen.

Arméförvaltningen har anfört, att nyssnämnda medelpris, 1,300 kronor, syntes kunna beräknas även för år 1923. Chefen för remonteringsstyrelsen hade visserligen i infortrat utlåtande förklarat, att 1,300 kronor per remont kunde antagas bliva tillräckligt endast under förutsättning, att ett av honom beräknat antal av 1,020 remonter uppköptes,